

Riksdagens protokoll

2008/09:32

Torsdagen den 20 november

Kl. 12.00 – 23.25

Protokoll
2008/09:32

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 14 november.

2 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 19 november

FiU11 Tilläggsbudget 2 för 2008

Punkterna 1–8

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 9 (Ändrade ramar för utgiftsområden samt ändrade anslag)

1. utskottet

2. res. 1 (s, mp)

3. res. 2 (v)

Förberedande votering:

124 för res. 1

20 för res. 2

141 avstod

64 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

146 för utskottet

120 för res. 1

19 avstod

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 83 m, 24 c, 20 fp, 19 kd

För res. 1: 104 s, 16 mp

Avstod: 19 v

Frånvarande: 26 s, 14 m, 5 c, 8 fp, 5 kd, 3 v, 3 mp

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Överföring av medel från AP-fonderna till statsbudgeten)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

267 för utskottet

20 för res. 1

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 s, 83 m, 24 c, 20 fp, 20 kd, 16 mp

För res. 1: 20 v

Frånvarande: 26 s, 14 m, 5 c, 8 fp, 4 kd, 2 v, 3 mp

Punkt 3 (Förbud för AP-fonderna att investera i vapenindustrin)

1. utskottet

2. res. 2 (v, mp)

Votering:

251 för utskottet

36 för res. 2

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 s, 83 m, 24 c, 20 fp, 20 kd

För res. 2: 20 v, 16 mp

Frånvarande: 26 s, 14 m, 5 c, 8 fp, 4 kd, 2 v, 3 mp

Punkt 4 (Regionala utvecklingsfonder)

1. utskottet

2. res. 3 (v, mp)

Votering:

251 för utskottet

36 för res. 3

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 s, 83 m, 24 c, 20 fp, 20 kd

För res. 3: 20 v, 16 mp

Frånvarande: 26 s, 14 m, 5 c, 8 fp, 4 kd, 2 v, 3 mp

FöU2 Insatser för att hantera omfattande elavbrott

1. utskottet

2. res. (s, v, mp)

Votering:

147 för utskottet

140 för res.

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 83 m, 24 c, 20 fp, 20 kd

För res.: 104 s, 20 v, 16 mp

Frånvarande: 26 s, 14 m, 5 c, 8 fp, 4 kd, 2 v, 3 mp

Prot. 2008/09:32

20 november

SoU5 Valfrihetssystem

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. (s, v, mp)

Votering:

149 för utskottet

137 för res.

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 83 m, 24 c, 20 fp, 21 kd

För res.: 101 s, 20 v, 16 mp

Frånvarande: 28 s, 14 m, 5 c, 8 fp, 3 kd, 2 v, 3 mp

Christina Zedell (s) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU4 Ytterligare åtgärder för att genomföra EG-direktiv om mänskliga vävnader och celler m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU6 Rådets beslut om inrättande av Europol

1. utskottet

2. res. (v, mp)

Votering:

251 för utskottet

35 för res.

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 s, 83 m, 23 c, 20 fp, 21 kd

För res.: 19 v, 16 mp

Frånvarande: 26 s, 14 m, 6 c, 8 fp, 3 kd, 3 v, 3 mp

Jacob Johnson (v) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

3 § Nya riksdagsledamöter

Upplästes och lades till handlingarna följande från Valprövningsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot

Till Valprövningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Ewa Sundkvist (kd) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 1 januari 2009 sedan Sven Gunnar Persson (kd) avsagt sig uppdraget.

Valprövningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen.

Stockholm den 17 november 2008

Bengt-Åke Nilsson

/Kerstin Siverby

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot

Till Valprövningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Gunnel Wallin (c) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 1 februari 2009 sedan Lars-Ivar Ericson (c) avsagt sig uppdraget.

Valprövningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen.

Stockholm den 17 november 2008

Bengt-Åke Nilsson

/Kerstin Siverby

4 § Avsägelser

Talmannen meddelade att *Ewa Sundkvist* (kd) anhållit om entledigande från uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 1 januari 2009.

Kammaren biföll denna anhållan.

Talmannen meddelade vidare att *Lars Lindén* (kd) anhållit om entledigande från uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 15 januari 2009.

Kammaren biföll denna anhållan.

Talmannen meddelade att på begäran av Socialdemokraternas riksdagsgrupp skulle en aktuell debatt om kvalitetskontrollen i privatdriven äldreomsorg anordnas *fredagen den 28 november kl. 9.00*.

Från regeringen skulle statsrådet Maria Larsson (kd) delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Till talmannen

Socialdemokraterna begär aktuell debatt angående kvalitetskontrollen i privatdriven äldreomsorg

Antalet privata utförare inom äldreomsorgen ökar och kommunerna köper äldreomsorg av privata utförare för mer än 10 miljarder kr per år. Regeringen arbetar aktivt för att en större andel av äldreomsorgen skall utföras av privata aktörer och vill stimulera fler att starta företag. Regeringen har för 2008–2009 avsatt särskilda medel i statsbudgeten för att stimulera utvecklingen på området.

Det ställs stora krav på att denna äldreomsorgsmarknad som byggs upp och finansieras med skattepengar följs upp på ett effektivt sätt så att lagstiftningens krav på god kvalitet kan upprätthållas. Staten har ett övergripande ansvar för det offentliga åtagandet och ansvarar för att den statliga granskningen av äldreomsorgen är tillräcklig. Riksrevisionen har för knappt en vecka sedan presenterat en rapport (RiR 2008:21) om statens tillsyn av kvaliteten i privat driven äldreomsorg. Riksrevisionens granskning visar att varken regeringen, socialstyrelsen eller länsstyrelserna fullt ut har tagit sitt ansvar att skapa förutsättningar för god kvalitet och insyn i privat driven äldreomsorg.

Vi socialdemokrater anser att flera av Riksrevisionens slutsatser är av mycket allvarlig karaktär. Bland annat har regeringen inte skaffat sig tillräcklig kunskap om hur äldreomsorgsmarknaden fungerar. Meddelarfrihetens skydd mot efterforskning från arbetsgivaren gäller inte privat anställda i samma utsträckning som det gäller offentligt anställda vilket ger risk för att missförhållanden inte blir kända. Vidare har socialstyrelsen inte tagit sitt uppföljningsansvar och länsstyrelsernas tillståndsgivning håller inte den standard som krävs för att säkra god kvalitet i vården. Riksrevisionens slutsats är att det finns risk för att utformningen av reformer genomförs utan tillräckligt beslutsunderlag.

Vi menar att regeringen måste agera skyndsamt och vidta nödvändiga åtgärder så att allmänheten kan känna förtroende för kvalitetskontrollen av äldreomsorgen och för privata utförares medverkan i skattefinansierad äldreomsorg.

Mot denna bakgrund begär Socialdemokraterna i Riksdagen en aktuell debatt om samhällets kvalitetskontroll av privatdriven äldreomsorg.
Stockholm den 5 november 2008
För socialdemokraterna i Riksdagen
Sven-Erik Österberg
Gruppledare

6 § Meddelande om preliminär sammanträdesplan för kammaren

Talmannen meddelade att en preliminär plan för kammarens sammanträden våren 2009 delats ut till riksdagens ledamöter.

7 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2008/09:70 till justitieutskottet

Lissabonfördraget

8 § Lissabonfördraget

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2008/09:UU8
Lissabonfördraget (prop. 2007/08:168).

Talmannen anmälde att i anslutning till betänkande 2008/09:UU8 hade skrivelser inkommit från dels Marianne Berg m.fl. (v), dels Lars Ohly m.fl. (v).

I skrivelserna yrkades med åberopande av 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen att de i betänkandena framlagda lagförslagen skulle vila i minst tolv månader.

De inkomna skrivelserna hade följande lydelse:

Till talmannen

Yrkande att godkännandet av Lissabonfördraget skall vila enligt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen

Utrikesutskottet har den 13 november 2008 justerat betänkandet 2008/09:UU8. I betänkandet tillstyrker utskottet regeringens proposition 2007/08:168 Lissabonfördraget. Det föreslagna godkännandet av Lissabonfördraget om ändring av fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen samt de protokoll som har förtecknats i slutakten till fördraget innebär en så omfattande maktöverföring att principerna för statsskicket berörs.

Vi yrkar på en vilande förklaring enligt regeringsformen 2 kap 12 § i enlighet med regeringsformens 10 kap 2 §, samt dess förarbeten, rättighetsskyddsutredningens betänkande SOU 1978:34, sid. 77: ”Om konventionen sålunda förutsätter lagstiftning som omfattas av det nu föreslagna särskilda lagstiftningsförfarandet, så skall det enligt 10 kap. 2 § andra stycket regeringsformen tillämpas också i ratifikationsärendet, om så påyrkas.” Detta förarbetsyttrande är direkt tillämpligt i den fråga som är föremål för detta yrkande.

Överlåtelse av normgivningskompetens och traktatmakt är så omfattande och betydelsefulla att riksdagens ställning reellt sett urholkas i väsentlig grad. Dessutom leder den omfattande utökningen av majoritetsbeslut till att varken de svenska väljarna eller riksdagen kan ställa någon till ansvar i de fall där den svenska representanten blivit nedröstad i ministerrådet. Detta innebär att vad som är en fundamental princip för den svenska självstyrelsen inte får genomslag inom de områden där överlåtelse av beslutanderätt sker. (Lagrådets yttrande, 2005–06–28)

Eftersom unionsrätten har företrädare framför medlemsstaternas rätt, och det framgår av Lissabonfördraget att unionens domstol skall inte bara styra tolkningen av unionsrätten utan även bestämma gränserna för unionens beslutsbefogenheter, kan detta innebära att de grundläggande fri- och rättigheter som garanteras i regeringsformens 2 kap 1 § 1–5 samt i 6 och i 8 §§ och i 11 § andra stycket kan komma att påverkas.

Ett exempel där konsekvenserna av Sveriges anslutningslag inte tillräckligt analyserades vid Sveriges inträde i EU år 1995 är rätten att vidta fackliga stridsåtgärder. Vi har under det senaste året haft en rad EG-domar på det arbetsrättsliga området, vars konsekvenser uppenbarligen inte tillräckligt utreddes vid antagandet av anslutningslagen 1994.

Enligt vår mening är analysen av det föreslagna godkännandet av Lissabonfördraget i detta fall bristfällig. Förslaget innebär mycket långtgående förändring av det svenska styrelseskicket utan att tillräcklig analys gjorts i relation till de grundläggande fri- och rättigheter som omfattas av 2 kap 12 § första stycket.

Med stöd av 2 kap 12 § regeringsformen yrkar vi att lagförslaget skall vila i minst tolv månader.

Stockholm den 18 november 2008

Marianne Berg

Jacob Johnson

Hans Linde

Elina Linna

Gunilla Wahlén

Josefin Brink

Lena Olsson

Torbjörn Björlund

Kalle Larsson

Ulla Andersson

Prot. 2008/09:32

20 november

Lissabonfördraget

Till talmannen

Yrkande att lagförslag skall vila enligt 2 kap 12 § tredje stycket regeringsformen

Utrikesutskottet har den 13 november 2008 justerat betänkandet 2008/09:UU8. I betänkandet tillstyrker utskottet regeringens proposition 2007/08:168 Lissabonfördraget. Den föreslagna lagen om ändring i lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen innebär en så omfattande maktöverföring att principerna för statskicket berörs.

Överlåtelse av normgivningskompetens och traktatmakt är så omfattande och betydelsefulla att riksdagens ställning reellt sett urholkas i väsentlig grad. Dessutom leder den omfattande utökningen av majoritetsbeslut till att varken de svenska väljarna eller riksdagen kan ställa någon till ansvar i de fall där den svenska representanten blivit nedröstad i ministerrådet. Detta innebär att vad som är en fundamental princip för den svenska självstyrelsen inte får genomslag inom de områden där överlåtelse av beslutanderätt sker. (Lagrådets yttrande, 2005–06–28)

Eftersom unionsrätten har företräde framför medlemsstaternas rätt, och det framgår av Lissabonfördraget att unionens domstol skall inte bara styra tolkningen av unionsrätten utan även bestämma gränserna för unionens beslutsbefogenheter, kan detta innebära att de grundläggande fri- och rättigheter som garanteras i regeringsformens 2 kap 1 § 1–5 samt i 6 och i 8 §§ andra stycket kan komma att påverkas.

Ett exempel där konsekvenserna av Sveriges anslutningslag inte tillräckligt analyserades vid Sveriges inträde i EU år 1995 är rätten att vidta fackliga stridsåtgärder. Vi har under det senaste året haft en rad EG-domar på det arbetsrättsliga området, vars konsekvenser uppenbarligen inte tillräckligt utreddes vid antagandet av anslutningslagen 1994.

Enligt vår mening är analysen av den föreslagna lagändringen i detta fall bristfällig. Förslaget innebär mycket långtgående förändring av det svenska styrelseskicket utan att tillräcklig analys gjorts i relation till de grundläggande fri- och rättigheter som omfattas av 2 kap 12 § första stycket.

Med stöd av 2 kap 12 § regeringsformen yrkar vi att lagförslaget skall vila i minst tolv månader.

Stockholm den 13 november 2008

Lars Ohly

Marianne Berg

Jacob Johnson

Hans Linde

Elina Linna

Gunilla Wahlén

Alice Åström

Josefin Brink

Lena Olsson

Torbjörn Björlund

Herr talman! Vår svenska arbetsmarknadsmodell, som bygger på att avtal sluts mellan fria och självständiga parter, bidrar till att frambringa fler jobb och ökad rättvisa. Vår modell tjänar oss alla väl, löntagare som företagare. Det handlar om sjysta spelregler på arbetsmarknaden, om att förena och skapa balans mellan kraven på trygghet, flexibilitet, reallöneökningar och konkurrenskraft.

Kollektivavtalen gör varje individ starkare. Men modellen bygger på att den försvaras av arbetsmarknadens båda parter och naturligtvis av de lagstiftande församlingarna i både Sverige och Europa.

Vi vill se trygga och utvecklande jobb. Tillsammans med den samlade fackföreningsrörelsen är vi socialdemokrater beredda att föra kampen för kollektivavtalen och den svenska arbetsmarknadsmodellen varje dag året om.

I en värld som blir alltmer gränslös behöver demokrati, mänsklighet och inflytande bryta igenom för att påverka globalt. Vi vill samarbeta över gränserna så att löntagarna i Sverige och Europa står väl rustade inför globaliseringens utmaningar.

Inget land kan stå ensamt i dag. I kampen mot arbetslöshet, jobb- och klimatkris blir vi starkare tillsammans än var och en för sig. Höstens stora varsel inom industrin sätter fingret på Sveriges stora beroende av samverkan med omvärlden. Internationell lågkonjunktur och global jobbkris innebär omedelbara konsekvenser för svenska jobb och för svensk ekonomi.

Öppna gränser i Europa har ökat Sveriges möjligheter till handel och utbyten. Rätt använt kan samarbetet i Europa bidra till att stärka vår konkurrenskraft. Samarbete bygger välfärd. Utan ett väl fungerande internationellt samarbete riskerar vi att förlora både jobb och förmågan att utveckla Sverige.

Vi socialdemokrater anser att Sverige ska ratificera Lissabonfördraget. Att hitta ett bättre, mer demokratiskt, mer socialt och öppnare EU är viktigt. Med det nya fördraget kommer vi en bit på väg. Det är inte den sista, men absolut en bit på väg.

För att utveckla EU och bygga ett socialt Europa krävs arbetsformer som fungerar och är anpassade efter unionens storlek. På en rad viktiga områden har det nya reformfördraget fördelar jämfört med det nu gällande.

Vi välkomnar att EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna blir en del av fördraget. Stadgan innehåller viktiga sociala rättigheter, inräknat fackliga rättigheter som nu stärks inom EU-samarbetet. Detta är bakgrunden till att vi i dag ska godkänna Lissabonfördraget i Sveriges riksdag.

Herr talman! En gemensam europeisk arbetsmarknad rymmer många möjligheter men får aldrig utnyttjas för att pressa villkoren nedåt eller hota rätten att teckna kollektivavtal. Lika lön för lika arbete, enligt avtal och lagar, är den princip som ska gälla i hela Europa. Vi viker aldrig en millimeter från övertygelsen om att alla ska behandlas lika på arbetsmarknaden. Lika lön och lika villkor för likvärdigt arbete är grunden. Det ska aldrig spela någon roll om man kommer från Luleå, Riga, Lissabon eller Göteborg.

När människor flyttar sprids kunskap, växer nätverk och nya möjligheter uppstår. Migrationen kommer att få en stor betydelse för EU:s tillväxt och utveckling.

För oss socialdemokrater är det grundläggande att löner, anställningsvillkor och övriga arbetsvillkor regleras i kollektivavtal på hela arbetsmarknaden. Annars finns risk för att migranter utnyttjas av oseriösa arbetsgivare och att lönerna successivt pressas ned. Den samlade arbetarrörelsen kan aldrig acceptera att löntagare diskrimineras eller får lön beroende på var de kommer ifrån. Nolltolerans råder på detta område, skulle jag vilja säga.

EG-domstolens utfall i Laval-målet är bekymmersamt. Utländsk så kallad utstationerad arbetskraft kan utnyttjas här och nu på svensk arbetsmarknad till sämre löner och sämre villkor.

I dag råder en osäkerhet om hur den svenska modellen med rättvisa villkor och kollektivavtal ska stå i framtiden. Dagligen ser vi exempel på hur utländska företag konkurrerar med låga löner, usla villkor och farlig arbetsmiljö.

Många människor är oroade över konsekvenserna av Laval. På många håll i Sverige är människor oroliga för sina jobb. Denna oro är berättigad men har ingen grund i Lissabonfördraget. Det som kan undanröja hotet är att vi förmår och har verktygen för att värna den svenska arbetsmarknadsmodellen. Men hotet om lönedumpning är inte internationellt. Det riktas inte bara mot svenska löntagare utan mot anställda i hela Europa. Därför räcker det inte bara med att vi tar fajten här hemma i Sverige. Vi ska också samarbeta på den europeiska arenan, inom Europafacket, i politiska nätverk. Hotet mot kollektivavtalen kommer inte från Europa eller den övriga världen. Hotet stavas den moderatstyrda regeringen.

Trots vackra tal om att regeringen säger sig stå bakom den svenska modellen, visar praktisk politik på en helt annan agenda. Det står klart att försvagningen av löntagarnas ställning ska ske genom försämringar av arbetslöshetsförsäkringen och anställningsskyddet och förändringen av reglerna för F-skattsedlar. Vi ser tydligt hur klyftorna har ökat mellan människor som ett resultat av den borgerliga politiken.

Herr talman! Det verkliga hotet mot den svenska arbetsmarknadsmodellen är detta. Om regeringen verkligen hade menat något med sitt prat om att värna kollektivavtalen hade EU-minister Cecilia Malmström, som är här i dag, och hennes kolleger kanske bemödat sig att lyssna på den oro som det ges uttryck för på arbetsplatserna runt om i Sverige i dag. Då hade regeringen agerat och beslutat sig för att lösa de problem som Laval-målet orsakat genom att föreslå förändring av vår egen lagstiftning och genom beslut i Sveriges riksdag.

Då hade regeringen gått fackföreningsrörelsen till mötes och redovisat Claes Stråths utredning innan Sverige ratificerade Lissabonfördraget, vilket också vi socialdemokrater ville. Vi försökte förmå denna kammare att vänta på utredningen men misslyckades med det.

Då hade regeringen arbetat för att lyfta upp frågan om löntagarnas rättigheter på EU-nivå för att åstadkomma en förändring så att lika lön för lika arbete ska vara en princip som gäller i hela Europa.

Inget av detta har regeringen gjort. I stället får vi rapporter om att regeringen tiger still. Regeringens representanter är passiva i Europa. Ar-

betsmarknadsministern sitter knäpptyst när kollegerna från Tyskland och Frankrike lyfter upp löntagarfrågor.

Därutöver har vi en moderat utrikesminister som på sin blogg fnyser att det handlar om det vanliga tjetet från sossar om Vaxholm.

Detta ger knappast någon trovärdighet åt regeringens så kallade kollektivavtalsvänliga linje.

EU-ministern och regeringen har i dag en chans att visa att vi socialdemokrater och Sveriges löntagare har fel i vår kritik. Genom att här och nu i Sveriges riksdag ställa sig bakom våra och fackföreningsrörelsens gemensamma krav kan motsatsen bevisas.

Vi kräver att utstationeringsdirektivet ändras för att säkra möjligheten att med kollektivavtal upprätthålla principen om lika lön för lika arbete. Regeringen säger nej. Vilket besked ger EU-ministern här i dag?

Vi vill att EU inför ett socialt protokoll som bättre skyddar de fackliga rättigheterna. Rätten att vidta fackliga stridsåtgärder över gränserna måste göras till en lagstadgad rättighet i EU. Regeringen säger nej. Vad säger EU-ministern till Sverige och Sveriges löntagare i dag?

Vi kräver att regeringen omedelbart ger ett principbesked om den har för avsikt att säkerställa likabehandling mellan utländska och svenska företag. Regeringen har sagt nej. Är EU-ministern beredd att gå oss till mötes här i dag?

Vi kräver att Sverige ska ratificera ILO:s konvention 94 som slår fast att offentlig upphandling ska innehålla klausuler som garanterar arbetstagarlön, arbetstid och andra villkor som inte är mindre förmånliga än de som finns i kollektivavtal för arbete av samma sort i den bransch och inom det område som arbetet utförs. Detta skulle motverka social dumpning. Regeringen säger nej. Vad säger EU-ministern?

Vi kräver att regeringen med Fredrik Reinfeldt i spetsen tar initiativ på europeisk nivå vid alla tillfällen som ges för att undanröja hotet om löne- och villkorsdumpning inom EU. Detta ska ske oavsett om frågor som handlar om löntagarnas rättigheter står på den officiella agendan eller inte. Statsministern säger nej och hänvisar till att han inte kan springa med lappar från en orolig opposition i EU. Är EU-ministern beredd att lyfta upp frågan med ministrarna i övriga Europa?

Regeringen har det yttersta ansvaret för att säkerställa det rättsliga ramverket för kollektivavtalet. Regeringen har hittills vägrat att ta detta ansvar som vi ser det.

I kölvattnet av Lavaldomen visar sig skiljelinjerna mellan socialdemokratiska och borgerliga målsättningar för framtidens Europa allt tydligare.

Vi socialdemokrater vill se trygga och utvecklande jobb. Vi vill samarbeta över nationsgränserna så att löntagarna i Europa står väl rustade inför globaliseringens utmaningar. Vi vill samverka över gränserna och gemensamt ta kampen för fackliga fri- och rättigheter och för mänskliga rättigheter i arbetslivet. Likabehandling och icke-diskriminering är lika viktigt där som i vårt land.

Den svenska regeringen och andra borgerliga regeringar i Europa öppnar i stället för lönedumpning och sämre villkor.

Sverige och Europa behöver inte mer borgerlig politik. Ökad orättvisa är inte lösningen på de utmaningar vi står inför.

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

Det handlar om jobben, lönerna och arbetsvillkoren. Socialdemokratisk politik handlar ytterst om att möjliggöra för människor att forma sina egna liv. Därför tar vi strid mot de krafter som vill se Europas löntagare tävla om jobben med lägre löner och dumpade arbetsvillkor.

Sverige behöver en regering som säkrar rätten till stridsåtgärder och som vill förhindra social dumpning. Sverige behöver en socialdemokratiskt ledd regering för att nå detta mål. Det är jag övertygad om.

Vi har en idé och en samlad strategi för hur vi vill att Europa ska utvecklas. Vi kommer inte att ge oss förrän vi har en fullt ut fungerande lösning för lika behandling av löntagarna i Europa. Det handlar om vilket Europa och vilket Sverige vi vill leva i.

(Applåder)

I detta anförande instämde Urban Ahlin, Christina Axelsson, Hannah Bergstedt, Patrik Björck, Gunilla Carlsson i Hisings Backa, Susanne Eberstein, Kerstin Engle, Matilda Ernkran, Kenneth G Forslund, Monica Green, Billy Gustafsson, Christin Hagberg, Michael Hagberg, Kerstin Haglö, Caroline Helmersson-Olsson, Peter Jonsson, Håkan Juholt, Sonia Karlsson, Kurt Kvarnström, Lars Mejern Larsson, Désirée Liljevall, Sylvia Lindgren, Anne Ludvigsson, Fredrik Lundh, Carina Moberg, Jennie Nilsson, Anna-Karin Nylund, Carina Ohlsson, Fredrik Olovsson, Göran Persson i Simrishamn, Ameer Sachet, Thomas Strand, Magdalena Streijffert, Börje Vestlund, Göte Wahlström, Lars Wegendal, Karin Åström och Krister Örnfjäder (alla s).

Anf. 2 HANS LINDE (v):

Herr talman! I dag inleds avslutningen på en lång följetong av folkligt missnöje mot den väg som EU har slagit in på och en följetong av etablissemangets bristande respekt för sina väljare och de spelregler man själv skapat.

År 2002 inleddes det arbete som nu är på väg att avslutas genom det europeiska konventet. Vid öppnaden av konventet sade den förre franske presidenten Valéry Giscard d'Estaing till de grånade männen framför sig att deras landsmän skulle "bygga statyer av er, ridandes på en häst, i staden som ni kommer ifrån".

Sex år senare kan vi nog konstatera att vi inte sett rökens av denna väg av folklig glädje och eufori över EU:s grundlag och dess efterföljare Lissabonfördraget.

Sommaren 2005 avvisade först det franska och därefter det holländska folket förslaget till ny grundlag för EU. Enligt EU:s egna grundregler skulle förslaget då kastas i soptunnan. I stället tog EU:s etablissemang och ledare en tankepaus för att 2007 återkomma med en ny version, i form av Lissabonfördraget, som till 96 procent är identisk med den gamla grundlagen.

Denna gång var EU:s ledning inte beredd att äventyra sitt förslag genom att fråga folket. Endast på Irland gavs folket en möjlighet att uttrycka sin åsikt. Resultatet blev som vi vet ett klart nej. Även detta fördrag avfärdades alltså av folket – dock utan att EU:s ledning tog intryck och följde det regelverk man själv skapat.

Det är i slutet av denna resa vi i dag befinner oss med ett fördrag som gång på gång avfärdats av de europeiska väljarna men som gång på gång

lappats ihop och sminkats upp av EU:s ledning. Det finns de som har liknat Lissabonfördraget vid ett sminkat lik, men efter att fördraget gång på gång dött, lappats ihop och sminkats upp skulle jag snarare likna det vid Frankensteins monster.

Vänsterpartiets syn är glasklar. Vi anser att de europeiska väljarna måste respekteras. Utfallet av folkomröstningarna i Frankrike, Holland och Irland måste respekteras. Ska ett förslag behandlas i Sverige ska vi fråga det svenska folket i en folkomröstning.

Herr talman! Vi kommer i dagens debatt att höra att EU blir öppnare, mer effektivt, ja kanske till och med mer demokratiskt med Lissabonfördraget. Men bakom retoriken innebär Lissabonfördraget i verkligheten en enorm maktöverföring från Sverige och det svenska folket till EU.

Vänsterpartiet lät riksdagens utredningstjänst, RUT, beräkna hur mycket mer makt EU skulle få med Lissabonfördraget. Beslut med kvalificerad majoritet ökar på 16 områden, bland annat vad gäller fri rörlighet för arbetstagare inklusive samordning av socialförsäkringssystemen. Makten ökar när det gäller transportpolitik och inom områdena straffrätt, polissamarbete och asyl- och invandringspolitik.

EU-parlamentets makt ökar genom det så kallade medbeslutandeförfarandet på 27 områden, till exempel rörande medlemsländernas ekonomiska politik, jordbrukspolitik och liberalisering av tjänster.

Antalet helt nya områden som EU får fatta beslut om uppgår till 56 stycken, bland annat gällande finansiering på det militära området, utveckling av en rymdpolitik och gemensam förvaltning av EU:s yttre gräns.

Riksdagens utredningstjänst konstaterar att det går att räkna på lite olika sätt. Med deras sätt att räkna kommer EU med detta fördrag att öka sin makt i cirka hundra fall.

Retoriken om ett smalare men vassare EU känns i dag mycket avlägsen.

Det här är den överlägset största maktöverföringen sedan Sverige blev medlem i EU 1995. Vi riksdagsledamöter, och därigenom svenska folket, kommer att få betydligt mindre makt och inflytande genom Lissabonfördraget över beslut som kommer att ha stor påverkan på oss som bor i det här landet. Skulle Lissabonfördraget ratificeras i dag kommer värdet på de svenska valsedlarna i valet 2010 att devalveras.

Herr talman! På en rad lång områden ökar nu överstatligheten. Jag vill belysa några av de områden som Vänsterpartiet är mest kritiskt mot.

Genom Lissabonfördraget förs makt från medlemsstaterna till EU-nivå på politikområden som måste betraktas som kärnuppgifter för en stat, till exempel polis, åklagare, asylpolitik, invandring, gränskontroll och straffrätt. Det är en central del i byggandet av en europeisk superstat, vilket kommer att leda till att klyftan mellan vanliga väljare och myndighetsutövarna ökar på centrala områden.

Samarbetet inom migration och flyktingpolitiken ökar och vi vet vad det innebär. Varje steg som tas mot en gemensam flyktingpolitik inom EU innebär att man lägger ytterligare ett varv taggtråd på de murar som omgärdar EU.

Vänsterpartiet anser att Sverige måste agera för att de enskilda medlemsstaterna uttryckligen ska kunna ha kvar rätten att föra en bättre och mer solidarisk flykting- och asylpolitik än den som anges i EU:s direktiv.

I fördraget slår man vidare fast att EU kommer att skaffa ett gemensamt försvar. Hur det skulle vara förenligt med svensk alliansfrihet har det fortfarande inte gått att få några svar på. Vad detta gemensamma försvar ska syssla med i framtiden är också i högsta grad oklart. I fördraget finns det tre olika skrivningar om hur detta framtida försvar ska förhålla sig till frågor om folkrätt och FN-mandat.

I fördraget slår man också fast att EU ska militärt upprustas, trots att det knappast kan sägas råda någon brist på militär utrustning i världen. För varje krona som i dag läggs på bistånd går 15 kronor till militär upprustning. Det är en fördelning som den svenska regeringen och EU uppenbarligen inte tycker är tillräckligt skev.

Herr talman! Det finns en fråga på dagordningen i dag som för Vänsterpartiet är den mest centrala i dagens debatt, och det är försvaret av den svenska kollektivavtalsmodellen. Det är en ödesfråga för att vi vet att den svenska kollektivavtalsmodellen där svenska fackföreningar har kunnat garantera kollektivavtal på den svenska arbetsmarknaden och motverka dumpning av löner och arbetsvillkor har varit en grundstomme inte bara för den svenska modellen, utan för det samhälle vi i dag lever i – ett Sverige i stort.

Denna svenska arbetsmarknadsmodell är nu under attack från EG-domstolen. Domen i det svenska Laval-målet slår fast att låglönekonkurrens är acceptabel på EU:s inre marknad, medan fackliga stridsåtgärder för att kräva inhemska kollektivavtal betraktas som ett otillåtet marknadshinder i strid mot den fria rörligheten för arbete.

Enligt EG-domstolens marknadsliberala logik är företagens rätt att flytta arbetskraft och tjänster överordnad löntagarnas rättigheter.

Konsekvensen av Laval är att löntagare från andra EU-länder inte har rätt till samma lön som värdlandets kollektivavtal ger inhemska löntagare. Två anställda som utför samma arbete på samma arbetsmarknad kommer att ha skilda rättigheter när det kommer till lön och arbetsvillkor beroende på den enskilda löntagarens nationalitet. Det är en ordning som Vänsterpartiet aldrig kommer att kunna acceptera.

Företag från andra EU-länder har genom Laval domen fått grönt ljus att konkurrera om anbud med lägre löner och sämre arbetsvillkor. Letter och polacker ska obehindrat kunna reas ut på den svenska arbetsmarknaden med konsekvensen att lönerna och arbetsvillkoren försämrats för alla.

Herr talman! Laval domen har visat att hotet mot den svenska modellen kommer från EU:s grundprinciper. Principen om den fria rörligheten för arbete överordnas fackföreningarnas rätt att kräva avtal för alla anställda och av alla företag som agerar på vår arbetsmarknad. Detta hot kommer inte att kunna undanröjas genom initiativ på nationell nivå, inte heller genom olika förändringar i direktiv på EU-nivå.

Problemet är EU:s grundprinciper och fördrag. Då krävs enligt oss i Vänsterpartiet, med stöd av en lång rad fackliga företrädare, tydliga undantag från EU:s fördrag om man vill freda den svenska modellen.

Jag vill påminna om att den svenska kollektivavtalsmodellen var avgörande för hur många röstade i folkomröstningen om svenskt EU-medlemskap 1994. Från förespråkarna för ett medlemskap hävdades att Sverige i förhandlingarna om ett eventuellt medlemskap fått garantier för att

den svenska arbetsmarknadsmodellen skulle bestå. Utfallet av Laval-målet har tydligt visat att de garantier som vi fick inte hade juridiskt värde.

Vänsterpartiet kräver i dag att de partier som stod på ja-sidan 1994 står fast vid sitt löfte från folkomröstningskampanjen och ställer krav på att de garantier man då hävdade att man hade fått från EU-ledningen också görs juridiskt bindande i dag. Nu är det hög tid att stå upp för de löften som ni gav svenska folket i samband med folkomröstningskampanjen 1994.

Herr talman! Den nu pågående ratificeringsprocessen ger oss en unik engångsmöjlighet att freda den svenska modellen. I dag kan vi tvinga fram ett formellt undantag. När klubban väl har fallit har den möjligheten glidit oss ur händerna. Missar vi den chans vi nu sitter på finns det inga ångerveckor.

Genom ett undantag skulle Sverige kunna både garantera den unika svenska kollektivavtalsmodellen och stärka löntagarnas rättigheter i hela EU. Vänsterpartiet anser att riksdagen inte bör godkänna Lissabonfördraget innan ett juridiskt bindande undantag för den svenska kollektivavtalsmodellen finns med i ett reviderat förslag. Jag vill därför yrka bifall till reservation 5 från Vänsterpartiet, som just innebär krav på ett juridiskt bindande undantag för den svenska modellen.

Herr talman! Det här är min 40:e debatt i denna kammare. Jag får erkänna att det ofta har varit underhållande, men samtidigt ofta gett en eftersmak av meningslöshet. Vi i oppositionen har ju vunnit varje debatt, men förlorat varje omröstning. Men i dag har inte utgången av debatten i realiteten bestämts på de fyra borgerliga partiernas stängda partimöten. I dag är det vi i oppositionen som äger dagordningen. När vi vaknar i morgon bitti kommer vi inte att kunna lasta någon annan än oss själva för utfallet.

För att Lissabonfördraget ska godkännas krävs tre fjärdedels majoritet. Det räcker med andra ord med 88 ledamöter som röstar nej under beslutspunkterna 9 och 10 för att stoppa ratificeringen och tvinga regeringen Reinfeldt att åka ned till Bryssel och framförhandla juridiskt bindande undantag för den svenska kollektivavtalsmodellen.

Vi i oppositionen har också chansen att skjuta beslutet till efter den så kallade Stråth-utredningen om Lavalomens konsekvenser. Det räcker med att en sjättedel av riksdagens ledamöter stöder förslaget till vilandeförklaring och röstar nej under beslutspunkterna 9 och 10 för att vi ska kunna hörsamma de krav som LO-kongressen har rest, nämligen att vi ska skjuta på behandlingen till efter Stråth-utredningen.

Herr talman! År 1959 röstade Sveriges riksdag igenom den allmänna tilläggspensionen ATP. Det var en ödesfråga för den svenska välfärden, för byggandet av det svenska folkhemmet. ATP kunde genomföras först efter att folkpartisten Ture Königson röstat emot partilinjens och lagt ned sin röst. Königson motiverade sitt beslut med att han inte kunde se sina arbetskamrater hemma på Götaverken i Göteborg i ögonen om han hade försuttit denna möjlighet.

I dag står vi inför en minst lika stor ödesfråga för vårt land som ATP var en gång.

Jag vet att många socialdemokrater både i och utanför den här kammaren delar Vänsterpartiets uppfattning, att vi måste få ett juridiskt bindande undantag för att rädda den svenska kollektivavtalsmodellen. Jag

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

uppmanar er socialdemokrater att ställa er samma fråga som Königson ställde sig 1959: Kommer ni att kunna se era arbetskamrater hemma på byggarbetsplatser, verkstadsgolv och åkerier i ögonen om ni försitter denna unika engångsmöjlighet att freda den svenska modellen och de svenska kollektivavtalen?

I dag ligger makten över Lissabonfördraget och den svenska kollektivavtalsmodellen i händerna på Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Vänsterpartiets beslut är klart. Vi kommer att rösta för reservation 5 och kräva juridiskt bindande undantag för den svenska kollektivavtalsmodellen. Vi kommer att rösta nej under beslutspunkterna 9 och 10 för att tvinga regeringen att framförhandla ett sådant undantag, och vi kommer att säga ja till att riksdagen skjuter på beslutet om ratifiering.

(Applåder)

I detta anförande instämde Marianne Berg, Josefin Brink, Egon Frid, Wiwi-Anne Johansson, Jacob Johnson, Lena Olsson och LiseLotte Olsson (alla v).

Anf. 3 MAX ANDERSSON (mp):

Herr talman! Jag från Miljöpartiet yrkar bifall till reservationerna 2, 4, 6, 7 och 8. Vi i Miljöpartiet står naturligtvis bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande nöjer jag mig med detta.

Miljöpartiets grundläggande hållning i EU-frågan är att vi vill ha ett samarbete mellan våra grannländer. Vi vill inte att EU ska omvandlas till en superstat. Vi vill att makten ska ligga så nära människorna som möjligt. Vi är övertygade om att besluten blir bättre ju mer folken, vanliga människor, har att säga till om. Vi vill inte att EU omvandlas till en stat med president, egen försvarspolitik, egen armé och egna resurskrig. Det är inte den utvecklingen som vi vill se. Vi vill se ett samarbete.

Då måste man fråga sig: Är Lissabonfördraget ett steg i den riktning som Miljöpartiet önskar se? Är det ett steg i rätt riktning, eller är det ett gigantiskt kliv åt fel håll? Miljöpartiet har mycket noggrant studerat detta fördrag, och vi har kommit fram till att det är ett fördrag som bör avslås därför att det får EU att ta stora steg i fel riktning. Vi får en EU-president, vi får ett principbeslut om en gemensam armé, och vi får en EU-utrikesminister. Ni föreslår en massiv maktöverföring från medlemsländerna till EU. Röstviktningen och maktförhållandena inom EU:s ministerråd genomgår en stor förändring där makten flyttar från små medlemsstater som Sverige till stora länder som Tyskland. Sveriges förmåga att säga nej i EU:s ministerråd när beslut tas med kvalificerad majoritet halveras på grund av dessa förändringar. Det är ingen liten förändring som vi talar om här.

Över huvud taget är Lissabonfördraget, trots vad som har antytts från vissa håll, ingen liten fråga. Det gläder mig att riksdagen har insett att det är en stor fråga. Det ser man om inte annat på den enorma talarlista över människor som har anmält sig till dagens debatt. Detta är en stor och viktig fråga.

Det är inget under att när denna fråga var uppe för beslut för tre år sedan, på den tiden då Lissabonfördraget fortfarande kallades EU-konstitutionen, var det väldigt många ledare i Europa som sade: Denna fråga är

så viktig att vi inte kan få legitimitet för den på rätt sätt utan att vi frågar våra folk i folkomröstningar. Det var därför som man utlyste folkomröstningar i Spanien, Portugal, Frankrike, Holland, Storbritannien, Irland, Tjeckien, Polen, Estland och Danmark. Om det är något land som jag har glömt ber jag om ursäkt, men de var många. Jag glömde Luxemburg, förlåt.

Frankrikes premiärminister på den tiden sade till och med: En sann europé kan inte vara mot en folkomröstning.

Men vad hände då när folken fick se detta fördrag, när de studerade vad det innehöll, och när debatten kom i gång på allvar? Det är på det sättet, som alla som har ägnat sig seriöst åt EU-frågorna vet, att riktigt stort folkligt engagemang i EU-frågorna får man först när det blir en folkomröstning, då människor har chans att påverka på riktigt. Det blev det i de länder som hade folkomröstningar.

Vad hände då i Frankrike och Nederländerna när man hade folkomröstningar? Jo, man fick en stor debatt. Folk satte sig in i frågorna, och det blev ett nej. Då bestämde man sig för att fördraget skulle läggas i frysboxen i två år. Slutresultatet blev att man döpte om det och gjorde några små huvudsakligen kosmetiska förändringar. Det är någon som har angett att 4 procent av paragraferna har blivit ändrade. Det är, mellan tummen och pekfingeret, en ganska bra uppskattning.

Sedan döpte man om det. Men då hade man sett vad som hände när folken fick rösta. På samma sätt hade Miljöpartiet, och för den delen Vänsterpartiet, krävt att vi skulle få ta ställning till fördraget i Sverige.

Vad var det som hände? Jo, då blev det nej. Alltså bestämde sig EU-ledarna för att man inte skulle ha några fler folkomröstningar om den här frågan om de inte är absolut omöjliga att undvika eftersom det finns risk att folken säger nej. Det var ett enda land vars grundlag inte tillåter en sådan här stor maktöverföring utan att man frågar folket, och det var Irland. Och vi vet hur det gick. Det blev ett nej igen.

Detta är en kontroversiell fråga, och det är ingen liten fråga. Vi från Miljöpartiets sida anser att vi borde ha en folkomröstning även här i Sverige. Det är fel att riksdagen tar detta beslut här och nu. Det är ännu mer fel med tanke på att den borgerliga majoriteten och Socialdemokraterna i valet år 2006 ständigt försökte undvika debatt om den nya EU-grundlagen genom att hänvisa till att det inte fanns något förslag som låg på bordet. Just då låg förslaget i frysboxen. Frågan om Lissabonfördraget har därför aldrig debatterats i ett allmänt val. Men ändå ville regeringen, med stöd av Socialdemokraterna, anta fördraget utan att låta folkets röst bli hörd.

Herr talman! Jag vill gå över till en annan fråga. När Sverige gick med i EU 1995 sades det uttryckligen i de dokument som kom från regeringen och som riksdagen antog att det var under förutsättning att riksdagens ställning inte skulle urholkas i väsentlig grad. Nu vet vi hur det gick. Det blev så i alla fall. Riksdagen är inte längre lika viktig som den en gång var. Det är på grund av EU-medlemskapet. Även Lagrådet har konstaterat detta. I sitt remissvar har Lagrådet konstaterat att utvecklingen sammanlagt har lett till att riksdagens ställning reellt sett har urholkats i väsentlig grad. Enligt Lagrådet kan man visserligen anta Lissabonfördraget i alla fall, utan en grundlagsändring. Men det är ändå tveksamt.

Nu sammanfattar jag Lagrådets ståndpunkt på ett sätt som en jurist kanske skulle anse är en något överkoncis sammanfattning. Men det är icke desto mindre en tämligen korrekt sammanfattning från Lagrådets sida.

Lagrådet konstaterar och anmärker att förekomsten av majoritetsbeslut i EU leder till att varken de svenska väljarna eller riksdagen kan ställa någon till ansvar i de fall där den svenska representanten har blivit nedröstad i ministerrådet. Detta innebär att vad som är en fundamental princip för den svenska statsstyrelsen inte får genomslag inom det område där överlåtelse av beslutanderätt sker.

Lissabonfördraget innebär en stor mängd överlåtelser av makt till EU. Det innebär att en av de fundamentala principerna för den svenska demokratin undergrävs.

All offentlig makt i Sverige utgår från folket, och riksdagen är folkets företrädare. Men våra möjligheter att påverka besluten undergrävs varje gång ett nytt maktområde flyttas till EU.

Det har förts en mycket intensiv diskussion bland jurister, statsvetare och politiker om det över huvud taget är möjligt att anta Lissabonfördraget utan en grundlagsändring.

Konstitutionsutskottet har tvingats till den något kuriösa slutsatsen att man för att undvika en grundlagsändring måste tolka Sveriges grundlag så att riksdagen genom ett beslut med tre fjärdedels majoritet kan förändra det svenska statsskickets principer på ett sådant sätt att det som står i regeringsformen inte längre gäller. Det är konstitutionsutskottets slutsats, om än i något andra ordalag.

Riksdagen kan tolka grundlagen lite hur som helst – det är inte en juridisk formulering, men det är så det är i praktiken. Jag tycker att det är synd att man tvingas till sådana saker för att kunna driva igenom det här fördraget i enlighet med EU:s tidtabell.

Det borde egentligen vara en grundläggande princip att när det handlar om grundlagsfrågor använda försiktighetsprincipen. Man ska inte stressa igenom ett beslut som troligtvis, eller åtminstone möjligtvis, egentligen kräver en grundlagsändring, utan sådana saker bör tas seriöst. Skälet till att vår grundlag inte passar ihop med EU:s tidsplanering är inget bra skäl för att undvika en grundlagsändring.

Miljöpartiet kräver en folkomröstning om Lissabonfördraget. Vissa frågor är alldeles för stora för att politiker själva ska få ta ställning till dem.

Vi anser också att Lissabonfördraget inte bör antas utan att man tar detta tillfälle i akt att söka garantier för den svenska kollektivavtalsmodellen, som just nu är under hot från EU. Särskilt anser vi att man inte ska acceptera Lissabonfördraget utan att ta detta tillfälle i akt att söka juridiskt grundmurade undantag från EMU på det sätt som Danmark och Storbritannien redan har fått. Vi har krävt detta i motioner och i inlägg här i riksdagens talarstol. Men regeringen har inte varit det minsta intresserad av att söka dessa garantier. Det är beklagligt.

Miljöpartiet har under de fem år som den här processen varit i gång lagt fram många förslag om att saker och ting borde ha skötts på ett annat sätt. Några av förslagen har den föregående regeringen faktiskt gett visst stöd. Men den övervägande majoriteten har inte kommit till uttryck i texten.

Vi har en konstruktiv EU-politik. Men det här förslaget är dåligt. Det bör avslås här i dag. Framför allt bör det inte antas utan att svenska folket får säga sitt.

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

I detta anförande instämde Lage Rahm (mp).

Anf. 4 GÖRAN LENNMARKER (m):

Herr talman! Europafrågan, Europasamarbetet, handlar i grunden om frihet och fred. Europa är en världsdel som verkligen har haft krig och förtryck som kännetecken.

Världskrigen startade och utkämpades i Europa. Nationalsocialismen, kommunismen och fascismen härjade i vår världsdel. Skyttegravar och koncentrationsläger är delar av Europas historia. Vi har alltså inte bara de vackra katedralerna och allt det goda vi har gjort och allt det som vi gärna ser och betonar, utan vi har också en mörk historia i Europa. Det är det som ligger bakom strävan att mellan länderna skapa ett starkt förpliktande samarbete.

Det här var inte bara i den gamla europeiska historien, på farfars och mormors tid. För 20 år sedan var hela östra Europa under kommunistiskt förtryck. För 15 år sedan var det krig på västra Balkan. För 15 veckor sedan var det krig i Georgien.

Tron att det här ligger långt bakom – att vi på något sätt kan säga att den eviga freden finns där; vi behöver inte vårda och värna det vi har uppnått genom den europeiska integrationen – är en alldeles felaktig föreställning.

Vi behöver en europeisk union, en europeisk union som är öppen för alla europeiska länder som vill komma med och som uppfyller villkoren: demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstat.

EU behövs kanske särskilt nu om vi går mot sämre tider. Av erfarenhet vet vi att det när det inte går så bra, när solen inte skiner, är lätt att ropa på protektionism, att stänga gränser och att försöka lösa sina egna problem på grannens eller handelspartners bekostnad. Det var ju så det gick till på 1930-talet när en finansiell kris blev till en stor långvarig depression och länderna skickade upp tullmurar mot sina grannländer. Det blev krig, och världshandeln försvann praktiskt taget. Det var den nationella egoismen som stod i centrum.

Det vi har lärt oss i Europa är att vi måste ha mekanismer för att se till att det inte händer igen – inte att avfärda det med att det väl inte spelar någon roll. Själva idén med detta är att vi förpliktat oss att hjälpa och stödja varandra och att samarbeta med varandra även i tider som inte är så positiva.

Jag hade förmånen att vara med i det konvent som i allt väsentligt arbetade fram det som nu är Lissabonfördraget. Där var naturligtvis den centrala frågan: Om vi nu ska ha ett sådant här samarbete, om det är viktigt för frihetens och fredens skull, hur ska vi då balansera mellan det vi ska göra gemensamt på europeisk nivå och det vi inte ska göra på europeisk nivå? Var och en förstår att om vi överlägger för mycket på EU-nivå kommer det här att spricka. Inte kan man få ett samarbete över en hel kontinent om EU ska göra för mycket.

Å andra sidan: Om EU inte levererar, om medborgarna undrar vad vi har ett samarbete till om det inte blir något resultat, kommer det också att vara ett bristande förtroende för att det här samarbetet fungerar.

Det intressanta är att vi under de senaste 20 åren i Europa har sett en oerhörd decentralisering – tvärtom vad vi kunde höra i de två tidigare anförandena här – i Europa. Nästan 20 nya länder har uppstått i Europa – de centralasiatiska länderna inte medräknade.

Gamla större länder har delats upp i mindre länder – en oerhörd decentralisering. Vi har också en överföring till en marknad som gjort att det tagits bort från det offentliga. Vi har till exempel inga televerk längre som monopol för att hantera telefrågor, utan vi har en rad konkurrerande telebolag.

I åtskilliga länder har man decentraliserat inom offentlig förvaltning – i Spanien, Belgien och Storbritannien. Man har fört offentlig makt från huvudstäderna och ut till regioner. Det är den verklighet som vi har sett.

Det är så intressant att, i ett läge där man har en stark och stor decentraliseringsprocess som konventet i början av 2000-talet, överväga vad vi ska göra gemensamt och vad vi inte ska göra gemensamt. Att få just en balans som fungerar och som fungerar för en hel kontinent var den stora uppgiften.

Vi kom från 28 länder och satt i ett konvent dominerat av en absolut majoritet av riksdagsledamöter, det vill säga ledamöter från nationella parlament. Det är faktiskt första gången i Europas historia som nationella parlament är de som startar processen och är den bestämmande delen i det hela. I Europas tidigare historia var det minsann stormakter som i hemliga överläggningar eller i diplomatiska slutna rum kom överens om hur man skulle göra. I konventet däremot hade vi den mest öppna process som vi någonsin sett i Europas historia.

Vad kom vi då fram till? Ja, i grunden kom vi nog fram till att det med det befintliga EU är en ganska bra balans.

Vad är då den stora balansen mellan vad EU gör och vad EU inte ska göra.

Jag ska bara ta några huvuddrag. EU har rätt att lagstifta på vissa områden som man har definierat och som vi från medlemsländerna har lämnat över och sagt att EU där har rätt att lagstifta. Det kallas för kompetens på EU-språk.

EU får bara lagstifta inom det som vi har givit EU rätten att göra. EU har ingen generell rätt att göra detta, utan den rätten ligger kvar hos medlemsländerna. Men vissa saker har vi sagt att man ska kunna lagstifta om.

Vad är det då för lagstiftningsområden? Det är sådant som berör handel, ekonomi och inre marknad. Det finns en hel del lagstiftning där. Den är inte alltid så dramatisk.

Gräsklipparens bullernivå är kanske inte det mest dramatiska i lagstiftningen. Men det är naturligtvis viktigt. Det är för den delen en miljö- och trivselsfråga.

Det är den ena typen. Den andra är sådant som rör miljöfrågor. Skälet är att miljöfrågor rör sig över gränser. Det som finns i vatten och luft står inte still. Det rör sig över nationsgränser. Där behöver vi ha gemensam lagstiftning.

Det är också sådant som lagstiftning som berör vår fria rörlighet över gränserna. Människor flyttar och rör sig. Det finns saker som berör detta. Där har också EU betydande rätt att stifta lag.

EU har därutöver ett ansvar för utrikespolitik och för den gemensamma valutan. Sedan finns det en hel del områden där EU har rätt att stödja, samordna och komplettera. Men där får EU inte stifta lag.

EU får inte bestämma över de nationella parlamenten i de frågorna. Men där kan EU hjälpa till. Ta utbildningsområdet. Man ordnar utbildningsprogram för att hjälpa till exempel studenter att studera i andra länder. Det innebär att EU inte får lagstifta att ta över utbildningspolitiken.

Här har vi varit noggranna i uppbyggnaden av det hela för att just se till att vi noga från medlemsländerna bestämmer vad EU ska göra och därmed också vad EU inte ska göra.

Har vi en decentralisering i Europa är den här frågan extra viktig. Det gäller att se till att vi inte slarvar i den delen. Det intressanta där är att vi hade en hel del medlemmar som kom från länder som just hade blivit självständiga. Vi hade till och med en del som hade suttit i fängelse under kommunisttiden som dissidenter och som kämpat för sitt lands frihet.

Är man i den situationen att man har slagits för sitt lands självständighet och frihet går man inte och säger: Det kan vi lämna iväg med en klackspark. Man är tvärtom otroligt noga med att säga: Vi vill minsann ha vår nationella självbestämmanderätt. Men vi inser samtidigt att frågor på den nivån är gränsöverskridande och att vårt land, ofta vårt lilla land, får ett bättre inflytande i och med att vi har beslutandeordningar som är gemensamma.

Vad är det då som är viktigt och där vi inte har lämnat över beslutanderätt till EU? Den stora frågan är att EU inte har någon beskattningsrätt. EU får inte beskatta medborgarna. Det har vi sagt ligger kvar hos medlemsländerna.

Vi har en medlemsavgift till EU på ungefär 1 procent av bnp. Vi kan jämföra med de offentliga utgifterna som ligger väl över 50 procent i Sverige så får vi storleksordningen. Jag brukar ibland jämföra med USA. Där ligger 20 procent av bnp i Washington.

I Europa har vi 1 procentenhet som vi betalar in i medlemsavgift. För Sveriges del får vi tillbaka ungefär hälften normalt sett. Kommande år i budgeten får vi nästan tillbaka hela vår medlemsavgift. Det beror på att vi kommer att ha extra låg medlemsavgift nästa år. Men det är mer ett undantag än en regel.

Det gör att vi har ett EU som därmed inte kan ge sig in på de stora skattefinansierade områdena sjukvård, skola, pensioner, försvar och bistånd. Alla dessa kräver stora offentliga insatser. De sköter vi hemma i medlemsländerna och ofta inte ens på nationell nivå utan kanske regionalt och kommunalt.

Erfarenheten är att decentralisering där är väsentligt mycket bättre. Det är på det sättet en ganska genial konstruktion. Vi fokuserar på sådan lagstiftning och sådana understödjande åtgärder som vi behöver för just det gränsöverskridande. Men vi ser till att den stora delen av offentlig verksamhet och sådant ligger kvar i medlemsländerna.

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

Det är också förklaringen till att EU inte kan agera så mycket under finanskrisen. Varför kan EU inte agera? EU får inte ta upp lån, EU har ingen beskattningsrätt och EU får inte underbalansera sin budget. Det är precis så som vi har skapat EU. Därför kan inte EU i det fallet agera, utan det blir medlemsländerna med sin beskattningsrätt, rätt att underbalansera och ta upp lån som kan utfärda finansiella garantier.

Det var på tre områden som vi i konventet tyckte att EU behövde vässa sin förmåga. Ett område är det uppenbara. Det fanns 15 länder i EU när vi kom in år 1995. I dag är vi 27. Vi från Sveriges riksdag hoppas verkligen att vi kan bli kanske ett fyrtiotal länder om hela kontinenten så önskar och vill komma med.

Då måste man ha beslutsordningar som innebär att man har mer av majoritetsomröstningar. Var och en kan förstå att det är en viss skillnad om det är 15 eller 40 länder som ska besluta. Därför har man en rad åtgärder i fördraget som innebär att vi fattar flera beslut med majoritet.

Vi är också bättre förankrade i Europaparlamentet. Jag tycker att det är rätt att man inte bara har ministerrådet utan också Europaparlamentet som medbeslutande. Det blir nästan som två kammare som då ger ett bättre beslutsunderlag.

Dessutom inför vi någonting som jag tror är mycket viktigt, och vi är kanske till och med bara i början. Det är att nationella parlament, riksdagar, ska spela en större roll i EU:s beslutsfattande.

Ni kan förstå att eftersom vi var majoriteten i konventet talade vi i egen sak. Men bakom det låg övertygelsen om att det är viktigt vi i de nationella parlamenten har koll på vad EU gör och framför allt kan kontrollera att EU inte drar till sig för mycket makt utan att vi kan spärra den frågan. Vi inför ett särskilt varningssystem, gult kort, för att just kunna klara av det.

Vi har också en rättighetskatalog som är viktig. Sven-Erik Österberg nämnde det i sitt anförande. Det innebär att EU självt i EU:s institutioner och EU-lagstiftning måste följa denna. Det gäller inte den nationella lagstiftningen utan i EU:s eget interna arbete. Där för man upp det på en högre standard och får därmed skyddsnivå som medlemsländerna har. Det är en mycket bra sak. Dessutom underkastas EU Europarådets standard. Det är också en sak som vi från svensk sida har kämpat för.

Den andra huvudfrågan är att vi måste bli bättre på att bekämpa grov organiserad brottslighet. Är det någonting som förenar medborgare runt om i Europa är det frågan varför vi inte bättre bekämpar grov organiserad brottslighet, trafficking och många andra förfärliga saker. Där ger vi EU ökade möjligheter att förstärka sitt rättssamarbete. Det är verkligen en fråga där vi har ett starkt folkligt stöd för att förbättra den kapaciteten.

Det tredje som vi tycker är viktigt som ligger i Lissabonfördraget är att skapa en mer sammanhållen och bättre fungerande gemensam utrikespolitik. Där är läget sådant att vi kan fråga oss: Om vi inte har det, vilka är det då som har inflytande i Europa? Det är inte de små länderna.

Tänk er när G 20-länderna möttes i slutet på förra veckan. Det är fortfarande så att det är de stora europeiska länderna som i praktiken ska representera Europa. Om vi kan bygga upp det gemensamt innebär det att små och medelstora länder kan få ett betydligt större inflytande. Har man bra idéer kan man få ett ännu större inflytande och kan påverka. Det behöver vi verkligen.

Det gäller inte bara på den globala nivån utan också när vi diskuterar relationen till Ryssland. Det är väl bättre att vi i Europa gemensamt diskuterar oss fram till hur vi ska ha relationen med Ryssland än att ett antal stora länder själva bestämmer detta och i praktiken därmed kommer att avgöra det sätt varpå vi ska ha relationen.

Herr talman! Lissabonfördraget kanske inte är det största steget i EU:s historia, men det är ett betydelsefullt steg. Det gör framför allt att vi kan ha ett Europa där det är öppet för alla de europeiska länderna att komma in. Det är en historiskt avgörande fråga.

Sveriges riksdag är i den meningen nästan originell. Vi säger att vi ska kämpa för Turkiets rätt att vara med enhälligt. Vi säger att Ukraina, Moldova och Vitryssland också ska ha möjligheten att komma med i EU. Det är naturligtvis inte Lukasjenkos Vitryssland, utan ett demokratiskt Vitryssland.

Ska vi klara den väldigt viktiga målsättningen att få ett Europa som är helt och fritt är Lissabonfördraget ett viktigt och nödvändigt steg i detta.

I detta anförande instämde Willemo Carlsson (m) och Sven Gunnar Persson (kd).

Anf. 5 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera efter Göran Lennmarkers anförande att vi i allra högsta grad delar grundsynen på EU och tron på att samverkan är bättre än att agera nationellt. Inte minst kanske vi ser det i det läge vi är i nu, med lågkonjunkturen och varslen som går över vårt land och hur man stabiliserar upp det läge som har varit. Jag tycker att det är en alldeles utmärkt beskrivning av hur det gick till på 30-talet. Man ser att det finns en annan väg man kan hantera i öppenhet med andra delar.

Det är precis det här som gör att också vi vill säga ja till Lissabonfördraget. Man ska kunna ha ett fördrag och en ordning som gör att man kan samarbeta mellan länderna och ha ett regelverk som faktiskt är anpassat till storleken på unionen, för att uttrycka sig enkelt. Det är viktigt i sig.

Däremot nämnde Göran Lennmarker ingenting om det som var huvudtråden i mitt anförande – oron för vad som också händer i kölvattnet av EU-samarbetet. Det handlar om det som händer för svenska löntagare i och med Lavaldomen. Om vi inte kan organisera det här på rätt sätt nu kan domen innebära att man kan riskera att lönedumpning kommer att förekomma i vårt land, vilket är oroande. Framför allt drabbar detta människor som oftast har små inkomster och är lägre utbildade. Det är de som blir mest utsatta genom lönedumpning.

Min fråga till Göran Lennmarker är: Vad är Göran Lennmarker beredd att göra för att medverka till att vi kan se till att detta rättar till sig så att svenska kollektivavtal kan gälla för arbete som utförs i Sverige? Vi ser att lönedumpning riskerar att bli en följd av Lavaldomen. Vad är Göran Lennmarker beredd att göra åt detta?

Anf. 6 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Herr talman! Först och främst är det mycket glädjande att vi har en bred samsyn på grunderna för EU-samarbetet. Det är inte en blockskiljande fråga, utan vi har en samsyn. Det ligger också bakom det vi nu ser med själva fördraget. Förhoppningsvis kan vi med bred majoritet, inte

bara med tre fjärdedelar utan med mer än så, ratificera fördraget här i riksdagen.

Det är viktigt. Om EU-samarbetet ska fungera krävs det att det har en bred förankring i medlemsländerna. Erfarenheten har visat att det ofta har en väldigt bred förankring. Vi hade ju en folkomröstning en gång i tiden just för att skapa denna breda förankring för vårt medlemskap.

Det andra jag vill säga till Sven-Erik Österberg är att när det gäller frågor som Lavaldomen och kollektivavtalsrätt innebär inte Lissabonfördraget någon påverkan i den delen. Det är frågor som vi får hantera inom ramen för det befintliga fördraget – det som EU arbetar med nu. Det handlar ju inte om det framtida EU utan om det nuvarande.

Därför är vi oerhört noggranna med att säga att detta är en annan fråga; det är en aktuell EU-fråga som inte har med fördraget att göra. Fördraget ger spelregler för framtiden, och i de här avseendena påverkar inte det spelreglerna. Jag tycker att det är viktigt att säga detta, och det är också orsaken till att jag själv inte tar upp det här i mitt anförande. Jag tycker att det är en annan fråga.

Sven-Erik Österberg ställer frågan om vad jag själv kan göra. Såsom riksdagsledamot som normalt inte sysslar med arbetsmarknadsfrågor får jag väl erkänna att det här inte är en fråga som jag personligen ägnar så mycket av min kraft åt. I utrikesutskottet sköter vi inte så mycket av de här frågorna, utan de ligger mer på arbetsmarknadsutskottet.

Men låt mig säga att jag tror att det är väldigt viktigt – och det tror jag definitivt att regeringen och alla allianspartier stämmer in i – att notera att det finns en oro för detta.

Anf. 7 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! Jag kan ha stor respekt för att inte Göran Lennmarker dagligen ägnar sig åt hur man ska lösa Lavalfrågan. Dessvärre har inte heller regeringen gjort det. Det är det min oro gäller. Jag har haft flera debatter i den här kammaren just om detta.

Det är helt rätt att Lissabonfördraget inte hänger ihop med Lavaldomen. Den synen delar jag. Men sammantaget i synen på EU och svenska folkets oro för framtiden ser man att ett system med EU går in i sådant som man tycker är viktigt för Sverige att kunna bevara och se till så att det fungerar. Om vi dessutom tar ett steg längre läggs detta på något sätt ihop i samma skål.

Därför tycker jag att det är viktigt för oss som är positiva till EU att vi är tydliga med hur vi kan undanröja den oro som svenska folket känner på den här punkten. Det gäller inte minst löntagarna, och inte minst de löntagare som ligger i de zoner som har den största risken för lönedumping. Vi måste kunna ge ett klart och tydligt besked.

Det är bra med samsyn, säger Göran Lennmarker. Men det är också viktigt från moderat håll att inte slita på denna samsyn så att den slits sönder i detta läge. Det här fordrar att vi kan reda ut de här sakerna klart och tydligt och ge besked om hur det fungerar. Då kan vi också få en öppnare och mer positiv syn på EU i breda folklager. Det tror jag är det bästa för EU-samarbetet; det tjänar på att vi successivt kan få undan den skepsis som finns i det svenska samhället.

Min fråga gäller inte direkt vad Göran Lennmarker ska göra fysiskt. Men jag kanske hade hoppats att han skulle säga att han med krafttag

påverkar sitt parti och försöker verka i regeringen i denna riktning. Det är viktigt att vi agerar i den här frågan så att vi kan rätta ut de frågetecken som finns och känna att vi står på stadig grund när vi går vidare med Lissabonfördraget. Men Lennmarker har ju en chans till att kommentera detta.

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

Anf. 8 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Herr talman! Jag tror att samsynen är viktig. Det är riktigt som Sven-Erik Österberg säger; man måste alltid vårda en samsyn. Båda parter måste ta hänsyn till varandra. Om man ser tillbaka på vårt EU-medlemskap tycker jag att vi har strävat från ömse sidor mot att se till att vi på det sättet har kunnat hålla ihop och kunnat göra gemensamma bedömningar. Så har det varit när vi ibland har haft lite olika perspektiv och stått på lite olika startpunkter. Så har det ju varit – det är liksom själva idén i en demokrati att vi är skilda partier och har olika åsikter.

När det gäller konsekvenserna av Lavaldomen får vi väl avvakta den Stråthska utredningen och se vad den kommer fram till, om jag har förstått det rätt. Jag vet inte vad den ska komma fram till. Jag tror att Sven-Erik Österberg har bättre information än jag i den delen. Med utredningen som grund kan vi väl se om vi kan ha ett gemensamt agerande. Men återigen: Det kan jag inte säga här och nu, för jag känner inte till vad utredningen kommer fram till. Men jag hoppas att det ska kunna finnas möjlighet till detta.

Låt mig än en gång säga att styrkan är att vi fem partier tillsammans ändå står enade i själva ratificeringen av Lissabonfördraget. Det är ett viktigt steg för Europa och för Sverige att göra detta.

Anf. 9 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Det var ett vackert och i många lägen stämningsfullt anförande av Göran Lennmarker, men det var ett anförande som egentligen på många sätt hade väldigt lite att göra med den fråga vi diskuterar i dag, nämligen Lissabonfördraget. Det centrala i det här dokumentet är ju inte frågan om fred, demokrati eller utvidgning utan det är alla de centrala områden där makt kommer att flyttas från den här kammaren, från det svenska folket, till överstatlig EU-nivå.

Jag har mycket svårt att förstå hur ökad överstatlighet skulle kunna leda till fred i Europa eller att det faktum att besluten fattas längre bort från svenska folket skulle göra EU mer demokratiskt. Jag har för den delen också svårt att förstå att det skulle underlätta en utvidgning i öst att EU skaffar sig en gemensam rympolitik.

Men det var egentligen inte därför jag begärde replik. Jag vet att Göran Lennmarker har lång erfarenhet av EU-politik. Jag kan nog erkänna att den till och med är längre än min egen. Lennmarker redogjorde tidigare bland annat för sitt arbete i det europeiska konventet. Då minns säkert Lennmarker det löfte som hans eget parti tillsammans med de andra partierna på ja-sidan gav svenska folket i samband med folkomröstningen 1994. Då gick den dåvarande borgerliga regeringen och dess arbetsmarknadsminister ut i valrörelsen och sade: Vi har fått garantier för att den svenska kollektivavtalsmodellen är garanterad med ett svenskt EU-medlemskap.

Vi vet att det var ett skäl för många svenskar att faktiskt rösta ja till EU den gången. De kände att de hade de garantierna. Alla vi som har varit ute på en arbetsplats och träffat fackliga företrädare under den senaste tiden måste nog också erkänna att det finns en djup och berättigad oro över att de garantier vi fick i folkomröstningskampanjen inte var så mycket värda.

Vi ser nu hur solidariteten bryts ned på den svenska arbetsmarknaden. Vi ser hur svenska löntagare ställs mot utländska löntagare på den svenska arbetsmarknaden i konkurrens om löner och villkor.

Frågan är nu, Göran Lennmarker: Är det inte dags för dig och partierna på ja-sidan att hålla fast vid de garantier ni gav svenska folket och ge oss ett juridiskt bindande undantag för den svenska kollektivavtalsmodellen?

Anf. 10 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Herr talman! Att säkra frihet och fred i Europa, Hans Linde, kräver väl ändå att man har ett förpliktande samarbete i frågor som är betydelsefulla när det gäller relationerna mellan länder. Det är så vi har byggt upp hela EU-samarbetet. Vi har områden där vi stiftar gemensam lag som gäller i alla EU:s länder. Det är en viktig del i att få ihop de här länderna. Det gäller att göra det på ett sådant sätt att vi hittar balansen mellan det som är viktigt att göra gemensamt och det som vi bättre sköter nationellt eller lokalt.

Det handlar framför allt om den teknik som vi har lärt oss i Europa och där andra kontinenter tycker att Europa har lyckats oerhört väl. Ekonomi, gemensam arbetsmarknad och alla saker som vi har antagit är sätt att klara detta för att i det praktiska livet, i den praktiska vardagen, få länder att fungera ihop bättre.

När det gäller den svenska modellen på arbetsmarknaden kanske det visar sig efter Stråthutredningen att vi kan klara av detta, men det är en fråga som vi inte ska blanda in i frågan om Lissabonfördraget. Den har inte med Lissabonfördraget att göra. Den har att göra med hur EU fungerar och opererar i dag. Det följer vi i den löpande hanteringen både i ministerrådet och Europaparlamentet och även i riksdagen. Vi får dock några bättre instrument. Vi får ett större inflytande för de nationella parlamenten framöver. Det tror jag är en styrka i EU:s beslutsfattande.

Anf. 11 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Nu har vi fått höra det flera gånger: Frågan om den svenska kollektivavtalsmodellen ska inte blandas in i den här diskussionen. Det är en annan fråga som ligger utanför Lissabonfördraget.

Jag tycker att det är en förvånande inställning. Har man läst Laval-domen står det klart att den juridiska basen som EG-domstolen hänvisade till när man fattade sitt domslut, som har inneburit ett sådant stort hot mot den svenska modellen, var artikel 49 i EG-fördraget. Den artikeln är det grundläggande problemet, och den artikeln lyfter man in i Lissabonfördraget helt oförändrad. Därför är detta en central frågeställning i diskussionen om Lissabonfördraget. Jag tycker att det är märkligt att inte diskutera det fördrag som vi har på vårt bord i dag.

Vi får höra från Göran Lennmarker att vi ska invänta Stråthutredningen. Ja, jag tycker att det skulle vara alldeles utmärkt att invänta

Stråthutredningen som kommer den 15 december. Låt oss skjuta på antagandet av Lissabonfördraget till efter det. Det är ingen ko på isen. Vi har inte någon brådska. Efter det att Irland har sagt nej och Tjeckien har skjutit på sin ratificeringsprocess vet vi att vi har gott om tid att avvakta med det här beslutet. Det är ett av skälen till att Vänsterpartiet har lämnat in en vilandeförklaring. Vi ser att detta ger oss en möjlighet att skjuta på ratificeringen och invänta Stråthutredningen, som Göran Lennmarker pratade om.

Jag återgår till min grundfråga som jag tycker att Lennmarker flyr undan ifrån. När ska man stå fast vid de garantier som man faktiskt gav svenska folket i folkomröstningskampanjen 1994? Då gick man ut och lovade svenska folket att den svenska kollektivavtalsmodellen var garanterad med EU-medlemskapet. Det har visat sig att de garantierna inte var någonting värda. Nu är det dags att se till att de löftena också omsätts i verklighet och blir juridiskt bindande. Vi ser hur andra länder, som Danmark och Storbritannien, har begärt juridiskt bindande undantag på andra områden. Varför kan inte Sverige göra detsamma?

Anf. 12 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Herr talman! Men, Hans Linde, jag sade just att Stråthutredningen kan ge svar på hur man ska hantera arbetsmarknadsfrågorna framöver i just det här avseendet. Det gäller inte frågan om ratificeringen av Lissabonfördraget. Det är viktigt att hålla isär detta. Här gör Socialdemokraterna och alliansen samma bedömning. Det här håller vi isär. Vi är beredda att ratificera Lissabonfördraget här och nu, sedan får man hantera arbetsmarknadsfrågorna för sig.

Du säger att man lyfter in detta, men det är ju gällande fördrag. Som jag sade tidigare innebär Lissabonfördraget förändringar i EU:s politik i vissa avseenden. Jag angav tre stora områden där vi får en förändring till stånd via Lissabonfördraget, men det gäller inte det som berörs i Laval-domen. Där är läget oförändrat.

När man diskuterar EU-frågor tror jag att det är viktigt att hålla reda på vad det är man faktiskt diskuterar. Om vi ser tillbaka på Vänsterpartiets, och även Miljöpartiets, agerande har ni varit emot allting när det gäller EU. Sedan har argumenten varierat genom åren. Men, Hans Linde, det är väl ändå så att varje gång vi har haft en omröstning om EU-frågor har Vänsterpartiet röstat nej? Det kommer nog att bli så även i framtiden.

Anf. 13 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Herr talman! Trots Göran Lennmarkers inlägg tror jag nog att freden och friheten i Europa kan säkras utan att vi offrar den svenska kollektivavtalsmodellen. Den är under hot just nu.

Det finns de som hävdar att den inte kan räddas utan att man genomför ändringar i EU:s grundläggande fördrag. Det kan vara så att det stämmer. Ska man ändra i EU:s grundläggande fördrag är det inte någonting som kan göras när som helst. EU:s fördragsändringar kommer sällan, och det är nu vi har vad som kan vara sista chansen på många år att få till stånd en ändring som kan säkra den svenska kollektivavtalsmodellen. Jag tycker att det är tråkigt att den moderatledda regeringen inte ens har velat försöka. Jag tycker också att det är tråkigt och även aningen förvå-

nande att Socialdemokraterna har varit så passiva när det gäller att kräva att man ändrar i fördraget för att garantera den svenska modellen.

Sedan vill jag ställa en fråga till Göran Lennmarker angående fördraget. Han talade väldigt mycket om små staters rätt och vikten av decentralisering. Vilka frågor är det egentligen som blir decentraliserade med Lissabonfördraget? Den övergripande tendensen är ju i stället att det går kraftigt åt det andra hållet, att makten flyttas från länderna och från folken till Bryssel.

Anf. 14 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Herr talman! När det gäller ställningstagandet till fördraget ska vi komma ihåg att den svenska riksdagen har haft ett oerhört stort inflytande på hur Sverige ska ställa sig till fördraget. Vi har behandlat det två gånger i särskilda utskott i riksdagen som speciellt har sysslat med detta. Vi har gått igenom och nagelfarit de olika delarna i fördraget noggrant.

Jag är inte hundra procentig säker på att jag har rätt, men jag skulle tro att de svenska regeringarna – det här skedde ju när det var en socialdemokratisk regering och inte alliansregering – fick ett oerhört tydligt mandat från den svenska riksdagen när vi tittade på saken, gick igenom och tog ställning. Vi var inte alltid ense naturligt nog. Vi är ett demokratiskt öppet land med skilda ståndpunkter. Det fanns naturligtvis frågor där vi i Sverige ville nå en viss sak men inte nådde framgång. Det ligger i kompromissens natur.

Men det är inte alliansregeringen som på något sätt för sig själv har kommit fram till hur Sverige ska ställa sig till Lissabonfördraget. Det var en bred process där jag vill säga att vi tillsammans från allianspartierna och socialdemokratin vid den tidpunkt då Socialdemokraterna satt i regeringen kunde vara ense om det här. Vi var inte ense om varje detalj, men vi kunde säga att vi stod bakom det paket som man kom fram till. Det är väl ganska bra, det.

Det är väl ganska bra att ett nationellt parlament noggrant går igenom en fråga innan man går till beslut. Jag tror inte att det finns något fördrag som Sverige har ingått som den svenska riksdagen så noggrant har gått igenom, behandlat och tänkt över vad det faktiskt gör. När det gäller de flesta internationella fördrag som Sverige ingår går det mycket mindre noggrant till.

Anf. 15 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis på sitt sätt trevligt att den moderatledda regeringen och socialdemokratin är eniga. Men det hade varit bättre om de hade varit eniga om något bra.

Anf. 16 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Herr talman! Låt mig då säga att jag gläder mig mycket eftersom jag har förstått att Miljöpartiet i framtiden ändå kommer att sluta upp bakom idén att vi ska vara med i EU. Det tycker jag är ett framsteg i Miljöpartiets tänkande. Jag hoppas det ska gälla även när Lissabonfördraget är antaget och att Miljöpartiet tycker att Sverige fortfarande ska vara med som en aktiv medlem i Europeiska unionen. Det tycker jag är ett framsteg.

Herr talman! Centerpartiet bär på en dröm för vårt Europa. Vi drömmer om ett grönt och hållbart Europa, ett företagsamt och välmående Europa där människan står i centrum.

Vi drömmer också om ett Europa som vågar söka nya lösningar på globala utmaningar och som vågar vara en global ledare.

Vi vet att allt börjar hos dig och hos mig – hos den enskilda människan. Var och en av oss skapar vår framtid och utvecklar vårt liv, vår familj, våra samhällen, städer, länder och världen.

För att förverkliga drömmen om Europa och världen måste vi våga ta beslut här hemma, vid köksbordet i vardagen, i företaget, i valen, i kommuner, i regioner och i riksdagen. Men det räcker inte. Vi måste också säkra öppna demokratiska, effektiva och så tydliga offentliga beslutsstrukturer som möjligt, på vår kontinent och för den delen i världen. Genom det fördrag som ligger på vårt bord i dag skapar vi bättre förutsättningar än hittills för att göra det möjligt.

Herr talman! Det har, som Göran Lennmarker så tydligt beskrev, krigats mycket på vår kontinent genom historien. Men Sverige och övriga länder har också visat att vi lärt av detta. Den tanke som fanns om att svetsa samman länder som lidit av återkommande krig har visat sig hållbar och lockat allt fler. Nya länder har anslutit sig till den europeiska gemenskapen. Länder och människor har befriats från förtryck och från gamla strukturer och inspireras även i denna stund av det nya Europa som växer fram.

I stället för att bygga murar och hinder för människor att röra sig, utbilda sig och jobba där man vill har vi rivit gränser och hinder. Det ger allt fler människor på vår kontinent hopp om en bättre framtid, om ökad frihet och om fler livschanser och möjligheter parat med rättssäkerhet och trygghet.

Vi är på väg bort från ett delat Europa. Vi växer alltmer samman. Utmaningen är att forma ett Europa och en värld där människorna får leva i frihet, säkerhet och rättvisa.

Herr talman! Det finns många som tvekar om ett mer gränslöst Europa, som ändå försöker sig på låga eller höga staket eller till och med små murar för att både stänga inne och stänga ute människor. Ändå vet vi i denna kammare av vår erfarenhet att öppenhet och frihet med god samhällsstyrning gör att välbefindandet blomstrar medan protektionism, som Göran Lennmarker också så tydligt beskrev, lägger krokben för utveckling.

Det vi med dagens fördrag söker skapa är en bättre fungerande, mer demokratisk och maktadelad struktur som blir mer rättssäker för alla, ett regelverk som skapar så goda förutsättningar som möjligt för politiken att verka och för att forma svar på vår tids utmaningar. Visserligen tycker Centerpartiet att det regelverk vi i dag behandlar inte är fullt så tydligt som vi skulle önska, men herr talman, det fördrag vi i dag ska ta ställning till är avsevärt mycket bättre än alternativet, det Nicefördrag som gäller i dag och som vissa alltså verkar vilja hålla fast vid.

Lissabonfördraget ger EU möjligheter att enklare öppna dörren för nya medlemmar, för hela Europa. Det är bra. Centerpartiet välkomnar alla som vill och som uppnår kriterierna. Fördraget som ligger på vårt bord ger en tydligare och öppnare beslutsordning än det gamla Niceför-

draget. Genom att anta det stärker vi det demokratiska inflytandet över den europeiska politiken genom att Europaparlamentet får medbesluta i de frågor där vi ger EU exklusiv makt. Med det nya stärker vi mänskliga rättigheter, dels genom att EU:s rättsstadga får rättsverkan, dels genom att EU med det nya fördraget kan ansluta sig till Europakonventionen om mänskliga rättigheter.

Lissabonfördraget ger sammantaget EU bättre förutsättningar att fatta beslut med fokus på att lösa sakfrågor i stället för att idka byteshandel mellan äpplen och päron genom att kvalificerad majoritet blir det vanliga sättet att fatta beslut. EU får också med det nya bättre möjligheter att ta sitt globala ansvar. Vi får en tydligare ordning på utrikes- och säkerhetsområdet.

Med det nya fördraget överlämnar vi helt klart en del makt till EU-nivå, främst för att bekämpa den gränslösa grova brottsligheten. Men vi gör det därför att vi tillsammans når mycket längre än vad var och en av oss gör själva.

Samtidigt blir det på de områden där vi överlämnat makt till skillnad från i dag en ny och tydligare roll för de nationella parlamenten. Vi ger oss alla bättre möjligheter att nå längre när det gäller kampen mot gränsoverskridande brottslighet, människohandel och terrorism samtidigt som rättssäkerheten och vår granskningsroll i de besluten stärks.

Herr talman! På det här sättet skulle jag kunna gå vidare och på i stort sett alla punkter konstatera att även om fördraget inte i alla delar motsvarar våra förväntningar är det ett klart steg framåt i förhållande till dagens Nicefördrag. Nicefördraget, som också det var en kompromiss – den som då var möjlig – är *inte* ett alternativ som jag och Centerpartiet vill hålla fast vid.

Det var också i ljuset av den kompromissen som vi medlemsländer beslöt att kalla samman ett konvent för att lägga fram ett förslag om EU:s framtid. Det var historiskt. Aldrig tidigare har så många deltagit i dialog om hur vi ska forma ett regelverk för vårt gemensamma beslutsfattande.

Den svenska riksdagen har varit delaktig. År 2002 utsåg vi ledamöter till konventet. Vi diskuterade i flera omgångar riksdagens syn på framtidsfrågorna. Så diskuterade också andra medlems- och kandidatparlament sin syn på frågorna. I Sverige pågick dessutom utanför detta hus många diskussioner om de förslag som kom fram. Det fanns bortåt 200 aktiviteter, och fler än 130 organisationer lämnade in synpunkter. I remissrundan har många fler tillkommit. Processen har varit lång. Konventet resulterade i ett förslag till fördrag som den förra regeringen, med stöd av en bred majoritet i riksdagen, skrev under. Dock fattade vi aldrig det slutliga beslutet.

Sedan dess har vi haft val med det resultat som vi har i kammaren i dag, och nu ska vi som ett av de sista medlemsländerna ta ställning till ett i delar justerat förslag till fördrag. Det är ett fördrag där bland annat EU-symbolerna flagga och hymn, vilka upprörde många, nu är borta, ett fördrag där parlamentets inflytande på EU-nivå stärks, ett fördrag som väl i sig varken är smalare eller vassare än det förra fördragsförslaget men som är förenligt med vår grundlag, ett fördrag som vi fattar beslut om helt i enlighet med vår grundlag och med konstitutionell praxis i fråga om EU:s ändringsförslag. Det är ett fördrag som vi självständigt ska ta ställning till i Sverige utifrån vår vilja, precis som alla andra med-

lemsländer. De flesta har redan gjort det. Det är vi som är fördragets ägare, vi medlemsländer.

Herr talman! Fördraget som ligger på vårt bord är en regelbok för det gemensamma arbetet att utveckla vårt gemensamma hållbara Europa där den inre marknaden förverkligas, där vi säkerställer ökad sammanhållning och förbättrat miljöskydd, främjar ekonomiska och sociala framsteg, respekterar mänskliga rättigheter, grundläggande friheter och rättsstatens princip. Det är ett EU som underlättar för människor att förverkliga sina drömmar och ta vara på sina livschanser utan alla de hinder som vi byggt upp under årens lopp.

Regelboken vi i dag ska ta ställning till måste sedan, herr talman, användas av oss i denna kammare, liksom av alla andra, för att med mod möta kommande utmaningar. Vi som är övertygade om att människors makt och möjligheter måste öka, som vill se ett fritt, grönt och rättvist EU, kommer att göra det vi kan för att inom detta fördrags ram politiskt fylla det med ett innehåll som blir både smalare och vassare, ett EU för framtiden, herr talman.

Jag yrkar bifall till utrikesutskottets förslag i betänkandet.

I detta anförande instämde Annie Johansson (c) och Sven Gunnar Persson (kd).

Anf. 18 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Jag tänkte inte i detta replikskifte lyfta fram frågor om den svenska modellen och kollektivavtalen. Centerpartiets syn på den svenska modellen och kollektivavtalen har med önskvärd tydlighet och på många olika sätt blivit klar utanför denna kammare under senare år.

I stället skulle jag vilja ta upp en annan sak. Jag har haft bilden av Centerpartiet som ett parti som i denna kammare stått upp för svensk alliansfrihet, för att Sverige ska hålla sig utanför militära allianser. Därför blir jag förvånad när jag hör Kerstin Lundgren så okritiskt försvara detta Lissabonfördrag där det så tydligt tas steg mot en militarisering av EU och där svensk alliansfrihet så tydligt undergrävs.

I artikel 27 i Lissabonfördraget sägs: ”Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik ska omfatta den gradvisa utformningen av unionens gemensamma försvarspolitik. Den kommer att leda till ett gemensamt försvar.” Hur kan dessa skrivningar vara förenliga med svensk alliansfrihet, Kerstin Lundgren?

Vidare står i artikel 27 att ”medlemsstaterna förbinder sig att gradvis förbättra sin militära kapacitet”. På vanlig svenska betyder det att man ska upprusta militärt. Frågan till Kerstin Lundgren blir: Hur främjar man freden i Europa genom att militärt upprusta, genom att höja sin militära kapacitet?

Kerstin Lundgren talade inledningsvis om den centerpartistiska drömmen om Europa. Jag skulle vilja be om ett förtydligande. Vad är den centerpartistiska drömmen om Europa? Är det ett militärt upprustat Europa, sammanbundet av militärt samarbete, eller är den centerpartistiska drömmen om Europa ett Europa där Sverige som en alliansfri stat med en självständig utrikespolitik ensamt och tydligt kan agera för fred, säkerhet och demokrati?

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

Anf. 19 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Det finns en bred samsyn i denna kammaren om den svenska politiken när det gäller alliansfrihet. Den ligger fast. Om Hans Linde hade läst upp hela det avsnitt som han var inne och tittade i hade han sett vad det handlar om, nämligen respekten för respektive lands egen ordning i denna del. Det är därför vi inte har något som helst problem med detta. Det är därför inte heller Irland har något problem i den delen.

EU måste, Hans Linde, få ta på sig den roll som många länder förväntar sig. EU måste våga bli en global ledare, våga stå upp för fred och säkerhet också utanför våra gränser. Det gäller självklart på vår egen kontinent men också utanför våra gränser. Då måste vi klara den uppgiften inte bara med bistånd, inte bara med diplomati, utan vi måste, precis som vi gör i andra länder i dag och som Sverige har lång tradition av, också vara med och göra det med militär trupp. Då handlar det om att hela EU måste vara berett att vara med, inte bara Sverige och några till utan alla behöver vara med och hjälpas åt.

Drömmen om Europa är en dröm för världen, en dröm där människor verkligen får frihet, där människor känner att de lever i ett öppet samhälle, där människor känner att vi tar ansvar för en grön och hållbar utveckling. Det är en dröm som är global, och den gäller också för Europa. Därför måste vi våga försvara den drömmen.

Anf. 20 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att erkänna att jag växte upp i en kompakt centerbygd i Klågerup i södra Skåne. Jag tror att det första politiska möte jag deltog i var när jag i blöjor kröp under bordet då Centerpartiets kvinnoförbund hade studiecirkel i halmslöjd.

Efter att ha vuxit upp i den miljön måste jag säga att jag i dag har svårt att känna igen mig i det Centerparti som Kerstin Lundgren här representerar, ett Centerparti som jag alltid trott stod upp för alliansfrihet. Tydligt är det så i Kerstin Lundgrens värld att det med alliansfriheten blivit ungefär som med den svenska modellen, att den med fina ord lyfts fram i deklarationerna men i verkligheten, i det konkreta arbetet, inte betyder speciellt mycket eller till och med kan betyda det motsatta.

Jag måste kort kommentera det Kerstin Lundgren sade om Irland, att Irland som alliansfri stat inte hade några problem med dessa skrivningar. Om man frågar det irländska folket hade de uppenbarligen stora problem just med dessa skrivningar. Ett av huvudskälen till att irländarna röstade nej till fördraget var att de såg att man där tog stora steg mot en militär upprustning. Det Lissabonfördraget och artikel 27 innebär är att man slår fast en tydlig ambition för EU:s medlemsstater att i framtiden skaffa sig ett militärt försvar.

Jag är förvånad att Kerstin Lundgren så okritiskt kan ställa sig bakom en sådan ambition, nämligen ett militärt försvar i Europa. Om vi verkligen ska främja freden i Sverige såväl som i Europa och resten av världen gör vi det knappast genom att spendera mer på militär upprustning. Det är knappast heller så att vi säkrar säkerheten i Sverige, Europa och världen genom att låsa in oss i olika militärallianser.

Om det är någonting vi kan lära oss av historien – och det har pratats mycket om historien i dag – så är det att just militär upprustning och det

faktum att länder låser in sig i olika militära allianser varit det största hotet mot fred och säkerhet för dem som lever på denna jord.

Prot. 2008/09:32
20 november

Anf. 21 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Jag förstår att Hans Linde känner sig lite främmande i den värld vi lever i. Han har uppenbarligen med sig bilder från tidig barndom. Men vi har tagit steget vidare ut i världen och ser att verkligheten har förändrats sedan vi var små. Vi vågar titta på verkligheten och dra en och annan slutsats, herr talman. Måhända förklarar det att jag och Hans Linde har olika åsikter i frågan.

Vi i riksdagen har tagit ställning för att tillsammans vara med och lösa uppgifter i Tchad. Att hjälpa flyktingar som befinner sig i en extremt allvarlig humanitär situation uppfattar jag som en viktig insats för fred och för människors rättigheter och möjligheter. Vi gör insatser i Afghanistan och diskuterar det just nu. Vi kommer till olika slutsatser i delar av de här frågorna. Men vi måste, herr talman, vara beredda på att inte bara tala här hemma i riksdagen utan också ha modet att hjälpa människor i andra länder, både med bistånd och med fredsfrämjande och fredstvingande medel, helt i enlighet med vad vi är överens om på den universella nivån i FN. Det är ett uppdrag vi har. EU måste göra det.

Herr talman! Jag överlämnar till Irland självt att dra slutsatser av sin folkomröstning. Det är inte den här kammaren som ska besluta eller ta ställning till vad som ska vara Irlands uppfattning i den frågan.
(forts. 11 §)

Lissabonfördraget

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.51 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då statsministerns frågestund skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

9 § Statsministerns frågestund

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 22 ANDRE VICE TALMANNEN:

Klockan är 14.00, och det är dags för dagens frågestund. Jag ber att få hälsa statsminister Fredrik Reinfeldt välkommen.

Politik för jobbkrisen

Anf. 23 MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Regeringen lade i september fram en redan då otillräcklig budget. Sedan dess har jobbkrisen vuxit, och den fortsätter att växa. Varslen är rekordhöga och fortsätter att komma. Senaste i morse varslades 1 000 personer från Sandvik.

Vad gör regeringen? Kommer man med nya prognoser till riksdagen? Nej. Har man ändrat sin politik för att möta jobbkrisen? Nej. Skulle det behövas kraftinsatser? Ja, utan tvekan.

Min fråga till Fredrik Reinfeldt är enkel, och jag hoppas att den har ett enkelt svar: När – inte om – kommer regeringen att återkomma till riksdagen med förslag på en ny politik för att möta krisen?

Anf. 24 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Låt oss först berätta lite om den svenska modellen. Företagen har ett ansvar – slarva aldrig med företagens ansvar, Mona Sahlin! Det är viktigt att diskutera vad företagen själva kan göra. De har många gånger mångåriga medarbetare som de har ett ansvar att hjälpa. Man får pröva hur länge man behöver sitta med varsel. Vi vet att alla varsel inte blir uppsägningar.

För det andra ska Trygghetsfonden och Trygghetsrådet nu komma i användning. Det handlar om ganska omfattande resurser. Jag har tittat på exemplet en metallarbetare som är över 40 år. Det handlar om en engångsutbetalning på mellan 26 900 kronor och 39 440 kronor. Därtill finns omställningsstöd som kan handla om upp till 100 000 kronor. Det handlar om att genomföra utbildning, coachning och andra aktiviteter.

Mona Sahlin för samhällsdebatten som om dessa insatser inte existerar, trots att löntagare har avstått löneutrymme för att de ska finnas. 80–85 procent av dem som använder omställningsförsäkringarna kommer aldrig ut i arbetslöshet.

Vi har också ett ansvar. Vi ser till att det finns resurser på plats. Mona Sahlin: Börja berätta för svenska folket att det finns andra och viktiga resurser som står först när varslen duggar tätt.

Anf. 25 MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Det var ju också ett svar. Man ska inte slarva med den svenska modellen, men man ska heller inte slarva med regeringsmakten. Att inte använda regeringsmakten nu när krisen växer för varje dag som går tycker inte jag är att ta ansvar.

Svaret var väl att ännu en torsdag har gått utan att regeringssammanträdet har använts till att förstärka jobbinsatserna. De 150 000 som regeringen nu räknar med går ut i arbetslöshet kommer att mötas av mindre insatser. De kommer att få mindre ersättning från trygghetssystemen, och de kommer att mötas av – hör och häpna – högre skatt när de förlorar jobbet, för det är regeringens orättvisa politik.

Om fler förlorar jobbet blir det färre skatteintäkter. Då blir det tuffare för kommuner och landsting att klara välfärden. Sveriges Kommuner och Landsting har bett om ett svar angående statsbidragen för 2010 från regeringen för att kunna slippa säga upp folk ute i kommunerna.

Det blir min fråga till statsministern: När kommer regeringen att lämna besked till kommunerna om statsbidragen?

Anf. 26 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Med Socialdemokraternas politik möts de av högre skatter om de får behålla jobben, och deras arbetsgivare får också högre kostnader.

Det handlar återigen om den svenska modellen: först det som är företagets ansvar, sedan det som finns till stöd i omställningsavtal, vilket är ett mycket viktigt instrument. Sedan handlar det naturligtvis om de offentliga resurserna – högskoleplatser, yrkesvuxplatserna vi introducerar vid årsskiftet och de resurser som finns hos Arbetsförmedlingen.

Jag reser varje vecka till Arbetsförmedlingen och diskuterar resurser till stöd. De beskriver att det finns jobb, att många byter jobb på den svenska arbetsmarknaden och att det även fortsatt finns grupper som är efterfrågade.

Förmedlar vi en korrekt bild av var vi just nu befinner oss? Utan rätt problemanalys blir det fel åtgärder. Börjar vi få signaler om att det saknas resurser ska vi ta fram sådana. Det kommer förmodligen att behövas mer av korta insatser i Arbetsförmedlingens verktygslåda, och det är vi beredda att titta på.

Men Mona Sahlin missar helt beskrivningen till svenska folket av i vilken ordning man ska ta detta. Hon tjänar därmed inte den svenska modell som har tjänat svenska folket så väl.

A-kassan

Anf. 27 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! I dag är det över 1 000 personer som varslas. Bara i Sandviken är det 900 personer. En rad andra företag varslar också, och vi börjar få en ekonomisk situation i Sverige som är väldigt dramatisk.

Jag ser en häpnadsväckande brist på aktivitet hos regeringen. Många är nu oroliga för om de kommer att klara sin arbetslöshet när de får gå från jobben och vad som händer när de får en halvering eller ännu värre av inkomsten.

I går hörde vi att den linje som regeringen har drivit stenhårt hittills börjar vackla hos Folkpartiet. De säger nu att vi kanske måste höja a-kassan i alla fall. Det är naturligtvis många som känner så när läget är sådant att väldigt många kommer att bli arbetslösa.

Kommer Moderaterna att stå kvar vid linjen att fortfarande skära i a-kassan?

Anf. 28 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Den som bär regeringsmakten kan inte slarva med orden. Vi har inte massvis med människor som kommit ut i arbetslöshet. Vi har omfattande varsel.

Med vår erfarenhet från svensk historia vet vi att varsel är början på en tid som går att använda till stöd för människors omställning för att komma vidare på arbetsmarknaden. För detta finns omfattande stödresurser, delvis för att löntagare har avstått det i sina löneutrymmen, delvis därför att vi har en arbetsförmedling som blir allt bättre på att matcha vidare på den svenska arbetsmarknaden den arbetskraft som många gånger dessutom är efterfrågad.

Regeringen jobbar fortsatt med att se till att folk kommer vidare i arbete. Oppositionen tycks ta för givet att alla ska ut i arbetslöshet och leva på a-kassa. Min idé är att folk ska komma i jobb, komma vidare på arbetsmarknaden, och vi ska försöka säkerställa att så blir fallet. Vi har fortfarande tid att också finnas till stöd i den varselprocess vi nu ser.

Det finns en risk att detta fördjupas och att det blir i form av en bredare arbetslöshet. Då ska vi följa det med andra typer av åtgärder också. Men ni beskriver inte korrekt hur det ser ut nu.

Anf. 29 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Jag tycker att det är makalöst. I början av den här krisen fick jag höra hur statsministern sade att det är några som blivit varslade, men det kommer kanske inte att hända någonting. Nu står statsministern fortfarande och säger samma sak. Det är makalöst hur man kan sätta på sig sådana skyggglappar när företag efter företag i Sverige varslar en stor del av sina anställda. Det sker heller inte bara i Sverige, utan det sker runt om i Europa och världen.

Då säger ni: Vi behöver inte göra så mycket. Vi har en massa pengar i våra system. Men vad ni har gjort är att skära i trygghetssystemen. En halv miljon människor står utanför trygghetssystemen, vilket de inte gjorde tidigare. Många av dem som kommer att bli arbetslösa inom några veckor eller inom några månader, kommer inte att ha råd med lånen på sina hus. De kommer inte att klara av sin livssituation.

Men statsministern står fortfarande och säger att det kanske inte kommer att hända så mycket. Lyssna ute i verkligheten på hur det ser ut i dag! Försök att sätta dig in i hur människor har det och hur ekonomin ser ut i stället för att hålla den här linjen, för det kommer inte att hålla. Det kan jag garantera statsministern.

Anf. 30 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Peter Eriksson! Jag har i närtid varit på Arbetsförmedlingen i Kristianstad och i Göteborg. Vi har i dag talat med den samordningsperson vi har, Barbro Holmberg, i Gävleborg som finns till stöd för att se till att de offentliga resurserna kommer på plats. Det finns väldigt mycket resurser hos Arbetsförmedlingen. Det finns högskoleplatser. Det finns möjligheter att komma vidare. Vi har Trygghetsrådet och Trygghetsfonden.

Om Peter Eriksson ändå är på det humör han verkar vara tycker jag att han ska passa på att åka ut till någon av de arbetsplatser där fordonsindustrin har tunga varsel och berätta lite om Miljöpartiets intressanta idéer när det gäller miljöskatterna.

Berätta om vad ni vill göra med de bilar som produceras på Torslandaverken. Berätta om kilometerskatterna och om de försämrade förmånsvärdena. Berätta om dödsstöten för den svenska fordonsindustrin, nämligen Miljöpartiets förslag. Berätta vad Mona Sahlin har sagt till dig att hon vill göra när hon ska stödja det.

Arbetslösheten

Anf. 31 ULLA ANDERSSON (v):

Fru talman! En halv miljon människor står utanför a-kassan. De som är beroende av a-kassan har fått sänkt ersättning på grund av regeringens politik. 900 personer hemma i Sandviken fick i natt beskedet att deras ekonomi och deras liv helt kastas omkull.

I Arvika har 1 300 personer drabbats av varsel. Där bor 26 000 människor. 10–20 procent av dem står utan a-kassa, räknar man med. Kommunen har redan i år haft ökade kostnader för socialbidrag med 31 procent. Dessutom har regeringen fryst de generella statsbidragen för de kommande åren. Arvika kommun och många fler efterfrågar initiativ från regeringen.

Inom Metall i Värmland har 20 procent av medlemmarna drabbats av varsel. Människor är oroliga. Deras inkomster halveras. De får straffskatt av regeringen när de blir arbetslösa. Men deras kostnader är desamma för boende, mat och barn.

100 000 fler arbetslösa ska dela på 15 000 platser inom arbetsmarknadsåtgärder. Generaldirektören för Arbetsförmedlingen efterfrågar resurser i finansutskottet. Och Fredrik Reinfeldt står här och har inga svar.

Anf. 32 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Jag har massvis med svar men kanske inte de Ulla Andersson vill höra.

Får jag bara korrigera att vi inte har 500 000 människor utanför a-kassan, vi har 1,2 miljoner. 700 000 av dem stod utanför redan före valdagen och upplevdes aldrig som något problem, efter vad jag hörde, av vare sig Vänsterpartiet eller Socialdemokraterna – bara så att vi korrekt beskriver hur Sverige ser ut.

Får jag säga att vi uppfattar att vi i en tid när vi har fått varsel ska finnas till stöd med de många insatser jag har nämnt, offentliga såväl som de som finns i omställningsförsäkringar och med det ansvar vi menar att det enskilda företaget har att vara till stöd för att människor ska komma vidare på arbetsmarknaden. Det är möjligt att alla inte gör det. Men i en hel del fall, som jag tagit del av, talar man om mycket kvalificerad arbetskraft som är intressant för andra delar av Sverige, andra företag, och till och med efterfrågas i Norge och Danmark, där man fortsatt har ett något bättre arbetsmarknadsläge.

Menar Ulla Andersson att vi inte ska testa de möjligheterna, att inte allt arbete ska inriktas på att de ska komma vidare till annat arbete? Menar hon att vi ska stå här och framställa det som att alla redan har fått sparken, att alla redan ska leva på a-kassa och ingenting annat, när vi gör allt vi kan för att de ska komma vidare till annat arbete? Det måste väl ändå vara idén med politiken.

Anf. 33 ULLA ANDERSSON (v):

Fru talman! Jag förstår att statsministern inte kan ge något besked, för regeringen har ingen politik för den här situationen. Människor är oroliga. Ta människors oro på allvar!

Jag kan förstå om inte du förstår hur det kan vara att vara Volvoarbetare och få sin inkomst halverad inom en snar framtid. I Östermalmsnytt stod det att på Stureplan har de inte råd med fem glas champagne längre, men med två glas. Det åtminstone kanske statsministern förstår.

Jag blir verkligen upprörd när jag hör dig helt negligera människors oro, helt negligera de kommuner som efterfrågar stöd, hjälp och ett initiativ från regeringen. Du har inga andra svar att ge i dag än du hade för ett halvår sedan. Signalerna har funnits väldigt länge, men regeringen

ändrar inte sin politik. Det är samma politik i högkonjunktur som i lågkonjunktur oavsett hur människor drabbas och hur deras vardag förändras. Jag blir väldigt orolig.

Anf. 34 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Jag tror visst att man ska göra en förändring eftersom vi drog ned volymen av arbetsmarknadspolitiska åtgärder, någonting som användes under bättre konjunkturer i de majoriteter Ulla Andersson fanns med i mest för att dölja arbetslöshet. Vi tyckte att det var bättre att folk hade ett jobb när konjunkturen var god. När konjunkturen försvagas kan det finnas anledning att titta på också mer kortsiktiga instrument för att stödja omställning.

Min uppfattning är att den arbetskraft som nu varslas kanske är den mest attraktiva och den som det är störst möjlighet att få vidare till annat arbete. Det är förmodligen grupper som står längre från arbetsmarknaden som är de som verkligen får det svårare i lägen när varslen duggar tätt. Men det är fortsatt korrekt att beskriva det som att i stora delar av landet fortsätter arbetsmarknaden att fungera. Folk får jobb. Folk byter jobb. Det är viktigt att förstå för att se hur vi har satt samman våra åtgärder för att stödja i den situation som vi nu befinner oss i.

Till årsskiftet kommer motsvarande 1 procent av bnp i finanspolitiska stimulanser från denna regering. Vi är i nivå med det man talar om i EU och det mesta vi ser också i andra länder. Det kommer att vara ett stöd för att dämpa konjunkturreffekterna.

Sveriges ordförandeskap i EU och finansmarknaden

Anf. 35 FREDRIK MALM (fp):

Fru talman! Jag har en fråga till statsministern som handlar om finanskrisen och EU:s roll. Vi kommer ju att fatta ett beslut i eftermiddag om Lissabonfördraget. Det är någonting som vi i Folkpartiet och även de andra allianspartierna tycker är väldigt viktigt.

Nästa år är Sverige ordförandeland i EU. Det innebär att för första gången sedan Sverige blev medlem i Europeiska unionen har vi i dag en regering som är genuint engagerad i det europeiska samarbetet. Vi har inte haft det sedan Sverige blev medlem i EU.

EU har spelat en väldigt viktig och betydelsefull roll för att skapa stadga i ekonomin under den finansiella krisen. Min fråga är hur statsministern ser på det svenska ordförandeskapets möjligheter att fortsatt skapa trygghet i ekonomin i Europa och i Sverige.

Anf. 36 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Det kommer säkerligen att vara så att under svenskt ordförandeskap fortsätter vi att diskutera hur vi kan stå emot de försämrade konjunkturerna. Det är ett globalt fall i efterfrågan som vi inte har sett på 30 år. Det är naturligtvis så att framför allt små, öppna ekonomier beroende av handel, som Sverige, drabbas hårdare än andra som har en större inhemsk efterfrågan och en inhemsk marknad.

Det är viktigt att påpeka att de lösningar som vi har förhandlat fram till stöd för att få bättre fungerande finansiella institutioner ännu inte är på plats runt om i Europa. Vi har fortsatt ännu inte fått detta fullständigt på plats här i Sverige. Rätt beslut, men svårare att få på plats.

Sedan diskuterar vi samordning av finanspolitiken mer för att säkerställa att vi har rätt typ av inriktning också i fråga om vad vi gör av våra respektive budgetar. Det kommer diskussioner om det inför nästkommande toppmöte. Det kommer säkert att vara aktuellt också nästa år.

Viktigt att komma ihåg är också vad EU betyder för fortsatt strävan mot öppen handel och öppna gränser, därför att det i sin tur betyder så mycket för jobben.

Exekutiva försäljningar av villor och bostadsrätter

Anf. 37 BIRGITTA ERIKSSON (s):

Fru talman! De exekutiva försäljningarna av villor och bostadsrätter ökar markant. Allt fler ägare klarar inte av att betala sina bostadslån. Med tanke på det stora antal varsel som läggs dagligen kan vi utgå från att det här kommer att öka och att flera kommer att tvingas att lämna sina hem.

Det är allvarligt att förlora sitt arbete, i synnerhet om man dessutom har lämnat a-kassan, och det vet vi att en halv miljon svenskar har gjort. Att på grund av arbetslösheten också förlora sin bostad är om möjligt ännu allvarligare för de drabbade.

Med tanke på att vi har en sådan kraftig lågkonjunktur måste det finnas en beredskap så att inte tusentals människor på grund av arbetslöshet och ekonomiska svårigheter ska tvingas att sälja sina hem på auktion därför att de inte klarar av sina bostadslån.

Min fråga till statsministern är: Vad tänker statsministern göra för att förhindra att villa- och bostadsrättsägarna förlorar sina hem som en följd av jobbkrisen och lågkonjunkturen?

Anf. 38 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Det viktigaste svaret är att de måste kunna behålla sin betalningsförmåga – de måste kunna fortsätta att ha jobb för att klara det – och att vi driver en politik som syftar till detta.

Det finns absolut risker i det som pågår. Vi har fortsatt inte fått ned den finansiella oron. Det finns risker för fallande tillgångsvärden. Det är bland annat det som har utlöst mycket av problemen i USA, problem som världen i övrigt, bland annat Sverige, sedan sitter med svansen av och har att försöka hantera.

Viktigast är jobb. Viktigast är att se till att de finansiella institutionerna fungerar. Det är de svar vi hoppas kunna ge, att få ned oron på de finansiella marknaderna och att få bättre fungerande kreditgivning. Väldigt många företag och andra får nu höra att deras krediter sägs upp, och de är väldigt upprörda över detta. Det är ett av skälen till att vi försöker trycka på bankerna att ta sitt ansvar och gå in i den struktur vi har förhandlat fram i Europa för att på det sättet få en bättre fungerande kreditgivning.

Anf. 39 ELISABETH SVANTESSON (m):

Fru talman! Jag vill berätta om en afghansk kvinna, långt ifrån varsel och finanskris. Hon har varit i Sverige i åtta år. Hon uppbär försörjningsstöd. Hon läser svenska för invandrare, sfi. Men hon läser bara en gång i veckan, och det gör hon därför att hon inte får läsa oftare för sin man.

Hon är inte ensam. Många utrikes födda kvinnor står ofrivilligt långt ifrån arbetsmarknaden och helt utanför arbetskraften.

Bara drygt hälften av alla utrikes födda kvinnor har sysselsättning. För nyanlända skyddsbehövande vet vi att mediantiden för att få ett arbete är tio år.

Många av dessa kvinnor är isolerade i sina hem, precis som den afghanska kvinnan. De är isolerade i sina bostadsområden. Det är ofta kvinnor där barn och man har all kontakt med samhället runt omkring.

Hur ska politiken utformas så att värderingar som jämlikhet, jämställdhet och arbetslinje även kan nå dessa kvinnor?

Anf. 40 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Svenska kvinnor märkte från framför allt 70-talet och framåt att ett eget självständigt liv förutsatte en egen försörjning och en möjlighet att stå på egna ben.

Vår arbetslinje måste gälla alla som finns i Sverige. Den som har arbetsförmåga ska stå till arbetsmarknadens förfogande och ska ta de jobb som erbjuds. Det gäller också utrikes födda som har kommit till Sverige.

Vi har aktivt arbetat med sådant som sänker trösklarna för att göra dessa kvinnor mer attraktiva för arbetsgivare och för att få in dem på arbetsmarknaden. Även nu med försämrad konjunktur och varsel som duggar tätt har jag på Arbetsförmedlingen hört att man hittar ännu fler som kommer in via så kallade instegsjobb, bland annat till stöd för den grupp vi nu diskuterar. Det är vårt sätt att visa vår konsekventa arbetslinje.

Men en värderingsdiskussion måste också föras. Vi accepterar inte i vårt samhälle att någon blir inlåst, att någon vuxen person styr över och inskränker någon annans frihet. Det är inte så vi lever i Sverige. Här gäller svensk lag och mänskliga rättigheter lika för alla. Vårt stöd handlar mycket om arbetslinjen.

Könsneutrala äktenskap

Anf. 41 FREDRIK LUNDH (s):

Fru talman! Avgörandet i frågan om könsneutrala äktenskap närmar sig. I dag kom den i sak innehållslösa lagrådsremissen från regeringen, och nu följer arbetet med de så kallade följdmotionerna.

Regeringen kan inte enas i denna fråga, och det framgår tydligt att det är här i riksdagen vi ska både forma, diskutera, debattera och besluta frågan. Det ligger redan ett genomarbetet förslag, en motion, som skulle kunna behandlas när majoriteten så finner. Tyvärr har det gått prestige i denna fråga, trots att vi vet att det finns en bred majoritet i kammaren för förändringen.

Är statsministern beredd att uppmana ledamöterna från Moderaterna, Folkpartiet och Centerpartiet att lägga prestigen åt sidan och anstränga sig för att tillsammans med oss i oppositionen se till att vi kan gå till beslut i frågan om könsneutrala äktenskap och få lagen på plats så fort det bara är möjligt? Vad är viktigast: prestige eller handling?

Prot. 2008/09:32
20 november

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 42 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Det viktigaste är resultatet, det vill säga att vi får fram det en majoritet av oss tycker är viktigt. Jag utgår från att det ska vara möjligt för riksdagen att fatta det beslutet.

Min invändning mot motionen är att ikraftträdandet som föreslås i motionen är den 1 januari 2010. Vi som tycker så försöker jobba på ett sätt att förslaget kan komma snabbare på plats.

Jag instämmer i frågeställarens utgångspunkt, nämligen att lägga all prestige åt sidan, se till att markera att den stora majoritet som finns håller ihop och få igenom förslaget på bästa möjliga sätt så fort som möjligt.

Värderingar i utrikespolitiken

Anf. 43 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Kristdemokraterna vill se tydliga värderingar i politiken. För drygt två veckor sedan stenades en 13-årig flicka vid namn Aisha i Somalia. Hon anmälde till myndigheterna att hon hade utsatts för en gruppvåldtäkt. Det vändes mot henne och hon blev dömd enligt shariagarna till stening. 50 milissoldater stenade henne och flera tusen tittade på.

Hur har statsministern och regeringen agerat internationellt för att protestera mot denna bestialiska handling?

Anf. 44 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Låt oss konstatera att det i alltför många delar av världen finns kvar den typen av helt oacceptabel syn på kvinnor, nämligen skuldbeläggande av kvinnor för sådant som män gör som dessutom ofta följs av strafffrihet för männen, det vill säga det sker ingen lagprövning eller uppföljning av männens ansvar i dessa frågor.

Vi försöker i alla sammanhang markera tydligt inom FN, i våra dialoger och i våra bilaterala samarbeten med många av våra afrikanska partner när det gäller dessa frågor. Många gånger är det på ett bra sätt i dialog. Det här är också något man reagerar på i dessa länder, som ju ofta har rötter i olika religiösa uttolkningar längre tillbaka.

Just i det specifika fallet känner jag inte till hur utrikesdepartement och andra har reagerat, men det kommer inte på något sätt att skilja sig från hur vi i alla andra sammanhang markerar mot detta.

Skolmaten

Anf. 45 SOLVEIG ZANDER (c):

Fru talman! Min fråga handlar om skolmat. Vi vet att rätt kost och näring är viktigt för alla människor, både barn och äldre. Statsministern

som själv har barn vet hur viktigt det är att barnen ska orka med skolarbetet, må bra, orka med sin fritid och så vidare.

Nu har en icke obekant Bert Karlsson med all önskvärd tydlighet fått oss att förstå att det finns brister i kommunerna när det gäller skolmaten. Regeringen har avsatt stimulansmedel, 1,32 miljarder, för att bättra på de äldres kost och nutrition. Nu önskar jag, naturligtvis, att man också ska tänka på skolan och skolbarnen i kommunerna.

Vad säger statsministern om detta? Har statsministern några kommentarer till mitt önskemål?

Anf. 46 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Skolmaten diskuterades också när jag gick i skolan och har förmodligen alltid varit omdiskuterad. Vi ska konstatera att den inte är likadan, smakar likadant eller upplevs på samma sätt över hela Sverige och i alla skolor. Det som ibland påvisas är att det i någon skola inte fungerar lika bra.

Jag tror att svaret finns att finna mer lokalt i möjligheterna att på ett bra sätt tillreda maten, att ha ett eget ansvar för maten i den egna skolan eller åtminstone i närheten av den egna skolan. Det blir svårt att lösa detta enkom med hjälp av Bert Karlsson och statliga pekpinnar. Det finns kommunala huvudmän som har ansvar för detta. Jag har upplevt att där det har sagts att det har blivit bättre har det ofta handlat om att man själv har fått ta över matlagningen och jobbat med att den ska vara både nyttig och vällmakande för eleverna.

Resurser till omskolning av arbetslösa

Anf. 47 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s):

Fru talman! Ungefär 4 600 industriarbetare i Göteborg har varslats om uppsägning på grund av arbetsbrist. Av dessa jobbar ca 3 400 inom fordonsindustrin. I dagsläget har ca 500 redan fått lämna sina jobb och gå ut i arbetslöshet. Regeringen har stuvat om i Arbetsförmedlingens budget och avsatt 1 ½ miljon kronor för att möta situationen.

Nu är läget så att det finns ett antal bristyrken. Det behövs bland annat NC-operatörer, svarvare, fräsare och svetsare. Får Arbetsförmedlingen använda dessa pengar till att omskola bilarbetarna så att de kan ta dessa jobb inom de bristyrken jag nämnde? Jag vet att Arbetsförmedlingen vill göra det. Jag vet att de fackliga organisationerna och de som har blivit arbetslösa vill göra det – och även arbetsgivarna. Men vad säger statsministern?

Anf. 48 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Jag var själv på Arbetsförmedlingen i Göteborg i förra veckan. Just de Volvoarbetare vi nu talar om tillhör dem som är mest attraktiva på den svenska arbetsmarknaden. Det finns alltså företag som ringer till Arbetsförmedlingen för att försöka komma i kontakt med de högkvalificerade Volvoarbetarna. Det finns ett intresse från Norge och från andra företag runt om i Sverige. Det är nog inte den grupp som åtminstone just nu har svårast att komma vidare på arbetsmarknaden.

Jag nämnde också hur omställningsavtalet och omställningsstödet är strukturerat. Låt mig nämna det igen. I fråga om en metallarbetare över 40 år handlar det om en engångsutbetalning på mellan 26 900 och 39 440 kronor. Det finns ett omställningsstöd som kan handla om upp till 100 000 kronor för varje enskild individ. Det täcker två miljoner löntagare, inklusive de som jobbar på Volvo. Det kan användas för utbildning, coachning och andra aktiviteter. Låt oss se vad Trygghetsrådet och Trygghetsfonden kan göra för att stödja många av dem som nu är vars-lade. Jag är också beredd att titta på ytterligare verktyg för Arbetsförmedlingen. Det finns omfattande resurser till stöd också i andra delar än de som Socialdemokraterna ständigt talar om.

Den sociala barn- och ungdomsvården

Anf. 49 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Under åren 2000–2007 har antalet barn i det svenska samhället som blir omhändertagna ökat med nästan 20 procent. I dag är det ungefär 1 procent av barnen och ungdomarna i Sverige som är placerade i samhällets vård. En femtedel av barnen, de allra mest utsatta barnen, hamnar på behandlingshem, på hem för vård eller boende.

Socialstyrelsens granskning som har genomförts visar att nio av tio av de här behandlingshemmen har brister. Det finns rapporter om att det förekommer sexuella övergrepp, våld och mobbning på ett antal hem. Rapporter pekar på att det finns en bristande kompetens hos den personal som jobbar på de här behandlingshemmen. Rapporter pekar också på att många av de behandlingsmetoder som används över huvud taget inte är utvärderade. Vi vet helt enkelt inte om de ger effekt eller inte.

Jag skulle därför vilja fråga statsministern vilka åtgärder regeringen tänker vidta för att rätta till bristerna i den sociala barn- och ungdomsvården i Sverige.

Anf. 50 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Får en gammal socialpolitiker ändå först konstatera att det är väldigt många människor i Sverige som tar stort ansvar och gör stora insatser för att försöka vara ett stöd för de ungdomar som hamnar snett i livet. Det är sannerligen oftast inte så enkelt. Det handlar om ungdomar med traumatiska upplevelser, som har svårt att finna sig själva och oftast är självdestruktiva eller våldsbenägna.

Men jag har också noterat att det finns en kritik och att det finns ett behov av uppföljning. Det förs en diskussion om att vi ska föra detta från länsstyrelser över till Socialstyrelsen för att därmed bättre samordna uppföljning och kvalitetskontroll av det slag som frågeställaren efterfrågar. Jag tror att det är klokt.

Vi ska alltid vara måna om att se till att ha bra kvalitet i verksamheterna och våga tala om just värdet av att ha utbildning och rätt förutsättningar för att bedriva ett bra arbete. Det är inte att ifrågasätta de många viktiga insatser som görs runt om i Sverige för utsatta barn.

Anf. 51 MAX ANDERSSON (mp):

Fru talman! I dag diskuterar vi Lissabonfördraget här i riksdagen. Jag vet att regeringen är motståndare till en folkomröstning om Lissabonfördraget. Det kan bero på att regeringen är rädd för att folket skulle säga nej. Jag håller inte med regeringen på den punkten, men jag förstår att regeringen tycker som den gör.

Men det finns en sak jag inte förstår. I dag är de svenska kollektivavtalen under hårt tryck från EG-rätten. Det kan vara så att det enda sättet att rädda den svenska modellen är att kräva en ändring av EU-fördraget så att vi får en garanti för kollektivavtalen. Regeringen har inte velat kräva detta.

Miljöpartiet har krävt att vi ska skjuta upp beslutet om Lissabonfördraget till efter Stråthutredningen, som säger hur vi ska hantera EG-rättens angrepp på den svenska kollektivavtalsmodellen. Den kommer att vara klar den 15 december.

Miljöpartiet vill skjuta upp beslutet. Vänsterpartiet vill skjuta upp beslutet. LO vill skjuta upp beslutet. Socialdemokratin vill skjuta upp beslutet. Varför vill inte regeringen göra det?

Anf. 52 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Lissabonfördraget ska göra att vi får ett bättre fungerande europeiskt samarbete, som står starkare på viktiga områden när det gäller brottsbekämpning, som dessutom blir bättre demokratiskt förankrat såväl i nationella parlament som i sitt eget.

Det är naturligtvis viktigt att vi får den förändringen på plats. Det anser de av oss som tror på det europeiska samarbetet, därför att vi inte står ut med att se klimatförändringarna fortsätta utan att kunna stå starkt däremot. Jag vet att Miljöpartiet har en annan uppfattning. De tror helt enkelt inte på internationellt samarbete.

Jag misstror det här sättet att försöka röra ihop saker som inte hänger ihop. Hur riksdagen röstar kommer att visa sig senare i dag. Men jag välkomnar det besked som verkar finnas från fem partier att man inte ser den sammanblandning som frågeställaren nu pekar på. Frågan när det gäller Lavalutredningen och analyser av detta kommer att ha sin tid, men det hänger inte ihop med utformandet av Lissabonfördraget. Fackliga företrädare runt om i Europa har snarare påpekat att Lissabonfördraget förstärker arbetstagarnas rättigheter när det kommer att träda i kraft.

Energipolitiken

Anf. 53 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s):

Fru talman! I dessa varsel- och orostider vill jag lyfta upp skogsindustrins utsatta läge. I medierna står det om tuffa tider för skogsindustrin, och jag möter detta varje dag hemma i Värmland, som är ett stort skogsindustrilän. Många anställda är nu bekymrade för vad som händer på den egna arbetsplatsen. Det är oro och bekymmer som också tas över av barn och familjen.

Jag har besökt Gruvön i Grums och Rottneros Bruk i Sunne i Värmland, och medskicket därifrån till dig som statsminister är krav på långsiktiga spelregler inom energipolitiken och på att också se den ökade konkurrensen om skogsråvaran.

Varsel kommer nästan varje dag, och vi har sett beslut om nedläggning av flera bruk. I Värmland, som är rejält drabbat av varsel inom bilindustrin, kommer detta som extra påslag i det allvarliga läget.

Jag vill ha svar av statsministern om behovet av långsiktiga spelregler och breda politiska överenskommelser om energipolitiken. Varför kom ni inte när vi bjöd in och ville diskutera energipolitiken? Detta är en viktig pusselbit för skogsindustrin.

Anf. 54 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Ska socialdemokrater fråga mig om långsiktig energipolitik som just har berättat för svenska folket att ni ska sitta i en regering med Miljöpartiet? Är det ditt besked till skogsarbetare och andra i de nu utsatta länen att de ska bjuda dit en miljöpartist för att berätta vad man vill göra så ska de få se hur det går med jobben?

Jag vet precis att det behövs långsiktighet i energiförutsättningarna. Jag har varit med och skapat en överenskommelse som lett till att Sverige nu har en majoritetsregering för första gången på mycket lång tid, som kan ge besked om både inväxling av förnybar energi och förutsättningar för att kunna fortsätta och till och med öka effektuttaget ur svensk kärnkraft. Jag hoppas att vi ska kunna förlänga detta in i framtiden.

Men jag vet en sak. När vänsterpartierna samlas handlar det om hur snabbt ni ska avveckla kärnkraften och hur mycket ni ska höja olika energiskatter, med udden riktad exakt mot den basindustri som frågeställaren påstod att hon känner för. Berätta det nästa gång du träffar de representanter som var oroliga!

Svenska insatser för fred och säkerhet i Afghanistan

Anf. 55 STAFFAN DANIELSSON (c):

Fru talman! Sverige tar ett viktigt ansvar tillsammans med många andra länder för att främja fred och säkerhet i Afghanistan, och regeringen avser att öka Sveriges internationella fredsinsatser.

Det här är mycket bra. Vår egen trygghet beror i hög grad av att vi medverkar tillsammans med andra i arbetet för att förebygga krig och lösa konflikter på fredlig väg. Ett försvar som övas och gör nytta internationellt blir även bättre på sin uppgift i Sverige.

En Sifundersökning visar på en betydande tveksamhet inför våra soldaters viktiga uppgift i Afghanistan. En del resonerar så här: Ska vi riskera svenska soldaters och biståndsarbeters liv i ett land så långt borta?

Nu ska man alltid ta opinionsundersökningar med en nypa salt, men ändå tror jag att det är viktigt med information och dialog om våra svenska soldaters, mäns och kvinnors, viktiga insatser för fred och utveckling i Afghanistan. Delar statsministern den bedömningen?

Anf. 56 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Sverige är i Afghanistan tillsammans med en lång rad andra länder av det enkla skälet att den afghanska regeringen, som är folkvald, har bett oss att vara där till stöd för den utveckling som vi hoppas ska fortsätta, som gör att barnadödligheten sjunker, att flickor får börja gå i skolan, att vi har tryckt bort den talibanregim som var en av de mest totalitära vi har sett och som helt tog ifrån bland annat kvinnor och unga flickor möjligheten till egen utveckling och egna beslut.

Det är viktigt att påpeka att vi inte bara ska vara militärt närvarande. Vi ska också vara närvarande med biståndsinsatser och med andra utvecklingsinsatser. Vi har signalerat att vi kraftigt kommer att öka detta från en nivå på ungefär 300 miljoner kronor i dag upp till ½ miljard i stöd till Afghanistan – det största stöd vi ger till ett enskilt land i Asien.

Sverige visar på det sättet att politiken hänger ihop. Det handlar om säkerhet, utveckling och stöd för utsatta grupper. Jag beklagar om det i andra delar av denna riksdag inte längre finns ork eller förståelse för vårt behov av att vara till stöd för utsatta människor i världen.

Situationen för arbetslösa

Anf. 57 MONICA GREEN (s):

Fru talman! I måndags var jag i Tidaholm och träffade oroliga människor på IAC som är varslade och som ska bli av med sina jobb, 250 personer. Själv bor jag i Skövde och träffar dagligen oroliga Volvoarbetare på grund av varslen. De är oroliga för den ekonomiska tryggheten. De vill självklart ha sina jobb kvar – det är det första de vill. I andra hand vill de ha omskolning och utbildning, men de vill också ha ekonomisk trygghet.

Statsministern säger här nu att det viktigaste är att de har sina jobb kvar. De ska ta de jobb som erbjuds, säger statsministern i sina svar till andra.

Ja, men vilka jobb är det som statsministern ska erbjuda dem? Han har ju själv slaktat stora delar av komvux så att omskolningen blir svår för de här människorna. Han har ju själv fryst statsbidragen så att kommunerna får svårt att ha kvar sin verksamhet. Han har ju själv sett till att det blir ekonomiska svårigheter för dem som blir drabbade.

Dessutom har din egen finansminister nu ändrat sina prognoser så att arbetslösheten ser ut att bli 9 ½ procent redan nästa år.

Anf. 58 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Jag börjar ana ett mönster. Jag undrar om det inte är så att oron sprider sig efter att de har lyssnat på Monica Green och en del andra påståenden här i dag som bara kastas rakt ut.

Vi tillför 6 miljarder till kommunerna 2009, bland annat genom att vi sänker arbetsgivaravgiften.

Jag kan berätta vad vi inte ska göra. Vi ska inte genomföra den politik Socialdemokraterna vill se, en skattechock med 70 miljarder på tre år.

Eller ta det Miljöpartiet vill göra för fordonsindustrin: Det är en snabbavveckling av hela den svenska fordonsindustrin om det skulle genomföras. Jag lovar att jag inte ska genomföra det.

Jag menar att det nu finns tid att finnas till stöd för dessa grupper så att de ska kunna komma vidare till ett annat arbete. Jag tror att Volvoarbetarna hör till dem som är mest attraktiva på svensk arbetsmarknad om vi hanterar detta rätt.

Vi behöver inte göra människor oroligare än nödvändigt. Vi har resurser. Det finns strukturer i den svenska modellen för att kunna ta ansvar för att hjälpa människor att komma vidare. Jag tycker att också Monica Green har ett ansvar för att korrekt beskriva att de resurserna finns.

Investeringar i cleantech-branschen

Anf. 59 DAN NILSSON (s):

Fru talman! Vi vet alla att varslen sprider sig som en löpeld genom hela Sverige: Nybro, Västervik, Vimmerby. Senast i går hörde vi om Astra Zeneca i Umeå. Lågkonjunkturen slår hårt och skoningslöst mot familjer i hela landet.

En viktig fråga som tyvärr är lätt att glömma bort i dessa tider är alla de företag som är i *cleantech*-branschen. I Energimyndighetens rapport *Investera i Cleantech 2008* framgår att investeringarna i denna bransch kraftigt viker nedåt. Andra kvartalet 2008, som för övrigt var innan finanskrisen slog till med full kraft, visar att endast 70 miljoner kronor investerades. Föregående kvartal var det 205 miljoner.

Av investeringskapitalet i Sverige var det endast 0,7 procent som gick till *cleantech*-branschen. Man kan jämföra med Danmark, där det var 11 procent. Då är min fråga: Vad avser statsministern att göra för att stimulera investeringar i *cleantech*-branschen?

Anf. 60 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Jag är övertygad om att ett korrekt användande av styrmedel i klimatpolitiken öppnar för den typ av investeringar som frågeställaren efterlyser. Sverige har den kanske mest långtgångna användningen av styrmedel genom att man sätter ett pris på fossilbränslehantering, CO₂-skatt, och dessutom använder metoder för att växla in det förnybara genom bland annat gröna certifikat. Men det är riktigt att jag gärna skulle se att vi kunde attrahera ännu mer av investeringskapital.

Jag tror därför att det är viktigt med långsiktighet och ett internationellt avtal, först nu via EU och därefter i Köpenhamn, för att lägga spelregler över längre tid för att möjliggöra ökade investeringar i bland annat den bransch som nu nämns. Sverige ligger långt fram, men jag skulle gärna se att vi attraherade ännu mer av kapital. Men, som sagt, vi använder styrmedel. Det gör att vi växlar upp den förnybara energianvändningen i Sverige, till skillnad från många andra länder som bygger sitt ökade energibehov på fortsatt användning av fossila bränslen.

Småföretag och betalningstiden för fakturor

Anf. 61 KATARINA BRÄNNSTRÖM (m):

Fru talman! I dessa tider med finansiella bekymmer har det gamla problemet med stora företags självpåtagna rättighet att förlänga betalningstiden för fakturor från små företag blivit än mer aktuellt. Det hand-

lar om leverantörer som inte får betalt för sina varor och tjänster i tid, och det påverkar företagens likviditet och möjligheter till överlevnad i kärva tider. Det kan också bli ett samhällsekonomiskt bekymmer. Resultatet kan bli att man inte kan betala löner, skatter, moms och annat. Det kan till och med leda till inställda betalningar och konkurs.

Detta är ett stort problem för små företag. Det råder visserligen avtalsfrihet, men ena parten håller inte sina avtal. Min fråga till statsministern är därför om han avser att göra något som snabbt kan påverka så att vi får ett sunt kassaflöde i svensk ekonomi och motverkar dessa problem för de små företagen.

Anf. 62 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Företagen kläms nu från två håll. Dels är det inte sällan de stora företag som vi ibland diskuterar som inte betalar sina räkningar till små företag och därigenom så att säga skapar en övervältring på de små företagen, dels är det banker som antingen klipper eller drar ned sin kreditgivning. Det skapar brist på likviditet och gör att även företag som i grunden är sunda och går bra får allvarliga problem.

Jag tycker att det är bra att vi får en samhällsdebatt om hur stora företag och även en del offentliga institutioner beter sig när det gäller att dra ut på betalningar. Men det viktigaste vi kan göra är att se till att bankerna fungerar bättre. I samtal i dag har Anders Borg och Mats Odell diskuterat med cheferna i Sveriges största banker. De har åtminstone sagt sig nu ta på allvar att de ska se över kreditgivningen till företag och hushåll. Låt oss också se till att det kommer på plats. Det skulle betyda oändligt mycket för att få företag i Sverige att fungera bättre.

Finansiering av statlig infrastruktur

Anf. 63 PIA NILSSON (s):

Fru talman! Många är de kommunal- och landstingsråd som från Ystad till Haparanda just nu oroar sig över hur de ska få sin budget att gå ihop. Statsbidragen har minskat och skatteintäkterna sjunker. Och som lök på laxen duggar varslen tätt. Ändå försöker alla kommuner och landsting att skydda kärnan i välfärden från nedskärningar – skolan, vården och omsorgen – så gott de bara kan. Därför blir jag väldigt bekymrad när regeringen nu kräver att kommuner och landsting ska vara med och betala 30 miljarder till vägar, järnvägar, flyg och annan infrastruktur som är statens åtagande och som det är statsnes ansvar att finansiera. Detta sker i ett läge när kommuners och landstings ekonomiska förutsättningar försämras månad för månad.

Pengar till statlig infrastruktur måste då tas från kommunernas skolor, kommunernas äldreomsorg och från landstingens sjukvård. Det betyder att kommunerna och landstingen måste välja mellan att satsa antingen på spår eller på skola, på väg eller på vård. Tycker statsministern att det är rimligt?

Anf. 64 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Vi ägnar oss nu åt att riva ned de socialdemokratiska luftslott som ni lämnade efter er – löften om vägar och järnvägar utan fi-

nansiering. Vi gör det genom att tillföra mycket stora resurser i kommande budgetar, men vi har också bett att få se om kommuner och regioner kan gå in och hjälpa till med finansieringen.

Jag menar att det leder till både bra ansvarstagande och bättre genomgång av att kostnaderna inte skenar i olika projekt, och det leder dessutom till att vi totalt sett snabbare får på plats viktig infrastruktur.

Vi för 6 miljarder till kommun- och landstingssektorn i den budget vi lägger fram för 2009. Det är ett viktigt stöd till många av de verksamheter som frågeställaren nämner. Jag är beredd att fortsätta se om det kommer att behövas tillkommande resurser för att just försvara kärnan i den svenska välfärden.

Jag hävdar dock att detta tyvärr inte gäller de socialdemokratiska förslagen. De är mycket mer inriktade på att bygga ut och bygga till på olika transfereringssystem och inte – när vi räknar igenom dem – genom att föra över resurser till kärnan i den svenska välfärden.

Anf. 65 ANDRE VICE TALMANNEN:

Därmed är statsministerns frågestund avslutad. Vi tackar både statsministern, alla deltagare och alla som hade velat vara med men som inte fick möjlighet därför att tiden inte räckte.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 14.47 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna i cirka fem minuter.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.52.

10 § Information från regeringen om informellt möte mellan EU:s stats- och regeringschefer den 7 november med anledning av den internationella finanskrisen

Prot. 2008/09:32
20 november

*Statsministerns
frågestund*

*Information från
regeringen*

Anf. 66 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Det informella mötet med Europeiska rådet den 7 november var ett viktigt tillfälle för EU:s stats- och regeringschefer att diskutera sin syn på den globala finanskrisen inför mötet i den så kallade G 20-gruppen i Washington den 15 november.

Mötet blev en framgång för Sveriges del, eftersom vi fick gehör för principen om färre men effektivare regleringar. Diskussionen kretsade främst kring den internationella finansiella situationen, den ekonomiska situationen och de internationella finansiella institutionerna.

Oron över det finansiella världsläget var påtaglig bland stats- och regeringscheferna. Det konstaterades att den finansiella krisen var långt ifrån löst och att det måste finnas fortsatt beredskap att hantera akuta

händelser. Inte heller kreditmarknaden fungerade på ett tillfredsställande sätt.

I diskussionen kom också frågan upp om en översyn av internationella regelverk och standarder för att identifiera eventuella brister och luckor. Jag underströk i mitt inlägg vikten av att alla länder måste genomföra åtgärderna i EU:s gemensamma paket för att återskapa förtroende på de finansiella marknaderna, att den nuvarande krisen var global och att det därför krävdes globala lösningar. Jag påtalade också att inriktningen bör vara få men bra regler på finansmarknaden, inte många och luddiga som leder till överreglering. Det talas därför om ”proportionerlig och adekvat reglering” i dokumentet från mötet.

När det gällde den ekonomiska situationen var Europeiska rådet enigt om att det makroekonomiska läget i världen är bekymmersamt. Den ekonomiska krisen bedöms bli djup och pågå under en längre tid. I ljuset av det allvarliga läget krävdes åtgärder för att motverka konjunkturnedgången.

Europeiska rådet gav därför kommissionen och Ekofinrådet i uppdrag att lägga fram en åtgärdsplan inom ramen för Lissabonstrategin och EU:s stabilitets- och tillväxtpakt. Förslaget som väntas presenteras i slutet av november kommer att bli föremål för diskussion vid Europeiska rådets möte i december.

Under diskussionen om de internationella finansiella institutionerna underströk jag att det inte var en fråga om att uppfinna nya institutioner utan att i stället använda existerande institutioner då de har en legitimitet och en näst intill global medlemskrets. Likaså bör alla länder låta sig utsättas för oberoende granskningar utifrån de instrument som EU, IMF och OECD har till sitt förfogande.

Under diskussionen betonades också vikten av sammanhållning och ett gemensamt tillvägagångssätt i hanteringen av finanskrisen och att detta skulle utgöra en gemensam ansats för G 20-mötet i Washington.

Vid Europeiska rådet i december kommer den ekonomiska finansiella situationen återigen att diskuteras.

Fru talman! Avslutningsvis kan jag konstatera att deltagarna på G 20-mötet i Washington i helgen var överens om att verka för att återupprätta stabiliteten på finansmarknaderna och få i gång den ekonomiska tillväxten.

Det konstaterades att marknaden är global och att det därför finns behov av internationella standarder och att tillse att genomförandet ska ske på ett strukturerat sätt. Likaså uttalade deltagarna att man under de kommande tolv månaderna inte skulle skapa nya handelshinder eller ta till otillbörliga medel för exportstimulans.

Slutligen konstaterades att Bretton Woods-institutionerna behöver reformeras för att bland annat ge större representation och röst till utvecklings- och tillväxtländerna.

För Sverige som befinner sig i svansen på den amerikanska bolånekrisen är det av stor betydelse att den finansiella krisens orsaker, effekter samt nödvändiga åtgärder har diskuterats i en global kontext. Det är särskilt viktigt att multilaterala institutioner såsom Världsbanken och IMF har fått en så framträdande roll. Globala problem kräver globala lösningar.

Framför allt är det glädjande att se att det finns en välgrundad insikt om vikten av en öppen världsekonomi även i kristider.

Prot. 2008/09:32
20 november

Anf. 67 THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! För en månad sedan lade regeringen fram den proposition som behandlar stabiliseringsåtgärderna på de finansiella marknaderna som ju har initierats av Europeiska unionen. I riksdagen snabbbehandlade vi den propositionen på tre dagar. Det är ett paket som omfattar garantier på 1 500 miljarder kronor.

Vi gjorde det mycket snabbt från riksdagens sida för att EU:s paket för att stabilisera bankmarknaderna är väldigt viktigt för att få ned bolåneräntorna. Många hushåll pressas mycket hårt av mycket höga bolåneräntor, men också företagen. Både stora och små företag är nu i en mycket pressad situation.

Snart har en månad gått sedan riksdagen tog det beslutet, och mycket lite har hänt. Någon bank har gått med. De flesta stora banker är inte med i stabilitetspaketet och i garantiprogrammen.

Det är en hotfull situation. Jag menar att så här lång tid av arbete med EU:s program från regeringens sida efter riksdagsbeslutet hotat tusentals jobb, pressat hushållens ekonomi ytterligare och därmed också tryckt ned bnp-utvecklingen det kommande året ytterligare.

Jag vill fråga Fredrik Reinfeldt om han på det informella rådsmötet tog upp frågan med Sveriges svårigheter att implementera bankgarantierna, om han fick med sig några synpunkter från övriga EU-ledare om hur vi kan effektivisera genomförandet av bankgarantierna också i Sverige.

Jag vill också fråga statsministern om han tog upp frågan om att sätta ytterligare press på bankerna att verkligen delta i garantiprogrammet för att få ned bolåneräntorna, exempelvis genom att ha ett obligatoriskt program, en mer generell garanti som verkligen ser till att få ned bolåneräntorna och företagslåneräntorna. Det är ju väldigt viktigt för den ekonomiska utvecklingen.

Anf. 68 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Det viktiga i upplägget som Europa valde och som skiljer sig från hur man har agerat i USA var att försöka betona att det är en systemkris som i grunden inte skiljer den sunda finansiella institutionen från den med problem. I USA valde man att snarare söka och gå på de institutioner som hade problem. Det hade det med sig att det spreds rykten och diskussioner om vilka som är de nästa att få hjälp, vilka det egentligen är som har problem. Man såg inte det globala genomslaget av att det var brist på förtroende på hela den finansiella marknaden som var problemet, inte bara vissa enskilda nödlidande finansiella institutioner.

Det här är ett försök att skapa en struktur som ger förtroende och stabilitet i hela den finansiella marknaden, och det är en viktig utgångspunkt. Det är skälet till att vi önskar se att alla de stora bankerna i Sverige och finansiella institutioner går in i den lösningen.

Det är riktigt att det har gått en tid. Det bör noteras att detta inte är på plats i andra europeiska länder. Där har man samma diskussion som vi har i Sverige, bland annat i Tyskland, och som jag följer om att försöka få bankerna att gå in i den här lösningen. Så sent som för några timmar

*Information från
regeringen*

sedan satt Mats Odell och Anders Borg med ledningar i de största bankerna för att klargöra vår oro och betydelsen av att få detta på plats.

Varför då inte välja ett obligatorium? Två skäl: För det första ligger det inte i den överenskommelse Sverige har slutit med de övriga 26 EU-länderna att det skulle kunna bygga på ett obligatorium. Grunden i överenskommelsen är frivillighet. För det andra: Går vi mot ett obligatorium tar vi därmed bort möjligheten att begränsa bonusar, fallskärmar och höga särskilda ersättningar till ledningsgrupperna. Det ställer vi som krav på att banker och finansiella institutioner måste efterkomma gentemot oss för att gå in i lösningen.

Jag har tolkat det som att det finns ett starkt politiskt stöd i Sverige och är djupt förankrat i folkopinionen att det är en viktig del av överenskommelsen.

Anf. 69 THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Regeringen tvekar inte att ge väldigt höga löner till ledande befattningshavare. Postens vd är bara ett sådant exempel på senare tid.

Det är en väldigt viktig sak för jobben att man får bankgarantiprogrammet på plats. Det har gått nästan en månad, och fortfarande är bankerna inte med. Vi behandlade frågan på bara tre dagar i Sveriges riksdag. Det ger anledning till bekymmer.

Vi slöt upp i riksdagen brett bakom programmet, och i förhandlingarna med regeringen framförde vi vikten av att alla deltar och att man borde överväga ett obligatorium. Då fick vi socialdemokrater försäkringar om att alla skulle komma att delta och att det var väl förankrat bland bankerna. Nu är det inte så, utan detta har inneburit en månad med högre räntor än nödvändigt.

Tog inte Fredrik Reinfeldt upp denna fråga med kollegerna, övriga stats- och regeringschefer, och frågan om ett obligatorium om vi får en situation då bankerna inte går med och räntorna inte går ned?

Anf. 70 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Jo, jag tog upp detta i mitt inlägg, och jag nämnde det i mitt inledningsanförande här. Jag talade om vikten av att vart och ett av medlemsländerna genomför sin del av överenskommelsen om trafikregler för att stabilisera de finansiella marknaderna. Självklart nämnde jag att det också gäller Sverige och att programmet ännu inte är på plats i Sverige. Jag gjorde det till och med till en poäng att det tar tid. Bankerna säger i en del fall helt korrekt att det behöver analyseras och räknas igenom. I en del andra fall kan man ha andra skäl för att hålla sig utanför som vi är mer tveksamma till. Jag tror inte att man ska underskatta vad det har betytt att vi ställer krav på begränsningar av bonusar och ersättningar till de högsta befattningshavarna.

Ska jag tolka Thomas Östros fråga som att den begränsningen tycker Socialdemokraterna är det värt att förlora för att i stället gå mot ett obligatorium? Det handlar om att snarare verka med den svenska avtalsmodellen och få bankerna att avstå från de höga ersättningarna mot att frivilligt komma överens om att gå in i banksystemet som skapar trygghet. Det tänker vi fortsätta att agera för.

Anf. 71 STAFFAN DANIELSSON (c):

Fru talman! Det är bra att EU agerar, det är bra att Sverige driver på, och det är roligt när Sverige får erkänsla för det arbete man gör i de här frågorna.

Det finns naturligtvis olika synsätt och spänningar i finansmarknadsfrågorna, till exempel mellan Frankrikes och Englands syn på hur marknaden bör kontrolleras och regleras. Min bild är ändå att EU-plattformen, som självfallet är mycket viktig i sådana här lägen, fungerar och att vi tillsammans i EU agerar förhållandevis snabbt och beslutsamt.

Sveriges ekonomi är stark och ger rådrum. Jag tycker att det är bra att regeringen avväger de insatser som vartefter kommer att behöva sättas in inom ramen för till exempel det stora stimulanspaket som nu är på gång.

Hur är statsministerns bild efter detta ministerråd? Är det sammanfattande intrycket enighet och samsyn, eller hur mycket är det av meningsmotsättningar och skiljaktigheter? Jag har läst till exempel att statsministern och Frankrikes president har haft en kamratlig dialog i de här frågorna. Hur ser statsministern slutligen på EU-samarbetets betydelse i sådana här svåra lägen för Europa och för världen?

Anf. 72 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! EU består av 27 medlemsländer. Det som vi tyckte visade EU-samarbetets styrka var att 27 medlemsländer på kort tid kunde enas om hur trafikregler skulle utformas för att möta den finansiella oron. Vi såg hur det först inte var möjligt, hur några av de stora medlemsländerna på ett sätt som vi ibland ser prov på försökte ha ett eget möte för att formulera ett europeiskt svar. Det gick inte, utan det var just när alla 27 satte sig ned, Sverige var djupt involverat i de diskussionerna, som vi kunde utforma gemensamma trafikregler. Det såg jag som ett tecken på att EU fungerar i verklig kris. Det gick in i ett mer akut krisförlopp, och det var ett av skälen till att vi bad riksdagen att snabbt behandla frågan. Det sände de första signalerna för att lugna ned oron.

Men det förhindrar inte att banker och finansiella institutioner av många olika skäl, en del goda, en del mer ljusskygga, försöker hålla sig från att kliva in i åtaganden som bygger på att vi tar avgifter och begränsar ersättningar till de högsta ledningarna.

Sedan är det riktigt att det finns en fortsättning på detta, och det angav jag också i min inledning, där EU vill diskutera hur vi ska förhålla oss till den djupgående konjunkturnedgången, fallet i efterfrågan och det faktum att vi får en bredare ekonomisk kris. Där menar vi att vi ska använda mycket av våra resurser, som vi har i ett land med överskott i offentliga finanser, på det sätt som vi nu har föreslagit i investeringar i viktiga verksamheter. Där tycker inte alla likadant. En del talar om väldigt kortvariga stimulanser av ett slag som vi har sett Bush använda och som Socialdemokraterna förespråkar här i Sverige men som jag inte tror är svaret. En del andra nämner uppbyggande av stora fonder för att gå in till nödlidande företag.

Jag tror att vi gör klokt i att välja en annan väg, men det är inte konsigt att vi för den diskussionen. Den kommer vi att föra också i decembertoppmötet och säkert med ungefär de utgångspunkter som jag nu nämnde.

Anf. 73 JACOB JOHNSON (v):

Fru talman! Som vi hörde av statsministern handlade toppmötet om EU:s ståndpunkter i den internationella finanskrisen inför det G 20-möte som var i Washington i lördags. En av EU:s slutsatser från mötet var att den internationella valutafonden, IMF, ska ha en central roll i en effektivare finansiell struktur, eftersom EU anser att IMF åtnjuter den legitimitet och universalitet som krävs enligt dokumentet från mötet.

Jag kan ha viss förståelse vad gäller IMF:s universalitet, men jag ifrågasätter starkt dess legitimitet både när det gäller hur IMF:s ledning utses och när det gäller de krav IMF ställer på utvecklingsländer samtidigt som IMF:s världnation, USA, med sina stora underskott undgår kritik. IMF har under decennier kanske varit den allra största förespråkaren för tydlig avreglering av finansmarknaden och för minskad offentlig insyn i finanssektorn, en kanske lite udda ståndpunkt i dag.

Min fråga till statsministern är hur han ser på IMF:s legitimitet utifrån ett globalt perspektiv i dagens situation och om han anser att något behöver göras för att stärka denna legitimitet.

Anf. 74 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Vi välkomnar att man nu pratar om att ha en större transparens vid chefstillsättningar i IMF och Världsbanken. Det är någonting där Sverige har varit pådrivande, som vi ofta är när det gäller att gå mot ökad öppenhet i system och delar av världen där man inte alltid tycker på det viset.

Vi tycker också att det är naturligt att se över IMF med det som utgångspunkt och mer reflektera över hur världen ser ut i dag. Alla vet att Breton Woods-institutionerna tillkom efter andra världskriget och naturligtvis väldigt mycket återspeglar det läge som då fanns. Vi betonar snarare legitimiteten som ligger i att det förs samtal i institutioner där det finns svensk och många andras närvaro, till skillnad från möten med G 20, G 8 eller G 7 som ju bygger på att några få stora möts och framställer det som att de fattar beslut som har verkan över hela världen.

Det är därför vi säger: Låt oss utgå från Breton Woods-institutionerna, förstärka deras legitimitet så att de bättre ska reflektera och ge inflytande i de delar av världen som har utvecklats positivt och med andra typer av utmaningar, jämfört med hur läget såg ut efter andra världskriget. Det ska sättas i kontrast mot, det var det frågan gällde, att hävda att det nu finns grund för en helt annan och ny världsordning. Det var väldigt otydligt för oss vad det var som det ropades på. Det här kan ses i ljuset av att det lite grann kändes som att det framställdes som att göra så mycket som möjligt på så kort tid som möjligt. Då tyckte vi att det krävs lite eftertanke, lite mer underlag och genomgång av vad det i så fall är. Vi tyckte dessutom att det är bättre att börja med att utveckla de institutioner som vi har.

Anf. 75 JACOB JOHNSON (v):

Fru talman! Jag kan vara enig med statsministern om att det gäller att förbättra IMF:s legitimitet. Den är inte hög som den är i dag. Det gäller till exempel hur chefer utses inom institutionen. Men det handlar också, som jag sade tidigare, om den ekonomiska policyn som i dag tvingar utvecklingsländer att genomföra nedskärningar i offentliga utgifter och

att till exempel höja priset på vatten och el och andra åtgärder som avregleringar, avskaffande av förmånliga lån till bönder, småföretagare med mera.

Vi menar att den här policyn måste ändras så att den medger en större flexibilitet och självbestämmande för de olika länderna när det gäller att föra en ekonomisk politik som är hållbar.

Jag vill också uppmana statsministern att verka för att IMF:s ekonomiska policy ändras.

Anf. 76 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Det kan vara viktigt att påpeka att IMF ofta kommer till länder i ett läge där det inhemska ekonomiska systemet har kollapsat eller är nära att kollapsa, där inhemska finansiella institutioner inte fungerar och där långivare från andra länder inte längre vill låna ut nya pengar. Det är ju inte i vilket läge som helst som dessa institutioner kommer på plats och med djup och omfattande erfarenhet. Det är korrekt att det ofta leder till väldigt långtgående förslag eller idéer om hur man ska minska på budgetobalanser och få en trovärdighet i en långsiktig ekonomisk politik – detta som grund för att också andra långivare ska vilja gå in och vara till stöd för fortsatt utveckling av landet.

I en hel del länder där den typen av kriser slår till fattar regeringar beslut på egen hand för att se till att det blir balans i budgetar och annat. Men, som sagt, när IMF kommer är det oftast för att det är ett ännu mer utsatt läge. Det måste man förstå när man diskuterar den kritik som IMF naturligen möter när de föreslår dessa åtgärder.

Anf. 77 ANNA KINBERG BATRA (m):

Fru talman! Som statsministern redan har nämnt har EU verkligen satts på prov den här hösten. Det har visat sig att när EU:s 27 länder ses runt sammanträdesbordet funkar det, inte när ett par länder försöker göra upp på egen hand. Det fungerar heller inte särskilt bra när nya sorters möten ska uppfinnas. Just det här toppmötet var väl lite på gränsen ur det perspektivet. Visst var ni 27 vid bordet, men det är fortfarande lite svårt att förstå formerna för detta och hur utfallet ska tolkas.

Det har efteråt kommit ett papper med lite oklar status från det franska ordförandeskapet som man kan tolka på olika sätt. Det jag vill komma till, och som vi tog upp när vi samrådde med statsministern i EU-nämnden inför mötet, är hur viktigt det är att stå upp för öppenheten i det här läget och att stå emot överreglering. Det var vi överens om där, det har vi brett stöd för här i huset och jag vet att det är en linje som statsministern nämner.

Jag måste fråga nu efteråt hur det går med öppenheten, hur det gick på mötet och hur statsministern uppfattar resultatet där efter mötet i Washington. Visst finns det positiva skrivningar här om att vi ska klara av både nedgång i ekonomin och behålla öppenhet och sysselsättning. Men vi ser också tecken både från den nya amerikanska administrationen och även från enskilda europeiska länder på till exempel stödprogram till industrin och protektionistiska tendenser. Därför vill jag be statsministern kommentera detta, särskilt med tanke på att det kommer förslag till toppmötet snart.

Prot. 2008/09:32
20 november

*Information från
regeringen*

Anf. 78 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Låt mig påpeka just det som Anna Kinberg Batra säger, att detta var ett informellt toppmöte, och vid sådana antas egentligen inga dokument. Därför blev det mycket en diskussion om hur man skulle tolka det faktum att det franska ordförandeskapet hade skrivit ett papper. I den konstiga värld som man befinner sig i på sådana här möten kallas sådant för ickepapper. Det blev snarare så att man enades om att det skulle heta godkänd ordalydelse eller på engelska *agreed language*. Men detta papper har en mycket oklar status, vilket jag också tydligt markerade. För Sverige är det ett konstigt sätt att använda ett informellt toppmöte för att, som det påstods, anta någonting. Men det blev som sagt denna godkända ordalydelse. Man ska vara noggrann med det där. Vad spelar det för roll? Jo, skillnaden är att inför ordinarie toppmöten arbetar vi mycket noggrant igenom, via våra olika institutioner och förberedelseinitiativ, hur sådana här dokument ska formuleras. Det ger god möjlighet att förankra och gå igenom dem, vilket inte är möjligt när man arbetar på detta sätt. Därför var det viktigt att resa invändningar och vårda vårt sätt att arbeta med detta.

Låt mig sedan bara konstatera att det är mycket rop på protektionism just nu i världen. Frihandelsvännerna måste stå tätt ihop för att det inte ska leda till långtgående konsekvenser. Det gäller det som vi hör om i USA men också det som är väldigt tydligt här i Europa. Det är också ett skäl till att ibland vara kritisk till ropet på alltför stor samordning i Europa av det som kallas för finanspolitik, för väldigt ofta visar det sig vara just en typ av fördold konjunkturanpassad protektionism i olika typer av åtgärder.

Jag är övertygad om jag kommer att kunna återkomma till EU-nämnden inför nästa EU-toppmöte och nämna att precis dessa frågor kommer att vara särskilt aktuella. Det är nämligen tänkt att vi på decembertoppmötet ska reflektera över den beställning som vi har gjort till kommissionen och gå igenom underlagen.

Anf. 79 ANNA KINBERG BATRA (m):

Fru talman! Mycket riktigt väntas ett ordinarie, mer riktigt toppmöte i december. I dag står vi här, före och efter den här diskussionen, och debatterar Lissabonfördraget som också kommer upp på toppmötet i december. Då förväntas inte bara Sveriges riksdag ha fattat sitt beslut utan också den irländska regeringen ha funderat färdigt. Vid det laget ska den tjeckiska författningsdomstolen ha fällt sitt avgörande.

Även om det inte står något särskilt om just finanskriser i Lissabonfördraget, handlar det om att uppdatera EU:s spelregler och få EU att fungera bättre. Därför vill jag fråga statsministern hur han bedömer att EU:s förmåga att lösa denna och även kommande kriser påverkas av fördragsläget såsom det är nu och under förutsättning att fördraget, vilket jag hoppas, träder i kraft nästa år.

Anf. 80 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Jag kom in i ett läge där detta fördrag fanns färdigt, som det hette. Sedan blev det då nej i Frankrike och i Nederländerna. Därefter följde en lång diskussion, en reflexionsperiod och nya försök. Jag fick då representera Sverige när vi till slut skulle få ihop detta, en midsommaraf-

tonsnatt. Då lärde jag mig en sak – det är inte säkert att det är det som väljarna tycker är allra viktigast – att det är extremt svårt att få den här typen av överenskommelser på plats.

Det gör att man ska vara försiktig med det som är institutionella frågor och vara väldigt glad när man har nått enighet, vilket vi har gjort nu om Lissabonfördraget. Men det är riktigt att utan att detta kommer på plats med ett tjeckiskt ja och den vidare hanteringen på Irland färdig kommer detta ånyo att börja förlama EU-samarbetets kraft och styrka i andra frågor, för det är så det fungerar.

Om man inte är klar över sina samarbetsformer, hur man ska arbeta, tenderar det att ta över. Då tappar vi en del av den goda kraft som EU i övrigt har kunnat visa både i klimatfrågan och för att agera mot finansiell kris. Det är precis så: Kriser gör att EU fungerar, och då behöver institutionsfrågorna stå åt sidan.

Anf. 81 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Jag tycker att statsministern har rätt i att det här är en global fråga som måste lösas på global nivå. Därför räcker det inte med enbart svenska lösningar eller EU-lösningar, utan det behövs diskussioner på en högre nivå. Därför var det välkommet att ett G 20-möte inkallades som tog tag i de här frågorna. Sedan kan man alltid diskutera effekterna av G 20-mötet.

Jag är däremot inte riktigt nöjd med statsministerns svar på vad som hände på EU-toppmötet. Inför toppmötet sade statsministern inför EU-nämnden att utkastet som fanns skulle ha färre, tydligare och skarpare regleringar. Efter EU-toppmötet får vi ett papper där det står godkänd lydelse, det vill säga ett papper som EU-mötet faktiskt har godkänt. Det var inte vad statsministern sade inför EU-nämnden, utan det skulle vara ett diskussionsunderlag. Statsministern sade: Jag kommer att markera att det inte ska vara, och det kommer det heller inte att vara, ett antaget papper. Därför kommer vi heller inte att kunna hävda att det finns en gemensam europeisk linje som någon företräder vid G 20-mötet.

Det var vad som sades inför mötet. Men så blev det uppenbarligen inte, utan det har fått helt andra effekter. Jag tycker att det är väldigt tråkigt om statsministern inte känner till spelreglerna i EU.

Vi kan också se effekterna i Sverige. Jag menar att Sverige måste ta ett ansvar. Som en tidigare talare sade tog vi ett väldigt snabbt ansvar här i riksdagen för att sätta i gång ett system, därför att vi politiker måste skapa tydliga spelregler så att människor känner sig trygga med att vi tar frågan på riktigt allvar.

Det har varit ett segdraget sicksackande när det gäller bankgarantin som fortfarande inte är på plats. Det får till effekt att människor känner oro igen. Vad händer? Tar inte politikerna ansvar?

Vad händer, statsministern?

Anf. 82 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Det var tre saker som skedde.

Inget dokument antogs. Man jobbar med godkänd ordalydelse. Det är en fransk innovation av ett slag som man har anledning att diskutera med de utgångspunkter som jag just angav. Något formellt dokument har inte antagits, vilket jag också angav för EU-nämnden.

Två mycket viktiga förändringar kom in – bara så att vi inte missar det. Jag talade om det proportionella och adekvata när det gällde regleringar. Det var min största invändning mot att man annars skulle landa i en formulering som inte gjorde den typ av avgränsning för hur mycket som kunde regleras.

Viktigast av allt var att det fanns en hel paragraf som refererade till det stora underlag som det franska ordförandeskapet hade lagt till Ekofin. Det stod i utkastet att det skulle ligga till grund för Europas agerande och syn när man kom till Washington. Mitt krav var att hela paragrafen ströks, och det gjordes. Det förändrade hela dokumentets inriktning. Därmed fanns inte det breda underlag i en felaktig, menar jag, utgångspunkt som då skulle hävdas vara positionen på plats i Washington.

Jag känner till spelreglerna på Europeiska rådet, det vill säga att man kan påverka. Man kan använda sitt inflytande. Det gjorde Sverige. Det gjorde jag genom att begära ordet, och jag fick till förändringar.

Vad gör politikerna? Jo, de har agerat, både i EU och i Sverige. Vi har med riksdagens stöd fått lagstiftning på plats. Nu är nog frågan svenska folket ställer sig: Vad gör bankerna? Nu finns på plats det som kan lägga grunden för en finansiell stabilitet som hela det finansiella systemet behöver. Vårt syfte är inte att peka ut vem som är bra eller dålig utan att berätta att det är bra för alla om alla går in i detta system. Alla kommer dessutom att kunna dra fördel av det.

Varför sker inte detta? Det försöker vi föra samtal med ledningarna för Sveriges största banker om. Varför ser de inte snabbare att detta är nödvändigt? Det är en diskussion som förs i Sverige men också i många andra europeiska länder samtidigt.

Anf. 83 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Vi kanske inte ska diskutera det här och nu, men det står trots allt i papperet från EU-toppmötet att det är en godkänd ordalydelse. Är det godkänt måste det ha godkänts av någon mer än bara Frankrikes president Sarkozy. Men vi kan ta den diskussionen en annan gång.

Mer intressant är vad som står i detta och hur man agerar. Jag tror att det är en positiv omskrivning av vad som hände på mötet. Jag vill mena att det finns skrivningar som öppnar för en ordning som vi kanske inte vill se.

Vi får också besked om att EU förbereder någon sorts stimulanspaket på EU-nivå på enorma summor. Jag är rädd för att det kommer att vara stora satsningar på att stödja företag när vi i stället måste ha en stor omställning för framtiden.

I en tidigare frågestund raljerade statsministern över Miljöpartiets klimatpolitik. Jag menar att det är nödvändigt att vi tar klimatpolitiken och omställningen på allvar nu och inte sätter den emot finanskrisen. Båda kriserna måste lösas.

Anf. 84 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Det kan mycket väl visa sig att vi är oeniga i inriktningen för hur vi ska möta den ekonomiska krisen. Min uppfattning är att vi inte ska ha samordnade stora stödfonder i Europa där svenska skattemedel indirekt ska användas till stöd i andra delar av Europa. Det har vi varit

tydliga med. Det var en av våra utgångspunkter när det också gällde hur vi skulle möta nödlidande finansiella institutioner.

Det man preliminärt har sagt är att man förordar politiska stimulanser i storleksordningen 1 procent av bnp. Jag vill påpeka att det på riksdagens bord ligger ett sådant stimulanspaket, precis så avvägt. Ungefär 1 procent av bnp i finanspolitiska stimulanser att införas från den 1 januari 2009 har vi föreslagit Sveriges riksdag. Nu vill vi bara ha ert stöd för att sätta i gång pengarna. De behövs ute i det svenska samhället. Sedan kan vi meddela er att vi redan har på plats det ni tycker att andra ska göra.

Anf. 85 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Fru talman! Som vice ordförande i EU-nämnden vill jag tacka statsministern för återrapporteringen.

Detta var ett snabbt påkommet möte. Det skedde i ljuset av den allt dystrare ekonomiska utvecklingen. Många länder har lanserat finansiella stimulanspaket, vilket vi har sett och hört. Det är inte bara i Europa utan också i länder som Kina och USA.

Sverige och den borgerliga regeringen har valt en annan linje. Finansministern höll krampaktigt fast vid de överspelade ekonomiska prognoserna fram till i måndags. Därefter har han sällat sig till övriga bedömare och menar nu att arbetslösheten faktiskt riskerar att öka till 150 000 under de närmaste två åren. Det är en mycket bekymmersam framtid vi går till mötes. Trots att finansministern slutligen övergivit de överspelade prognoserna håller han fast vid den politik som är byggd på de överspelade prognoserna.

På EU-mötet träffade statsministern företrädare för europeiska länder som nu vidtar åtgärder för att stärka den ekonomiska utvecklingen. Jag vill fråga statsministern om han fortsatt delar finansministerns bedömning att Sverige ska vara passivt inför den eskalerande jobbkrisen. Eller ser han, precis som andra länder i EU, behov av att stimulera ekonomin i ljuset av de nya siffror som kommit fram?

Anf. 86 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Jag var riksdagsledamot i 15 år innan jag blev statsminister. Jag satt de flesta av de åren i finansutskottet. Jag kan berätta för Susanne Eberstein att om det är något jag har levt med är det överspelade prognoser. Det ägnar vi oss ständigt åt. Varenda prognos är överspelad, och så gör man en uppdatering. Tror Susanne Eberstein att det inte gällde under socialdemokratiska regeringar?

Det fungerar så med prognoser, både våra egna och alla dem som görs av bankekonomer och andra. De uppdateras ständigt av det enkla skälet att vi får ny information.

Låt inte detta med prognoser bli hela livets mening. Det har det aldrig varit. Vi har alltid haft attityden att prognoser ska tas för just vad de är. De är en här-och-nu-bedömning av känd materia. Går det tre veckor, går det två månader finns det behov av att uppdatera. Då har det kommit ny information. Sedan tar man det som ny utgångspunkt.

Det har naturligtvis varit viktigt för oss att vi har haft en utgångspunkt i goda offentliga finanser. Vi har varit aktsamma och sparat och inte lyssnat på alla dem som kom med lockrop om hur vi på alla möjliga

Prot. 2008/09:32
20 november

*Information från
regeringen*

sätt skulle göra slut på vårt överskott. Därför står vi väl rustade att kunna använda det nu – i den storleksordning som man i hela EU talar om att det skulle behövas finanspolitiska stimulanser.

Den stora skillnaden är att de flesta av mina regeringschefskolleger får göra detta med ett underskott på 3–6 procent av bnp när de ska börja jobba med sina finanspolitiska stimulanser. Det är en styrkeposition för Sverige.

Inriktningen noterar jag när man går ned och frågar vad det är som behöver komma. Den är mycket av det som vi har satt samman. Det gäller forskningsresurser, infrastrukturinvesteringar och förbättringar av utbildningskvalitet. Det är breda stimulanser till löntagare och pensionärer som på det sättet får lite bättre råd att klara en tillvaro med minskade marginaler. Precis så har vi satt samman det. Det möter väl det man också talar om i andra länder.

Anf. 87 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Fru talman! Om jag vore en varslad Volvoarbetare skulle jag tycka att statsministerns svar var ovanligt arrogant och cyniskt. Ska jag tolka statsministern som att han tänker fortsätta vara passiv inför jobbkrisen – med tanke på de nya prognoser som har kommit fram?

Anf. 88 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Jag ber att få påpeka att jag inte svarade en varslad Volvoarbetare utan EU-nämndens vice ordförande Susanne Eberstein på hennes fråga.

Till en varslad Volvoarbetare skulle jag berätta mycket av det jag har sagt här tidigare i dag. Sverige har rika erfarenheter från tidigare situationer. Man ska utpeka företagets ansvar och se om Volvo kan hjälpa till så att de varslade inte hamnar i en svår situation. Man ska gå in med de omställningsåtgärder som Trygghetsfonden och Trygghetsrådet har. Jag nämnde de omfattande resurser, både i ekonomiskt bidrag och i omställningsstöd, som finns bland annat för de metallarbetare vi talar om när det gäller Volvo.

Jag har också berättat att man på Arbetsförmedlingen i Göteborg säger att detta är något av Sveriges mest attraktiva arbetskraft på en fortsatt fungerande arbetsmarknad. Man ringer in till Volvo från andra företag och från Norge för att försöka komma i kontakt med varslade Volvoarbetare eftersom man tror att det finns jobb för dem att få.

Allt detta, Susanne Eberstein, hade jag berättat för en varslad Volvoarbetare om han eller hon stått mitt emot mig. Men nu var det inte det, utan det var Susanne Eberstein.

Anf. 89 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! Den pågående finanskrisen har skapat stor anspänning, inte minst på det europeiska planet. Precis som statsministern just nämnde är det många länder som har det väsentligt svårare än Sverige att komma upp ur startgroparna.

EU har visat en imponerande handlingskraft när det väl nyper till. Vi som jobbar med Europafrågorna i vanliga fall vet att det kan ta både en,

två och tre månader och ibland år innan man kommer till skott. Här gick det oerhört snabbt. Det tror jag har gett en skjuts för den europeiska handlingskraften och dess framtid.

Så sent som den 29 oktober togs den svenska stabiliseringsplanen här i riksdagen. Det är inte speciellt länge sedan. Jag vill påminna om det. Vi tycker ibland att det går sakta.

En del av detta var bankgarantin som har varit uppe till diskussion flera gånger tidigare. Den bygger på frivillighet. Det tror jag är väldigt viktigt eftersom det ger oss förutsättningar att i någon mån tygla bland annat de eskalerande löner som finns i den här branschen.

Man kan fundera över varför det inte blir större anslutning till garantiprogrammet. Det har kommit till mina örons kännedom att man upplever att regelverket är väldigt detaljerat och krångligt. Sex länder kämpar med samma program.

Jag har en fråga till statsministern. I den mån de synpunkter som har kommit till mina öron äger sin riktighet finns det förutsättningar att omarbета eller förenkla regelverket eller ligger det fast? Om det är möjligt kan då statsministern ta upp den här frågan?

Anf. 90 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Jag delar helt uppfattningen att det var ett viktigt och snabbt ledarskap som visades inom Europeiska unionen och det franska ordförandeskapet när det gällde att få grunden för dessa trafikregler på plats. Många var involverade i detta. Man drog stor nytta bland annat av svenska erfarenheter när man skulle utforma svaren.

Som jag sade har vi försökt tydliggöra för bankerna behovet av att snabbt gå in i det här systemet. Jag inser att det kommer att ta ett tag. Det är för övrigt något som gäller fler europeiska länder samtidigt.

Det kan handla om synpunkter som vi måste försöka förtydliga eller gå igenom. Det är bland annat det samtal som Mats Odell och Anders Borg har fört med bankledningarna i dag.

Man ska också vara klar över att många ropar på bredare former av garantier där inga avgifter tas ut och inga begränsningar görs. Från bankers och andra finansiella institutioners utgångspunkt kan man möjligen förstå logiken. Man tänker så här: Om ni garanterar att vi ska slippa alla våra risker och vi får dra alla fördelar av att marknaden fungerar bättre och vi går med större vinst är det bra för oss.

Då påpekar vi som väljarnas och skattebetalarnas företrädare: Ni är ju inte ensamma i detta.

Den korrekta frågan blir: Varför ska skattebetalarna vara med och riskera nödlidande eller stora problem med banker och andra finansiella institutioner men aldrig få vara med på uppvägen när det går bättre?

Det är det som leder till att det har blivit mer förhandlingar och tar lite tid. Vi har inte valt den enkla och i grunden, tror jag, av väljarna djupt misstrodda vägen att bara utfärda breda garantier utan några avgifter. Europa valde en väg som bygger på att vi lägger avgifter och ställer krav på banker och finansiella institutioner. Det är därför det tar tid. Det blir mer av att värka fram en process för att få det på plats. Det är det vi ser nu.

Prot. 2008/09:32
20 november

*Information från
regeringen*

Anf. 91 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! Tack för svaret. Det känns tryggt att, som statsministern uttrycker det, ta skattebetalarnas parti i detta. Det är ändå de breda grupperna av skattebetalare som är grunden till bankernas framgång. Det är oftast de som sätter in pengar i de verksamheterna.

Är det möjligt att rucka någonting på regelverket eller ligger det fast? Behövs det en runda i Europa eller har vi något utrymme i Sverige i förhållande till våra egna banksystem?

Anf. 92 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Det fanns en tydlig svensk position från Sverige. Vi sade: Kom ihåg att detta är ett systemstöd snarare än ett stöd för att gå mot enskilda nödlidande finansiella institutioner. Jag nämnde att det är en lösning som man har valt i en del andra länder.

En syn som finns hos en del i Europa är att man skulle ha ett system som tar varje problembank för sig. Vi tror inte att det möter det grundläggande problemet av ett bredare förtroende.

Det går naturligtvis för Anders Borg att på Ekofin inskräpa den här skillnaden i synsätt och att det svenska synsättet är att föredra. Han kan föra en diskussion i enskildheter om det är något som skulle underlätta för bankerna att komma snabbare till beslut.

Jag vill inte att ni ska underskatta den konflikt som ligger i att vi inte valde den enkla lösningen som hade varit bra för banker men med väsentligt större risk för skattebetalarna. Det är nog i grunden det som är den större förklaringen till varför detta tar tid.

Anf. 93 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Jag ska börja med varslen. Den akuta drivkraften bakom de varsel som nu sprider sig i Sverige och Europa är ju finanskrisen. Det är det som gör att företag inte får låna och att de får betala högre räntor. Det gäller även hushållen.

Politiken måste då vara inriktad på att häva finanskrisen. De åtgärder som har diskuterats här i dag är ju för att ta hand om konsekvenserna av en misslyckad hantering av finanskrisen som utbildningsinsatser och annat. Det kan komma i nästa skede. Den främsta fronten mot den situation vi har nu är ju att bekämpa finanskrisen.

Jag ska fänga upp det som Bengt-Anders Johansson var inne på, nämligen det europeiska perspektivet. Volvoarbetare har diskuterats mycket här. För dem som jobbar i Volvo är det centrala att lösa finanskrisen och bristen på efterfrågan på Volvobilar utomlands. Fem sjättedelar av deras produktion säljs i andra länder.

Även om den här regeringen och det här landets riksbank löser allt till allas bästa skulle ändå inte Volvobilarna bli sålda. Därför är det europeiska perspektivet och det gemensamma europeiska agerandet av helt avgörande betydelse.

Bengt-Anders Johanssons fråga handlade ju också om vad som är fortsättningen på att processen är lite stapplande på europeisk nivå, framtida Ekofinmöte och så vidare. Kan statsministern säga något om det?

Jag vill ta upp ett EES-land som också har figurerat i marginalen på det tidigare rådsmötet och, föreställer jag mig, även på detta. Det gäller

Island, den isländska situationen och de svenska och nordiska insatserna där tillsammans med Internationella valutafonden.

Jag måste säga att jag inte är imponerad av den isländska regeringens och riksbankens agerande. Hur ska detta sluta? Hur ska vi agera?

Prot. 2008/09:32
20 november

*Information från
regeringen*

Anf. 94 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! De nordiska statsministrarna enades om att en nordisk arbetsgrupp under svensk ledning skulle förbereda ett stöd från nordiska grannländer. Det byggde på att vi förutsatte att det fanns en IMF-lösning. Det har tagit tid att få den på plats. Nu ser det ut som om det är möjligt. Det bör öppna för att vi kommer på plats med de lånelöften som vi har varit med att utforma.

Jag hoppas att det nu ska vara möjligt. Det har tagit tid. Det är ett väldigt utsatt läge och väldigt svåra förhållanden som råder på Island. De är beroende av att detta kommer på plats.

Jag kan inskräpa det som Carl B Hamilton säger, och vi har sagt det många gånger, nämligen att det är väldigt svårt att få annat att fungera om man inte får den finansiella marknaden att fungera. Det är blodomloppet i ekonomin. Mycket av det som nu sker är att kreditflöden slutar fungera. Det gör att välfungerande företag plötsligt inte kan finansiera sin verksamhet och inte får avsättning för sina produkter.

Eftersom Sverige har den profilen att vi i många företag har 80–90-procentiga exportandelar är det just så. Utan en lösning som är täckande också för andra länder löser vi inte detta inhemskt i Sverige. Därför är prioritet nummer ett att få på plats här i Sverige – och uppmuntra andra till det – delar av de trafikregler vi har talat om i respektive land. På det sättet kan vi bygga ett välfungerande finansiellt system med förtroende. Det behövs. Vi har som sagt fortsatt ansträngningar i Sverige för att få detta på plats. Vi har också en fortsatt diskussion inom Ekofin. Det kommer i närtid att vara en diskussion om hur det går. Man kommer att betona att det fortfarande är arbete kvar att göra.

Anf. 95 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Jag återkommer till stabiliserings- och garantiprogrammet för bankerna som flera har talat om här i dag. Statsministern redogjorde för hur man kommer överens. Han nämnde också att det gäller att ha fortsatt beredskap. Om det behövs ytterligare åtgärder ska vi ta till dem, nämnde statsministern i sin inledning.

Då blir jag naturligtvis nyfiken på vad man gör nu eftersom det har visat sig att bankerna inte går med. Vi har sagt, och statsministern har sagt, att det är väldigt viktigt att alla går med, bland annat för att inte peka ut någon viss bank. Vi ska ha med alla, och det går att justera hur mycket som ska betalas och så vidare.

Detta har i och för sig inte alla ministrar i din regering sagt. Mats Odell säger att det inte är så viktigt att alla går med, medan Anders Borg har sagt att det är viktigt att alla går med och att kunderna ska ringa sin bankman och kräva att alla går med.

Det har alltså varit lite olika uppfattningar som har strålats ut från den borgerliga regeringen när det gäller om det är viktigt att alla går med eller inte.

Statsministern sade att ni på toppmötet hade sagt att vi ska ha fortsatt beredskap. Och i finansutskottet fick vi i dag höra av Mats Odell att vi har ett batteri av åtgärder att ta till om detta inte går i lås. Då blir jag nyfiken på dels vad statsministern kommer att göra framöver eftersom vi ska ha fortsatt beredskap, dels vad detta batteri av åtgärder är som man ska vidta om inte alla går med.

Anf. 96 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Jag brukar nämna att det är viktigt att alla systemviktiga banker och alla större banker går med i detta just för att åstadkomma det som frågeställaren påminde om: Peka inte ut en enskild bank. Låt det inte bli ett sätt för bankaktörer i konkurrens att få det att framstå som om någon har skött sig och någon inte har skött sig. Då kommer vi att få svårt att få med alla. Detta är i grunden bra för låntagare och företag över hela Sverige. Det är i grunden också bra för bankföretagen. De lider också i ett läge där de finansiella marknaderna inte fungerar.

Anders Borgs uppmaning till kunderna att ringa sina banker handlade mer om att sätta press på att de ska sänka räntor. Det är fortsatt någonting som upprör väldigt många människor att när vi har sett hur centralbanken sänker räntan följer inte de räntor som vi får betala med ned. Det vore väldigt angeläget i det läge som nu är om vi kunde få lite sänkta bostadsräntor. Vi har fått lära oss att vi får väldigt lite i inlåningsränta. Det vore därför trevligt att få betala lite mindre i ränta på det som vi lånar.

Nu har Mats Odell och Anders Borg träffat bankledningarna i dag. De har sagt att de förstår allvaret i just den delen när det handlar om räntor, både till företag och till hushåll. Låt oss följa om de gör någonting åt det nu. Det tycker jag vore en mycket viktig signal för att få större förtroende hos svenska folket. Sedan fortsätter vi att agera för att försöka få dem att komma in.

Vad Mats Odell har sagt exakt i utskottet är omöjligt för mig att förhålla mig till eftersom jag inte var närvarande. Men vi har klargjort att det är viktigt att man går vidare in och att vi diskuterar och går igenom vad det egentligen betyder. Det är det som man har gjort i dag tillsammans med bankledningarna.

Anf. 97 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Man behövde inte ens vara med i finansutskottet i dag för att veta att Mats Odell har sagt att det inte är så viktigt att alla går med. Det svarade han på en fråga från Sonia Karlsson när vi hade debatten. Det var då som det var så viktigt att vi på tre dagar skulle dunka igenom detta garantiprogram för att det var så bråttom. Nu har det gått nästan en hel månad utan att det har hänt någonting, åtminstone vad vi kan se.

Mats Odell säger nu att man har ett batteri av åtgärder att ta till. Men statsministern säger att detta nog måste värka fram och att det får ta lite tid. Jag upplever att regeringen framför lite olika budskap.

Dessutom vill jag kommentera det som statsministern sade om att man hela tiden tar till sig nya prognoser. Han sade tidigare till Susanne Eberstein att han är van vid det eftersom han har suttit i finansutskottet. Då skulle det vara klädsamt om man också anpassar politiken efter det.

Om man nu vet att arbetslösheten blir 9 ½ procent redan nästa år skulle det vara klädsamt att ha åtgärder att ta till mot det också.

Prot. 2008/09:32
20 november

Anf. 98 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Det är ingen som vet exakt hur stor arbetslösheten är om ett år. Det är prognoser som bygger på framräkningar av var man tror att svensk ekonomi kommer att befinna sig om ett år. Det är också så att vi, som Monica Green påpekar, besitter en hel del av de styrpakar som trots allt kan påverka, som kan öka människors mobilitet och få arbetsmarknaden att fungera bättre, alltså att investera i sådant som långsiktigt bygger Sverige starkt. Och vi har utformat politiken för att kunna göra det. Det handlar bland annat om det som varaktigt ökar sysselsättningen. Man ska som politiker akta sig för att tro att man bara ska jaga upp och ned med konjunkturen. Den är oftast väldigt svår att påverka.

Däremot ska vi när det gäller struktur se till att varaktigt öka sysselsättningen, vilket är en politik som vi för. Sedan ska vi finnas till stöd för människor när det handlar om omställning och utbildning så att de kommer vidare på arbetsmarknaden. Den politiken har vi utformat. Vi är också beredda att göra ytterligare för att möta förändringar när det gäller hur arbetsmarknaden fungerar.

Anf. 99 BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Regeringen Reinfeldt är duktig på en sak: att göra ingenting. Det är väl därför som president Sarkozy har beskrivit regeringen Reinfeldt som en lättviktig regering. Det är ett begrepp som Sarkozy dessutom har använt om den tjeckiska regeringen. Den tjeckiska regeringen har däremot reagerat mot denna stormakts ambition och yttrande. Den svenska regeringen har gjort som vanligt: ingenting.

Det har funnits tre viktiga tillfällen under hösten för regeringen att göra någonting. Regeringen har följt upp det EU-paket om de finansiella spelreglerna som antogs tidigare i höst. Men som talare efter talare har sagt här har regeringen inte lyckats genomföra paketet, vilket naturligtvis är skämmigt för regeringen.

Det andra är att alla ser behovet av ytterligare finanspolitiska insatser. Arbetsgivare, fack och alla institut som gör konjunkturbedömningar säger att regeringens bedömning inte håller utan att man måste göra något nytt. Men regeringen säger, och också Reinfeldt här i debatten, att man inte ska göra någonting.

Det tredje är att EU samlar sig till ett nytt toppmöte i december. Då säger statsministern att det och det inte ska ingå i EU:s ambitioner när man diskuterar finanspolitiken i december. Vore det inte bättre att statsministern berättade för oss vilka initiativ han tänker ta i fråga om vad som ska ingå i EU:s finanspolitiska aktiviteter på decembermötet? Eller är det samma resultat där som på hemmaplan, att ni inte ska göra någonting? Det är inte mycket idé att statsministern åker till Bryssel om hans budskap är att EU inte ska göra någonting.

Det är dags att regeringen använder sig av de styrintstrument som man har. Se till att bankavtalet kommer på plats. Det är naturligtvis för sent att göra någonting åt det som EU skulle ha gjort. Men det finns möjligheter

*Information från
regeringen*

att göra inspel inför EU:s decembermöte. Vi väntar på någon form av besked från statsministern.

Anf. 100 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Det finns två typer av politiker här i riksdagen. Det finns de som ställer frågor och resonerar på ett sätt som öppnar för ett intellektuellt och bra samtal. Man kan tycka olika, men man hör att det är ett givande och tagande. Sedan finns det de som är som Bosse Ringholm som talar om saker som ingen annan har sett och som har utgångspunkten att försöka raljera med det som inte finns.

Väldigt många påpekar hur väldigt aktiva vi har varit i fråga om finanskrisen. Vi kan vara oense om exakt hur man ska utforma finanspolitiska stimulanser. Men det är väldigt omfattande sådana som vi föreslår. Vi ser också över insatser när det gäller företags ansvarstagande och omställningsförsäkringar och ser till att det finns avvägt. Det handlar också om arbetsförmedling och andra insatser genom att vi utser samordningsmän runt om i Sverige. Detta ska finnas till stöd i och med de varsel som nu växer fram.

Vi är väldigt aktiva på den europeiska nivån. Det har präglat den här regeringen sedan den tillträdde. Vi är en regeringskonstellation som består av partier som tror på det europeiska samarbetet och som har velat komma närmare in. Det är också någonting som vi har mött väldigt stor respekt för från kommissionen och från andra medlemsländer.

Jag känner faktiskt inte igen mig i Bosse Ringholms beskrivning. Men det är å andra sidan inte avvikande från andra dagar då jag har lyssnat på Bosse Ringholms frågor.

Anf. 101 BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Fredrik Reinfeldt räknar upp allt som regeringen har gjort i EU. Varför säger då president Sarkozy att den svenska regeringen är en lättviktig regering? Fredrik Reinfeldt har uppenbarligen inte lyckats övertyga sin borgerliga partivän Sarkozy om den enorma aktivitet som han har redovisat i EU.

Vi har en ny statsministertyp i Sverige sedan valet. Vi har en statsministertyp som har som huvudambition att inte göra någonting när det är jobbkris i Sverige och att inte göra någonting i form av inspel till EU när det är jobbkris i hela Europa och EU skulle må väl av att få några svenska förslag. Vi har en statsminister som har tagit för vana att i alla sina svar på de frågor som har ställts i dag svara med motfrågor. Han har inga svar. Han är duktig på att ställa frågor när andra sedan inte får repliker. Han är duktig på att göra ingenting och att ställa motfrågor. Men han har inga svar.

Anf. 102 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Vi har markerat betydelsen av att EU gentemot finanskrisen agerar utifrån trafikregler och har varit väldigt drivande i det. Det är betydelsefullt.

Vi tycker inte att vi ska bygga upp stora europeiska stödfonder på ett sådant sätt att det kommer att stå skattebetalarna dyrt – dessutom med en väldigt osäker verkan. Vi tycker att vi inom ramen för nationellt ansvarstagande och utifrån de olika förutsättningar vi har i våra respektive eko-

nomier ska göra det arbetet. Sverige har ju överskott i de offentliga finanserna, medan andra länder sitter med stora underskott. Vi vill kunna använda detta överskott, som bygger på att vi har fler som jobbar och på att vi har varit väldigt noggranna. Det är en väldigt viktig synpunkt visavi dem som ropar på mer av samordning.

Bara för att ta det här med Sarkozy eftersom jag vet vad han sade: Det är lite franskt, kan jag berätta, Bosse Ringholm, att tycka att Frankrike är betydelsefullt och att försöka expandera dess betydelse.

Det Sarkozy har invändningar mot är att Sverige inte är med i euro-samarbetet och inte är med i Nato. Mitt svar, Bosse Ringholm, är att det inte ska spela roll, för vi ska själva få fatta beslut om huruvida vi ska stå utanför Nato och utanför eurosamarbetet eller inte. Jag är ledsen att Bosse Ringholm inte resonerar på det sättet.

Anf. 103 CHRISTINA AXELSSON (s):

Fru talman! Ja, det är en styrka för EU att man snabbt kan kalla samman statsministrar från 27 medlemsländer för att diskutera den finansiella krisen och den oro som många känner.

Som statsministern hört under frågestunden i dag och vid tidigare frågestunder och också vet från interpellationsdebatter och skriftliga frågor med mera finns det också en stor oro över EG-domstolens påverkan på arbetsrätten, inte bara i Sverige utan också i flera andra medlemsländer.

Jag vill därför ställa den fråga till statsministern som jag brukar ställa till statsministern inför toppmöten och efter toppmöten, nämligen om statsministern den här gången passade på att för de andra statsministrarna berätta om den oro som vi i Sverige känner för hållbarheten i den svenska modellen – detta för att på det sättet kunna komma överens om hur denna oro kan lindras. Det gäller ju att kunna ha en hållbar svensk modell också i framtiden.

Anf. 104 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Jag är övertygad om att det finns en respekt för att det finns lite olika modeller för hur man jobbar med arbetsmarknadsregleringar. I Sverige är det mer avtalsbaserat och mindre byggt på lagstiftning. Det tycker vi i grunden är klokt. Jag är övertygad om att EU respekterar detta.

Vi avvaktar den analys som vi har beställt när det gäller själva Laval-domen. Det har inte att göra med Lissabonfördraget och har inte heller, eftersom analysen inte är klar, varit en grund för att föra en diskussion utifrån vad vi förmodar eller ännu inte har underlag för att hävda.

Jag har ingen grund för att hävda det som frågeställaren hävdar – att det skulle vara ett stort hot mot vårt sätt att reglera. Vi har tvärtom mött en stor respekt också från andra länder som säger att man inte behöver göra på samma sätt i alla delar av Europa.

Det vi ibland känner en oro för är att Socialdemokraterna ropar på mer av samordnade regleringar av arbetsmarknaden – det gäller i Europaparlamentet och i många andra sammanhang där socialdemokrater uppträder. Det står lite grann i bjärt kontrast till pratet om respekt för den svenska modellen.

Ett sätt att respektera det är att inte driva på för hårt så att det blir nere i Europa – i Bryssel och i Europaparlamentet – som man gör samordnade

regleringar av hur arbetsmarknaden i Europa ska fungera. Låt oss behålla det där själva, och låt oss vårda och utveckla vår svenska modell! Jag är övertygad om att det finns en stor respekt för det bland övriga europeiska länder.

Anf. 105 CHRISTINA AXELSSON (s):

Fru talman! Tack så mycket, statsministern! Vi socialdemokrater står upp för den svenska modellen; det säger vi också. Vi tycker att den har tjänat oss väl, som det heter.

Det vore klädsamt om också statsministern sade det och också på det toppmöte som följer, den 11 och 12 december, kunde ta upp detta så att det blir en diskussion om frågan för att på så sätt få med politiken, inte bara juridiken, när det gäller arbetsrätten.

Anf. 106 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Nu återrapporterar jag från ett informellt europeiskt rådsmöte. Vi kan gärna återkomma inför nästkommande europeiskt rådsmöte.

Det är väldigt viktigt att komma ihåg att man bör ta upp frågor där man har välgrundade skäl att hävda att någonting behöver ske eller att det behöver göras en förändring och där det dessutom finns en process som alla övriga håller med om.

En överenskommelse sedan några år tillbaka är att EU mindre ska belastas med inrikespolitiska utspel i EU som man inte riktigt förstår vad man ska göra av och som mest verkar vara för inhemskt bruk. Det fanns en sådan smitta för några år sedan. Men EU har blivit allt bättre när det gäller att sluta använda EU på det sättet. Det är en av de grunder som gör att EU-samarbetet fungerar allt bättre.

Anf. 107 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga om agerandet gentemot länder runt omkring EU. Det gäller både länder lite längre bort som är viktiga nu i finanskrisen – till exempel Kina som sitter på en stor del av världens resurser, i alla fall penningreserver – och länder i Europas ytterområde. Jag tänker då till exempel på Ukraina och Balkan som också starkt påverkas av finanskrisen. Diskuterades det på det här mötet?

Innan jag avslutar mitt inlägg vill jag tacka statsministern för att han har markerat mot överreglering och protektionism som ju ligger så nära till hands i sådana här lägen, inte minst när det gäller de stora länderna. Det tycker jag är ett glädjande budskap.

Min fråga gäller alltså finanskrisen och systemviktiga länder, till exempel Kina, och länder runt omkring oss utanför Europa.

Anf. 108 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! I vår globaliserade ekonomi finns det ofta länkar in i EU och in i finansiella institutioner inom EU från länder som ligger utanför. Väldigt många av dem är beroende av att EU får på plats och också förbättrar finansmarknadens funktionssätt. På det sättet fanns det en sådan diskussion.

Hela mötet syftade, som sagt, till att åka till ett G 20-möte och söka vägar för globala svar – just utifrån insikten om att också övriga delar av världen känner av den globala turbulensen. Först var ju signalen från Asien att man där mindre kände av den. Jag tror att man nu mer har kommit att känna av den globala efterfrågedgång och den oro som finns.

I närtid har vi också, i Peking, haft ett möte mellan asiatiska och europeiska ledare. Då var bland annat de här frågorna aktuella.

Låt oss nu se vad den här G 20-processen kan leda till. Det ska, är det sagt, vara nya möten i april nästa år. Det har dessutom det intressanta med sig att den nye amerikanske presidenten och den nya amerikanska presidentadministrationen då kommer att kunna vara närvarande, vilket naturligtvis är betydelsefullt för möjligheterna att föra frågorna framåt.

Anf. 109 RONNY OLANDER (s):

Fru talman! Vi lever alla i en global finansiell värld; det vet vi. Vi kan kallt konstatera att det som sker i ett land snabbt kan förflytta sig även till vår del av världen.

Regeringen har ju lagt upp en strategi för utförsäljning av statliga företag, bland annat Nordea. Men vi har ju sett vad som hänt med Carnegie där man så att säga fick gå åt det andra hållet.

Min fråga är om statsministern har analyserat och funderat på att så att säga göra stopp eller eventuellt till och med avsluta tankegången kring en utförsäljning av statliga företag, typ Nordea. Det skulle, som jag ser det, ge en väldigt konstig signal ut till världen om nämnda sak skulle ske.

Anf. 110 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Nu befinner vi oss en ganska bra bit från återrapporteringen från Europeiska rådet.

Jag vill bara konstatera att vi bad om riksdagens stöd för att peka ut vissa företag för försäljning och att vi hela tiden har sagt att det måste vara rätt tillfälle, rätt pris och industriellt riktigt. Det gäller fortsatt.

Det leder rimligen till att det med den finansiella turbulens och den oro som nu råder naturligen inte är aktuellt att sälja Nordea – jag tror faktiskt inte att den typ av spänningar finns som frågeställaren antar. Det tror jag att man har tagit för givet genom de marknadssignaler som har varit kring detta.

Anf. 111 RONNY OLANDER (s):

Fru talman! På dagordningen står det så här: Statsminister Fredrik Reinfeldt (m) återrapporterar från informellt möte mellan EU:s stats- och regeringschefer den 7 november med anledning av den internationella finanskrisen.

Det är inte obekant att signalen om det som hänt i USA med Lehman Brothers och med bolåne- och finansinstitut och sådant snabbt har förflyttat sig till Europa, också till Sverige.

Det var med anledning av det som jag ställde frågan. Det skulle vara en olycklig signal från svensk sida om man fullföljde programmet att sälja ut statliga företag av typen Nordea där 56 procent, som jag har fått uppgift om, är utlandsmarkerat. Det kanske i stället är tid att stärka upp

det. Det är det signalsystemet jag frågar om. Jag har inte samma bedömning som statsministern att det är en fråga som befinner sig utanför. Diskuterades den typen av frågor på mötet?

Anf. 112 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Det diskuterades inte. Har det gått i någon riktning på sistone har vi förstatligat banker. Det är för att vi väldigt mycket försöker agera mot nödlidande finansiella institutioner, och vi har ett ramverk till stöd för det.

Vår uppfattning är nog att när förutsättningarna förbättras och det återkommer mer av förtroende och välfungerande finansiella marknader bör man återföra dessa institutioner till privata ägare på marknaden. Det är av det skälet att vi inte anser att staten långsiktigt ska äga finansiella institutioner.

Däremot ska vi ta stort ansvar för att se till att regelverk och transparens fungerar. Vi ska vara till ett stöd på det sätt vi nu har utformat för att se till att stabiliteten i det finansiella systemet ska verka över längre tid.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § (forts. från 8 §) Lissabonfördraget (forts. UU8)

Anf. 113 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag hörde Kerstin Lundgren i sitt anförande säga att hon ansåg att Lissabonfördraget är ett fördrag där parlamentens inflytande på EU-nivå stärks. Jag antar att Kerstin Lundgren då menar de nationella parlamenten.

Jag har väldigt svårt att förstå hur Kerstin Lundgren får ihop det på det viset. Jag vet inte om Kerstin Lundgren har läst remissvaret från Sieps, det statliga Svenska institutet för Europapolitiska studier. Det säger klart och tydligt att riksdagens inflytande försvagas.

Det finns en detaljerad analys som Sieps har tagit fram som visar varför det säger att på det hela taget riksdagens makt minskar. Det borde rimligtvis gälla alla de nationella parlamenten och att parlamentens makt försvagas.

Det i sin tur innebär att medborgarnas makt i EU försvagas. Det jag inte förstår är hur Centern kan hävda att de nationella parlamenten blir starkare. Jag tror inte att det går rent intellektuellt att komma fram till den slutsatsen.

Min andra fråga gäller EMU. Hade det inte varit bra, Kerstin Lundgren, om all oklarhet som finns kring EMU-frågan hade tagit slut i och med Lissabonfördragets eventuella antagande? Sverige skulle då klart och tydligt fått samma glasklara undantag från EMU som Danmark och Storbritannien redan har.

Anf. 114 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Max Andersson hörde rätt när det gäller att jag och Centerpartiet ser att Lissabonfördraget stärker parlamentens inflytande på EU-nivå.

Det handlar om att Europaparlamentet – ett parlament som Max Andersson gärna glömmor bort – med Lissabonfördraget får medbeslutanderätt i långt fler frågor och i de frågor där vi exklusivt överlämnar makt.

Det gör att vi i stället för de slutna rummen – de slutna ministerrummen och de slutna diplomatiska rummen – får öppna samtal om de frågor och de lagstiftningsförslag som EU ska arbeta fram.

Det är en förstärkning av det parlamentariska inflytandet. Vi hade gärna sett att det gått längre. Men det är en kraftfull förstärkning att vi får ett parlamentariskt inflytande också i Europaparlamentet som är viktigt.

Det andra är att de nationella parlamenten i dag har möjlighet att föra samråd bara med regeringen. Vi kan naturligtvis agera frejdigt från riksdagen och som ledamöter. Med det nya fördraget gäller de delar där vi redan med Nicefördraget har överlämnat makt.

Vi kommer från det här parlamentet – Max Andersson, jag och alla andra – att få möjligheter att vara med och granska subsidiaritet och att man håller sig inom ramarna, de ramar som vi nu småningom kommer att fastställa, hoppas jag. Det är också en viktig förnyelse.

Sedan lyfter Max Andersson fram undantaget från det tredje steget. Vi beslutar själva om vi vill ta det tredje steget eller inte. Från vår utgångspunkt har det inte varit en fråga om att begära undantag från EMU.

Vi är med i de första stegen. Men att ta det tredje steget är någonting som vi ska diskutera här hemma. Vi ska följa utvecklingen, och vi ska fatta beslutet själva, inga undantag.

Anf. 115 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Herr talman! Det gläder mig att Centerpartiet fortfarande anser att det är Sverige som ska fatta beslutet om EMU. Det är bra. Jag minns att Centerpartiet var på rätt sida i den folkomröstningen.

I folkomröstningen förekom det andra röster från vissa håll i debatten. Det var människor på ja-sidan som ansåg att vi inte hade rätt att stå utanför EMU. Jag vet att regeringen och Centerpartiet säger att vi har rätten att säga nej. Men det finns ändå vissa röster som ifrågasätter detta.

Jag tror att regeringen i denna fråga för en gångs skull har rätt. Men vore det inte bra om man kunde få ett glasklart juridiskt undantag? Det borde vara lika glasklart som Danmarks och Storbritanniens undantag om att vi ska få avgöra den här frågan själva.

Det borde inte vara kontroversiellt. Varför har regeringen vägrat att ens försöka få till stånd ett sådant glasklart undantag som Danmark och Storbritannien redan har? Ni säger att det är en självklarhet. Ja, men om det är en självklarhet borde det inte vara kontroversiellt.

Slutligen kommer jag till frågan om de nationella parlamenten. Det finns vissa saker som blir lite bättre för de nationella parlamenten. Vi får möjlighet att kontrollera subsidiaritetsprincipen lite grann. Men det är en väldigt begränsad rätt. Den kommer i praktiken – det har vi sett i de analyser som vi bland annat har fått till EU-nämnden – troligtvis ha en ganska begränsad betydelse.

Däremot förlorar vi väldigt mycket makt från Sveriges riksdag till EU och EU-parlamentet. Jag tycker att det är synd. Det som verkligen förvånar mig är att Kerstin Lundgren förnekar detta. Hur går det egentligen ihop?

Anf. 116 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Jag förstår att Max Andersson gärna vill söka undantagens väg nu när han inte längre har möjlighet att med Miljöpartiets goda minne säga att han helt vill lämna EU. Han väljer i stället undantagens väg.

Jag har inte hört någon som har ifrågasatt våra möjligheter att fatta beslut själva om vi ska ta det tredje steget i EMU eller inte. Ingen har ifrågasatt det förutom just Miljöpartiet och möjligen Vänsterpartiet. Det är därifrån man ifrågasätter och vill argumentera för ett undantag.

Herr talman! Verkligheten talar sitt tydliga språk. Max Andersson erkänner också det. Det är ingen som kräver detta av oss. Vi äger makten själva, och det stämmer också med regelverket såsom det ser ut.

När det gäller frågan om att förlora makt så sitter vi ju här för att vi har möjligheter och makt att fatta beslut. Tänk om den här kammaren, vilket jag hoppas, inte förlorar utan söker vinna mer makt genom att de beslut som ska röra områden där vi inte själva klarar uppdraget! Ta den internationella gränsöverskridande brottsligheten, ta trafficking eller miljöområdet – det spelar ingen roll hur många beslut vi fattar här. Det räcker inte.

Det krävs att vi får ett beslutsfattande över nationsgränserna som är effektivt och kraftfullt och som fungerar i en öppen demokratisk struktur. Det är det som EU ger oss, och det är det som Lissabonfördraget handlar om. Då handlar det faktiskt om att vi avstår en del av en makt som vi har för att vinna en gemensam mycket större makt och så mycket större möjligheter att utföra de uppdrag som vi har från medborgarna.

Anf. 117 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Herr talman! Äntligen! Som folkpartist skulle man nästan vilja uttrycka sig som den kände radioprofilen Gert Fylking denna dag när vi vet att vi i kvällens votering historiskt kommer att säga ja till Lissabonfördraget.

Att Sverige först blir det 25:e landet av 27 länder som säger ja känns måhända något trist för en liberal Europaentusiast som jag, men jag är ändå stolt över att vi är en enig liberal folkpartistisk riksdagsgrupp som ställer sig bakom Lissabonfördraget.

Den här dagen är en historisk dag för demokratin, för i dag kommer vi att ställa oss bakom en europeisk union som inriktar sig just på fred, frihet och framtid. Framför allt kommer den också att bli mer demokratisk, duglig och dagsaktuell.

Jag är inte lastgammal själv. Jag tillhör väl den någorlunda yngre delen av detta parlament. Men jag kan bara konstatera att det under min egen livstid har hänt mycket i vårt eget Europa. När jag föddes i mitten av 1970-talet var nästan hälften av dagens 27 EU-länder diktaturer. Spanien, Grekland och Portugal som i dag är moderna marknadsekonomier eller svenska chartersommarparadis hade upplevt och nyss sett militärdiktaturer.

När jag tio år senare på mellanstadiet i mitten av 1980-talet reste med tåg med mina föräldrar var det genom ett Östeuropa som var präglad av ofrihet, planekonomi och minimal egenmakt för individen. Tyskland klövs av en geografisk Berlinmur och en mental Stasikultur. Ungern, Polen och Tjeckoslovakien förpestades av socialism och kommunism. Bul-

garien och Rumänien levde under mörkermännen Nicolae Ceausescu och Todor Zjivkovs grymma styren.

När jag gick i åttonde klass på högstadiet föll Berlinmuren på kvällen den 9 november 1989. Det var bara för precis 19 år sedan. Först när jag hade börjat gymnasiet hösten 1991 förklarades Litauen, Lettland och Estland självständiga. Men jag hann faktiskt till och med gå ut gymnasiet 1994 innan de sista ryska styrkorna lämnade Estland.

I dag, den 20 november år 2008, har vi bara en diktatur kvar i Europa, nämligen Vitryssland. Jag tror att vi alla kan skriva under på att Lukasjenkos dagar också är räknade.

En dag som denna är det viktigt att minnas historien och påminnas om att EU har varit avgörande för denna goda utveckling. En del partier på vänsterkanten brukar raljera när alliansens partier, folkpartister, kristdemokrater, centerpartister och moderater talar om just fredens, demokratis och frihetens historia i Europa. Tror tusan att man raljerar över det! Om ens ideologiska arv i Europa är delar av en planekonomi, kommunistiska enpartisystem eller en Berlinmur så kanske man inte vill tala om eller uppmärksamma historien. För oss andra är det så att vi aldrig kan förstå Europas framtid utan att också blicka tillbaka och lära oss av det förgångna.

Ännu mer obegripligt tycker jag att Miljöpartiets motstånd i dag mot såväl Lissabonfördraget som EU i sin helhet är. Vad är egentligen Miljöpartiets medlemsomröstning värd när Max Andersson låter precis på samma sätt som förr? Medlemmarna har sagt ja till att ni inte vill lämna den europeiska unionen. Ändå låter det som *business as usual*.

När jag lyssnar på gröna politiker i Europa blir jag väldigt inspirerad. De brinner för federalism som jag. De brinner för samarbete och för ett engagerat Europa där vi tillsammans tar ansvar. Men hos Miljöpartiet och Sverige råder samma EU-skepticism som förr – på mp-fronten intet nytt.

Vad tycker då de gröna i Europaparlamentet om EU och Lissabonfördraget? Jag citerar: "Detta Lissabonfördrag är inte slutet på resan utan snarare en början på ett steg till ett förnyat Europa. Demokratiseringen av unionen här kommer att göra det möjligt att möta Europas alla utmaningar." Det är ord som naturligt skulle kunna komma från Joschka Fischers mun, men aldrig från Peter Erikssons eller Maria Wetterstrands.

Med Lissabonfördraget gör vi EU mer demokratiskt. Fördraget har inte tillkommit över en natt, som en del vill påskina i denna debatt. Det har varit en process under en längre tid där såväl civilsamhälle som politiker på olika nivåer har fått vara aktiva. Många av oss i denna kammare har också gjort en del insatser.

EU kan aldrig bli någonting annat än vad medlemsstaterna bestämmer. Varje land har veto när fördragen ses över. All utveckling i Europa bygger på fördrag, ända sedan Romfördraget till det Lissabonfördrag vi ska anta i kammaren denna dag. De sätter spelreglerna för hur vi ska kunna jobba konstruktivt med att lösa Europas problem.

Lissabonfördraget är ett paket med nya regler. Det är anpassat för att göra Europa mer öppet, effektivt och demokratiskt även när vi får fler medlemmar. Demokratin blir starkare. Det som jag tycker är det kanske viktigaste är att stadgan om grundläggande fri- och rättigheter blir juri-

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

diskt bindande. Den garanterar alla medborgare i Europa en gemensam uppsättning rättigheter.

Det som också är viktigt är att de nationella parlamenten får en starkare roll i Lissabonfördraget. Beslut får inte fattas på en högre nivå än nödvändigt. Något som borde glädja dem som är EU-motståndare eller EU-skeptiker i denna kammare är att man skriver in bestämmelser för utträde ur EU i fördraget. Det folkvalda Europaparlamentet som tyskar, svenskar, danskar med flera har röstat fram får också ett medbeslutande i rättsliga frågor. Det får inflytande över EU:s hela budget, även jordbruksaspekterna – vilket jag tror att vi kan ha nytta av när vi vill reformera denna politik.

Lissabonfördraget ger Sverige mer makt i EU. Sverige är faktiskt det land som i relation till sin storlek skulle förlora mest i inflytande i Europaparlamentet om vi sade nej.

Lissabonfördraget gör också den europeiska unionen mer duglig. Öppenheten blir tydlig. Ministerrådets sammanträden blir offentliga. Det blir offentlighet för handlingar. EU ska samråda med civilsamhället om olika lagförslag. Vi kan lyfta fram medborgarinitiativ, där en miljon EU-medborgare från olika länder kan uppmana kommissionen att lägga fram olika politiska förslag. Det är något jag tycker att vi alla ska försöka engagera oss i för de frågor just vi brinner för.

EU-institutionerna blir mer effektiva. Vi kommer att upprätta en europeisk utrikes tjänst med gemensamma EU-beskickningar till sitt förfogande. Majoritetsomröstningar i rådet kommer att bli huvudregel i EU:s arbete. Men det finns också fortfarande undantag i EU:s utrikes- och säkerhetspolitik. Där kommer det att krävas enhällighet.

En annan sak att lyfta fram är att man inför en så kallad nödbroms på det rättsliga och inrikes området. Det ger möjlighet för exempelvis en regering att kräva att kontroversiella förslag överlämnas till Europeiska rådet så att stats- och regeringscheferna får fatta ett enhälligt beslut.

Lissabonfördraget gör också Europeiska unionen mer dagsaktuell när det gäller att möta de utmaningar där EU kanske i dag har hamnat på efterkälken på en del fronter. Det ger EU kompetenser som är helt nya för unionen. Vi ser att tusen och åter tusen framför allt flickor och kvinnor kommer till Europa som sexslavar och traffickingoffer. Lissabonfördraget ger oss gemensamma åtgärder mot just människohandel och möjligheter till bättre larmsystem för att följa misstänkta sexbrottslingar.

Europol kommer att förstärkas. Det innebär att polisen kan följa efter brottslingarna även när de korsar landsgränser. Den grova kriminaliteten skyr inga geografiska gränser. Den bör bekämpas överallt.

Vi ser hur klimathotet och koldioxidutsläpp, som är gigantiska utmaningar för Europas framtid, kommer att hamna under lupp. Jag tror att om vi alla kämpar tillsammans unisont kan EU bli världens starkaste miljöorganisation i framtiden.

Lissabonfördraget slår tydligt fast att kampen mot klimatförändringar är en ny politisk prioritet för unionen. Så var det inte tidigare. Det här innebär att personer som Italiens populistiska premiärminister Silvio Berlusconi inte längre kan vifta bort miljöhotet utan nu tvingas ta ansvar. Med Lissabonfördraget kommer klimatskeptiker inte att kunna kidnappa miljöarbetet i framtiden. Det kommer tvärtom att ge oss nya utmaningar.

Lissabonfördraget ställer inga krav på militärt bistånd till andra medlemsländer, men vi får en solidaritetsklausul. Det handlar om att hjälpa andra medlemsländer i händelse av en katastrof eller terroristattack. Länderna får själva, nota bene, välja på vilket sätt de vill hjälpa varandra. Sverige har faktiskt redan haft nytta av den här principen. Efter stormen Gudrun fick vi 768 miljoner från EU:s solidaritetsfond för att täcka de kostnader vi haft för röjning och återuppbyggnad av skadad infrastruktur.

Jag skulle vilja lyfta fram tsunamikatastrofen. Det är ett exempel där Lissabonfördraget hade kunnat hjälpa till om vi hade haft en sådan solidaritetsklausul. Då hade vi kunna ha en konsulär verksamhet tillsammans som hade kunnat hjälpa till i tredjeland, och åtskilliga människoliv hade kanske kunnat räddas. Lissabonfördraget möjliggör detta i framtiden.

Motståndarna till Lissabonfördraget i denna kammare försöker med alla grepp stoppa fördraget. En del vill att Sverige ska avvisa Lissabonfördraget bara för att de vill visa missnöje med EU-medlemskapet. Vad vill de i stället? EU kommer inte att avvecklas och Sverige kommer inte att lämna EU om vi säger nej till Lissabonfördraget. Vad som i stället händer är att Nicefördraget fortsätter att gälla. Det är ett fördrag som är sämre för oss alla.

Andra vill förhala Lissabonfördraget med hänvisning till arbetsrätten, men detta avvisar till och med Landsorganisationens ledning. Jag citerar LO:s ordförande Wanja Lundby-Wedin och LO:s avtalssekreterare Per Bardh i LO-tidningen den 31 oktober. De säger: "Lissabonfördraget innebär förbättringar för Sveriges och Europas löntagare. I fördraget görs stadgan om grundläggande rättigheter rättsligt bindande. Ur löntagarperspektiv är stadgan viktig eftersom den fastställer flera grundläggande rättigheter för löntagarna, exempelvis rätten till stridsåtgärder."

Det kan vara värt att notera att Socialistinternationalen ställer sig bakom Lissabonfördraget. Det gör också Europafacket och LO som förbund.

En tredje grupp i denna kammare vill stoppa Lissabonfördraget med argumentet att det skulle skapas en EU-armé om vi säger ja till fördraget. Men någon EU-armé finns inte i dag, och det införs inte heller någon med det nya fördraget. Varje land har fortfarande vetorätt i denna fråga.

Jag har citerat en socialdemokrat, Wanja Lundby-Wedin, och nu ska jag avslutningsvis citera en till, herr talman, nämligen Olof Palme. Han brukade säga att politik är att vilja. Men då måste man också veta vad man vill. I dag röstar vi mellan att vara kvar i det gamla Nicefördraget med alla de problem det har inneburit och ett nytt mer progressivt fördrag, Lissabonfördraget. Det borde man som höger, vänster eller grön kunna säga ja till en dag som denna. För mig som liberal är valet att säga ja väldigt enkelt. Det handlar om fred, frihet och framför allt en bättre framtid i Europa.

I detta anförande instämde Gunnar Andrén, Helena Bargholtz och Lars Tysklind (alla fp).

Anf. 118 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Herr talman! Birgitta Ohlsson sade i sitt anförande att om Lissabonfördraget går igenom kan inte vissa länder ta EU som gisslan i klimatpolitiken. Jag antar att Birgitta Ohlsson då anser att vissa länder i dag tar

EU som gisslan i klimatpolitiken genom att de förhindrar och försvårar goda beslut. Jag önskar att Birgitta Ohlsson hade rätt i att Lissabonfördraget innebär en förbättring på den här punkten, men det gör det inte. Länder som Italien, Spanien, Tjeckien och Polen har precis lika goda möjligheter – inte exakt, men på det stora hela taget – att i framtiden fortsätta att förhindra goda klimatpolitiska beslut. Var i Lissabonfördraget finner Birgitta Ohlsson en förbättring på den här punkten?

Man ska inte ta till överord. Om Lissabonfördraget går igenom innebär det inte automatiskt att vi får ett gemensamt EU-försvär. Det innebär att vi skriver på en principdeklaration om att det ska bli ett EU-försvär. Det innebär att vår förhandlingsposition när det gäller att förhindra det i framtiden blir kraftigt försvagad. Om man, som Miljöpartiet, är motståndare till att detta ska hända är det ett starkt argument mot Lissabonfördraget. Man ska inte överdriva. Det här fördraget är illa nog som det är.

Anf. 119 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är ganska sorgligt att det delvis i denna kammare, men framför allt kanske i den diskussion som har varit inför denna debatt, har rått många missförstånd vad gäller om det skapas en EU-armé med Lissabonfördraget. Det är inte sant. Vi har ingen sådan armé i dag, och vi får det inte heller med det nya fördraget. Däremot är det viktigt att man stärker den civila och militära krishanteringen. Sedan kan medlemsländerna själva välja om, hur och på vilken nivå de vill delta i den krishantering som görs i EU:s namn. Det här är egentligen inget nytt, men det görs tydligare genom att man skriver in dessa principer i fördraget.

I det nya fördraget står det också väldigt tydligt – det kan ju glädja alla vänner av Förenta nationerna i denna kammare – att EU:s agerande på det här området ska följa principerna i FN-stadgan. Det står också att när Europeiska rådet beslutar om ett gemensamt försvar kommer det att ske med enhällighet, och vi vet att det inte finns någon enighet i unionen om detta. Varje land kommer fortsatt att ha den vetorätt som man kräver.

Det centrala när det gäller miljöaspekterna är att klimatförändringarna blir en politisk prioritering för Europeiska unionen. Jag tror att det är väldigt viktigt, inte minst för er i Miljöpartiet som med stor heder har varit aktiva i miljöfrågorna under flera decennier. De har ju sällan nått den absoluta storpolitiken. Nu kommer premiärministrar och presidenter i Europa att på ett helt annat sätt tvingas lyfta upp miljöfrågorna. Vi vet också att politiker, exempelvis Silvio Berlusconi som jag nämnde tidigare, ofta har försökt vifta bort detta, men nu står det tydligt att detta är en politisk prioritering. Då kan man inte använda det på samma sätt.

Anf. 120 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag tror att Silvio Berlusconi är en man med stor fantasi och politisk skicklighet. Han kan nog mycket väl hitta sätt att kringgå den juridiskt meningslösa skrivning som läggs till i fördraget. Tyvärr kommer EU:s klimatpolitik inte att genomgå någon förbättring på grund av Lissabonfördraget under nuvarande styrkeförhållanden. Det är beklagligt.

Jag tycker att det är tråkigt att Folkpartiet försöker förneka vad det är som håller på att hända när det gäller frågan om ett gemensamt EU-försvaret. Det är dit vi är på väg. Jag tror att om Lissabonfördraget går igenom kommer Sverige inte att ha möjlighet att stoppa att det blir ett gemensamt EU-försvaret. Det är dit vi är på väg. Vi kanske inte kommer att bli intvingade i det. Det är högst troligt att vi inte kommer att bli intvingade i det, men det är dit vi är på väg.

Varför försöker Folkpartiet förvirra diskussionen genom att prata om krishantering? Varför försöker Folkpartiet förvirra diskussionen genom att säga att det är bra att det skrivs in i Lissabonfördraget att EU:s operationer ska följa principerna i FN-stadgan? Det betyder att man inte behöver ha ett mandat från FN:s säkerhetsråd för att agera utan man ska kunna agera självständigt. Jag tycker att det är synd att Folkpartiet blundar för vad det är som håller på att hända. I stället för att klart ut säga vad det är man vill arbetar man för att försöka förvirra debatten.

Anf. 121 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Herr talman! Vi försöker inte förvirra debatten, utan vi läser bara upp klart och tydligt vad det handlar om.

Folkpartiet är ett parti som gärna vill att Sverige ska bli medlem i Nato i framtiden. Vi gillar inte alliansfriheten och tycker att man ska vara tydlig värderingsmässigt, men det är en helt annan diskussion. Det har ingenting med debatten om Lissabonfördraget i dag, och inte heller med en debatt om en framtida EU-armé, att göra.

I och med att det tydligt står fast att varje land har fortsatt vetorätt i denna fråga är det faktiskt vi parlamentariker, vi 349 folkvalda i denna Sveriges riksdag, som avgör detta. Vi vet också att det inte finns någon majoritet för detta i dagsläget, och det är ingen som strävar dit speciellt skarpt heller.

Det jag avslutningsvis tycker är så tråkigt när det gäller Miljöpartiets politik och Europeiska unionen är att många av oss innerligt hade hoppats, nu när ni har haft er medlemsomröstning och en majoritet har sagt ja till att vi ska vara kvar i Europeiska unionen, att ni skulle ha fått ny energi, nya, vitala idéer och ett nytt tankesätt. De gröna i Europa är några av de varmaste vännerna av federalism. Tillsammans med liberaler står de allra längst fram när det gäller att se till att skapa ett EU som är närmare medborgarna, ett EU som är mer visionärt och framför allt ett EU som ser det redskap som unionen är för att försöka förändra. Jag tycker att det är tråkigt också för den svenska politiska debatten att Miljöpartiet inte har inspirerats mer av politiker som Joschka Fischer och andra som har ett starkt Europaengagemang, utan fortfarande är kvar i denna nejsägarfälla.

Det kan också bli intressant för oss alla som ser fram emot inte bara ett spännande val till Europaparlamentet den 7 juni nästa år utan också valet till Sveriges riksdag 2010 att se hur man ska kunna enas i oppositionskoalitionen med tre partier, varav ett parti, Socialdemokraterna, säger ja till Europeiska unionen, ett parti har sagt ja enligt sina medlemmar men kanske inte i retoriken och ett parti fortfarande vill gå ur. Det blir en intressant trio att studera.

Anf. 122 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Jag vill å Kristdemokraternas vägnar yrka bifall till förslaget i utrikesutskottets betänkande nr 8 om antagande av Lissabonfördraget.

Lissabonfördraget har arbetats fram av unionens regeringar och parlament tillsammans till ett demokratiskt förankrat fördrag. Det har skett i en politisk enighet som vi aldrig tidigare varit med om.

Medlems- och dåvarande kandidatländer, som i praktiken representerade hela den europeiska kontinenten, kom samman för att stifta gemensam lag, en lag som vi i dag ska ta ställning till här i riksdagen.

Vårt antagande av Lissabonfördraget är ett viktigt steg i rätt riktning för vår gemensamma framtid. Vi väljer att överlåta beslutanderätt till EU i dess egenskap av mellanfolkligt organ, därför att det gynnar Sverige och dessutom oss alla i Europa.

Det är ingen tvekan om att riksdagen förblir vårt främsta normgivande statsorgan. Det organ som kommer att prägla svensk ekonomi, politik och kultur förblir riksdagen.

Herr talman! EU, det är vi. Vi deltar fullt ut i framtidsbesluten. Vi påverkar fransmännen, italienarna och samtliga andra EU-länder. Det är vi som är EU – en del av EU.

På bara några år har antalet medlemsländer inom EU nästan fördubblats. Det innebär att vi med nödvändighet måste effektivisera beslutsfattandet för att den politiska processen inte ska förlamas. För att alla medlemsländer ska kunna utvecklas i sin karaktär är det nödvändigt att tydligare definiera EU:s befogenheter och samtidigt därmed belysa medlemsländernas eget ansvar. De nationella parlamenten får en ny roll, att utöver det nationella ansvaret också följa och ta ansvar för den europeiska lagstiftningens utveckling.

Herr talman! Medborgarnas grundläggande rättigheter förstärks i fördraget genom att EU nu ansluts till Europakonventionen för mänskliga rättigheter. Det innebär att allt politiskt arbete inom unionen ska ske på de villkor som stipuleras i Europakonventionen för mänskliga rättigheter. Detta är ett formellt viktigt steg.

Med det nya fördraget får vi en enklare, tydligare, effektivare och kvalitetsmässigt bättre gemensam lagstiftning.

Herr talman! Europeiska unionens betydelse blir tydligare för varje år. EU är i dag en global aktör på miljöpolitikens område. Allt fler frågor blir globala, inte minst kampen mot klimatförändringen. Vinden blåser vart den vill och vattnet strömmar över nationsgränser, medan vår nationella lagstiftning upphör vid ett medlemslands geografiska gräns. Genom medverkan och ett arbete inom EU påverkar vi stora länder som USA och Kina och relationerna till dem. Det skulle vi aldrig kunna göra som ensamt litet land.

EU är en global aktör i den nu så aktuella finanskrisen genom att formulera finanspolitiska åtgärdsbeslut, som vi är så beroende av, och inte minst genom hanteringen av den mest stabila valutan i världen just nu: euron.

EU är en global aktör på det säkerhetspolitiska området. I en värld där krig och kriser aldrig tycks ta slut är EU ett nödvändigt stöd för FN:s fredsarbete.

Europeiska unionen har många för oss viktiga uppgifter och måste därför fungera både bra och effektivt. Med vårt beslut här i dag kan vi bygga EU ännu bättre.

Herr talman! Europeiska unionen får en rad förstärkta funktioner. Jag vill lyfta fram några av dem.

- Europaparlamentet kommer att stärkas genom att medbeslutande blir en allmän princip för lagstiftning. Europaparlamentet får också ökade befogenheter på budgetområdet. Detta stärker medborgarnas inflytande i EU, och det ger en större öppenhet och ett folkligare ansvar för fattade beslut.
- Europeiska rådet får en ordförande. Rådet stärks genom att tre medlemsländer samarbetar under 18 månader för rådets ledning. Beslut kommer att ske med kvalificerad majoritet. Den här reformen kommer att innebära bättre kontinuitet och ökad effektivitet.
- Den europeiska kommissionen kommer att minskas från och med 2014, och alla medlemsländer kommer inte att delta i kommissionen. Jag tycker – det vill jag gärna ha sagt – att det är ett problem att alla länder inte får representation i kommissionen. Jag kan förstå de praktiska problemen med att det blir många, men det är inte bra att vi saknar en del länder vid vissa tidpunkter.
- Utrikes- och säkerhetspolitiken kommer att ledas av en hög representant, och EU:s möjligheter att vara en global aktör med tydliga mål för MR, demokrati och öppenhet förstärks därmed.
- Antalet beslutsförfaranden inom unionen gör beslutsfattandet mer begripligt och överskådligt för den som är intresserad av att följa detta.
- Det fördjupade samarbetet, som ska omfatta minst nio deltagande medlemsländer, kommer att skapa en framtidsflexibilitet för olika utvecklingshastigheter. Detta ger enskilda länder ett val beträffande sin egen utveckling.
- Den ökade öppenheten kommer att främja ansvar och motverka korruption i arbetet inom unionen.
- En gemensam politik för miljö och energi ger ökad styrning för nationsgränsöverskridande forskning och utveckling, och vi är mycket beroende av en sådan utveckling.
- Asyl- och invandringspolitiken måste byggas ut och bli gemensam för EU. Det skulle minska trycket på Sverige och samtidigt bli en väg att hantera illegal trafik över gränserna.

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

Herr talman! Med detta fördrag kommer EU att bli ett bättre samarbete, ett samarbete som vi är i stort behov av. Vi hoppas också att Irland hittar sin väg tillbaka in i gemenskapen och att vi ska få möjligheten att gå till val i juni med ett antaget Lissabonfördrag i hela unionen.

Anf. 123 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp):

Herr talman! Ärade ledamöter! Sverige ska tillhöra Europas kärna. Det är grunden för alliansregeringens Europapolitik. Det innebär att vi ska vara en konstruktiv och drivande medlem samt arbeta aktivt för att finna allianser och konstruktiva lösningar i viktiga frågor. Det är så vi arbetar, och vi vet att det finns ett stort folkligt stöd för denna politik.

Allt fler ser nämligen att EU har en viktig roll att spela för att hitta globala lösningar på klimathotet, genomföra samordnade åtgärder när det gäller den gränsöverskridande brottsligheten, samordna krishanteringen vid katastrofer eller göra gemensamma forskningsinsatser. Om EU i framtiden ska kunna uppfylla de krav som medborgarna ställer krävs det moderna regler för hur besluten ska fattas.

EU har 27 medlemmar i dag. Vi hoppas att det blir fler i framtiden. Det fungerar inte tillräckligt bra med det nuvarande regelverket, som är gjort för 15 medlemmar. För ganska precis sju år sedan inleddes översynen av EU:s fördrag. Mycket har hänt sedan dess. Inte minst har klimatfrågan och den senaste tidens internationella kriser ställt unionen inför stora utmaningar. Vi ser hur medborgarnas förväntningar på EU hela tiden ökar. Därför har vi anledning att välkomna det fördrag som till slut står färdigt och som vi diskuterar här i dag.

Lissabonfördraget är ett paket med nya regler som är anpassade för att göra EU mer öppet, mer effektivt och mer demokratiskt, även med fler medlemmar. Det innebär avsevärda förbättringar för EU som helhet, men stärker också Sveriges möjligheter att påverka.

Herr talman! Låt mig få nämna de viktigaste anledningarna till att regeringen stöder fördraget.

För det första handlar det om öppenheten och rättigheterna. Fördraget innebär, som flera talare varit inne på, att offentlighetsprincipen utvidgas och att ministerrådets lagstiftningsarbete öppnas upp för insyn. Unionens institutioner blir skyldiga att föra en öppen dialog inte bara med lokala och regionala politiska nivåer utan också med det civila samhället. Unionens rättighetsstadga blir rättsligt bindande och omfattar rättigheter som yttrandefrihet och strejkrätt.

Samtidigt ska EU ansluta sig till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. Detta bidrar till att klarlägga vilka grundläggande principer och värderingar unionen respekterar. Fördraget tydliggör och stärker unionens övergripande mål och värden när det gäller till exempel jämställdheten mellan kvinnor och män och skydd för barnets rättigheter.

För det andra stärks effektiviteten. Unionen ges nya kraftfulla redskap för att bekämpa gränsöverskridande brottslighet såsom narkotikahandel, korruption, människohandel, sexuellt utnyttjande av kvinnor och barn. Samtidigt införs balanserande bestämmelser som syftar till att de rättsliga traditionerna i medlemsstaterna respekteras.

Arbetet i unionens institutioner rationaliseras och effektiviseras. I rådet ökar beslutsfattandet genom omröstning med kvalificerad majoritet, inte minst på området inrikespolitik-brottsbekämpningssamarbete.

Europeiska rådet får en vald ordförande på två och ett halvt år som leder dess arbete.

Den nya höga representanten för utrikesfrågor och säkerhetspolitik får en central roll när det gäller att samordna, formulera och genomföra unionens utrikespolitik. Den höga representanten blir ordförande i rådet för utrikesfrågor och vice ordförande i kommissionen, vilket innebär att en mängd onödigt dubbelarbete avskaffas och ger bättre förutsättningar för ett samlat agerande.

En särskild europeisk avdelning för yttre åtgärder, en utrikestjänst, inrättas under den höga representantens ledning. Den utgör ett komplement till de nationella utrikestjänsterna så att den samlade europeiska förmågan på detta område ökar, till exempel vid större katastrofer i andra delar av världen.

Unionens förmåga till fredsfrämjande insatser förbättras och effektiviseras. EU:s krishanteringsuppgifter kommer uttryckligen att omfatta såväl konfliktförebyggande som fredsfrämjande insatser med civila och militära resurser.

Även klimatarbetet uppmärksammas genom att det införs en målsättning om att EU ska främja åtgärder på internationell nivå inom detta område.

Demokratin stärks också. EU:s befogenheter tydliggörs på ett tydligare sätt. Fördraget slår fast att såväl i medlemsländerna som i fördraget definieras hur mycket makt EU ska ha. Riksdagen och andra nationella parlament får en stärkt roll. Ingen lag kommer att stiftas i EU utan att den granskats av nationella parlament. Om tillräckligt många nationella parlament anser att ett lagförslag inte bör behandlas på EU-nivå kan det helt stoppas.

Även Europaparlamentet blir delaktigt på fler områden än i dag genom att man inför medbeslutande exempelvis inom jordbrukspolitiken och inom de rättsliga och inrikes frågorna.

Herr talman! Regeringens proposition om Lissabonfördraget har tagits fram efter en omfattande remissbehandling och efter prövning i Lagrådet. En bred majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslaget att Sverige bör tillträda Lissabonfördraget. Lagrådet ser inte något hinder mot att fördraget antas i Sverige.

Jag skulle vilja säga att Lissabonfördraget nog är mer genomarbetat än något tidigare fördrag i EU:s historia. Det framtidskonvent som tog fram det första utkastet till fördrag arbetade under unikt öppna former, fjärran från den bunkermentalitet som präglade tidigare fördragsdiskussioner. Det var stor insyn från det civila samhället, och i konventet deltog för första gången ledamöter från de nationella parlamenten, bland annat Sveriges riksdag, och från regeringar, Europaparlamentet och kommissionen. 28 länder deltog i förberedelsen av det nya fördraget. Den demokratiska förankringen var därmed mycket, mycket större än vid någon tidigare fördragsrevision.

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

Under förhandlingarnas gång har det funnits ett stort stöd i riksdagen för Sveriges linje, både för det första konstitutionella fördraget och, senare, för det som blev Lissabonfördraget. Det har varit en styrka. Det har gjort det möjligt för oss, för den nuvarande regeringen och för den förra regeringen skulle jag vilja påstå, att driva en tydlig och konsekvent politik för mer öppenhet, effektivitet och demokrati.

Lissabonfördraget i dess nuvarande form skrevs under i december förra året i Lissabon med representanter för samtliga länders regeringar. För att det ska träda i kraft måste alla länder ha godkänt det enligt sina egna traditioner. Det har hittills godkänts av parlamenten i 24 medlemsländer. I två av dessa länder, Polen och Tyskland, har presidenterna ännu inte skrivit under fördraget, vilket gjort att godkännandet inte kungjorts formellt. I båda länderna finns det dock ett stort stöd, både bland befolkningen och i parlamenten, för Lissabonfördraget.

Tre länder har ännu inte godkänt fördraget – Sverige, som jag hoppas gör det i kväll, Tjeckien och Irland. I Tjeckien ligger fördraget fortfarande i författningsdomstolen. Det kommer troligen ett uttalande därifrån inom några dagar, kanske redan nästa vecka, och därefter väntas omröstningar i både underhuset och senaten i Tjeckien.

Vid Irlands folkomröstning i somras kunde Lissabonfördraget inte godkännas. Ett nationellt analysarbete pågår i Irland för att utreda skälen till att man röstade nej. Irland och den irländska befolkningen är inte EU-motståndare på något sätt utan mycket varma anhängare av det europeiska samarbetet. Det pågår därför ett arbete med att identifiera vad i fördraget man röstade nej till. Det finns i parlamentet i Irland ett särskilt utskott som arbetar med att försöka klargöra detta, och utskottet väntas rapportera till regeringen i slutet av denna månad. Därefter kommer Irlands premiärminister att på Europeiska rådet den 11–12 december presentera en del av dessa slutsatser, som förhoppningsvis kan peka på vägen framåt för Irland.

Herr talman! Jag är personligen en mycket varm anhängare av vårt EU-medlemskap, men jag har respekt för att det finns ledamöter i denna riksdag och runt om i landet som inte tyckte att Sverige skulle bli medlem i EU, och fortfarande kanske inte tycker det. Däremot är det svårt att förstå dem som menar att vi ska avvisa Lissabonfördraget för att visa missnöje med EU som helhet eller vissa delar inom EU.

Om man i dag väljer att rösta nej till förslaget i utrikesutskottets betänkande och regeringens proposition handlar det inte om att EU ska avvecklas eller att vi ska gå ur på något sätt. Den som väljer att rösta nej röstar i stället ja till Nicefördraget; det är det som gäller i dag och det som skulle fortsätta att gälla. Det leder till att Sverige som EU-medlem får sämre möjligheter att fatta beslut i för oss viktiga frågor. Det bidrar till att vi går miste om inflytande; vi mister två ledamöter i Europaparlamentet jämfört med i dag, och redan nästa år riskerar vi att förlora vår kommissionär. Sverige är det land som skulle förlora mest inflytande i förhållande till sin storlek. Riksdagen får heller inte samma möjlighet att delta i beslutsarbetet på det sätt som Lissabonfördraget anger, och medborgarna går miste om viktiga möjligheter till insyn.

Sammantaget finns det ett brett stöd för Lissabonfördraget runt om i unionen. 24 länder har godkänt det parlamentariskt. Processen går vidare i övriga länder.

Det finns, som jag framhållit, goda skäl för detta breda stöd. Med Lissabonfördraget står vi bättre rustade för att möta globaliseringens utmaningar och bekämpa gränsöverskridande brottslighet och klimatförändringar. EU blir en starkare utrikespolitisk aktör till stöd för fred, säkerhet och mänskliga rättigheter. Med Lissabonfördraget blir EU effektivare i sitt beslutsfattande utan att den grundläggande balansen mellan aktörerna inom unionen förändras. Fördraget ger en god grund för utvidgning av unionen. Öppenheten förstärks och medborgare sätts i centrum på ett sätt som man aldrig tidigare har sett i något fördrag inom EU.

Sammantaget innebär detta viktiga steg framåt för det europeiska samarbetet i en riktning som överensstämmer med svenska intressen. Därför hoppas jag, herr talman, att riksdagsledamöterna i kväll kommer att rösta ja till Lissabonfördraget.

Anf. 124 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! Jag kan väl inleda ungefär som jag gjorde till Göran Lennmarker. Huvudprinciperna i Lissabonfördraget har vi en samsyn på. Det är bättre än det gamla fördraget. Det ger bättre möjligheter. Det är modernare och passar naturligtvis bättre till hur EU ser ut.

Jag vill till Cecilia Malmström säga det jag sade också tidigare: Jag tror att man gör ett klassiskt fel när man rundar det problem som irriterar en stor del av svenska folket. Jag kan hänvisa till vad som hände på Irland. Man behöver inte göra det krångligare än vad det är och undersöka varför folk är skeptiska till det här. På Irland har man känt en stor oro, inte minst inom byggbranschen, där det har skett lönedumpning därför att människor har kommit från andra länder och gjort samma jobb till betydligt lägre löner och på så sätt konkurrerat ut inhemsk arbetskraft. Det finns en jättestor oro på Irland. Man är positiv till EU, men man vill inte ha den här utvecklingen.

Det är precis den diskussionen som förs också i Sverige. Det är därför jag är så envis och tjatar om detta. Det är oerhört viktigt att regeringen ger en klar signal om vad man vill göra åt detta. Det blir gärna ett högtflygande fågelperspektiv på hela det här. Man kan vara ganska överens om att man ska samarbeta mellan länder. Det är svårt att motsätta sig det. Men det som är jordnära och ligger nära människor är också viktigt. Hur tänker man reda ut detta, så att inte EU framstår som ett hot mot den enskilde individen?

Man behöver inte gå längre än till sig själv. Om man kunde fylla denna kammare med riksdagsledamöter som till halva priset gjorde ett lika bra jobb är det klart att vi skulle bli bekymrade. Det är samma sak på ministernivå. Det är precis det människor känner. Då måste regeringen agera kraftfullt. Men jag har inte sett det. Ministern bemötte inte på en enda punkt de frågor jag ställde tidigare. Det är visserligen länge sedan, men jag tror att ministern tecknade ned dem.

Vad gör regeringen egentligen för att lugna människor? Det skulle jag vilja höra.

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

Anf. 125 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag hade på känn att Sven-Erik Österberg skulle återkomma med de här frågorna. Vi har också haft möjlighet att diskutera dem tidigare i interpellationsdebatter och så vidare.

Vi är överens om det grundfaktum att Lissabonfördraget inte på något sätt hotar den svenska modellen. Tvärtom stärker det arbetstagarnas rättigheter på många områden. Rättighetsstadgan blir bindande. Man skriver in rätten till nationell praxis och rätten till konflikträtt. Det finns en social klausul som man hänvisar till; ett av målen är hög sysselsättning och kampen mot social utslagning.

Lavaldomen slår väldigt tydligt fast att det inte är så att man inte har rätt att ingå kollektivavtal. Det handlar om just det här specifika fallet. Vi menar att den diskussionen bör hållas isär från detta. Det innebär inte att diskussionen om den svenska modellen och Laval inte är viktig. Den är oerhört viktig. Regeringen deltar i denna.

Som Sven-Erik Österberg vet pågår en utredning som vi väntar på. Inom några veckor kommer den att komma med sitt betänkande. Det ska vi tillsammans diskutera och se hur vi ska använda beroende på vad utredningen kommer fram till.

Det pågår absolut en diskussion i Europa om de här frågorna, både i nationella parlament och runt omkring i flera länder och på EU-nivå. Både jag och arbetsmarknadsminister Littorin har deltagit i diverse seminarier och diskussioner med andra medlemsländer och kommissionen kring de här frågorna. Kommissionen har tillsatt en expertkommitté som ska titta på tillämpningen av utstationeringsdirektivet. Man har också inlett en arbetsgrupp som man ska ge ekonomiska resurser, sekretariatsresurser, där arbetsmarknadens parter ska finnas med och diskutera den här typen av frågor. Där kommer naturligtvis Wanja Lundby-Wedin, som är ordförande i Europafacket, att vara delaktig.

Det händer väldigt mycket samtidigt på Europainivå. Det är en oerhört viktig diskussion. Vi står väldigt tydligt fast vid att Lissabonfördraget inte på något sätt hotar den svenska modellen. Vi står upp för den svenska modellen i många olika sammanhang, men den har ingenting att göra med Lissabonfördraget.

Anf. 126 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! Detta kan jag också instämma i. Jag bedömer inte heller att Lissabonfördraget hotar den svenska modellen. Men det finns problem för den svenska modellen med gällande regler i de fördrag som finns. Man kan heller inte vara fullständigt tillfredsställd med det som finns i Lissabonfördraget och tycka att detta skulle undanröja de framtida problemen. Det är där man måste fortsätta att jobba och klarlägga det här som har varit. Att det har hänt någonting, så att nu också kommissionen är med, beror mycket på att Jan Andersson har pressat fram det här i EU-parlamentets arbetsmarknadsutskott, där man har fått fram den här delen.

Det är klart att jag blir bedrövad när jag hör att det finns svenska parlamentariker vilkas moderparti säger att man står upp för den svenska modellen och att svenska kollektivavtal ska gälla – åtminstone har arbetsmarknadsministern själv sagt detta i kammaren – som själva säger något annat. Jag hör ju vad Charlotte Cederschiöld säger där nere. Hon tycker att det är ganska okej att man konkurrerar med lönerna. Det är de

fria rörligheterna som ska gälla, och då kan det bli på det här sättet. Då blir jag bekymrad.

Då vill jag också se vad regeringen egentligen gör för det här. Är det läpparnas bekännelse? Vad gör man i sak? Så här långt kan jag inte säga att jag kan känna mig tryggare, att man har kommit någonstans med regeringens arbete nere i EU. Det är inte konstigt att man är oroad över det här.

Det är sant att Stråths utredning kommer. Det blir nästa kamp. Vad ska göras? Vad är regeringen beredd att göra med Stråths förslag? Kommer de att räcka för att täcka upp det här? Debatten om hur detta ska hanteras får vi se fram emot under nästa år.

Men det är samtidigt väldigt viktigt att jobba på EU-nivå med frågan och säga det här. Vår rapport visar, som jag har sagt tidigare, att det är väldigt tyst från regeringen där nere. Man säger ingenting och lyfter inte fram dessa frågor enligt de rapporter vi får. Jag har inte blivit överbevisad av det som ministern här säger, om att man jobbar starkt med frågan. Vi har inte sett några framsteg eller resultat av det i Sverige. Jag tycker att det är viktigt att klarlägga det. Vi säger ja till Lissabonfördraget, men det måste bli ett effektivare arbete med att klara ut det som oroar människor i Sverige.

Anf. 127 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag tror att Sven-Erik Österberg kanske aldrig hade blivit nöjd, vad vi än hade gjort i regeringen i frågan.

Det är sant att vi väntar väldigt mycket på Stråths utredning, precis som man i många andra länder väntar på detta. Det står också i Jan Anderssons rapport, som man röstade om i Europaparlamentet, att man vill avvakta de nationella slutsatserna innan man föreslår mer dramatiska åtgärder på Europainivå. Det var det man enades om i den rapport som man röstade om i parlamentet för någon vecka sedan. Det är det vi gör.

I Tyskland, Belgien, Sverige och så vidare diskuterar man detta för att se vad det kommer fram till. Kommissionen har lovat att med utgångspunkt i slutsatserna av de här diskussionerna fortsätta att se hur det ska tolkas på Europainivå och om det behöver göras någon förändring. I de samtal, möten och konferenser som har skett har Sverige varit med. Vi är aktiva. Vi står upp för den svenska modellen och försvarar den.

Men vi menar till exempel inte att vi ska öppna nu för en omförhandling av utstationeringsdirektivet, vilket jag vet att en del socialdemokrater har varit inne på. Vi vet – och det tror jag att också Sven-Erik Österberg känner till väl efter sina kontakter i Europa – att det finns många olika sätt att se på det här i EU. Om man börjar öppna för detta utan att veta exakt vad man vill och inte har ordentligt på fötterna genom nationella utredningar och så vidare riskerar man att det blir en kraftfull försämring. Det finns många länder som tycker att utstationeringsdirektivet är alldeles för hårt reglerat och vill luckra upp det på olika sätt. Jag är inte säker på att det skulle ligga i svenskt intresse om vi alltför förhastat skulle kasta oss efter detta.

Låt oss avvakta vad Stråth kommer fram till. Låt oss delta i de debatter som finns och lyssna in vad som händer runt omkring i Europa. Tids nog får vi alldeles säkert möjlighet att i den här kammaren och på andra

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

plan diskutera slutsatserna och hur vi ska gå vidare när Claes Stråths utredning kommer.

Anf. 128 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Vi är många i den här kammaren som under debatten har pratat om oron på den svenska arbetsmarknaden. Det är en väldigt konkret oro som många måste ha mött vid besök på arbetsplatser eller vid samtal med fackliga företrädare. Det är en oro som är berättigad efter Lavaldomen.

Ett sådant exempel kunde vi läsa om i går i Göteborgs-Posten som jag misstänker att även statsrådet läser. Där kunde man läsa att Byggnadsarbetarförbundet i Göteborg beräknar att det bara i Västsverige finns mellan 1 500 och 2 000 utländska byggnadsarbetare. Det är självfallet positivt att de finns i vår region och hjälper oss att bygga bostäder och annat som det finns ett stort behov av, men det har också kommit fram flera fall där lettiska, polska och thailändska byggnadsarbetare i framför allt Göteborg har arbetat under villkor och med lönenivåer som legat under kollektivavtalen.

Man kan själv föreställa sig vad konsekvenserna skulle bli för löner och för arbetsvillkor för alla byggnadsarbetare i Västsverige om man skulle acceptera att 2 000 utländska byggnadsarbetare på västkusten skulle kunna arbeta med villkor och lönenivåer som ligger långt under kollektivavtalsnivåerna.

Vad blir då svaret från den borgerliga regeringen på den oro som finns på arbetsmarknaden? Jo, att stadgan blir juridiskt bindande. Jag har en väldigt konkret fråga till EU-minister Cecilia Malmström: Vad innebär det att stadgan blir juridiskt bindande i det väldigt konkreta arbete som pågår runt om på svenska arbetsplatser, där svenska fackföreningar bedriver ett dagligt arbete för värdiga löner och drägliga arbetsförhållanden? På vilket sätt kommer stadgan konkret att underlätta det fackliga arbetet i dag i Sverige?

Vi vet också att det i EG-domstolen ligger flera Lavalliknande fall som väntar på domslut. Om vi ratificerar Lissabonfördraget, inför stadgan och gör den juridiskt bindande, kommer det att innebära att framtida Lavaldomar kommer att få ett annat utfall än den tidigare?

Anf. 129 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Som Hans Linde vet står det i Lissabonfördraget att man garanterar rätten att sluta kollektivavtal. Det står också att konfliktåtgärder på arbetsmarknaden är tillåtna. Där finns även en mängd andra rättigheter som stärker arbetstagarnas rättigheter i den formella och juridiska betydelsen. Det är också detta LO lyfter fram i sin remiss till Lissabonfördraget.

Jag kan naturligtvis inte garantera, och det kan ingen göra, hur framtida domslut ska se ut. Lavaldomen, som jag vet att Hans Linde har läst mycket noga och som även jag har läst mycket noga, slår ju fast att man har rätt att teckna kollektivavtal. Man har också rätt att ingå olika aktioner, men i just det här specifika fallet var det inte motiverat eller proportionerligt. Det var det domstolen hade att pröva. I just det här specifika fallet, där Laval hade kollektivavtal, var det inte rätt att vidta den typ av

blockad som man gjorde, men det betyder inte att det är förbjudet med kollektivavtal eller fackliga åtgärder i övrigt. Varje sådant här fall som kommer att lämnas in till domstolen kommer att prövas individuellt, och jag tycker att det ger en trygghet att man gör det även i framtiden.

Som sagt: Regeringen står upp för den svenska modellen och kollektivavtalen, och de ges också en juridisk ställning i Lissabonfördraget och i stadgan för de grundläggande rättigheterna. Jag vill alltså återigen vända mig mot den koppling Hans Linde gör, det vill säga att Lissabonfördraget på något sätt skulle hota kollektivavtalen. Det gör det inte.

Låt oss lugnt och sansat ta den diskussionen i samband med utredningen och vad som kommer fram i övriga länder, för det pågår en diskussion, precis som Hans Linde säger, runt omkring i Europa om de här frågorna. Det finns en oro, men låt oss ta den oron för vad den är och inte koppla ihop den med en massa andra saker, till exempel Lissabonfördraget, som faktiskt inte har med saken att göra.

Anf. 130 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Det var inte så att jag ställde någon komplicerad kuggfråga från talarstolen, utan jag frågade: Vad får det för praktiska konsekvenser för det dagliga fackliga arbetet runt om i Sverige att stadgan blir juridiskt bindande? Statsrådet pratade i nästan två minuter, men jag fick inte direkt något svar.

Andra är mer pratsamma i den här frågan. Margot Wallström, EU-kommissionären, säger bland annat: Att stadgan blir juridiskt bindande påverkar inte den praxis som finns när det gäller den fria rörligheten bland annat för arbete.

I går kunde vi också läsa i Kommunalarbetaren hur EG-domaren Pernilla Lindh säger: När man gör stadgan juridiskt bindande gör det ingen skillnad i praktiken, eftersom stadgan redan i dag beaktas. I den Laval-dom som vi nu sitter med här i Sverige som skapar en sådan stor oro hade man redan beaktat den stadga som man nu lyfter fram som lösningen på problemen.

Det gör att vi är tillbaka på ruta ett. Vi är tillbaka med Lavaldomen, där man slår fast utifrån EG-rätten att stridsåtgärder inte är tillåtna för att kräva kollektivavtal av utländsk arbetskraft som finns på den svenska arbetsmarknaden och att den fria rörligheten för löntagarna är överställd löntagarnas rättigheter.

Vi har vid flera tillfällen fått höra att den här frågan inte hänger ihop med den fråga vi behandlar i dag, nämligen Lissabonfrågan. Men på två sätt gör den det. Den juridiska grunden för Lavaldomen är ju EG-fördragets artikel 49, och den artikeln lyfts oförändrad rakt in i Lissabonfördraget – det fördrag vi ska behandla i dag.

Just för att vi står här i dag och ska ratificera ett fördrag har vi möjlighet att begära undantag. Den möjligheten har vi i dag. Den möjligheten har vi inte i morgon och inte om en vecka. Det finns ingen ångervecka på det här området.

Därför skulle det vara önskvärt med ett juridiskt bindande undantag för den svenska kollektivavtalsmodellen – just för att stilla den oro som finns, just för att bemöta det stora hot mot den svenska modellen som kommit i och med Lavaldomen.

Anf. 131 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag ska försöka vara väldigt tydlig. Den fria rörligheten är ett av de viktigaste fundamenten i hela EU-samarbetet. Självklart ändras inte det med Lissabonfördraget. Det står fast, och det ska vi vara glada över. Jag tycker att det är otroligt positivt.

Att man i praxis redan har hänvisat till stadgan är en sak, men att den verkligen blir juridiskt bindande gör att alla parter i ett mål kan hänvisa till den juridiskt bindande texten när det blir en konflikt, när man hamnar i domstolen eller när kommissionen ifrågasätter. Det ger en extra tyngd.

I den juridiskt bindande texten står det att kollektivavtal är en del av den europeiska modellen och också att man garanterar kollektivavtal, strejkrätten och andra fackliga rättigheter – men inte överallt när som helst. Bara för att man är fackligt engagerad kan man inte bete sig precis hur som helst, var som helst. Vi har regler för detta även i Sverige. Det finns proportionalitet även här. Detta kommer att prövas av domstolen även i framtiden, men fundamenten – konflikträtt, arbetstagarnas rättigheter och kollektivavtal – försvaras och har en juridisk styrka i detta.

Därför kan man inte begära undantag för detta. De är garanterade som princip, men varje enskild fråga kommer att behöva behandlas om den hamnar i domstol.

Anf. 132 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag tror att vi alla här i kammaren inser och håller med om att Nicefördraget så som det ser ut i dag hotar den svenska kollektivavtalsmodellen. Vaxholmsdomen, Ruffertdomen och Viking Line-domen har allihop kommit under Nicefördraget. Detta hot minskas inte genom att man antar Lissabonfördraget. Därom kan det råda en viss oenighet i kammaren, men det verkar vara den juridiskt korrekta ståndpunkten.

Det Miljöpartiet vill är bland annat att man ska ta detta tillfälle till vara och försöka få till stånd en omförhandling som ger oss ett undantag som kan rädda den svenska modellen om det skulle visa sig vara absolut nödvändigt. Just nu sitter vi med trumf på hand i och med att vi inte har godtagit Lissabonfördraget. Vi kan fortfarande begära ett undantag.

Regeringen vill inte begära detta undantag. I stället vill man saka bort vår trumf i förhoppningen om att vi ska ses som goda européer, i förhoppningen om att de andra spelarna ska vara snälla mot oss. Det funkar inte i kortspel, och det funkar inte heller i EU.

Vi måste ta till vara alla chanser att rädda den svenska modellen, och jag förstår fortfarande inte varför regeringen har velat skynda på det här beslutet innan Stråthutredningen, som säger om det ska vara nödvändigt, är färdig. Varför är det så bråttom?

Anf. 133 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Bråttom tycker jag inte att det har varit, Max Andersson. Jag försökte redogöra för det i mitt anförande, och flera andra ledamöter har pratat om det. Detta har varit föremål för en mycket långsam och grundlig behandling. Detta gäller både det konstitutionella fördraget och Lissabonfördraget. Det har varit två remissbehandlingar och två lagrådsprövningar. Vi är det näst sista landet att behandla det, så det är inte så att vi hetsar.

Jag vet att Claes Stråth hade velat ha mycket längre tid på sig för att diskutera de här mycket komplicerade frågorna. Men för att försöka få klarhet så snabbt som möjligt pressar man tidtabellen, och han kommer före årets slut att presentera detta.

Det undantag som Max Andersson och även tidigare talare har varit inne på finns ju inte i sinnevärlden. Vad ska man begära undantag från? ”Vi begär undantag för allt som rör den svenska modellen.” Det kan man ju inte göra. Vi är medlemmar i en europeisk union med ett gemensamt regelverk som vi har accepterat.

Vad är den svenska modellen? Vi kan nog enas om några gemensamma grunddrag som både Max Andersson och jag står upp för, men hur ska man definiera dem? EU:s lagar och traktat bygger på att man är extremt precis för att de ska kunna förstås i 27 eller flera länder. När det inte går tolkas de i domstolen. Vi skulle hamna i domstol där också.

Vi kan inte begära ett sådant luddigt undantag. Det finns liksom inte på kartan. Det är bara politisk kosmetika att begära en sådan sak. Det handlar inte om att vi är rädda för de andra länderna. Vi tar gärna strid när så behövs. Men det här är det inte realistiskt att ta strid om. Det är alldeles för fluffigt.

Utöver det vill jag bara upprepa det jag har sagt hundratals gånger i den här debatten: Vi uppfattar inte att den svenska modellen är hotad.

Anf. 134 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Herr talman! Regeringen säger alltså att man uppfattar att den svenska modellen inte är hotad. Jag kan bara säga att det finns väldigt många fackföreningar i det här landet som uppfattar att den är hotad. Byggnads uppfattar att den är hotad. LO har sagt att man inte borde ta det här beslutet innan Stråthutredningen är klar. Men regeringen säger: Nej, det finns inget hot.

Jag har fullt förtroende för att om regeringen säger åt juristerna på Regeringskansliet att utforma ett bra förhandlingsmandat, att utforma ett bra, detaljerat förslag som stärker våra möjligheter att rädda den svenska modellen så att vi får behålla principen att alla som jobbar i Sverige inom samma arbetsområde ska ha samma lön oberoende av vilket land man kommer ifrån, kan de göra det. Jag tror att regeringen kan utforma ett bra, seriöst förslag. Det behöver inte vara fluffigt. Lite kompetens finns det väl ändå på Regeringskansliet. Ni kan göra ett bättre jobb.

En sista sak, det kanske är en något akademisk fråga, men jag kan inte underlåta att nämna att jag hörde när ministern sade att EU:s Nicefördrag är utformat för ett EU på 15 medlemmar. Jag är en sådan människa som har ett gott minne, så jag minns när Amsterdamfördraget antogs. Det föreslogs 1997. Då sade man att det var det som skulle möjliggöra den stora utvidgningen.

När Nicefördraget antogs och trädde i kraft 2002 sade man att det var det som skulle möjliggöra den stora utvidgningen. Man skrev in nya regler för hur röstning ska gå till. Jag utgår från att ministern sade fel när hon uttalade detta.

Anf. 135 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag har också hört kraven om tidtabeller och krav från bland annat LO. Men LO kräver ju inte att vi inte ratificerar Lissabonför-

draget. De skulle önska att det fanns klarhet i de här frågorna, men de säger också att Lissabonfördraget innebär en förstärkning av löntagarnas rättigheter, och man anser att Sverige bör tillträda Lissabonfördraget, vilket jag hoppas att vi också kommer att göra.

Nicefördraget är inte anpassat till så många länder som vi har i dag. Det är korrekt att det finns institutionella regler som reglerar hur 27 länder kan fatta beslut, så som det är i dag. När vi inte har 27 länder blir det väldigt knepigt. Det används också av flera länder runt om i dag för att säga: Har vi Nicefördraget är det stopp med utvidgningen. Det blir juridiskt mycket komplicerat att ta in flera länder. Jag tror att Max Andersson och jag faktiskt kan vara överens om att det är önskvärt att flera länder kan få tillträde till Europeiska unionen efter konditionalitet, prövning och eventuella folkomröstningar, hur de nu vill ha det. Därför är det komplicerat.

Nicefördraget var inte bra när det antogs, men man har också märkt de senaste åren – det här är ju en jättelång process, sju år – att det inte var lämpat för att fatta beslut i en sådan stor union. Det är ingen akademisk fråga. Det är en realpolitisk dagsaktuell fråga. Det är svårt att fatta beslut med 27 och flera inkommande länder med det Nicefördrag vi har i dag. Det kommer att visa sig att det blir allt svårare, inte minst i de frågor där vi vill kunna fatta beslut, på det rättsliga området, inom utrikespolitiken, när vi ges bättre verktyg.

Anf. 136 KENNETH G FORSLUND (s):

Herr talman! Det verkar ofta vara en ändlös diskussion om EU:s arbetsformer, men i dag har vi chansen att ta ett avgörande steg mot att avsluta de diskussionerna, precis som Vänsterpartiets Hans Linde pekade på i sitt tidigare anförande i debatten.

Jag kom in i riksdagen för lite drygt sex år sedan. Under hela min tid i riksdagen har vi behandlat och debatterat olika förslag till att utveckla EU:s arbetsformer. Men den diskussionen började naturligtvis inte när jag kom in i riksdagen utan hade redan då pågått länge.

Under lång tid har EU fokuserat på sina arbetsformer och sina interna förhållanden i stället för att på allvar ta sig an de verkliga utmaningarna.

- Hur ska jobb och välbefinnande skapas i Europa och världen i framtiden?
- Hur kan fred och frihet spridas till alla människor på jorden?
- Hur kan både vardagliga lokala liksom mer svårgripbara globala miljöhot åtgärdas?

Det finns stora uppgifter för EU som ligger och väntar och som har gjort det länge nog nu. Det är för att kunna ta sig an de utmaningarna som EU behöver en ny regelbok för hur beslut ska fattas inom EU och inom vilka politikområden som EU ska fatta beslut.

Vi socialdemokrater anser att Sverige ska godkänna Lissabonfördraget om EU:s arbetsformer. De fördrag som gäller i dag är inte anpassade för det utvidgade EU som nu består av 27 medlemsstater. Ännu mindre fungerar dagens regler när ytterligare länder beviljats medlemskap efter de förhandlingar och förberedelser som pågår just nu.

Med Lissabonfördraget blir det lättare att fatta politiska beslut, och vi menar att det ger EU bättre möjligheter att arbeta med utvidgningen, kunna samlas kring en klimatuppgörelse, stimulera tillväxt och jobb samt bygga ett socialt rättvist Europa. Det nya Lissabonfördraget är bättre än det nuvarande Nicefördraget. Därmed inte sagt att det skulle vara perfekt.

För att utveckla EU och bygga ett socialt Europa krävs arbetsformer som är anpassade efter unionens storlek. På en rad viktiga områden har det nya reformfördraget fördelar jämfört med det nu gällande. Det stärker EU på viktiga områden som energi, klimat och kampen mot den gränsöverskridande brottsligheten.

Även för jämställdhetsarbetet flyttar Lissabonfördraget fram positionerna. I stadgan om mänskliga rättigheter som blir juridiskt bindande slås i artikel 23 fast att jämställdhet ska säkerställas på alla områden. Dessutom pekas det på möjligheten till vad som i praktiken är positiv särbehandling för att uppnå jämställdhet.

Lissabonfördraget stärker öppenheten, inte minst i ministerrådet, och demokratin i hela EU. Det möjliggör en fortsatt utvidgning av EU, stärker de nationella parlamentens inflytande och förtydligar den nationella suveräniteten, särskilt vad gäller välfärden, vilket är viktigt för oss i Sverige.

EU har på kort tid åstadkommit en fredlig och ekonomisk utveckling som bara för en generation sedan tedde sig som en ouppnåelig dröm. En kontinent som tidigare varit sargad av konflikter och krig har nu ett samarbete som innebär att vi delar varandras problem och framgångar. Fortfarande finns det dock klyftor i både ekonomiskt välstånd och demokratisk utveckling som delar Europa. Utvidgningen måste fortsätta.

EU har under senare år genomfört flera utvidgningar, och fler länder, inte minst Turkiet och länder på Balkan, står på tur. Både för att den utvidgning som redan har skett ska lyckas fullt ut och för att kommande utvidgningar ska kunna fungera är Lissabonfördraget viktigt. 27 länder kan inte arbeta effektivt i ett regelverk som huvudsakligen härstammar från den tid för över 50 år sedan då sex nationer bildade det som i dag är EU.

Herr talman! EU:s stora utrikespolitiska styrka är unionens bredd av verktyg för att åstadkomma förändring. Det handlar om handel, bistånd, diplomati, krishanteringsresurser med mera. En ökad samordning av alla dessa verktyg stärker EU:s utrikespolitik.

Det är viktigt att EU kan agera gemensamt på utrikes- och säkerhetspolitikens område. Vår europeiska röst i världen förstärks, och ett samlat EU är en viktig aktör. När EU agerar enigt och starkt har det visat sig att EU också förmår göra skillnad, som när EU lyckades hindra att ett inbördeskrig bröt ut i Makedonien 2001.

EU kommer inte att bli någon supermakt, men det är bra att EU:s utrikespolitik utvecklas och att EU kan vara en maktfaktor. Det behövs inte minst för att politiskt försöka balansera USA, även om vi i dag har stora förhoppningar om att få se ett nytt USA i början av nästa år. Men det behövs, som sagt var, en balans i världspolitiken. Alla de som brukar kritisera USA:s agerande på den världspolitiska scenen borde välkomna den här utvecklingen.

EU är också ett föredöme. Runt om i världen kan vi se hur andra regionala samarbeten växer fram och växer sig starkare. Nyfiket sneglar dessa på hur vi arbetar inom EU och hur vi har uppnått de framgångar vi hittills har nått. EU-samarbetet är långt bättre än det rykte vissa vill sprida, men det innebär inte att det är vare sig perfekt eller färdigt. Vi måste fortsätta att utveckla samarbetet och dess arbetsformer.

Därför är det viktigt med Lissabonfördraget. Det stärker den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken genom tydligare struktur och organisation. Bland annat kommer man att inrätta en post som hög representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Denna person kommer att vara ordförande i rådet för utrikes frågor men också vice ordförande i kommissionen med ansvar för de yttre förbindelserna.

Enhällighet kommer fortfarande att vara huvudregel för beslutsfattandet om unionens utrikes- och säkerhetspolitik, men i vissa fall kommer också kvalificerad majoritet att kunna tillämpas, dock aldrig i frågor med militära eller försvarsmässiga konsekvenser.

Det har under många år varit en hörnsten i socialdemokratisk utrikespolitik att det internationella samfundet har ett huvudansvar för internationell fred och säkerhet. I FN-stadgans 8 kap., artikel 52, ges direkt stöd för regionala avtal eller att en regional organisation som EU ska behandla angelägenheter rörande upprätthållandet av just internationell fred och säkerhet.

EU har utvecklats till en global aktör och bör samarbeta med och stödja FN. Att stärka EU:s kris- och konflikthanteringsförmåga också utanför EU:s gränser och att denna förmåga ställs till FN:s förfogande är en utveckling vi socialdemokrater aktivt har drivit på.

Ett av de första exemplen på när EU kunde axla ett sådant ansvar var under våren 2003 då en EU-styrka ledd av Frankrike och med svenskt deltagande kunde bidra till att upprätthålla en skör fredsprocess i Kongo, ett land hårt drabbat av krig, våld och fattigdom. Jag är övertygad om att det finns ett stort behov av EU och EU:s insatser runt om i världen.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis fästa allas uppmärksamhet på att vi i arbetet med betänkandet, som vi ska fatta beslut om förhoppningsvis i dag, har tagit ett litet men viktigt steg. I betänkandet har vi i total enighet slagit fast det vi egentligen har varit överens om länge. Europaparlamentets flyttcirkus måste upphöra. Det är inte rimligt att flytta fram och tillbaka mellan Bryssel och Strasbourg. Utrikesutskottet välkomnar i betänkandet att regeringen tagit upp frågan om EU-parlamentets sammanträden i den pågående budgetrevisionen inom EU. EU-minister Cecilia Malmström har också nyligen i ett debattinlägg klargjort att regeringen tar upp frågan regelbundet i sina kontakter med övriga medlemsstater. Jag tycker att det är bra att regeringen återigen har börjat driva frågan.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till den socialdemokratiska reservationen nr 1 och yrka avslag på Vänsterpartiets yrkande om vilan-
deförklaring.

Anf. 137 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet och Socialdemokraterna är de två partier i Sverige som är sprungna ur den svenska arbetarrörelsen. Genom historien har socialdemokrater och vänsterpartister sida vid sida i den här kammaren försvarat fackliga rättigheter, en stark arbetsrätt och kollektiv-

avtalen. Det är ett arbete som vi gång på gång har gjort tillsammans i stor enighet.

I dag när vi står inför det kanske största hotet mot den svenska kollektivavtalsmodellen har vi inte gemensamma förslag. Jag kan från Vänsterpartiets sida beklaga att vi i dag inte har kunnat gå fram med ett gemensamt förslag. Hotet mot den svenska modellen kommer från Lavaldomen. EG-domstolen har utifrån EG-rätten slagit fast att den fria rörligheten för arbete går ut över fackföreningens möjligheter att ställa krav på kollektivavtal. Det här begränsar fackföreningens möjligheter att kräva kollektivavtal för alla anställda, för alla löntagare, på den svenska arbetsmarknaden oavsett nationalitet.

Den utmaning vi ställs inför har fått flera olika svar. Det har ställts krav på förändringar i lagstiftning på både EU-nivå och svensk nivå, i utredningar och i direktiv. Problemet med förslagen är att grundproblemet är EG-rätten. EG-rätten är överställd både den svenska lagstiftningen, direktiv och eventuella utredningar. Från Vänsterpartiets sida ser vi bara en möjlighet att freda den svenska kollektivavtalsmodellen och att möta det hot som Lavaldomen utgör, nämligen att begära ett juridiskt bindande undantag just från EG-rätten i samband med dagens ratificering av Lissabonfördraget.

Det här är ett krav som stöds av bland annat Byggnadsarbetareförbundet, Transport och Grafikerna. Det är egentligen inte speciellt märkligt att kräva ett undantag. Storbritannien och Danmark har redan begärt undantag från det fördrag vi ska behandla.

Varför väljer Socialdemokraterna i dag, Kenneth G Forslund, att inte stödja Vänsterpartiets reservation 5 där vi kräver juridiskt bindande undantag för den svenska kollektivavtalsmodellen?

Anf. 138 KENNETH G FORSLUND (s) replik:

Herr talman! Det är riktigt som Hans Linde säger, nämligen att många inom arbetarrörelsen i dessa dagar är oroade över arbetsmarknadssituationen, framför allt när det gäller den svenska arbetsrätten. Men kärnan i problemet, Hans Linde, är inte Lissabonfördraget. Det är inte heller EG-rätten som är kärnan i problemet. Hotet från Lavaldomen finns där, men åtgärderna som behöver vidtas för att undanröja hotet kan inte undanröjas i Lissabonfördraget. Det är i svensk lagstiftning som det hotet kan undanröjas.

Sedan finns det EG-regler som säkerligen också kan bli bättre, vilket en del av mina partikamrater har pekat på i EU-parlamentet och också har fått en majoritet för.

Kärnan är hur vissa EU-direktiv har skrivits in i svensk rätt. Det råder vi över här hemma, och det är den borgerliga regeringen som borde lägga fram förslag till lagändringar här i Sverige. Det råder inget tvivel om att det hade varit enklare och skönare att ha denna debatt och detta beslut i dag om vi hade haft den så kallade Stråthutredningen på bordet och vetat exakt vad den kommer att säga. Tyvärr är det inte så. Men alldeles oavsett när vi får Stråthutredningen kommer den inte att ändra vad som står i Lissabonfördraget. Lissabonfördraget är detsamma i dag den 20 november som det kommer att vara den 20 december – då vi sannolikt har åkt hem från riksdagen.

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

Jag tror att det är viktigt att vi åtgärdar problem på rätt ställe. Här har den sittande borgerliga regeringen ett ansvar för att lägga fram de förbättringar av svensk lagstiftning som behöver göras för att vi ska kunna garantera svensk arbetsrätt i Sverige.

Anf. 139 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Jag är inte förvånad över det svar jag får, men jag måste erkänna att jag beklagar det. Vi har i dag, socialdemokrater och vänsterpartister, tillsammans en möjlighet att stilla den oro som finns på den svenska arbetsmarknaden över utfallet i Lavaldomen. Det räcker med en fjärdedel av riksdagens ledamöter, socialdemokrater och vänsterpartister tillsammans, för att kräva juridiskt bindande undantag för kollektivavtalsmodellen. Det är en unik engångsmöjlighet som vi har här i dag. När klubban har fallit har vi försuttit den möjligheten, och den kommer inte åter.

Kenneth G Forslund lyfte fram att han gärna hade sett att man inväntade Stråthutredningen. Det är också ett krav som har rests av LO-kongressen. Och jag vet att LO-distrikten i bland annat Skåne, Stockholm och Norrbotten har rest krav på att man först ska garantera kollektivavtalen innan man ratificerar Lissabonfördraget. Vi har ju den möjligheten. Om vi vill avvakta Stråthutredningen den 15 december har vi den möjligheten. Det krävs att en sjättedel av riksdagens ledamöter här i kväll röstar ja till en vilandeförklaring, att skjuta på beslutet åtminstone tills vi har fått Stråthutredningen. Den makten sitter vi på. Om vi fattar beslut i dag och inte inväntar Stråthutredningen kan vi inte skylla på någon annan än oss själva.

Det är faktiskt, om vi ska vara ärliga, ingen brådska. Vi vet att Tjeckiens beslut drar ut på tiden. Vi vet att Irlands beslut kommer att dröja ytterligare minst ett halvår om inte ännu längre. Nu har vi en unik möjlighet att åtminstone skjuta på beslutet och avvakta Stråthutredningen.

Frågan till Kenneth G Forslund, som representant för Socialdemokraterna, blir då: Kommer ni att hörsamma LO-kongressens beslut? Kommer ni att kräva att beslutet om en ratificering av Lissabonfördraget fattas efter att Stråthutredningen har presenterat sina slutsatser?

Anf. 140 KENNETH G FORSLUND (s) replik:

Herr talman! Nej, Hans Linde, jag tror inte att oron kommer att stillas av Stråthutredningen. Den oron kan inte stillas förrän vi har tagit beslut här i riksdagen om ny svensk lagstiftning som säkrar den svenska arbetsmarknadsmodellen. Det är det som behöver ske, alldeles oavsett om vi ratificerar Lissabonfördraget eller inte.

Sedan säger Hans Linde – jag vet inte om det är en tankelapsus – att kan vi åtminstone inte vilandeförklara tills vi har fått utredningen. Men om jag har förstått det yrkande rätt som ni har lagt från Vänsterpartiet är det att vi skulle vilandeförklara Lissabonratifikationen i ett år. Så länge ska vi inte behöva vänta på Stråthutredningen, inte ens från den regering som nu sitter.

Jag kan bara konstatera att den europeiska fackliga organisationen och 34 olika europeiska fackliga organisationer har ställt sig bakom Lissabonfördraget och sagt att det är bättre än Nicefördraget. Det väger för mig ganska tungt.

Jag hade gärna haft Stråthutredningen på bordet här tillsammans med mina andra papper och vetat mer exakt, och jag tror att det hade varit viktigt för att stilla en del av den oro som finns ute i dag. Men den stora orsaken till oro är ändå att vi har en borgerlig regering, och det kommer vi av allt att döma att ha i ytterligare två år. Det återstår väl att se om den här borgerliga regeringen, som åtminstone har ett parti som numera benämner sig det nya arbetarpartiet, vill göra allvar av det epitetet och faktiskt föreslå lagstiftning som säkrar den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Jag tycker att det i hög grad är upp till bevis för den borgerliga regeringen. Jag har inte stort hopp om det. Men det är val 2010, och om inte förr ska vi lösa det efter det.

(Applåder)

Anf. 141 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Jag tycker att den här debatten är mycket märklig. Ibland måste man fråga sig om vi debatterar samma sak. Det är en debatt fylld med, ursäkta, herr talman, fluskler och flumleri.

Flera anhängare av det här Lissabonfördraget talar om ett EU som inte finns i dag och som knappast kommer att finnas om det blir ett Lissabonfördrag. Det är önskedrömmar om ett annat EU än det som existerar och det som kommer att bli om mot all förmodan Lissabonfördraget går igenom.

När Berlinmuren föll hade jag på allvar börjat engagera mig politiskt. Jag såg möjligheten att ena Europas länder i ett samarbete i huvudsak baserat på mellanstatligt samarbete mellan alla Europas länder, bland annat för en bättre miljö. Så blev det inte. Och så kommer det absolut inte att bli med Lissabonfördraget.

Jag delar uppfattningen, som flera har gett uttryck för här i debatten, att EU måste ta nya steg för framtiden och att en demokratisering av EU måste ske. Men Lissabonfördraget bygger på gamla drömmar och gamla idéer om vad som behövs för framtiden. Diskussionen om EU-konstitutionen började för sju år sedan, och det är samma frågor som man ältar om och om igen som nu finns i Lissabonfördraget.

Jag tycker att vi till exempel måste ha öppna gränser i Europa. Därför måste EU:s murar rivas. Men det gör de inte med Lissabonfördraget. I stället byggs de högre upp.

Spelreglerna i EU måste bli tydligare. Det blir de knappast med Lissabonfördraget. Det blir än mer otydligt och komplicerat hur besluten fattas och vem som egentligen bestämmer. Dessutom innebär de nya spelreglerna att de stora länderna i EU får mer att säga till om medan små länder, som till exempel Sverige, får mindre att säga till om.

Är det verkligen att tillvarata våra gemensamma intressen? Jag anser inte det.

För att alla ska känna att EU är till för dem behövs också möjligheter att känna delaktighet. Det gör man inte med mindre inflytande. Tvärtom riskerar EU att kännas alltmer avlägset för medborgarna och att väljarna vänder EU ryggen också i nästa EU-parlamentsval den 7 juni nästa år.

Så har det tyvärr varit hittills. I vartenda val sedan det första valet till EU-parlamentet 1979 fram till det senaste 2004 har valdeltagandet sjunkit i varje omröstning. Det är bara att beklaga. Men ju mer makt EU får

och det man bygger upp med EU, desto mer impopulärt blir EU bland medborgarna. Men som vanligt vägrar många att lyssna på detta och fortsätter att bygga ett EU som väljarna och medborgarna inte efterfrågar.

Miljöpartiet anser att Lissabonfördraget innebär fel väg för EU. Vi vill i stället se ett annat spår för EU; ett EU för oss medborgare, ett alleuropeiskt samarbete där fokus flyttas från att bli en byråkratisk militärunion till att bli en union som sätter klimatfrågorna i centrum. Lissabonfördraget är inte ett svar på detta spår.

Herr talman! Flera talare har i debatten varit uppe och sagt att vi måste ha Lissabonfördraget för fredens skull. Ja, fred vill vi väl alla ha. Eller är det så att ja-förespråkarna för Lissabonfördraget på allvar tror att vi som inte tycker om Lissabonfördraget vill starta krig? Det är en makalöst låg debattnivå om man tror detta när det gäller en så viktig fråga om hur vi skapar en fredligare värld.

Jag har svårt att se att Lissabonfördraget kan vara ett steg mot en fredligare värld – tvärtom. Faktum är att om Lissabonfördraget antas kommer den svenska alliansfriheten att bli allvarligt urholkad. I fördraget skiljer man inte längre mellan utrikes- och försvarspolitik. I EU-fördraget slås fast att det gradvisa fastställandet av en gemensam försvarspolitik är en del av utrikes- och säkerhetspolitiken. Man skriver också att det ska vara den gradvisa utformningen av unionens gemensamma försvarspolitik.

Upprättandet av ett EU-försvär omnämns alltså inte längre som en möjlighet utan har formulerats om till en tidsfråga när beslutet ska ske.

Man skriver också in i fördraget att EU:s säkerhets- och försvarspolitik ska tillförsäkra unionen en operativ kapacitet som stöder sig på civila och militära resurser.

Svenska freds- och skiljedomsföreningen skriver i sitt remissvar till Lissabonfördraget: Förslaget innebär att EU blir en försvarsallians med ömsesidiga försvarsgarantier liknande det som finns inom Nato. Detta kommer att få långtgående konsekvenser för Sveriges säkerhets- och försvarspolitik i och med att vår alliansfrihet i praktiken kommer att sluta existera.

Detta kan möjligtvis applåderas av folkpartisterna i den här salen, men knappast av något annat parti. Och ändå blundar många ledamöter inför detta.

Det finns också med en solidaritetsklausul, där det sägs att man ska handla i en gemensam anda av solidaritet mellan medlemsländerna. Det är ytterst luddigt exakt vad detta kommer att innebära. Vad är egentligen definitionen av terroristbrott etcetera? Det är oroväckande.

Herr talman! Flera har i den här debatten och också tidigare med emfas hävdat att vi behöver Lissabonfördraget för att lösa klimat- och miljöfrågorna, eftersom de är så viktiga för framtiden. Jag håller med om att miljö- och klimatfrågorna är oerhört viktiga för framtiden, men hur mycket står det egentligen om dem i Lissabonfördraget? Vi i Miljöpartiet har under hela den här processen hoppats att miljö- och klimatfrågorna skulle få en framträdande plats i förhandlingarna om de nya spelreglerna för EU, men icke. I stället har miljöfrågorna helt glömts bort.

EU borde ha tagit tillfället i akt att genomföra ordentliga förändringar av fördraget som lever upp till medborgarnas förväntningar på EU. Vi har krävt flera förtydliganden och förbättringar av miljö- och klimat-

skrivningar, till exempel införande av en miljögaranti och att EU ska få mindre att säga till om i jordbrukspolitiken, men inget av detta har man tillmötesgått.

Den borgerliga regeringen har varit totalt passiv i de här frågorna. Vid ett möte den 26 april 2007 sade regeringen att man ville ”passa på att ta in konkreta skrivningar om klimatet och miljön”. En månad senare hade detta ändrats till att Sverige skulle driva detta ”förutsatt att den inte ger EU ytterligare befogenheter”, alltså om klimatfrågan och klimatmålet. Huvudlinjen inför EU-toppmötet blev sedan att det är bäst att vi inte gör något. Vi ville inte riva upp en massa känslor om hela fördraget och vad det innebär. Därför blev det inget om miljö- och klimatfrågorna.

Den ena skillnaden – jag säger detta för att jag vet att någon säkert kommer att replikera och säga att man ju visst gör en liten skillnad – är att man lägger till en liten bisats i artikel 191, om att EU ska främja åtgärder på internationell nivå för att lösa regionala och globala miljöproblem, särskilt för att bekämpa klimatförändringen. Det var stort att få in tillägget ”särskilt för att bekämpa klimatförändringen” – som om EU inte redan har gjort det! EU var pådrivande redan vid första Kyotoavtalet för att det skulle bli ett internationellt avtal. Den här passusen betyder ingenting utan är bara en anpassning till verkligheten. Då kan man inte säga att detta är ett stort steg framåt för EU:s klimatpolitik. Också statsminister Fredrik Reinfeldt har i en frågestund här i riksdagen sagt att det inte blev några framsteg när det gäller klimatfrågorna.

Det stora problemet med EU när det gäller miljöfrågorna är att tillväxt och handel konsekvent prioriteras framför miljöfrågorna. Det har varit tydligt inom flera områden, till exempel via handelspolitik och transportpolitik. Det borde vara så – kanske ett miljöpartistiskt önsketänkande – att miljö- och klimatkrav genomsyrar alla politikområden inom EU, men så är de inte, och det blir det framför allt inte heller med det nya Lissabonfördraget.

Vi borde ha tagit steget att införa en miljögaranti. Vi borde ta steget att införa miljöskatter på EU-nivå. Men inget av dessa konkreta förslag finns med i Lissabonfördraget.

Herr talman! Den sista punkt jag tänkte ta upp gäller naturligtvis fackliga rättigheter. Det finns inga garantier i Lissabonfördraget för de fackliga rättigheterna, så att de skulle stärkas och att domslut liknande Lavaldomen inte skulle ha kunnat bli verklighet om Lissabonfördraget hade gällt. Kraven på juridiskt bindande protokoll eller garantier för att säkerställa att den svenska modellen med kollektivavtalslösningar inte ska kunna överprövas av EG-domstolen är därför helt legitima.

I debatten om de fackliga rättigheterna hänvisas ofta till rättighetsstadgan, som nu har fogats till Lissabonfördraget. I denna beskrivs de fri- och rättigheter som EU erkänner att varje människa har. EU:s rättighetsstadga blir juridiskt bindande genom en hänvisning till en bilaga i stället för genom att man för in den i fördraget. Bara detta är märkligt.

Inte ens Regeringsrätten har i sitt remissvar kunnat klara ut vad detta betyder i praktiken. Man skriver i remissvaret att ”konsekvensen av att stadgan görs rättsligt bindande är svåröverblickbar” och att ”framtida praxis från EG-domstolen får påverka innehållet i vissa av stadgans rättigheter”. Det bör faktiskt oroa en och annan att det är EG-domstolen som kan komma att utröna vad stadgan i praktiken innebär. Att inte ens

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

Regeringsrätten begriper vad den innebär rättsligt är faktiskt ganska oro-väckande.

I stadgan finns ett antal grundläggande fackliga rättigheter som av vissa tolkas som en garant för fackliga rättigheter i EU och därmed också för den så kallade svenska modellen med kollektivavtal på arbetsmarknaden. Så är det dock inte. Stadgan ändrar nämligen inte det grundläggande förhållningssättet i EU. Inte heller i andra delar av Lissabonfördragets ges något ytterligare skydd för strejkrätten eller skydd mot social dumpning.

Det uppmärksammade Laval-målet, som avgjordes av EG-domstolen i december 2007, formulerade konflikten tydligt. Rätten att vidta fackliga stridsåtgärder är en grundläggande rättighet i EG-rätten, som dock kan underkastas vissa begränsningar. De begränsningar som åsyftas av domstolen är givetvis det övergripande kravet på frihet för tjänster. Den nya stadgan eller Lissabonfördraget ändrar inte detta förhållningssätt.

Herr talman! En fråga som har varit uppe till debatt är om stadgan kommer att ge ett ökat skydd för till exempel strejkrätten, och om stadgan hade varit juridiskt bindande redan nu kanske utgången i Laval-målet hade blivit annorlunda. Nej, utgången hade blivit precis densamma av den enkla anledning som regeringen ärligt nog också tar upp i propositionen om Lissabonfördraget, nämligen att "EG-domstolen tillämpar redan motsvarande rättighetsskydd som i stadgan i sin rättspraxis".

Tidningen Kommunalarbetaren har i sitt senaste nummer beskrivit situationen som att "Nu gungar den svenska arbetsrätten". I tidningen finns en intervju med den svenska domaren i EG-domstolen, Pernilla Lindh, och hon säger att EG-domstolen redan i dag i elva fall har hänvisat till denna rättighetsstadga, som så många nu tror ska göra domstolens tolkning annorlunda med Lissabonfördraget. I tidningen säger Pernilla Lindh att det spelar mycket stor roll för domstolens bedömning. Som jag ser det är stadgan bindande redan i dag, säger hon. Skillnaden om det skrivs in i Lissabonfördraget vore att det blev svart på vitt att stadgan är bindande, men någon skillnad i praktiken blir det alltså inte för domstolens bedömning jämfört med i dag. Det är den viktiga tolkningen av vad den nya stadgan innebär. Det blir ingen ändring i politiken.

Därför vore det faktiskt önskvärt att få besked från Lavalutredningen, Stråthutredningen, som kommer om bara några veckor. Vi borde få veta om det behövs åtgärder inte bara i den svenska lagstiftningen, för där tror jag att det är helt nödvändigt med förändringar för att skydda den svenska modellen, utan också på EU-nivå. Det kan också behövas att få fram ett juridiskt bindande protokoll till fördraget om vad detta innebär, så att vi kan vara säkra på den modellen.

Därför tycker vi i Miljöpartiet att vi behöver ha en vilandeförklaring till beslutet och inte förhasta oss och ta beslut innan vi har sett Stråthutredningen. Vi har tid att vänta. Det är bara två tre veckor dit. Det är ingen panik. Det är uppenbart att den svenska modellen med kollektivavtal får allt svårare att passa in i EU:s övergripande krav på frihet för tjänster.

Avslutningsvis vill jag säga att det är märkligt att regeringen lägger fram den här propositionen nu. Vi vet att Irland har röstat nej. Vi vet att man på EU-toppmötet inte har bestämt hur man ska hantera situationen. Det skulle vara önskvärt att invänta och höra hur irländarna själva vill behandla frågan om Lissabonfördraget innan vi trycker på och säger att de måste rätta in sig i ledet och arrangera en ny folkomröstning. Jag tycker att det är olyckligt att det har blivit på det sättet.

Jag yrkar avslag på punkt 9 och 10 i utskottets förslag om Lissabonfördraget.

I detta anförande instämde Max Andersson och Jan Lindholm (båda mp).

Anf. 142 KENNETH G FORSLUND (s) replik:

Herr talman! Ulf Holm målar ganska brett med penseln här och framställer EU som närmast en ny försvarsallians vid sidan om Nato. Jag antar att utgångspunkten för det är artikel 42 i förslaget till Lissabonfördrag. Där kan man bland annat i andra momentet läsa om frågan om gemensamt försvar: Den kommer att leda till ett gemensamt försvar när Europeiska rådet med enhällighet har beslutat detta.

Vad innebär det, Ulf Holm?

Anf. 143 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! När det gäller förslagen om en försvarsunion hänvisade jag till Svenska freds- och skiljedomsföreningens remissvar på propositionen och vad de har sagt att det innebär med en försvarsallians med ömsesidiga försvarsgarantier. Det som Kenneth G Forslund tar upp handlar om när det finns enhällighet. Det borde bekymra även Kenneth G Forslund. När det gäller den regering som vi har, alliansregeringen, den borgerliga regeringen vet man aldrig vilka beslut de kommer att fatta.

De rev på två månader upp den svenska a-kassan och förstörde den på ett helt makalöst sätt utan en ordentlig ordning för att hantera situationen. Nu två år senare kommer finansministern på att det kanske inte var så bra med det fullskaliga experimentet: Vi får göra om det.

Jag är orolig för att den svenska statsministern Fredrik Reinfeldt kan åka till ett EU-toppmöte och faktiskt ge godkännande till att man ska starta något som kommer att bli ett EU-försvar. Den möjligheten tänker inte jag ge en borgerlig statsminister. Jag vill faktiskt inte heller ge det till en miljöpartistisk statsminister. För jag tror att det är väldigt viktigt att vi håller oss inom de ramar som finns i dag att inte bygga upp en sorts försvarsunion eller försvarsallians. Jag tror inte att det är rätt väg för att nå fred. Jag tror att det finns andra sätt.

Jag tror mycket mer på den strategi som vi, både Socialdemokraterna och Miljöpartiet, i EU-nämnden för fram när det gäller Afghanistankonflikten. Vi måste få fram civila medel för att nå en varaktig fred i Afghanistan, för att hjälpa till med uppbyggandet av staten Afghanistan. Jag tror inte att det behövs militära medel.

Anf. 144 KENNETH G FORSLUND (s) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att vi kommer att ha möjlighet att komma tillbaka till Afghanistanfrågan i en alldeles särskild debatt vad det lider. Så vi ses igen, Ulf Holm.

Jag kan i någon mån nu bättre förstå Ulf Holms oro. Jag kan hålla med om att man aldrig riktigt kan veta vad den här borgerliga regeringen tar sig för.

Men det är ändå så, Ulf Holm, att den säkerhetspolitiska linjen i Sverige har en bred uppslutning över blockgränserna. Det står tydligt att Sverige ska vara alliansfritt, syftande till neutralitet i händelse av krig i vårt närområde.

Där finns också, ska vi för ärlighetens skull säga, tydliga referenser till solidaritet med länder i EU i händelse av kris, krig eller katastrof. Så det kan diskuteras vad neutraliteten i detta egentligen innebär. Det kan jag hålla med om.

Men det är också viktigt att komma ihåg, Ulf Holm, att i Lissabonfördraget, några rader längre ned, står det: Unionens politik enligt detta avsnitt ska inte påverka den särskilda karaktären hos vissa medlemsstaters säkerhets- och försvarspolitik.

Det är inte bara Sverige som hyllar alliansfrihet. Det finns fler länder bland de 27 som gör det.

Jag tror inte att ett beslut som kräver enhällighet kommer att växa fram över en natt eller ens över de här två åren. Jag tror det inte heller med tanke på de olika åsikter som finns om försvarssamarbeten inom EU som drar åt en mängd olika håll. Det finns de som inte vill att vi ska hålla på med försvar över huvud taget för att de har kopplingar till Nato, och det finns länder som Sverige som är alliansfria.

Jag tycker att ni använder de här formuleringarna vårdslöst för att skrämma människor för något som inte finns i verkligheten.

Anf. 145 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Det är absolut inte meningen att skrämma någon, absolut inte. Men det är faktiskt detta som står i Lissabonfördraget. Vi måste kunna diskutera innehållet och framför allt det som är viktigt. Ska riksdagen godkänna de här nya spelreglerna för EU? Ska vi godkänna spelreglerna som gäller i en försvarspolitik som Sveriges riksdag egentligen inte gillar för att vi är alliansfria?

Precis som Kenneth G Forslund säger finns det med en formulering om vissa medlemsstaters speciella karaktär. Då antar jag att Kenneth G Forslund menar Sverige bland annat. Men jag är inte övertygad om att alla i den här salen vill inbegripa oss där. Man kan ha en helt annan agenda som vi kommer att få se om några år.

För de här spelreglerna gäller inte bara denna mandatperiod eller nästa mandatperiod. De kanske gäller 15–20 år framåt. Därför tycker jag att man ska vara väldigt försiktig med att ge sådana här spelregler som kan öppna för en utveckling som vi inte tycker är den lämpligaste.

För Miljöpartiet är det helt uppenbart. Vi tycker inte att vi ska öppna för att man, som det står i artikeln, ska omfatta den gradvisa utformningen av unionens gemensamma försvarspolitik. Vi tycker inte att det är lämpligt att EU ska syssla med detta.

I den praktiska politiken är vi pragmatiska. Vi säger inte nej till alla de uppdrag som EU i dag har ute i världen. Vissa av dem är ganska bra, och vissa av dem stöds också av ett FN-mandat. Då får man vara pragmatisk, men vi vill inte öppna den här möjligheten för framtida regeringar. Vi vill inte det.

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

Anf. 146 ANNE-MARIE PÅLSSON (m):

Herr talman! I en av Astrid Lindgrens alla underbara böcker inleds historien med att storebror manar sin lillebror att våga gå ut i strid på farofyllda uppdrag: Du måste våga stå upp för det du tror på. Du måste rakryggat våga slåss för detta. Annars är du en liten lort.

Det är sant. Man måste våga stå för det man tycker. Det är inte lätt alla gånger. Det vet vi som sitter i den här kammaren.

Det är inte lätt, för vi befinner oss inte i en egen värld där vi kan styra och ställa över vår egen tillvaro och vad vi tycker är rätt och fel, vad man bör göra och inte göra. Vi ingår i ett kollektiv. Vi måste ibland rätta oss efter kollektivets berättigade krav på att vi ska inordna oss och följa de beslut som vi har tagit tillsammans.

Men ibland, herr talman, måste man kunna följa det man tror är rätt och riktigt. I dag är just en sådan dag när jag känner att jag inte kan ställa upp på den linje som det parti jag företräder har landat i.

Det är inte så att jag i sak nödvändigtvis har en väsentligt annorlunda syn på Lissabonfördraget än vad Moderaterna, alliansregeringen och Socialdemokraterna har. Mina invändningar rör något annat. De rör formalia.

Man kan kanske tycka varför i hela fridens namn man ska träda fram här och ställa sig i kammaren för att prata formalia. Men det är viktigt med formalia. Regler är viktiga. Regler är viktiga för oss som sitter i den här kammaren likaväl som regler är viktiga för de matadorer som enligt mångas förmenande har agerat alltför vidlyftigt och riskfyllt på den finansiella marknaden.

Regler finns för att begränsa vårt handlande. Regler finns inte för sin egen skull. De finns för att ordna strukturen så att utvecklingen leds i rätt riktning. Det är detta jag har synpunkter på.

I den diskussion vi har fört när det gäller Lissabonfördraget har perspektivet varit väldigt mycket i termer av om vi tycker om EU, om vi tycker om EU så mycket att vi egentligen ska kunna kringgå de regler som gäller för vårt eget handlande. Ändamålet helgar medlen. EU står över allting annat, och det bör vi inse här.

Jag ställer inte riktigt upp på det. Vi som finns i den här kammaren har regler att rätta oss efter, och de reglerna kallas för grundlagen. Grundlagen finns för att tygla vår makt, för att förhindra oss att göra precis som vi tycker. Grundlagen finns bland annat för att sätta staket för den makt och den maktutövning vi förfogar över.

Den finns där också för att reglera hur mycket makt vi kan överlåta på andra makter. Det är detta jag har synpunkter på. Vi står i dag i beredskap att godkänna Lissabonfördraget och med det överlåta en substantiell del av riksdagens makt till EU. Vi kan tycka vad vi vill om detta. Men vi måste också enas kring att med detta beslut förändras situationen för

Sveriges riksdag. En diskussion om Lissabonfördraget handlar därför lika mycket om Sveriges riksdag, herr talman.

Kanske någon säger: Du talar om grundlagen. Vi har ju fått detta granskat flera gånger. Men det är en sanning med modifikation. Hur det vi gör i dag förhåller sig till den svenska grundlagen, menar jag, har egentligen bara blivit granskat på riktigt allvar vid ett enda tillfälle. Det var år 2005 när det sedermera nedröstade förslaget till konstitution för Europa behandlades av Lagrådet.

I den behandling som Lagrådet gjorde fanns många kloka saker. Men där fanns också en hel del oklarheter som jag inte riktigt kan få att gå samman. Å ena sidan säger Lagrådet att med de överföringar av besluts-kompetens som nu sker med Lissabonfördraget urholkas riksdagens makt i väsentlig grad. Å andra sidan säger Lagrådet några sidor senare att vi kan överlåta makt till EU utan att vi behöver ändra grundlagen. Hur går detta ihop?

Herr talman! Det handlar om hur man ska tolka en mycket bestämd och exakt skrivning i grundlagen. Det är principerna som rör det svenska statsskicket. Det är den tolkningen som avgör om vi kan fatta beslut med en votering här i kammaren och därmed överlåta makt till EU eller om vi är tvingas att underkasta denna fråga det svenska folket genom att fatta två likalydande beslut med mellanliggande val. Så har grundlagsfäderna tänkt sig att vi normalt ska gå till väga när vi ska ändra på våra befogenheter. Därför är tesen om principerna för statsskicket viktig.

Den här kammaren har själv vid ett antal tillfällen definierat principerna för statsskicket. Nu säger konstitutionsutskottet: Med principerna för statsskicket menas att riksdagens makt inte får urholkas i väsentlig grad. Lagrådet säger att med Lissabonfördraget urholkas riksdagens makt i väsentlig grad. Jag får inte ihop det. Lagrådet säger i själva verket att riksdagen håller på att begå ett grundlagsbrott genom att besluta på det här sättet. Eller hur är det med den saken?

Är det så att grundlagen är någonting som vi själva tolkar här, och tolkar det lite grann efter vårt eget gottfinnande? Eller är det någonting annat? Jag tror inte att det är så viktigt att den bristande respekt för grund-lagen som jag precis formulerade finns i den här kammaren. Jag tror i själva verket att i iveren att vara en god EU-medborgare, ett bra EU-land och i den allmänna entusiasmen inför EU har man en tendens att se förbi viktiga ting. Det märker man både i de skrivningar som Lagrådet gör och i det sätt som regeringen förhåller sig till beslutsöverlåtelser till EU.

Jag menar att det är två saker som man bör titta lite närmare på. Det första handlar om hur Lagrådet på eget initiativ eller på uppmaning av regeringen, jag vet inte vad, väljer att granska varje beslutsöverlåtelse isolerat, marginellt i förhållande i det som har överlåtit tidigare men aldrig tillsammans med det som överförts tidigare.

Argumentationen är denna: Det vi nu ska överlåta till EU är så lite och så marginellt i förhållande till det som redan överlåtit tidigare. Det innebär att det inte rör principerna för statsskicket. Faktum är att regeringen har resonerat så varje gång det har varit fråga om en beslutsöverlåtelse. Man sade så vid Amsterdamfördraget. Man sade så vid Nicefördraget. Man har sagt så vid Lissabonfördraget. Man har en marginalanalysteknik.

Det innebär förstås att det är lätt att godta formuleringen att vad vi nu överlåter till EU är marginellt och rör inte principerna för det svenska statsskicket. Faktum är att det när det gäller Nicefördraget och Amsterdamfördraget ansåg inte ens den dåvarande regeringen att den frågan var så betydelsefull att Lagrådet behövde granska den. Riksdagen begärde in en granskning från Lagrådet, men regeringen gjorde inte det. Så betydelslös var den. Vi har plockat fjädrar från fjäderskruden en efter en. Nu står vi inför situationen att nu urholkas riksdagens makt i väsentlig grad, helt i strid mot vad riksdagen har uttryckt tidigare.

Den andra dimensionen som är viktig att ta ställning till är synen på beslutsformerna. Här blir det ännu egendomligare. Regeringen säger att ändrade beslutsformer inte påverkar överlåtelsen av makt och beslutsfunktioner. Vad säger Lagrådet? Jo, Lagrådet säger ungefär så här: Regeringen säger att ändring av beslutsformer från enhällighet till kvalificerad majoritet inte påverkar överlåtelse av befogenheter. Vi utgår från att regeringen har rätt, punkt.

Vi utgår från att regeringen gör rätt bedömning, säger Lagrådet, och avstår från att analysera denna fråga vidare. Detta är häpnadsväckande, fru talman. Det gäller i synnerhet som den här kammaren i varje betänkandet som rört överlåtelser till EU har hävdade att just enhälligheten är fundamental. Det är vad som garanterar att Sveriges riksdag fortfarande har kontroll över frågorna. Nu ett, två, tre är detta inte viktigt längre.

Jag får inte detta att gå ihop. Jag vill inte heller med detta säga att Lagrådet har gjort en felaktig granskning. Men jag skulle nog vilja hävda att Lagrådet hade kunnat göra en fyligare granskning. Det hade i själva verket varit ganska intressant att se en sådan granskning.

Det kan också vara så att man vid en sådan granskning med ett strikt juridiskt angreppssätt hade kommit fram till: Det går nog ändå att klämma igenom Lissabonfördraget utan att det påverkar grundlagen och utan att vi måste ändra grundlagen. Det är möjligt att det går. Jag är inte jurist, och jag kan inte bedöma det.

Även om det skulle gå skulle jag vilja hävda att vi ändå inte ska besluta om ett fördrag som detta genom ett beslut i kammaren med kvalificerad majoritet. Vi rör oss så nära vad som är gränsen för grundlagen att vi i anständighetens namn borde välja det andra och fullt likvärdiga alternativet för godkännande.

Det finns angivet i den ofta citerade paragrafen i regeringsformen 10.5. Beslut om överlåtelse av befogenhet till EU kan fattas antingen med ett beslut i kammaren med 75 procents majoritet eller i samma ordning som gäller för stiftande av grundlag, det vill säga två likalydande beslut med mellanliggande val.

I själva verket kan man använda 10:5 och fatta beslut med bara en votering i kammaren. Det innebär inte att man måste göra så. Det innebär inte heller att man bör göra så. Lagrådet avslutar i själva verket sin granskning med att säga: Vilken av dessa beslutsformer man väljer är en politisk bedömning.

Min politiska bedömning är att vi borde ha valt grundlagsmodellen. Vi borde fatta beslut två gånger. Det finns många fördelar med att göra på det viset, centrala betydelsefulla fördelar. Den första är att vi talar om för våra väljare att vi tycker att den här frågan är viktig. Den är så viktig att väljarna bör ha möjlighet att säga sitt om detta. Det ska inte ske ge-

nom en folkomröstning utan i den ordning som våra grundlagsfäder har tänkt sig att väljaren ska få säga sitt.

Vi visar på det sättet respekt för våra väljare och för det uppdrag vi har.

Den andra fördelen med detta är att det också skulle ge hela EU-projektet legitimitet. Väljarnas frustration över EU handlar nog många gånger om att de inte känner sig delaktiga i processen. De uppfattar att vi i den här kammaren överlåter makt och befogenheter utan att vi någonsin hör väljarna om deras uppfattning. Genom att låta väljarna säga sitt i ett allmänt val har vi också bejakat väljarna. Vi har bjudit in väljarna att vara delaktiga i vårt EU-projekt. Det, fru talman, tror jag skulle öka legitimiteten på ett oerhört positivt sätt.

Med dessa ord, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 7 under punkt 8. Jag uppskattar inte i alla delar det som står i denna reservation. Det finns många formuleringar som jag till och med nästan vänder mig emot. Men andemeningen i beslutsformen överensstämmer helt och fullt med den motion som jag och kolleger här har lämnat till Sveriges riksdag. Därför yrkar jag bifall till reservation 7 under punkt 8.

I detta anförande instämde Sven Bergström, Per Lodenius och Eva Selin Lindgren (alla c) samt Annelie Enochson (kd).

Anf. 147 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är angeläget att betona det som Lagrådet faktiskt säger. De har till och med sagt det två gånger. De för långa resonemang fram och tillbaka och går igenom de olika delarna, som man naturligtvis ska göra i ett lagråd. Om man granskar ett lagförslag för att se om det är förenligt med grundlagen måste man göra det.

Men Lagrådet är mycket tydligt i sin slutsats. Den är kristallklar: Ett godkännande av fördraget och den därav föranledda överlåtelsen av beslutanderätt kan mot denna bakgrund ske utan grundlagsändring. Så är det. Det är slutsatsen, och Lagrådet upprepar detta för andra gången.

När vi skickar ett förslag till Lagrådet ber vi om en granskning för att vi där ska få den juridiska synpunkten på hur ett lagförslag ställer sig i förhållande till den grundlag som vi har i landet. Det är viktigt för oss i riksdagen. Lagrådet drar, efter ett mycket utförligt resonemang som på ett bra sätt många gånger speglar den problematisering som ju finns i nästan all verksamhet och all lagstiftning, likväl den kristallklara slutsatsen: Ett godkännande av fördraget och den därav föranledda överlåtelsen av beslutanderätt kan mot denna bakgrund ske utan grundlagsändring. Lagrådet upprepar detta. Det är en mycket stark slutsats som Lagrådet då drar.

Det är detta som ligger bakom att vi alla, tror jag, som vill se Lissabonfördraget genomföras känner trygghet i att det är precis så här. Detta kan vi genomföra utan grundlagsändring. Det är också den uppfattning som konstitutionsutskottet har.

Sedan har vi den fråga där Anne-Marie Pålsson väljer att ansluta sig till reservanterna – vilken väg vi ska fatta beslutet i riksdagen. Där anges två vägar i grundlagen.

Anf. 148 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Göran Lennmarker för att han begärde replik. Jag tycker att det speglar någonting viktigt, nämligen att det är högt i tak i vårt parti.

Jag har några kommentarer. När det gäller Lagrådets andra granskning av Lissabonfördraget gör man egentligen ingen granskning, utan hänvisar tillbaka till den granskning som gjordes 2005 med argumentet att i alla sina centrala delar är Lissabonfördraget identiskt med det som behandlades tidigare och som sedan röstades ned i ett antal länder. Detta är det första.

Min invändning är att jag inte förstår Lagrådet. Jag förstår inte vad de säger, för jag tycker att de säger två olika ting. Det ena de säger är att riksdagens ställning urholkas i väsentlig grad. De använder exakt samma ord som konstitutionsutskottet självt använder. Om konstitutionsutskottet har tolkat principerna för statsskicket på det sättet att riksdagens makt inte får urholkas i väsentlig grad och Lagrådet säger att så sker så förstår jag inte vad Lagrådet egentligen menar.

Den andra delen av Lagrådets skrivning är också intressant. Det är den som gäller beslutsformen. Så här säger Lagrådet: "Majoritetsbeslut leder till att varken de svenska väljarna eller riksdagen kan ställa någon till ansvar i de fall där den svenska representanten blivit nedröstad i ministerrådet. Detta innebär att vad som är en fundamental princip för den svenska självstyrelsen inte får genomslag inom de områden där överlåtelse av beslutanderätt sker."

Änjo säger alltså Lagrådet att det är en fundamental princip för den svenska demokratin som nu kommer att sättas åt sidan. Särskilt illavarslande är detta eftersom regler och normer för beslutsfattande i EU med Lissabonfördraget nu kommer att bli majoritetsbeslut. Men detta har Lagrådet sedan inte analyserat i sin skrivning.

Anf. 149 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Fru talman! Det är väl just det Lagrådet har gjort. Lagrådet har fört ett mycket utförligt resonemang, vägt argumenten för och emot och dragit en entydig kristallklar slutsats. Var och en kan naturligtvis gå in och resonera och bedöma vad som sker i ett lagråd. Men vi såsom riksdag och med den ordning vi nu har med att använda Lagrådet måste faktiskt i den meningen ta till oss vad Lagrådet säger utifrån sin grund. De politiska övervägandena därpå har konstitutionsutskottet och sedan också utrikesutskottet gjort. Det är det som ligger till underlag för vårt beslut här.

När det gäller det som jag var på väg att säga i min förra replik om vilken väg man väljer för att fatta beslutet har vi två vägar angivna i grundlagen. Den mer krävande vägen har varit tre fjärdedels majoritet. När det här en gång antogs i samband med vårt inträde i EU var det just tänkt att markera att vi har en bred uppslutning i EU-frågor. Vi vill visa att vi inte antar en fördragsändring inom EU med några få rösters eller en rösts majoritet. Vi vill gärna ha bred konsensus i denna riksdag för att fatta den typen av beslut. Det är riksdagen som väljer detta. Regeringen kan förespråka vad den vill, men det är vi i riksdagen som är ägare av detta. Vi har från utskottets sida valt den mer krävande vägen med tre fjärdedels majoritet för att markera att det är en bred uppslutning. Detta

Prot. 2008/09:32

20 november

Lissabonfördraget

är inte ett beslut av den typ som vi fattar många andra gånger, där det kan vara en enstaka rösts majoritet. Men det är inte en grundlagsfråga i den meningen. Vilken väg vi tar väljer vi själva. Det är ett politiskt val. Vi har valt den här vägen, och vi ser den som den mer krävande vägen.

Anf. 150 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag vill vara lite envis här ändå. Lagrådet avstod från att granska beslutsformerna. De avstod från att granska dem. De sade bara: Vi utgår från att regeringen gör rätt bedömning.

Jag har pratat med en av de höga domare som satt med i Lagrådet och undrade varför de avstod från detta. Svaret jag fick var intressant. Det lät ungefär så här: Vad menar du att vi skulle göra? Skulle vi ägna ett par tre sidor åt detta? Ja, sade jag. Det hade varit en god idé.

I och för sig kan minnet svika mig, men jag tror att också Regeringsrätten reste frågan och efterlyste en analys av hur de ändrade beslutsformerna påverkar det svenska statsskicket och det svenska folkstyret. Det finns ingen bra analys av detta.

Jag kan också referera till Sieps; och det här är viktigt. Sieps säger i sin rapport att det finns ett problem med § 10.5 som vi ständigt refererar till eftersom den inte går att tillämpa när det gäller beslutsformerna. I § 10.5 tar man bara sikte på hur många frågor vi skickar till EU – inte hur man fattar beslut om dem. Så skriver Sieps i sin analys. Sieps är ett statligt institut för att analysera de här frågorna, så man får väl utgå från att de gör en korrekt bedömning eller i varje fall en objektiv bedömning. Detta är alltså ett problem. Sieps rekommendation är att vi bör ändra grundlagen så att den bättre speglar de faktiska omständigheter som råder just nu. Jag menar att genom att vi fattar beslut om Lissabonfördraget såsom det vore en grundlagsfråga skulle vi kunna göra de korrigeringar av grundlagen som nu Sieps efterfrågar.

Anf. 151 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag misstänker att jag och Anne-Marie Pålsson är djupt oense i frågan om hur svensk grundlag borde se ut. Jag tycker ändå att det är väldigt trevligt att ha fått höra det här inlägget från en moderat som uppenbarligen inte sitter kvar i den gamla ja- och nej-debatten från 1994 utan som på ett noggrant och analytiskt sätt studerar sakfrågan, har läst remisserna och tar ställning utifrån vad som egentligen står i grundlagen i stället för att ta ställning utifrån vilken beslutsform som bäst passar in i EU:s tidtabell. Jag tycker att det är bra att det finns moderater som lämnar den gamla ja- och nej-debatten på det här viset.

Men trots det här klargörande inlägget har jag inte förstått en sak. Jag har alltid uppfattat Moderaterna som ett parti som bryr sig mycket om lag, ordning och rättigheter och som sätter stort värde på grundlagarna. Jag undrar: Hur kommer det sig att Moderaterna har hamnat på den linje som de har hamnat? Jag kan inte riktigt förstå det, och jag hoppas få upplysningar som gör att jag kommer att kunna förstå varför Moderaterna tycker såsom de gör i den här frågan. Varför tar de inte grundlagen på stort allvar?

Anf. 152 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Tack för den här frågan! Det ger mig möjlighet att säga följande: När vi röstade om ett svenskt medlemskap i EU 1994 röstade jag med självklarhet ja till detta, och jag var väldigt glad över att det blev ett ja. Jag ska också erkänna att jag röstade nej till en svensk anslutning till EMU, och jag var lika glad att det blev ett nej den gången som jag var glad över att det blev ja 1994.

Du ställer egentligen frågan om Moderaternas uppfattning till fel person. Den frågan borde ha ställts till en som företräder partiets uppfattning i den här frågan. Jag har ju annonserat här att i den här frågan väljer jag att ha en lite annorlunda uppfattning och syn på frågeställningen än vad det parti har som jag representerar.

Men i grunden handlar det nog egentligen om att vi här befinner oss i någon form av gränsområde. På vilken sida grundlagen är vi egentligen? Man kan säga att vi är väldigt nära grundlagen. Ska vi tro Lagrådet är vi på rätt sida grundlagen. Jag gör egentligen inte en bedömning av huruvida Lagrådet har rätt eller ej, utan jag utgår ifrån att Lagrådet kanske har rätt. Men även om vi befinner oss på rätt sida grundlagen kan man ändå göra en politisk analys av det hela. Min politiska analys skiljer sig uppenbarligen från partiets när det gäller beslutsformerna.

Jag menar att det är viktigt att vi får respekt för det demokratiska systemet och att det är viktigt att vi får legitimitet för EU-projektet. Det tror jag att vi får bättre om man väljer den här beslutsformen med två likalydande beslut med ett mellanliggande val. Även om det skulle innebära att det drar ut en smula på processen tror jag ändå att vi har vunnit väldigt mycket annat i slutändan på att göra på det viset.

Anf. 153 ALF SVENSSON (kd):

Fru talman! Det är intressant att lyssna till bakgrundssorlet i debatten. När vissa anföranden hålls får man en känsla av att man upplever EU som den stora stygga vargen eller nästan som om man skriver kontrakt med ondskans andemakter i himlarymderna när man har med EU att göra. Jag kan inte säga att jag upplever EU så. Jag kan rakt upp och ned säga att jag inte upplever det som förfärligt förödande att låta EU ta en del makt. Den misstänksamhet som finns som bakgrundssorl i vissa anföranden har jag svårt att fatta.

För mig ter sig detta att EU i dag håller mer samman som det mest politiskt glädjande under min långa politiska period. Finns det verkligen inte anledning för alla ledamöter i denna kammare att känna åtminstone ett mått av tillfredsställelse över att de i EU deltagande staterna omöjligt kan gå i krig med varandra? Finns det inte anledning för oss alla att känna åtminstone ett mått av trygghet över att de mycket konstruerade och artificiella nationalstatsgränserna nu inte längre spelar den dominerande rollen och inte längre är den självklara kraften när det gäller att driva fram krig och konflikter?

Vi vet alla att under europeiskt 1800-tal växte nationalism och nationalstater fram. Den första hälften av 1900-talet präglades av krig, blod och terror. Detta vet vi väl, men jag tycker ändå att vi måste våga ha den här historiska bakgrunden när EU och Lissabonfördraget debatteras, och många har lyft fram den bakgrunden.

Robert Schuman, Alcide De Gasperi, Konrad Adenauer och flera har skrivit in sig i den europeiska fredens historia och framtid. Våldigt många har skrivit in sig i de europeiska krigens historia. Insikten infann sig till slut på vår kontinent: Vi måste söka samförstånd. Vi måste inse kompromissers värde. Vi måste se till att människor möts, att gränser rivs och att gränser kan överbryggas.

Det är min förhoppning, och självklart många, att den globala ekonomiska krisen nu inte ska locka politiker och regeringar att fly tillbaka till gränsdragningar och murbyggande.

Fru talman! Jag tror att det finns en risk att vi under den nära förestående valrörelsen till EU-parlamentet kan komma att få höra kandidater till EU-parlamentet fixera sig alltför mycket vid vilka nationella fördelar EU kan ge oss nationellt och för lite lyfta fram EU:s ansvarstagande och solidaritet över nationsgränser och också över kontinentsgränser.

De som vill att Sverige ska lämna EU och de som år ut och år in här i kammaren gjort tappra ansträngningar för att misskreditera EU och hitta felsteg och missförhållanden kan man inte förvänta sig ska vara intresserade av ett fördrag hur detta än ser ut. Det tycker jag att man får ha förståelse för. Men vi som känner tillfredsställelse när vi i dag ser Europas karta och får en bild av och kunskap om integrationen ser värdet, för att inte säga nödvändigheten, av ett nytt fördrag, av Lissabonfördraget.

Eftersom Sverige klarade sig utanför första och andra världskrigen har vi väl trott att just utanförskap är av godo. Svenskt medlemskap i EU motiverades väl i första hand av ekonomiska problem som behövde få sin lösning.

I dag lever vi i en globaliserad värld. Det behöver inte sägas i dagar som dessa. Det finns en risk för att våra EU-analyser, när vi räknar upp för- och nackdelar, enbart värderas utifrån ett ekonomiskt perspektiv eller ett maktperspektiv. Men det perspektivet räcker inte när EU ska bedömas eller analyseras. EU är ett politiskt projekt, ett integrationsprojekt.

Det är självklart så att Lissabonfördraget rymmer kompromisser. Det känns märkligt att det ska behöva påpekas. I en alltmer globaliserad värld behöver vi lära oss, tror jag, att kompromisser mer kan vara ett tecken på mognad än på eftergifter.

Europa har prövat den kommunistiska materialismen och planekonomin. Europa har också prövat på den ramlösa och hejdlösa kapitalismen. I dag vet vi alla att det fordras social marknadsekonomi, en social marknadsekonomi som är byggd på respekten för människovärdet och insikten om att vi är gränslöst beroende av varandra.

Fru talman! I dag är det inne, om jag har fattat det rätt, eller populärt, att vara *skeptisk* till EU – jovisst! Det går att vara skeptisk till precis allting: till regeringen och till oppositionen, ja, till i stort sett allt och alla. Och sedan menar man att skepticismen i sig är berömvärd. En annan inställning är förstås att ärligt och öppet i det här sammanhanget sträva efter att förbättra EU och ha det som övergripande mål, en prioritet som står över skepticismen.

Fru talman! Det finns, menar jag, ett drag av märklig, outtalad nationalism i vår svenska EU-debatt och i resonemanget om Lissabonfördraget. Det låter nästan som om vissa föreställer sig att om beslut fattas utanför vårt lands gränser är de generellt alltid sämre och generellt alltid

försämrande. Givetvis är det så att beslut ska tas så nära människor som möjligt, och helst av individer och familjer själva där detta är möjligt. Men att nästan förutskicka att det enbart är mellan Smygehuk och Tre-riksröset som för svenskar kloka beslut kan fattas finner jag en smula egendomligt. Det är dessutom så att om ett något sämre beslut fattas som berör hela EU kan det faktiskt vara bättre för Sverige att ett sådant beslut fattas än ett bättre beslut som berör enbart Sverige.

År 1975, alltså det år då en av de ledamöter kom till världen som tidigare talade men som nu har lämnat kammaren, kom jag först i kontakt med europeiska politiker i kristdemokratiska sammanhang. Alla de här kontakterna är jag synnerligen tacksam för. Det går att påverka trots att jag ju kom från väldigt små partipolitiska sammanhang – det vågar jag påstå. Det hade inte gått om vi inte hade varit där och funnits med.

Det finns kunskap utanför vårt lands gränser, angelägen sådan, för beslutsfattare också i Sverige. I en alltmer gränslös värld vet vi, om vi vill veta, att tyngdpunkten i den framtida globala ekonomin, om vi nu ska koncentrera oss på den, ligger i Asien – varken i USA eller i EU. Då är det, anser jag, en självklarhet att Europa måste hålla samman. Inte minst är det viktigt för de små europeiska länderna.

Fru talman! Ett problem, eller hur man nu vill uttrycka det, är att vi alldeles för sällan funderar över hur Europa skulle ha tett sig om EU inte hade funnits. Ja, då hade vi enligt min och mångas uppfattning haft att uppfinna EU, för fredens skull, för miljöns skull, för den tekniska utvecklingens skull etcetera. Att EU kräver gemensamma normer, bestämmelser och spelregler, ett fördrag där inte varje nation kan hålla kvar all sin egen beslutskraft, menar jag är självklart. Att det fordras ett fördrag anpassat till EU:s utvidgning eller förmåga att fungera effektivt är också självklart. Därför är det också självklart för mig att rösta *för* Lissabonfördraget.

Anf. 154 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Alf Svensson är en passionerad EU-vän. Det hörs långa vägar.

Det finns dock vissa invändningar som jag skulle vilja ta upp. Alf Svensson säger att det inte kan vara så att beslut utanför Sverige alltid är av ondo. Nej, det är ingen som har påstått det heller. Det vi diskuterar i dag, Lissabonfördraget, är ju spelreglerna, det vill säga hur mycket inflytande olika länder i EU ska ha på de gemensamma besluten. Där måste väl ändå Alf Svensson tillstå att det är en försämring för vårt land eftersom vi får färre röster i ministerrådet och att det är en nackdel att fler och fler beslut blir överstatliga, det vill säga att man inte kan stoppa dem.

Nu är det så – det vet säkert Alf Svensson också – att man oftast inte använder de här röstreglerna. De används ju bara i de fall då man inte är överens. Vad jag vet har Sveriges regering under förra året använt detta vid ett tillfälle, tror jag. Men det är ju i de fall då man inte är överens som det är så viktigt att det finns röstregler som gör att man kan påverka. Detta verkar Alf Svensson helt ha missat.

Sedan beskyller han oss som inte gillar det här fördraget för att vi inte tycker om EU. Nej, vi tycker inte om den utveckling av EU som det här fördraget innebär. Jag skulle vilja se en annan utveckling, ett annat spår för EU.

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

Det är precis som Alf Svensson säger: Om inte EU hade funnits i dag hade vi nog uppfunnit något annat. Men vi hade inte uppfunnit dagens EU. Vi hade inte gjort det. Det skulle ha varit något helt annat samarbete som vi skulle uppfinna, som inte på långa vägar liknar det som ni nu tänker rösta igenom i kväll.

Anf. 155 ALF SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Det skulle vara oerhört intressant, i varje fall för mig, om Holm berättade hur det EU skulle se ut som inte på långa vägar skulle vara likt det EU som vi nu har.

En sak är helt säker: Vi kommer under alla omständigheter för all framtid att ha ett EU med brister och tillkortakommanden som inte är fullkomligt. Om Holm tror att det går att åstadkomma något någonstans som är fullkomligt har vi därvidlag helt olika uppfattningar om vad vi människor kan prestera.

Sedan är det ju inte så enkelt för oss, Holm, att riktigt hålla reda på vad Miljöpartiet som parti står för i de här frågorna. Att ni har invändningar, det vet vi. Ni har tidigare haft ståndpunkten att Sverige skulle ut ur EU. Nu vet vi, som har sagts tidigare, att en omröstning bland Miljöpartiets medlemmar har gett ett annat resultat.

Och så är det detta: Ständigt talas det om försämringar. Jag kan naturligtvis tillstå att det är lättare att få stor representation om det är få länder i EU eller vad vi än talar om för församlingar, sammanslutningar och beslutsgemenskaper. Men man måste ställa detta mot det faktum att det nu är 27 länder, och jag ser som en europeisk förbättring att utvidgningen har skett. Och någonstans måste gränserna dras. Någonstans måste begränsningen ske. Jag kan då naturligtvis tycka att den kunde ha varit mer förmånlig för vårt land, men summan av kardemumman är att den här kompromissen är försvarbar och acceptabel.

Anf. 156 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Utvidgningen är bra. Vi förnekar inte det. Det är en strävan som Miljöpartiet alltid har haft – vi vill se ett alleuropeiskt samarbete baserat på mellanstatlighet. Vi har ingenting emot det.

Att rösta nej till Lissabonfördraget innebär inte heller att utvidgningen stoppas. Carl Bildt, Sveriges utrikesminister, säger att det går att ta in fler länder, men det blir mer besvärligt. Det sade han efter senaste EU-toppmötet i somras efter det irländska nej. Men det innebär inte att utvidgningen stoppas om Lissabonfördraget försvinner. Det är väldigt viktigt att påtala detta.

Alf Svensson, vi har precis samma uppfattning. Det handlar om kompromisser. Skillnaden är att Miljöpartiet anser att detta är en dålig kompromiss som kunde ha varit mycket bättre, framför allt när det gäller de frågor som handlar om framtiden, till exempel klimatfrågorna, där EU inte tar några nya steg alls utan håller fast vid det gamla, och där man försämrar spelreglerna, det vill säga inflytandet för medborgarna i EU att känna delaktighet i de beslut som fattas.

Vi tror inte att mer överstatlighet ger mer delaktighet för medborgarna. Tvärtom kommer det att leda till att avståndet mellan väljare och beslutsfattare ökar.

Vi kan ta en så enkel sak som att vi riksdagsledamöter representerar ungefär 25 000 väljare, medan en EU-parlamentariker representerar 630 000 väljare. Det är skillnad, och då är det också svårare att förankra beslut. Därför tycker vi inte att för många beslut ska fattas på EU-nivå.

Det finns dock områden, till exempel miljö- och klimatområdet, där vi måste fatta överstatliga beslut, på EU-nivå.

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

Anf. 157 ALF SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Det var roligt att höra att det finns områden där vi måste fatta överstatliga beslut. Det är en sinnets förändring som kommer från miljöpartistiskt håll, och den hälsar vi välkommen. Utvidgningen är bra, säger Holm. Det var roligt att höra. Mellanstatlighet förespråkas.

Jag har roat mig med att från historiatlaser ta fram transparanger; jag vet att de inte längre heter transparanger, men vad de än heter har jag lagt dem på varandra 300 år tillbaka i tiden. På så sätt kan vi verkligen se hur sönderskuret Europa är av länders gränser. Om man då talar om mellanstatlighet menar Holm alltså att vi skulle behållit de som jag kallar artificiella gränserna och trots att det på något sätt hade varit fredsfrämjande. Det tror inte jag.

Sedan sades det att det enligt Carl Bildt går att ta in fler länder med det gamla fördraget, Nicefördraget, men det blir besvärligt. Men låt oss då se till att underlätta möjligheten ifall ni tycker att det är bra att utvidga.

Holm säger också att EU inte tar några steg alls beträffande miljöfrågan. Det är väl inte att begära att alla ska säga ja och amen till det påståendet, men under alla omständigheter är det bra att EU finns så att det kan tas steg i miljöfrågan, eftersom det är en av de absolut viktigaste frågorna för framtiden.

Anf. 158 MARIANNE BERG (v):

Fru talman! Vi slapp flaggan och vi slapp hymnen, men vad fick vi i stället? Jo, ett nygammalt fördrag. För en del i denna kammare är detta en favorit i repris, det förstår jag. Det är som en gammal schlager med många hack i skivan – den hackar och hackar på samma ställe för att sedan mala vidare på i stort sett samma spår.

För mig känns det lite märkligt att stå här och debattera Lissabonfördraget som i och med Irlands nej fallit, allt enligt EU:s egna regler om fördragsändringar. Vad är demokratin värd i detta läge, undrar jag. Jag vill säga att den är värd noll, verkligen noll. Jag tycker att vi och många EU-länder med oss ska skämmas för att vi inte respekterar Irlands folkomröstning som resulterade i ett klart och tydligt sade nej till fördraget. I stället ska vi köra på.

I regeringens proposition sägs inte med ett enda ord ifall man över huvud taget analyserat Irlands nej. Inte heller nämns någonstans i propositionen ordet respekt, alltså för den irländska folkomröstningen. Högerregeringen vill som vanligt bara köra på. Högeralliansen och Socialdemokraterna anser inte att ratificeringsprocessen bör avbrytas och att regeringen bör eller rättare sagt ska känna sig manad att ta initiativ till vidare fördragsförhandlingar. Nej, tydligen inte. Det är bara att köra på.

Var finns demokratin? Jag ser den i alla fall inte när det gäller det här ärendet. Det är inte bara sorgligt utan också ett hån mot alla oss som vill

arbeta för demokratiska processer med allt vad det innebär. Men som jag sagt tidigare kör regeringen bara på, sorgligt nog, vill jag understryka, med stöd av Socialdemokraterna. Det är verkligen illa.

Fru talman! Att förneka att mer makt och beslutande förs över till EU innebär enligt min mening att de som förnekar detta bär enorma skyddsglasögon och säkerligen också öronproppar. De vill varken se eller höra vad Lissabonfördraget innebär för Sverige. De vill se allt i något slags rosa skimmer, men den dag kommer då detta skimmer har försvunnit. Vad säger de då? Naturligtvis ingenting. Det är som vanligt; troligen kommer de bara att tralla på som om ingenting har hänt. Då ska jag göra något som jag aldrig annars brukar göra, nämligen ropa ut: Vad var det jag sade!

Jag vill naturligtvis inte uppleva detta. Därför skulle jag bli väldigt glad, ja nästan jublande glad, om riksdagen i dag röstade för Vänsterpartiets vilandeförklaring – detta för att vi ska kunna arbeta vidare med fördraget. Vi har inte så bråttom. Till det kommer att vi då också visar respekt för Irlands folkomröstning. En folkomröstning, mina vänner, är verkligen sann demokrati.

Ni, folkets förtroendevalda, som är för fördraget vill i denna riksdag inte ens följa EU:s egna regler för fördragsändringar. Då är det inte bara illa utan riktigt illa, vill jag påstå. Kanske är det egentligen inte så konstigt för ni vill ju inte tillåta svenska folket att säga sitt genom en folkomröstning. Svider det fortfarande så mycket efter den förra folkomröstningen eller vad beror det på? Det är i alla fall i mina ögon inte demokrati. När det gäller en så här stor fråga undrar jag: Är det inte förmätet att som förtroendevald helt strunta i dem som valt in oss? Jo, enligt mitt tycke är det så.

Vem minns inte, när vi gick med i unionen 1995, vad vi blev lovade och garanterade angående den svenska alkoholpolitiken. Vad har hänt med de löftena? Av de garantierna bidde det bara en tumme, och knappast ens det. Ingen i denna kammare kan väl förneka det.

Vad mer blev vi lovade? Jo, upprätthållande av den svenska arbetsrättsmodellen. Den svenska arbetsmarknadens grundbult är att de fackliga organisationerna och arbetsgivarna agerar som självständiga parter genom att reglera angelägna sakfrågor såsom lön, arbetstider, semestrar och så vidare genom kollektivavtal. Många har pratat om det i dag. Dessa viktiga funktioner är ett sätt att ställa upp en tydlig linje för att jag som anställd inte säljer ut mitt arbete till underpris. Kollektivavtal utgör också grunden för konflikträtten.

Vad hände med de garantier vi fick 1994 om att upprätthålla arbetsrätten? Inget. Det finns väl inte någon i denna kammare, eller någon annan som lyssnar, som kan blunda för det. Ett tydligt exempel är den så kallade Lavaldomen, det allvarligaste hotet mot den svenska fackföreningsrörelsen på över hundra år. Fackföreningarna får enligt EG-domstolen inte använda stridsåtgärder för att få till stånd hela innehållet i kollektivavtalen, endast miniminivåerna. Lagar, regler och avtal får inte försvåra kapitalets rörelsefrihet eller diskriminera utländska företag. Det blev resultatet av 1994 års löften.

Fru talman! Våra grundlagar är i gungning. Det beror bland annat på att överstatligheten i ministerrådet kraftigt ökar genom att vetorätten avskaffas på en rad olika områden. Områden som kommer att föras över

från enhällighet till majoritetsbeslut är bland annat social trygghet för arbetstagare, civilrätt, straffrätt, gränsavtal, invandrings- och asylpolitik, kulturpolitik, handelspolitik och energipolitik. När det gäller energipolitiken är det nog bara en tidsfråga när Sverige måste öppna för uranbrytning.

Fru talman! När man på detta sätt går från krav på enhällighet till majoritetsbeslut godkänner man i princip att lagar kan stiftas mot enskilda länders vilja. Då, fru talman, spelar det ingen roll om så 100 procent av Sveriges riksdag har en annorlunda uppfattning i frågan. Med majoritetsbeslut kan man ändå i ministerrådet stifta lagar som nästan med en gång blir giltiga också i Sverige. Berör inte detta principerna för vårt statskick? Jo, självklart. Det anser i alla fall Vänsterpartiet.

Till detta kommer mer. Om Lissabonfördraget godkänns ändras domstolen namn till EU-domstolen. Det är kanske inte så märkvärdigt. Men då ska den även döma i frågor som gäller EU:s försvar och utrikes- och säkerhetspolitik. Vår alliansfrihet spolas då ut med badvattnet. Att domstolen ska ta över detta sägs av vår svenska domare, som i dag sitter i EG-domstolen.

Vänsterpartiet bad riksdagens utredningstjänst, RUT, att se över och beräkna hur mycket makt EU får med Lissabonfördraget. Det handlade inte om lite makt. Det handlar om en stor maktöverföring. Besluten med kvalificerad majoritet ökar på 16 områden, bland annat vad gäller den fria rörligheten för arbetstagare, transportpolitiken och områden inom straffrätt, polissamarbete samt asyl- och invandringspolitik. Antalet nya områden som EU får fatta beslut om uppgår till 56 stycken. Det är inte lite. Det är en enorm maktöverföring.

Lissabonfördraget är den överlägset största maktöverföringen sedan Sverige blev medlem 1995. Till detta kommer naturligtvis att vi på köpet får både en utrikesminister och en president. Men det får vi väl ta.

Lissabonfördraget leder till inskränkande av Sveriges självständighet och möjlighet att tala med egen röst i världen. Detta är en stor maktförskjutning som innebär en allvarlig inskränkning av öppningsorden i vår grundlag, där det står att all makt utgår från folket.

Fru talman! Jag vill avsluta anförandet med att vädja till riksdagen att rösta för vår vilandeförklaring. Så bråttom kan det väl ändå inte vara att rösta igenom det fördrag som nu ligger på bordet. Vi har en del att invänta, bland annat Stråths utredning. Till Socialdemokraterna vill jag säga att jag respekterar era åsikter – och alla era andras också naturligtvis – angående fördraget. Men ni måste väl ha kurage nog att rösta för reservation 5, som innebär ett juridiskt bindande undantag vad gäller vår arbetsrätt och våra kollektivavtal.

(Applåder)

I detta anförande instämde Josefin Brink, Siv Holma, Hans Linde, Lena Olsson och LiseLotte Olsson (alla v).

Anf. 159 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jag tänker inte ge mig in och diskutera alla delar i Marianne Bergs inlägg. När hon börjar tala om att domstolen ska kunna döma om försvar och annat inser jag att hon inte har läst fördraget, för där finns

tydliga skrivningar i bland annat den delen. Måhända är det samma problem när jag hör en del om andra områden.

Fru talman! Visst borde det vara spännande för Vänsterpartiet att se att det nu i fördraget finns en avdelning som handlar om solidaritet, arbetstagares rätt till information och samråd inom företaget, förhandlingsrätt och rätt till kollektiva åtgärder, rätt till tillgång till arbetsförmedlingar, skydd mot uppsägning utan saklig grund, rättvisa arbetsförhållanden, förbud mot barnarbete, skydd av ungdomar i arbetslivet och möjligheten att kombinera familj och yrkesliv.

Fru talman! Jag frågar mig om det är det här området som Vänsterpartiet vill ha ett undantag från. Är det det som ligger bakom Vänsterns krav?

Fru talman! När jag hör Marianne Berg tala om respekt för demokratin och nämner Irland ställer jag mig frågan: Hur skulle vi tycka om Tyskland, Irland eller någon annan talade om hur vi ska fatta beslut eller hur vi skulle tolka en folkomröstning om vi hade haft någon? Vi hävdar vår rätt att fatta beslut själva när det gäller det tredje steget i EMU. Vi vill inte att någon annan ska tala om för oss vad som gäller där. Visst är det väl då ändå märkligt, fru talman, när Marianne Berg säger att det är respektlöst av oss att inte lägga oss i Irlands egen uttolkning av folkomröstningen?

Anf. 160 MARIANNE BERG (v) replik:

Fru talman! Jag börjar med det sistnämnda. Det handlar inte alls om respekt för Irlands folkomröstning. Det är EU:s egna lagar som innebär att Lissabonfördraget har fallit. Jag tycker att det är respektlöst att stå här och försöka driva igenom någonting som redan har fallit.

Du talade om solidaritet, Kerstin Lundgren. Är jag för solidaritet? Ja, det kan du skriva upp att jag är. Sedan började du ta in en massa andra saker som jag inte alls har berört. Det är klart att jag solidariskt ställer upp på det. Men anledningen till att vi står här i dag och begär en vilanförklaring är dels våra grundlagar, dels att vi vill ha ett juridiskt bindande undantag för våra kollektivavtal.

Du säger att jag inte har läst på. Jag undrar vem som läser på och inte läser på. Det är så här: Det finns en EG-dom som har utgått från Nicefördraget. Det pratar en domare själv om. Detta har allaredan varit uppe i dag. Jag vet inte om du var här och lyssnade då, Kerstin. Domaren säger så här i en intervju: "Det finns redan en stadga om mänskliga och sociala rättigheter i anslutning till det nuvarande Nicefördraget i EU. I elva domar har domstolen direkt hänvisat till detta. Den spelar mycket stor roll för domstolens bedömning. Som jag ser det är stadgan bindande redan i dag. Skillnaden om den skrivs in i Lissabonfördraget vore att det blir svart på vitt att stadgan är bindande. Men någon skillnad i praktiken blir det alltså inte för domstolens bedömning jämfört med i dag." Det är Pernilla Lindh som har sagt det.

En domare i EG-domstolen borde väl känna till detta. I samma artikel står det också så här: "Om Lissabonfördraget godkänns ändrar domstolen namn till EU-domstolen." Det är inget märkvärdigt, som jag sade. Men: "Då ska den även döma i frågor som gäller EU:s försvars-, utrikes- och säkerhetspolitik."

Anf. 161 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jag noterar att Marianne Berg läser ur en pappersskrift, som förmodligen kommer från Vänsterpartiets kansli. Själv har jag valt att titta i fördraget. Där står det mycket tydligt vad som gäller för domstolen i den här delen.

Fru talman! Jag tyckte inte heller att jag hörde vad det var Marianne Berg ville ha undantag från. Rätten till kollektivavtal och fackliga stridsåtgärder finns tydligt uttryckt. Det står mycket tydligt, kanske inte i Vänsterpartiets papper, men i det nya fördraget, som vi ska ta ställning till.

Fru talman! När jag läste vilandeförklaringen tänkte jag: Men så spännande! Här har jag läst KU:s yttrande och remissyttranden, och ingen har pekat ut att det här rör någonting som handlar om kapitel 2-frågor. Jag måste avslutningsvis ställa frågan: Är det så att Marianne Berg, utan att ha sett någonting av det förut, har upptäckt att fördraget innebär hot mot yttrandefrihet, föreningsfrihet, mötesfrihet eller religionsfrihet, tvångsåtgärder mot enskilda, registrering av politisk åsikt eller införande av dödsstraff eller kroppsstraff? Är det den typen av insatser som ligger i fördraget? Det är de områdena som kapitel 2 pekar ut som grund för en vilandeförklaring.

Vad har Marianne Berg och Vänstern upptäckt i fördraget som ingen annan, vare sig Lagrådet eller konstitutionsutskottet, har sett? Vänstern och Marianne Berg har upptäckt att det finns någonting i det här fördraget. Det har inte heller varit uppe i debatten tidigare, men någonting finns det uppenbarligen som det inte har berättats om tidigare men som rör de här områdena som grund för vilandeförklaring.

Anf. 162 MARIANNE BERG (v) replik:

Fru talman! Jag kan lugna Kerstin Lundgren med att jag varken är för dödsstraff eller kroppsstraf.

När det gäller var jag får mina antaganden ifrån föreslår Kerstin Lundgren Vänsterpartiets kansli. Jag får mycket bra saker från dem, det ska jag säga, men detta är ur en intervju med Pernilla Lindh i Kommunalarbetaren. Hon tar fasta på det jag läste upp tidigare, alltså det vi vill med vår vilandeförklaring. Dels tassar vi för nära våra grundlagar, dels blir de enhälliga besluten majoritetsbeslut, det vill säga då kan det som vi fattar beslut om gå tvärsen mot något några hundra mil längre ned i Europa. Jag läste upp det citatet innan, men det kanske inte Kerstin lyssnade på.

Jag har inget mer att tillägga som svar på dina frågor, Kerstin. Jag sitter i konstitutionsutskottet, och när det gäller utskottets betänkande var ju även du tidigare inne på att det är en tolkningsfråga. Jag har i utskottet tolkat det så att Lissabonfördraget tassar för nära vår svenska grundlag och att vi behöver anta det med ett val emellan.

Lagrådet säger också det, men andra väljer att läsa på s. 4. Jag har valt att läsa på s. 1.

Prot. 2008/09:32

20 november

Lissabonfördraget

Anf. 163 PER BILL (m):

Fru talman! Jag lägger upp mina papper, men tyvärr finns inte Kommunalarbetaren med. Jag tänkte hålla mig till lite tråkigare skrifter, till exempel KU:s yttrande angående Lissabonfördraget och den här lilla boken om Sveriges grundlagar.

Det vi har just nu är lite av en KU-runda. Marianne Berg är, precis som hon sade, medlem av konstitutionsutskottet. Efter mig kommer Annie Johansson från Centerpartiet och Ingvar Svensson från Kristdemokraterna också att företräda KU. Tillsammans ska Annie, Ingvar och jag försöka ta er igenom en del av paragraferna. Det har nämligen inte varit alldeles glasklart att alla har förstått dem på samma sätt under den debatt som varit.

De som säger att det behövs en lång och ordentlig debatt och att det är viktigt får sitt lystmäte i dag. Men jag tycker inte att vi har gjort annat än att diskutera och fundera över detta, både i konstitutionsutskottet och i ett särskilt gemensamt utskott som vi har tillsatt mellan KU och utrikesutskottet, det så kallade KUU. Det har hela tiden handlat om detta fördrag.

KU har mycket grundligt och omfattande undersökt de konstitutionella förutsättningarna för att Sverige ska kunna säga ja till Lissabonfördraget. Om jag gör en liten sammanfattning kan jag säga att vi har tittat på om det behövs någon grundlagsändring för tillträdet. Vi har också tittat på de grundläggande rättigheterna så som de är skrivna i boken *Sveriges grundlagar*. Vi har även tittat på de nationella parlamentens roll.

Vi har dessutom gått lite längre än vad regeringen har gjort genom att vi faktiskt tyckte att det var viktigt att granska Lissabonfördraget även mot våra andra grundlagar, till exempel tryck- och yttrandefrihetsgrundlagarna. Vi ville titta på öppenhetsfrågor. Vi ville titta på tryckfriheten och yttrandefriheten.

Sammantaget på alla dessa områden har vi fått positiva svar: Det behövs ingen grundlagsändring. När det gäller de grundläggande rättigheterna finns det fullgoda möjligheter, och man kanske till och med kan se det som förbättringar, i och med att vi antar Lissabonfördraget. De nationella parlamentens roll blir större, och man kommer in tidigare i processen vilket jag tror är mycket viktigt.

Även när det handlar om öppenhetsfrågor går vi åt rätt håll, även om jag tror att alla riksdagsledamöter i Sverige tycker att det går för långsamt, att andra gör för lite och spjärnar emot. Här tror jag att vi gärna skulle vilja ha kvalificerad majoritet och få fransmän och andra att förstå vikten av detta. Även när det gäller tryck- och yttrandefriheten konstaterar vi att ingenting ändras i och med Lissabonfördraget.

Jag hoppas att många har läst vårt yttrande, för vi har verkligen försökt att ta det här på stort allvar, och jag blir faktiskt lite bekymrad när personer som är ersättare i konstitutionsutskottet använder diverse konsiga ord om vad KU är för något. Jag måste säga att det gör mig lite ont.

Fru talman! Jag kommer från den akademiska världen, och när jag läser Lagrådets texter känner jag mig helt plötsligt som om jag vore tillbaka där. Man resonerar sig fram. Det är inte en politisk pamflett. Man säger att givet den här lagen ger det å ena sidan det här, å andra sidan det

där. Man kan välja att se det så, man kan välja att se det så. Sammantaget kommer vi fram till, och så vidare.

Det känns för oss som har tillbringat tid på universitet och högskolor som ett ganska trevligt sätt att resonera, ett sätt som faktiskt KU, om ni läser vårt yttrande, också använder sig av. Det är ganska mycket resonemang om hur man kan se på Lissabonfördraget givet våra grundlagar. Det finns vissa farhågor, men sedan kommer vi fram till att detta på det hela taget är bra – alltså ett resonemang.

Risken med den typen av resonemang är naturligtvis att de som bara är ute efter politiska poäng kan riva ut en enda mening på s. 1 och slänga den i ansiktet på andra politiker och säga att Lagrådet sade tydligt och klart på s. 1 att så här är det. Då glömmer de bort att detta var en enda mening i ett långt resonemang.

Det vore tråkigt om vi använde Lagrådets och KU:s resonerande sätt att diskutera sig fram med positivt, negativt och sammantaget på det viset. Då får vi nämligen mer och mer av politiska pamfletter på områden där vi inte ska ha det.

Jag skulle vilja fråga Marianne Berg om det här med att vi skulle stoppa allting på grund av Irland, eller som någon sade tidigare i debatten: Redan när Frankrike sade nej borde vi ha stoppat upp alltihop. Menar ni verkligen att vi skulle använda den strategin för alla frågor? Hur blir det då med Kyotoavtalet till exempel? Om ett land som USA säger nej till Kyotoavtalet, borde vi då inte, i logik med det ni säger här, sätta stopp i alla länder för diskussioner om Kyotoavtalet? Det resonemanget blir för mig lite svårt att förstå.

Fru talman! Jag vet att Annie Johansson kommer att gå mer på djupet i paragraferna, men det har tydligen varit lite problem att förstå en del av dem. Om vi vill förändra våra fyra grundlagar använder vi 8 kap. 15 § regeringsformen. Där står det i princip att först tar vi ett beslut. Det blir vilande. Sedan har vi ett val. Därefter tar vi ett exakt likalydande beslut där inte ens ett kommatecken har ändrats. Sedan har vi en förändring i en grundlag.

När det som i dag handlar om godkännande av ett fördrag använder vi oss av två andra kapitel i regeringsformen. Det är 10 kap. 2 § som handlar om förpliktelser som Sverige får gentemot andra länder när vi godkänner ett fördrag. Dessutom använder vi oss av regeringsformens 10 kap. 5 § som handlar om överlåtelse av beslutanderätt. Det är alltså 10 kap. 2 § och 10 kap. 5 §, inte 8 kap. 15 §.

Då säger flera här att det här är konstigt. Jag tror att vi måste förstå att det finns en dualism i den svenska rättsordningen, det vill säga att vi har våra lagar men att vi också har fördrag som gör att vi får förbindelse med andra länder. Det är dualismen i rättsordningen. Det är ingenting konstigt.

Fru talman! Något som inte stod nämnt i KU:s yttrande var vilandeförklaring. Det beror mycket på det som Kerstin Lundgren från Centerpartiet sade alldeles nyss. Det handlar ju om helt andra saker. Det handlar om de grundläggande fri- och rättigheterna enligt grundlagen. Vi fick en lång uppräkningslista av dessa.

Vilandeförklaringen är tillämplig på detta område, men den är inte tillämplig till exempel om några här i kammaren, som jag vet, inte gillar konflikträtten och är rädda för ordningen på den svenska arbetsmark-

naden. Den är heller inte tillämplig, som någon trodde, för att invänta en utredning. Det är inte det som 2 kap. 12 § i regeringsformen handlar om, att vi ska invänta en utredning.

Fru talman! Jag skulle faktiskt vilja ha och jag hoppas att vi senare i debatten får en tydligare förklaring till vad man syftar till när man hävdar att vi ska ha en vilandeförklaring enligt regeringsformens 2 kap. 12 §.

Anf. 164 ANNIE JOHANSSON (c):

Fru talman! Lissabonfördraget väcker många känslor. Motståndare till fördraget målar med den allra svartaste färgen på penseln upp framtidsutsikterna med ett nytt fördrag. Vad ett nej till Lissabonfördraget innebär är, som sagts tidigare, ett ja till Nicefördraget.

Ett nej till Lissabonfördraget innebär inte att vi ska lämna EU. Ett nej till Lissabonfördraget innebär inte någon sorts protestaktion mot ett byråkratiskt och svårstyr EU. Ett nej innebär att motståndarna till fördraget accepterar gällande fördrag och ordning i dagens europeiska union.

Uppenbarligen är det för motståndarna en tillfredsställande ordning

- att ministerrådets möten är slutna,
- att vårt folkvalda EU-parlament inte ska ha mer makt,
- att det inte finns någon utträdesmöjlighet ur unionen,
- att byråkratin ska utökas så att alla medlemsstater ska ha var sin kommissionär,
- att EU inte kan agera med fokus mot människohandel, terrorism och annan gränsöverskridande brottslighet,
- att de nationella parlamenten inte ska ha inflytande i processen,
- att EU inte ska ha en grundläggande stadga för mänskliga rättigheter,
- att EU inte ska ansluta sig till Europakonventionen för de mänskliga fri- och rättigheterna samt
- att medborgare i EU inte ska få uppmaningsrätt till kommissionen.

Uppenbarligen är det så att de som hävdar ett nej till Lissabonfördraget tycker att dagens regler i EU är så briljanta att man vill behålla dem. Uppenbarligen vill inte motståndargänget i riksdagen

- att ministerrådets möten ska vara öppna,
- att vårt folkvalda EU-parlament ska ha makt och medbeslutanderätt på fler områden,
- att vi ska ha färre kommissionärer,
- att EU ska kunna agera med kraft mot människohandel, terrorism och annan gränsöverskridande brottslighet, det vill säga med majoritetsbeslut i det straffrättsliga samarbetet,
- att de nationella parlamenten ska ha inflytande i processen eller

- att EU:s grundläggande stadga för mänskliga rättigheter ska bli rättsligt bindande.

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

Man tycker heller inte att EU ska ansluta sig till Europakonventionen, eftersom ett bibehållande av Nicefördraget gör att EU inte är en juridisk person. Man tycker dessutom inte att medborgare i EU ska få uppmanings- och initiativrätt till kommissionen.

Det är uppenbarligen lägprioriterade frågor för motståndarna här i riksdagen. I stället vill de som säger nej till Lissabonfördraget ha det precis som det ser ut i dag.

Fru talman! Jag är en stor entusiast av Europa, för EU, för ett EU med fri rörlighet. Centerpartiet vill ha ett smalt EU och ett vasst EU, ett EU som lägger full kraft på de gränsöverskridande frågorna, såsom miljö, utrikespolitik och brottsbekämpning. Vi vill ha ett EU som finns till för sina medborgare och som tar till vara våra fri- och rättigheter och samtidigt är välkomnande, tryggt, rättssäkert och tolerant.

EU-samarbetet är positivt för Europa. Det är en viktig politisk nivå för att hantera gränsöverskridande frågor. För oss i Centerpartiet är EU-samarbetet också ett tecken på öppenhet – öppenhet mellan länder, öppna gränser som möjliggör kunskapsutbyte, utveckling, bättre välfärd och ekonomisk tillväxt. Öppenheten och gemenskapen har också fördjupats av de gemensamma texter som antagits. Nu står Lissabonfördraget för dörren. Det är en text som Europa behöver, inte minst på grund av att antalet medlemsländer växer. Alla länder måste kunna delta på lika villkor och kunna påverka på samma sätt.

Det nya fördraget är bra för Europa. Det är också bra för Sverige. EU måste bli mer effektivt och mer beslutskraftigt. Med en gemensam ram kan vi på bästa sätt ta till vara möjligheterna med ett utvidgat Europa. Men vi kan också möta de utmaningar som en alltmer globaliserad värld och integrerad union innebär.

För mig och Centerpartiet, som värnar det öppna Europa, är det mycket välkommet att EU genom att bli en juridisk person nu kan anslutas till Europakonventionen och att EU nu får en rättsligt bindande stadga för mänskliga fri- och rättigheter för medborgarna som man också kan hänvisa till i domstolsmål.

Det är viktigt för oss att utvecklingen nu går mot ett EU som är starkare, flexiblere och mer effektivt. Då får vi också verktygen för att med gemensam front möta klimathoten, att kraftfullt motverka internationell brottslighet och att fortsätta arbetet för fred och säkerhet i Europa.

Fru talman! Dessa är sakfrågorna, och till dem är jag mycket positivt inställd. Som centerpartist tycker jag snarare att det är synd att Lissabonfördraget inte är lika tydligt inom den gemensamma säkerhets- och utrikespolitiken som det är inom det rättsliga samarbetet.

Formfrågan rör det som konstitutionsutskottet särskilt har granskat, och i ett yttrande till utrikesutskottet har vi anfört att beslutet kan fattas med tre fjärdedels majoritet av de röstande, enligt 10 kap. 5 § första stycket tredje meningen i regeringsformen. En omröstning där tre fjärdedelar av de röstande förenar sig är enligt förarbetena lika konstitutionellt tungt som att välja beslut med anledning av stiftande av grundlag, det vill säga två riksdagsbeslut med mellanliggande val – lika konstitutionellt tungt.

Förutom att vara lika konstitutionellt tungt är det dessutom politiskt tungt att få en bred uppgörelse i riksdagen. Hela 75 procent av ledamöterna måste tycka lika. Denna kvalificerade majoritet hör till de absoluta ovanligheterna i den här riksdagen.

För att nu återgå till knastertorr konstitutionell svenska kan jag säga att vid både tillträdet till Amsterdamfördraget och Nicefördraget – båda fördragen rörde överlåtelse av beslutanderätt – fattade man beslut genom tre fjärdedels majoritet i riksdagen.

KU tog i vår beredning av ärendet upp frågan om Lissabonfördraget kan beslutas inom ramen för gällande grundlag eller om den måste ändras. Vi analyserade då om Lissabonfördraget handlar om överlåtelse av beslutanderätt som rör principerna för statsskicket. Samma krav på fri- och rättighetsskyddet som stadgas i regeringsformen och i Europakonventionen måste också vara desamma inom det samarbetsområde till vilket överlåtelse sker.

Konstitutionsutskottet menar att fri- och rättighetsskyddet förstärks och att de krav som uppställs i 10 kap. 5 § första stycket regeringsformen avseende fri- och rättighetsskyddet är tillgodosett.

Konstitutionsutskottet menar också att ingen grundlagsändring är nödvändig för anslutningen till Lissabonfördraget. Vi anser inte att beslutsöverlåtelsen är otillåten enligt 10 kap. 5 § i regeringsformen, och grunderna för det svenska statsskicket rubbas inte. Riksdagen är fortfarande det främsta statsorganet, och den fria åsiktsbildningen är fortfarande densamma.

Konstitutionsutskottet tycker, för att vara extra tydlig, att ett godkännande av Lissabonfördraget kan ske inom ramen för den grundlag som nu gäller. I detta står fem partier eniga, och i detta är också Lagrådet, med några av landets absolut högsta jurister, enigt.

En annan viktig fråga för konstitutionsutskottet har varit fri- och rättighetsskyddet. KU anser att ett fullgott fri- och rättighetsskydd inom EU är en förutsättning för att Sverige ska överlåta beslutanderätt till EU. Därför välkomnar vi den grundläggande stadgan som nu blir rättsligt bindande. Vi markerar också med anledning av att EU ansluter sig till Europakonventionen att vår principiella inställning och uppfattning är att Europadomstolen ska ha en överordnad ställning som uttolkare av Europakonventionens fri- och rättighetsskydd. Vi menar också att rättsakter, som på tryck- och yttrandefrihetens områden från svensk sida uppfattas som konstitutionellt oacceptabla, inte ligger inom det område där beslutanderätt har överlåtits. Sådana frågor kräver i framtiden grundlagsändring och överlåtelse av ny beslutanderätt till EU.

Fru talman! Jag yrkar bifall till samtliga punkter i utrikesutskottets betänkande. Jag yrkar också avslag på Vänsterpartiets yrkande om vilandeförklaring.

Sverige och EU behöver Lissabonfördraget. Vi behöver ett öppnare och mer demokratiskt EU. Vi behöver tydligare rättigheter för medborgarna. Vi behöver regler så att vi mer sammanhållet kan agera internationellt. Vi behöver vassa regler så att klimatfrågan blir en uttrycklig uppgift för unionen. Vi behöver ett EU som får bättre verktyg för den gränsöverskridande brottsligheten. Vi behöver redskap så att utvidgningen kan fortsätta.

Lissabonfördraget rustar EU för att bättre möta globaliseringens utmaningar. Jag vill se ett Europa och ett samarbete mellan Europas länder där frihet, säkerhet och rättvisa är ledord. Lissabonfördraget möjliggör att EU kan agera mer kraftfullt på dessa områden och att samarbetet blir mer öppet, mer demokratiskt och mer effektivt. Därför är det så viktigt att vi ratificerar fördraget.

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

Anf. 165 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att inte heller Miljöpartiet accepterar Nicefördraget. Vi vill se ett annat Lissabonfördrag än detta. Den här okritiska hejramsans om Lissabonfördraget gör mig mörkrädd.

Annie Johansson säger att det är byråkrati med en kommissionär per medlemsland. Byråkrati? Så länge EU-kommissionen har de maktbefogenheter den har är det avgörande att varje land har en EU-kommissionär. Jag vet att det fanns liknande diskussioner för tio år sedan, det vill säga att om EU skulle utvidgas med tio länder skulle det bli tio nya kommissionärer. Då skulle kommissionen aldrig fungera. Sanningen är att även nuvarande EU-kommissionär Margot Wallström säger att det fungerar alldeles utmärkt.

Någon brist på lagförslag från EU-kommissionen har det inte blivit med 27 EU-kommissionärer.

Annie säger också att det är jättebra att rättighetsstadgan blir juridiskt bindande. Men Regeringsrätten säger i sitt remissvar att det är högst oklart vilken ställning stadgan kommer att få och att EG-domstolens praxis framöver kommer att avgöra hur den ska hanteras.

När det gäller de arbetsrättsliga frågorna vet vi också att den svenska domaren i EG-domstolen Pernilla Lindh säger att man redan i dag tar hänsyn till denna stadga när man fattar beslut i EG-domstolen. Vilken betydelse har detta? Varför är det så viktigt att detta ska ratificeras? Jag förstår inte detta.

Smalt men vassare. Men hur mycket smalare blir detta? Blir inte Lissabonfördraget mycket tjockare? På 68 nya politiska områden får EU mer att säga till om. Det finns inte en skymt av att EU skulle bli mindre byråkratiskt av Lissabonfördraget. I så fall undrar jag om vi har läst samma fördrag.

Anf. 166 ANNIE JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag är helt övertygad om att vi har läst samma fördrag men att vi har olika glasögon när vi läser artiklarna.

Jag är också medveten om att både Miljöpartiet och Vänsterpartiet har hoppat över vissa artiklar när ni har läst fördraget, bland annat artikel 28 som garanterar kollektivavtal och strejkrätt.

Ulf Holm säger att han inte vill ha Nicefördraget utan att han vill ha ett annat fördrag. Jag kan bara med glädje ta emot detta. För bara några månader sedan ville ni lämna EU, och nu har ni kommit så pass långt och är så pass konstruktiva att ni faktiskt vill skapa ett helt nytt fördrag.

Jag skulle vilja påpeka att den rättsligt bindande stadgan är viktig för EU. Den rättsligt bindande stadgan är viktig för de medborgare som nu kan hänvisa till denna i domstolsmål. Den har använts i praxis, som Pernilla Lindh mycket riktigt lyfter fram. Jag tycker också att det är viktigt att föra in den som ett tillägg till Lissabonfördraget.

Ulf Holm frågar mig också på vilka områden EU har blivit vassare. Det är många områden som EU har blivit vassare på, inte minst inom det rättsliga samarbetet, där vi går från enhälligt beslut till kvalificerat beslut. Det är jätteviktigt att vi kan jobba mer mot gränsöverskridande brottslighet, människohandel och terrorism. EU får nu verktyg att jobba med detta.

Det finns också vissa helt nya kompetenser för EU. Jag välkomnar dem. EU ska bli smalare på rätt sätt. Jag säger absolut inte nej till att EU ska pyssla med gemensamt humanitärt bistånd, med en mer öppen och effektiv administration, med gemensamma åtgärder mot människohandel, med villkor för medborgarinitiativ och exempelvis en utträdesparagraf. Jag välkomnar de besluten, och jag tycker att EU har fått nya verktyg och områden som väl passar in i det Centerpartiet driver.

Anf. 167 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag frågade på vilka områden EU hade blivit smalare. Annie Johansson svarade på något helt annat. Vi kanske inte bara har olika glasögon utan också olika hörförmåga i dessa frågor.

Det är bra att Annie Johansson är tydlig. Centerpartiet kan inte och vill inte driva miljöfrågor på internationell nivå. Hon säger att hon är helt nöjd med detta och de beslutskompetenser som finns i Lissabonfördraget. Då ska man vara medveten om att alla de som bestämmer – EU-länderna – har sagt att vi inte ska öppna för en ny fördragsändring de närmaste 10–20 åren. Då är detta chansen att försöka få in något om klimat- och miljöfrågor. EU får inga nya verktyg alls på dessa områden. Det tycker tydligen Annie Johansson är helt okej. Då tar man inte framtidens utmaningar på allvar. Då skulle man faktiskt se till att agera för att göra någonting nu. Det är en av anledningarna till att vi säger nej. Vi vill se ett annat fördrag.

Det här betyder också att Annie inte bryr sig om den svenska modellen. Det är inte klart och tydligt. Man ändrar inte grundartiklarna i fördraget som har legat till grund för EG-domstolens beslut i Lavallfrågan. Då accepterar ni att det får vara så. Det är kanske ingen överraskning, men det är bra om väljarna får veta att Centerpartiet absolut inte försvarar den svenska modellen.

Sedan var det frågan om rättighetsstadgan. Du kan inte på allvar säga att invånarna i medlemsländerna inte har haft detta skydd innan. Alla länder i EU är medlemmar i Europarådet. Europarådets konventioner är just skyddet för mänskliga rättigheter. Det är de som ansvarar för detta. Rättighetsstadgan är inget annat än just Europarådets konventioner. Då är det Europadomstolen som avgör dessa frågor. Det är en viktig skillnad.

Anf. 168 ANNIE JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Europas medborgare står under Europakonventionens beskydd. Men jag är också glad att med Lissabonfördraget står även institutionerna i EU under Europakonventionens skydd för mänskliga fri- och rättigheter.

Jag kan ta upp artikel 28 i avdelning IV som handlar om solidaritet, som Miljöpartiet vill ha undantag från. Artikel 28 handlar om förhandlingsrätt och rätt till kollektiva åtgärder. Det har varit en springande punkt under hela dagens diskussion. Det står att arbetstagare och arbets-

givare, eller deras respektive organisationer, i enlighet med unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis har rätt att förhandla och ingå kollektivavtal på lämpliga nivåer och att i händelse av intressekonflikter tillgripa kollektiva åtgärder för att försvara sina intressen inbegripet strejk. Det är vad som står i det liggande Lissabonfördraget. Detta vill alltså både Miljöpartiet och Vänsterpartiet ha ytterligare undantag från för att stärka den svenska modellen.

Jag skulle vilja säga, tillsammans med Socialdemokraterna, LO, Socialistinternationals och Europafacket, att det som står här är en garant för den svenska modellen. Vi politiker i Sveriges riksdag ska fortsätta att hävda den svenska modellen på europeisk nivå.

Jag är också glad att Lissabonfördraget innehåller skrivningar om miljöpolitik. Jag är glad – som många på allianssidan har sagt till Miljöpartiet tidigare – att Miljöpartiet nu har lämnat det aktiva motståndet mot EU och jobbar på ett mer konstruktivt plan och till och med är berett att fila på ett nytt fördrag för EU.

Anf. 169 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Jag gifte mig för lite över 41 år sedan. Det har väl ingen konstitutionell betydelse, säger ni. Nej det har det inte. Men det är en ganska intressant tanke att i samma ögonblick som jag gifte mig överlät jag en del av mina personliga beslutsbefogenheter. Det är alltså så att varje samarbete, oavsett om det är frivilligt, innebär att man överlåter beslutsbefogenheter. Det är inget konstigt med det. Man kunde nästan tro av den här debatten att det skulle vara konstigt.

Fru talman! Lissabonfördraget torde vara det sista stora fördraget under överskådlig tid för den europeiska unionen. Om det får träda i kraft skulle jag tro att det dröjer mycket länge innan man tar sig an de stora institutionella frågorna.

Lissabonfördraget har blivit ett tilläggsfördrag, men det har varit på agendan ända sedan Nicefördraget antogs i december 2000. Det ratificerades senare, men själva regeringskonferensens slutpunkt var i december år 2000.

Det har slitits och släpats med det här i det europeiska konventet, där bland annat Göran Lennmarker och jag var två av riksdagens fyra delegater vid det tillfället, och i två regeringskonferenser.

Vi är nu framme vid en ratificeringsprocess i Sverige. Jag tänkte försöka peka på en del konstitutionella bitar i det hela, men först tänkte jag ta upp ett par frågeställningar som har figurerat lite i debatten och som kanske inte direkt har konstitutionella aspekter.

Det har nämnts i åtminstone ett par inlägg att vi skulle få en EU-president. Det står inte så i den svenska översättningen, utan det står ”vald ordförande”.

Jag har fått en del mejl om det här med president, och jag började titta på detta. I den engelska översättningen står det mycket riktigt *president*. Men det intressanta är att om vi tittar på den engelska översättningen får vi inte bara en president i EU utan tre presidenter – en för Europeiska rådet, en för kommissionen och en för Europaparlamentet. Den intressanta frågeställningen är: Kommer den här valde ordföranden att ha presidentiella befogenheter? Svaret är nej.

Det finns en annan fråga som har dykt upp i debatten, och det gäller försvarssamarbetet. Det är en väldigt intressant debatt. Jag tycker att den blir lite sned.

Det står så här: ”Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken skall omfatta alla frågor som gäller unionens säkerhet, inklusive den gradvisa utformningen av en gemensam försvarspolitik som skulle kunna leda till ett gemensamt försvar, om Europeiska rådet beslutar det.”

Det var inte ur Lissabonfördraget jag läste det där utan det nu gällande fördraget. Det är inga konstigheter. Det finns redan där. Det har visserligen gjorts vissa modifieringar, men den problematiken – om det nu är en problematik – finns redan i det här gällande fördraget.

Fru talman! I EU-debatten har det framställts som ett problem med nationellt överlätna befogenheter i förhållande till den kapacitet som EU förfogar över. Men det är inget konstigt i sig. Tilldelade befogenheter och EU:s kapacitet är ju kommunicerande kärl.

I EU-fördraget står det bland annat i artikel 5: ”Principen om tilldelade befogenheter ska styra avgränsningen av unionens befogenheter.” Lite senare står det: ”Enligt principen om tilldelade befogenheter ska unionen endast handla inom ramen för de befogenheter som medlemsstaterna har tilldelat den i fördragen för att nå de mål som fastställs där.”

Handlandet måste ju ske inom befogenheterna, och det är där beslutsreglerna kommer in. De är väldigt viktiga – vi ska inte bortse från detta – men det har ingenting med befogenhetsöverlåtelse att göra i sig.

Det intressanta är alltså att beslutsreglerna sker inom den här ramen som befogenheterna har gett. Man fokuserar ibland på detta att det är väldigt konstigt att man inte tar upp diskussionerna om beslutsreglerna. De är viktiga, men de ligger inte under 10 kap. 5 § i regeringsformen utan under 10 kap. 2 §. Jag ska inte fördjupa mig i den delen.

Det intressanta är också att när vi ratificerar det här fördraget – om vi nu gör det, vilket jag hoppas – innebär det att vi godkänner fördraget med kvalificerad majoritet. Eftersom vi överför befogenheter måste vi göra det även i den delen, enligt 10 kap. 2 § i regeringsformen. Då fastställer vi ju också beslutsreglerna med kvalificerad majoritet.

Man kunde tänka sig att vi hade haft ett fördrag som inte innebar förändrade beslutsbefogenheter. Då kunde man ha fastställt ändrade beslutsregler med enkel majoritet. Men det krävs ändå att riksdagen fattar ett beslut om dessa beslutsregler. Det är väldigt viktigt att komma ihåg det. Det smygs inte in förändrade beslutsregler, utan riksdagen fattar beslut om detta, även om det inte sker enligt 10 kap. 5 § utan sker enligt 10 kap. 2 § i regeringsformen.

Fru talman! Det här med principerna för statsskicket har vållat en hel del huvudbry i debatten, även utanför den här kammaren. Det var mycket diskussion om det redan när vi införde detta 2002, som trädde i kraft från 2003. Man kan säga att själva beskrivningen, som inte rör principerna för statsskicket, kanske inte är så bra rättsligt sett. Det har ju också invänts mot detta att det inte riktigt stämmer överens med motivskrivningarna, utan det bygger på att det inte ska vara i strid med principerna för statsskicket.

Konstitutionsutskottet säger i sitt utlåtande om detta 2002 att det är så man ska göra. Men man säger också att denna paragraf inte är någonting

som rättsliga myndigheter ska tillämpa, utan det är riksdagen själv som avgör detta om principerna för statsskicket.

Vad som är intressant i sammanhanget är att konstitutionsutskottet också säger att om man kommer fram till att någonting rör principerna för statsskicket, det vill säga är i strid med principerna för statsskicket, bör det föranleda grundlagsändringar. I det läget är slutsatsen av det resonemanget att om man hävdar att ett fördrag rör principerna för statsskicket har man också bevisbördan att peka på vilka grundlagsförändringar som är nödvändiga i sammanhanget.

Den debatten har varit väldigt oklar, tycker jag, både här i kammaren och utanför. De kraven ställs faktiskt på den som hävdar att Lissabonfördraget rör principerna för statsskicket, det vill säga skulle vara i strid med grundlagen.

Jag hade en del andra saker att säga, men jag ska inte förlänga debatten alltför mycket. Men jag måste säga att det finns ett förslag om vilandeförklaring, och om olyckan skulle vara framme så att man inte uppnår fem sjättedels majoritet i det här beslutet kommer frågan att gå till KU. Det är inte så att den avgörs direkt.

Jag har tittat en del på förarbetena, och det är inte självklart att det är möjligt med en vilandeförklaring. Men man får väl vara så pass öppen att man säger att KU måste i lugn och ro få pröva det om det skulle hända. När man tittar på grundlagskommentarerna och i förarbetena finns det ett väldigt snävt utrymme för att över huvud taget ha vilandeförslag.
(Applåder)

Anf. 170 ANNA KINBERG BATRA (m):

Fru talman! Tack, ni som fortfarande sitter på läktaren! Det gläder mig att några är kvar, och också att det var så många diplomater här under dagen, därför att det här är en ganska viktig dag i kammaren.

Nu är det nämligen dags, efter en väldigt lång och djup process, att fatta beslut om svensk anslutning till det här fördraget. Alla övriga 26 länder gör det på sitt sätt och får uttrycka sin åsikt. 24 har som bekant redan gjort det. Och nu är det äntligen vår tur.

Det är en ganska gedigen process, där alla som vill också har fått vara med. Jag tycker att man ska börja med att säga det till dem som har invändningar.

I början av augusti i år utbröt krig mellan två europeiska länder, varav ett nu visar tecken på att rusta upp i vår omedelbara närhet. I mitten av september i år föll den amerikanska investmentbanken Lehman Brothers, vilket blev ett startskott till den globala finanskris som vi också har diskuterat större delen av dagen. Den berör svenska boende, företag, hela finansmarknaden och småsparare med flera. I december nästa år träffas stats- och regeringsledare och världens länder i Köpenhamn för att försöka nå en global uppgörelse om klimatet, där vi i Europa ska försöka få med länder från alla delar av världen för att rädda det klimat som påverkar luft, vatten och det vi andas utanför fönstret och här inne.

I dag är det svårt, om inte omöjligt, att dra gränsen mellan nationell politik och omvärlden. Den övriga världen påverkar oss i vår vardag, och kanske mer den här hösten än på länge. Genom EU har vi allt större möjligheter att påverka världen. Vi har makt över det som påverkar oss genom att använda Europasamarbetet. Det gäller inte bara viktiga frågor

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

som frihet, fred, finanskris och miljöhot. Det gäller också internationell terrorism med mera, och det alldeles oavsett hur man röstade 1994 eller vad man tycker om EU. De här frågorna kan vi inte lösa ensamma här inne. Dem måste vi lösa gemensamt.

Hösten har satt EU på prov och visat att EU faktiskt står upp när det blåser. Men EU skulle kunna fungera ännu bättre.

När svenska väljare får frågor om EU i dag är stödet för samarbetet större än någonsin, men också intresset för sakfrågor och kraven på tydliga resultat i dem. Lissabonfördraget är inte svaret på alla frågor, men det ger EU ett verktyg för att fungera bättre. Det är väldigt bra. Men EU är varken mer eller mindre än just ett verktyg för samarbete mellan olika länder, mellan självständiga demokratiska stater – det bästa i världen, men det räcker inte, för det är upp till oss vad vi använder detta verktyg till.

Därför vill jag ta upp en aspekt av detta som delvis har berörts i dag men inte särskilt mycket, nämligen den demokratiska förankringen av Europasamarbetet här hemma, här inne, och hur den blir ännu bättre med fördraget. Där har vi en av de största vinsterna med Lissabonfördraget jämfört med just Nicefördraget, som gäller i dag. Förutom effektivare samarbete mot brottslighet och terrorism, möjlighet till utbildning och sådana väldigt bra grejer är det just öppenhet, kompetensfördelning och demokrati som vinner. Det blir tydligare och bättre, och vi får faktiskt bättre grepp om EU med det här.

När det gäller öppenheten är det viktigt att framhäva att EU får ett öppnare beslutsfattande genom Lissabonfördraget. Det är ibland med viss rätt som folk undrar vad de håller på med inte bara i Bryssel utan kanske här inne också, och i de slutna rum som finns. Det här rummet är sällan slutet, men det finns slutna rum i EU. Dem vill vi få bort. Det är väldigt bra att använda Lissabonfördraget till att öppna beslutsprocessen. Därför är det också väldigt bra att stärka de folkvalda parlamentarikernas roll. Det är ju liksom vårt jobb att kommunicera med dem som har satt oss här. Det gäller även i Europaparlamentet.

Sedan är det väldigt bra att just få tydligt definierade befogenheter. Ni som klagat mycket på att EU gör fel saker eller för mycket eller är oroliga för en sådan utveckling ska lyssna nu, faktiskt. Det är nu som vi får definierade befogenheter. Med Lissabonfördraget slås det – äntligen, kan också jag tycka – tydligt fast vad EU ska göra, får göra och inte. I fördraget står faktiskt tydligt – vilket vissa debattörer tycks ha missat – att varje befogenhet som inte har tilldelats unionen ska tillhöra medlemsstaterna. Det är vi som äger EU, inte tvärtom, och det är väldigt välkommet.

Ibland kan man i debatten få för sig att vissa debattörer tror att det sitter en liten djävul, en konspiration, i Bryssel och bara kör i en viss riktning och ska driva igenom sin vilja. Man hör i debatten att EU vill det ena och det andra eller att EU håller på med det ena eller andra. Men så är det faktiskt inte, utan det är upp till oss hur samarbetet ska fungera.

Med Lissabonfördraget får vi nu tydligt fastslaget de områden där EU ska och får lagstifta och på vilka områden samarbetet ska ske i form av erfarenhetsutbyte. Maktfördelningen blir tydligare, och det ger oss större och bättre möjligheter till ansvarsutkrävande. Det är väldigt bra för demokratin både här och i Europa i övrigt.

Med Lissabonfördraget införs också en bättre parlamentarisk kontroll av vad EU gör. Det införs både tydliga befogenheter och en tydlig lista över vilka kompetenser EU ska ha och en stark roll för oss som nationella parlamentariker att kontrollera det här. Vi får rätt och möjlighet att säga ifrån på skarpa också, om EU skulle göra något som är fel. Då kan vi faktiskt tvinga kommissionen att backa och tänka om.

Det här får ibland kritik. Det har jag också hört i debatter. I till exempel Miljöpartiets motion menar man att det här inte räcker. Men då vill jag påminna om att det här är det skarpaste som någonsin har funnits i EU:s historia. Ju skarpare bromsmekanismer man vill ha, desto mer ska man rösta för Lissabonfördraget senare i kväll. Nu får vi en parlamentarisk kontroll av att EU gör rätt saker, och den får tändar.

Det här har testats vid flera tillfällen. Här i Sveriges riksdag har vi gjort det Göran Lennmarker brukar kalla torrsim vid flera tillfällen. Det har gjorts också i flera olika parlament runt om i unionen. Det här har jag och många andra ledamöter deltagit i erfarenhetsutbyte om. Vi har sett att det här redan nu ger starkare engagemang hos nationella parlamentariker i olika länder och också hos till exempel berörda kommissionärer, som brukar vara med i diskussionerna.

När vi diskuterade rambeslutet om terrorism vid ett sådant tillfälle fanns det en del invändningar, några om subsidiaritet och ytterligare några om proportionalitet. Jag som var där och hörde den ansvarige kommissionären kan försäkra er som tvivlar på detta att kommissionärer också är politiker och tar invändningar från parlamentariker på mycket stort allvar, just därför att ingen kommissionär vill lägga fram förslag som inte har en chans att överleva. Det här får tändar så fort Lissabonfördraget träder i kraft. Det skulle göra stor nytta för förankringen här hemma, där EU är mer och mer vardag.

Nu är det upp till oss hur vi använder kontrollerna. Hur använder vi de möjligheter till positiv påverkan som finns redan i dag? Redan i dag kan vi yttra oss över grön- och vitböcker. Redan enligt dagens riksdagsordning "skall" – inte "får" – utskotten bevaka sina EU-frågor. Det är många som gör det, och många fler än då jag kom in här första gången för nio år sedan, då EU-frågor var något för specialister och möjligen särskilt kunniga utrikespolitiker. Nu berör det alla utskott, och de flesta märker det också. Men det varierar lite med lust, intresse och säsong.

Det förändras om Lissabonfördraget träder i kraft. Då har vi åtta veckor på oss att på skarpa kontrollera om ett förslag stämmer med subsidiariteten eller inte: Ska EU göra detta eller inte? Om svaret blir nej ska vi prata med likasinnade i andra länder och snacka ihop oss, så att vi når någon av gränserna som man faktiskt kan göra något med. Då duger det inte att säga att vi vill ha längre sommarlov eller att EU får man sköta i EU-nämnden eller i utrikesutskottet.

Om man som politiker i något fackutskott får ont i magen av ett EU-förslag har man faktiskt möjlighet att göra något. Då måste man ta den och göra läxan här hemma. Nu förs diskussionen om hur det här formellt ska organiseras. Jag tror inte att det är det som är det allra viktigaste.

När jag var liten sade min mamma alltid till mig att man inte bara ska gnälla utan göra något. Det har säkert era mammor också sagt. Det är därför ni sitter här en sådan här kväll. Nu ges den här möjligheten även i

Europapolitiken, och den kan vi använda här hemifrån. Det tycker jag att vi ska göra.

Ett nej till Lissabonfördraget innebär ett ja till Nice och ett nej till alla dessa möjligheter. Det innebär nej till tydligare befogenheter och nej till bättre parlamentarisk kontroll. Det vore synd just för förankringen av EU i vardagen här hemma.

Anf. 171 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Det är härligt att höra att Anna Kinberg Batra värnar de demokratiska förbättringarna i EU och hur vi riksdagsledamöter kan bli mer involverade. Det skulle vara ännu roligare och skönare att höra att hon verkligen vurmade för väljarnas inflytande och delaktighet i EU. Varför säger Moderaterna nej till en folkomröstning om Lissabonfördraget? Det är en grundläggande sak att vi skulle kunna få en debatt i Sverige om vad det här fördraget innebär, eftersom vi uppenbarligen tolkar innehållet ganska olika.

Visst är det bra att de nationella parlamenten får mer delaktighet, men frågan man får ställa sig är: Skulle de inte kunna göra det ändå?

Den andra saken är att det finns ett förslag om att parlamenten ska kunna pröva subsidiaritetsprincipen.

Det är jättebra, men det handlar om att vi bara får pröva. Vi kan inte stoppa ett förslag. Och det är inte förslagets innehåll politiskt som vi kan stoppa eller pröva, utan det är om det strider mot EU:s subsidiaritetsprincip, det vill säga var beslutet bäst passar. Det är inte det politiska innehållet det nationella parlamentet ska titta efter. Och som sagt, vi kan bara pröva det. Vi kan aldrig stoppa det, utan EU-kommissionen ska ompröva och eventuellt göra om förslaget.

Har man så låga krav på demokratiskt inflytande från de nationella parlamenten kanske man är lycklig, men jag tycker inte att det är tillräckligt. Dessutom ska man veta att det finns passareller, ett svårt ord men en gångbro som innebär att EU med enhällighet kan besluta om befogenheter som i dag inte är överstatliga. Det vill säga att när det gäller beslut som i dag fattas med enhällighet kan EU själv bestämma att man ska gå över till kvalificerad majoritet och därmed kunna köra över några länder.

De passarellerna finns fortfarande. Det innebär i princip att de nationella parlamenten får mindre makt.

Anf. 172 ANNA KINBERG BATRA (m) replik:

Fru talman! Ni kanske inte vet allihop att Ulf Holm och jag firade midsommar ihop förra året. Det beror på att vi satt här i huset, då också nattetid. Jag minns inte på rak arm om Ulf Holm var med på telefon. Det var du möjligtvis. Men vi var flera som satt här i huset på natten och förankrade just det detaljerade mandatet till det som skulle bli reformfördraget, det vill säga ytterligare ett steg i den mycket gedigna, långa, djupa och breda process som Sverige har haft i behandlingen av det här fördraget så här långt.

Ett skäl till att vi är bland de allra sista i unionen med att fatta ett sådant här beslut och ha en sådan här debatt är att vi har haft en bred remissrunda och att vi har gjort det här i alla de steg som vi brukar ha när vi behandlar sådant här i Sverige. Ulf Holm och jag har varit närmast

handelsresande i debatter om Lissabonfördraget, och det tycker jag är mycket bra.

Självklart har vi ledamöter ett ansvar att vara utanför den här kammaren och diskutera sådana här frågor. Det har vi gjort oerhört mycket. Jag tycker att det har framgått under dagens debatt att vi följer den process, form och tradition som vi har i Sveriges riksdag med fördragsändringar. Vi har ju haft flera sådana sedan vi gick med i EU, som väl bekant. Så nog har vi haft en process och en debatt, och det ska vi fortsätta att ha, tycker jag.

Ulf Holm säger själv – så det skulle jag inte behöva upprepa, men det kan jag roa mig med att göra ändå – att om en viss andel av de nationella parlamenten – det finns i tre nivåer – säger att ett förslag strider mot subsidiariteten ska, som Ulf Holm så riktigt påpekade, kommissionen ompröva det. Kommissionen består av politiker som rimligen vill ha igenom sina förslag. Jag tycker att man ska lita även på dem.

Till sist vad gäller passarellen, detta fikonspråk, kan EU:s stats- och regeringschefer i enighet bestämma att ändra något om de vill. Men det är stats- och regeringschefer, med nationell parlamentarisk kontroll dessutom, där de nationella parlamenten är med. EU är inget monster med en egen vilja. EU är varken mer eller mindre än vad vi gör det till, och ska EU göra något alldeles annat krävs det självklart enhällighet.

Anf. 173 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Ja, Anna Kinberg Batra, det är just det som bekymrar mig, att det är regeringarna som styr och att den nationella kontrollen är så bristfällig i Sverige. Hur många gånger har den borgerliga majoriteten här i riksdagen gått emot regeringens uppfattning i någon EU-fråga under ett EU-nämndsmöte? De gångerna kan man räkna på ena handens fingrar. Jag vet inte ens säkert om det hänt någon gång. En gång kanske.

Det är det som är problemet. Den nationella kontrollen fungerar ju inte, och den borgerliga regeringen har redan visat prov på dåligt omdöme i EU-frågorna och hur man hanterar dem. Så det är inget bra argument, tycker jag.

Jag skulle vilja se en demokratisk förbättring. Visst är det bra att de nationella parlamenten blir mer involverade, men för mig är det ännu viktigare att också väljarna och medborgarna känner en delaktighet i EU-processen och hur man kan påverka.

Då gäller det grundläggande, att beslut bör fattas på så låg nivå som möjligt och inte flyttas ifrån. En svensk riksdagsledamot representerar ungefär 25 000 väljare, en EU-parlamentariker 625 000 eller 630 000. Det är en viss skillnad. Då förstår alla att det är mycket svårare att påverka den representanten.

Jag menar att det är farligt att flytta över så pass mycket makt som nu sker till EU-nivå. Det borde finnas en självsanering på de punkterna.

Jag frågar också: Varför vill man inte ha en ordentlig offentlig debatt i de här viktiga frågorna som Lissabonfördraget och EU:s framtid handlar om? Varför är det så hårdnackat att man inte vill ha en svensk folkomröstning i de här frågorna?

Jag är medveten om, fru talman, att det är lite i sista sekunden att begära en folkomröstning nu. Men det är ändå viktigt att påpeka att jag tror

att det hade varit bäst för den demokratiska delaktigheten i EU-projektet att vi hade haft en folkomröstning. Nu får vi tyvärr inte det. Jag beklagar detta, fru talman.

Anf. 174 ANNA KINBERG BATRA (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att framför allt ni som sitter på läktaren, följer det här på webben, hemma eller sitter här i salen denna sena timme om något visar att vi har en öppen debatt. Vi har som sagt fört den vid många tillfällen utanför det här huset också. Det behöver man inte ha folkomröstning för att ha, varken nu, förut eller efteråt.

Varför röstar vi inte emot regeringen oftare i EU-nämnden? För min del – jag kan bara svara för mig själv och stora delar av min partigrupp möjligtvis – beror det på att vi har en så bra regering som gör bra saker. Den inser att påverkan i EU får man inte genom att vara emot eller ställa sig på tvären och ropa nej till allting utan genom att delta vid förhandlingsbordet och försöka påverka, ibland emot dumma förslag. Det ska vi veta. Vi är till exempel överens om att hålla in skattekonor och försvara frihandeln.

Men ofta är vi för, just när det gäller frihandel och öppenhet, i klimatfrågan till exempel. Så jobbar alliansregeringen. Det tycker jag är ganska bra. Det är nästan varje vecka. Ibland får vi diskussioner inför EU-nämnden också.

Jämfört med våra kolleger i många andra nationella parlament har vi en väldigt stark parlamentarisk kontroll av vår regering. Vår regering åker aldrig till ministerrådet utan att ha förklarat för riksdagen vad de ska tycka och varför och hur. Det slarvas det med i många andra länder men inte i Sverige.

Hur gör vi väljarna delaktiga? Jag tror att ett skäl till att så många moderata väljare – största andelen av alla partier faktiskt – stöder samarbetet är att de ser tydliga resultat, många olika sorters politiker som bryr sig och att vi vill använda samarbetet för att det ger oss makt över det som ändå påverkar oss.

Jag noterar att Ulf Holm inte har förklarat i dag heller hur ni ska lösa internationella problem med klimat och miljö, internationell terrorism och annat. Varför skulle det bli så mycket bättre med Nicefördraget eller genom att lämna? Det tror jag tyvärr att Ulf Holm fortfarande vill. Änglar du dig ska du få en ask europaliner.

Anf. 175 JOSEFIN BRINK (v):

Fru talman! Av debatten i dag har det framgått att Lissabonfördraget kommer att innebära många och stora förändringar. Men redan den 18 december förra året inträffade en väldigt stor förändring av själva grundförutsättningen för Sveriges EU-medlemskap. Det var den dag då EG-domstolen tog sig rätten att lägga sig i och begränsa konflikträtten på svensk arbetsmarknad genom att förklara att Byggnads och Elektrikerförbundets blockad mot det lettiska företaget Laval stred mot EG-rätten.

Det är ingen överdrift att påstå att Lavaldomen är ett direkt ingrepp av EU i den svenska kollektivavtalsmodellen. Som redan har nämnts i debatten här i dag var just oron för att EU skulle kunna lägga sig i och begränsa kollektivavtalsmodellen en av de hetaste frågorna inför folkomröstningen om det svenska EU-medlemskapet.

Det var därför som den dåvarande borgerliga regeringen åkte ned till Bryssel och såg till att Sverige fick ett slags löfte om att kollektivavtalsmodellen skulle bestå även efter ett EU-inträde. Det var alltså den grundförutsättning som gällde när en majoritet av det svenska folket, inklusive fackföreningsrörelsen, röstade ja till ett svenskt EU-medlemskap.

Fram till den 18 december förra året trodde nog väldigt många att den förutsättningen faktiskt gällde, men så var det alltså inte. I och med Lavaldomen har EG-domstolen tagit sig rätten att lägga sig i och begränsa den svenska kollektivavtalsmodellen.

Ja, men, säger anhängarna av Lissabonfördraget, det var ju med det gamla fördraget som man fällde den domen. När det gäller Lavaldomen, Rüffertdomen och Luxemburgdomen var det med Nicefördraget man dömde.

Får vi i stället bara igenom Lissabonfördraget kommer de fackliga rättigheterna att stärkas, eftersom rättighetsstadgan blir juridiskt bindande. Jag önskar att det verkligen vore så. Men jag tror det inte.

Där litar jag på vad arbetsrättsjurister, fackliga företrädare och andra, inklusive EU-kommissionären Margot Wallström och den svenska domaren i EG-domstolen Pernilla Lindh, har sagt. Det kanske tål att påpekas, på förekommen anledning, att ingen av dem är anställd på Vänsterpartiets kansli.

Vad de har sagt är att införandet av rättighetsstadgan i Lissabonfördraget inte ändrar någonting när det gäller hur EG-domstolen i framtiden kommer att bedöma avvägningen mellan den fria rörligheten på den inre marknaden och fackliga stridsåtgärder.

Även med Lissabonfördraget på plats kommer fackliga rättigheter i framtiden att löpa stor risk att i EG-domstolen förlora framtida matcher mot den fria rörligheten. Det är den risken som vi i Vänsterpartiet inte tycker att Sverige ska ta.

Vi vill inte riskera att den svenska fackföreningsrörelsen går samma öde till mötes som fackföreningsrörelsen i USA. Den nöttes sakta men säkert ned av långdragna och dyrbara rättsprocesser i den amerikanska högsta domstolen. Det gjorde det till slut så svårt, så dyrt och så kostsamt att ta till konflikt att det inte längre gick.

Vi anser att vi en gång för alla måste sätta punkt för EG-domstolens rätt att avgöra om, när och hur fackliga stridsåtgärder får sättas in och vad som är tillåtet att kräva i förhandlingar om kollektivavtal.

Vi vill ingenting mindre än att det löfte som gavs när vi blev medlemmar i EU nu ska infrias och ges juridisk giltighet. Så länge som vi inte har godkänt Lissabonfördraget har vi kvar makten att ställa krav på EU att faktiskt göra det.

Herr talman! I dag är det vi i oppositionen som för en gångs skull har den här frågan i vår hand. Vi socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister har det avgörandet i vår hand. Tillsammans kan vi tillmötesgå det beslut som LO-kongressen fattade att vi ska vänta med att godkänna Lissabonfördraget tills efter det att Claes Stråth har presenterat sin utredning och den analyserats i lugn och ro.

På så sätt behåller vi möjligheten att villkora godkännandet av fördraget med 100 procent hållbara garantier för våra kollektivavtal och vår strejkrätt. Ja men, säger då Lissabonfördragets anhängare: Är inte det

väldigt egoistiskt av Sverige att bara vilja värna sin egen kollektivavtalsmodell? Dessa domar berör ju löntagare i hela EU.

Det är förstås sant. Men vad finns det för motsättning mellan att ta strid för och försvara de framsteg och de rättigheter som den svenska fackliga rörelsen här har kämpat till sig och att samtidigt solidariskt verka för att löntagarnas rättigheter stärks också i andra länder?

Omvänt är frågan: Vad har lågavlönade arbetare i Lettland eller Slovenien att vinna på att den svenska fackföreningsrörelsen och den svenska kollektivavtalsmodellen försvagas? Jag är tvärtom helt övertygad om att om vi i dag fattar beslutet att ställa krav på respekt för strejkrätten och kollektivavtalen här i Sverige kommer det att stärka kampen för fackliga rättigheter i alla EU-länder.

Om beskedet i kväll kablas ut att den svenska oppositionen vägrade att godkänna Lissabonfördraget i syfte att sätta stopp för EU:s alltmer löntagarfientliga utveckling och hävda rätten för fackliga organisationer att bekämpa lönedumpning på den inre marknaden är jag ganska säker på att det kommer att tända gnistor av hopp hos löntagare på hela den europeiska kontinenten.

Jag tycker att vi ska ta detta tillfälle i akt. Jag yrkar bifall till reservation 5. Den kräver garantier för kollektivavtalsmodellen, och vi har lagt in en begäran om vilandeförklaring.

Herr talman! Irland har röstat nej till Lissabonfördraget. Tjeckien har skjutit upp sitt beslut om att godkänna fördraget. Om bara tre veckor kommer Claes Stråth med sin utredning. Vi får då svart på vitt om vilka alternativ som egentligen finns för att rädda strejkrätten och kollektivavtalen framöver.

Varför är det så förtvivlat bråttom för oss att rösta igenom fördraget i dag? Vad skulle kunna hända om vi sköt upp beslutet som skulle vara värre än att vakna upp i morgon och inse att vi har försuttit en chans som vi hade att stå upp för strejkrätten och kollektivavtalsmodellen? Det övergår mitt förstånd.

(Applåder)

I detta anförande instämde Marianne Berg, Siv Holma, Wiwi-Anne Johansson, Kalle Larsson, Hans Linde, Eva Olofsson, Lena Olsson och Gunilla Wahlén (alla v).

Anf. 176 ANNA KINBERG BATRA (m) replik:

Herr talman! Det är mycket man skulle kunna invända mot i Josefin Brinks inlägg. Det hinner jag inte göra på den här talartiden. Jag antar att jag inte heller hinner förklara för henne hur det ligger till i sak på alla områden, för det är ett par fel här. Jag ska rikta in mig på det allra viktigaste och ställa två frågor.

Varför ska EU reglera arbetsrätten mer än vad EU gör i dag? Nu är det så, vilket jag tycker är bra, att det i EU finns en tydlig och av domstolen fastslagen rätt till den svenska modellen eller den modell man nu har hemma hos sig. Det slås fast även i Lavaldomen.

Vår rätt att vidta fackliga stridsåtgärder ska vara en grundläggande rättighet, och vår rätt till den svenska modellen ska respekteras. Det är också en linje som alliansen driver också i frågor om till exempel arbetskraftsinvandring.

Kommer man hit och jobbar ska man acceptera våra villkor här. Det är bland annat att vi till exempel har kollektivavtal i stället för lagstadgad lönebildning, och man får inte gå under den nivån. Det är ganska tydligt. Min ena fråga är varför du vill reglera sådant mycket mer på EU-nivå. Det vill inte jag. Men jag kanske har en mer EU-kritisk hållning i botten än vad Josefin Brink egentligen har.

Den andra frågan är lite var i Lissabonfördraget det står om det du säger. Var i Lissabonfördraget hittar du grunden till påståenden i stil med det du nu sade om att det är en alltmer löntagarfientlig utveckling i EU eller det du har sagt tidigare om att 100 års facklig kamp skulle raseras? Var kommer det ifrån?

Det är ändå så att grundrörligheten inte förändras mellan detta fördrag och Nicefördraget. Däremot tillkommer det i Lissabonfördraget befästa rättigheter. Det gäller förhandlingsrätt, kollektiva åtgärder, strejkrätt, skydd mot uppsägning utan saklig grund, och så vidare.

Det är därför Europafacket, Socialistinternationalen, Socialdemokratiska gruppen och också jag tycker att det är ett riktigt bra fördrag för löntagarnas rättigheter. Var står det att detta skulle försämrats? Kan du inte bara säga det?

Anf. 177 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Herr talman! Först och främst vill jag påtala en väldigt stor missuppfattning som Anna Kinberg Batra tydligen har här. Vänsterpartiet vill inte att arbetsrätten ska regleras av EU. Det är tvärtom. Vi vill att arbetsrätten ska fortsätta att vara en nationell kompetens. EG-domstolen ska inte kunna komma in och döma när och hur en facklig organisation har rätt att vidta stridsåtgärder.

Det är den rätten som EG-domstolen har tagit sig i ett flertal domar som har fallit i domstolen på senare tid. Det är detta som vi inte vill ska ske. Vi vill att Sverige självständigt ska kunna bestämma hur vi reglerar den svenska arbetsmarknaden. Problemet är att efter Lavaldomen, Rüffertdomen och Luxemburgdomen är det väldigt oklart om man egentligen får bestämma själv vilken ordning man ska ha på sin arbetsmarknad.

Som jag sade förändrar det ingenting att rättighetsstadgan blir juridiskt bindande. Det blir inte sämre med Lissabonfördraget. Det är inte det jag hävdar. Men jag hävdar att problemet är att det inte heller blir bättre. Den juridiska betydelsen av att rättighetsstadgan förs in i fördraget finns helt enkelt inte.

De domar som har fallit och som uttalat är emot möjligheten att vidta stridsåtgärder och teckna kollektivavtal på lika villkor för arbetare från alla EU-länder kommer att kvarstå. Det kommer inte heller i framtiden att vara möjligt att klara sig undan EG-domstolen. Rättighetsstadgan ändrar inte på detta. Det är min huvudsakliga kritik.

Anf. 178 ANNA KINBERG BATRA (m) replik:

Herr talman! Det kommer inte att vara möjligt att klara sig undan domstolen, säger Josefin Brink. Nej, domstolar har man ju bland annat för att se till att rättigheter följs. Det är därför många tycker att det är så bra att ha just rättsligt bindande rättigheter.

Jag tackar Josefin Brink för klargörandet av att det inte står någonsans i Lissabonfördraget att löntagarnas rättigheter skulle påverkas till

det sämre. Jag noterar att du inte heller egentligen har något emot att de kanske till och med kan förbättras. Om ni inte vill reglera på den här nivån kan vi ju vara överens om att det här inte har någonting med till exempel Lavaldomen att göra. Det här kan faktiskt till och med stärka löntagarnas och fackens rättigheter. Respekten för nationella modeller, till exempel den svenska, är kvar. Det gäller Nicefördraget precis som det gäller Lissabonfördraget. Det tycker jag var roligt och trevligt att höra.

Allra roligast är dock antydningen att Vänsterpartiet nästan skulle kunna tänka sig att vara för fördraget om man bara fick det ena eller det andra. Det skulle jag se fram emot om det var sant, men det skulle förvåna mig. Vänsterpartiet har ändå varit emot varje steg i den svenska EU-anslutningen, varje fördragsändring och nu även denna. Det förvånar inte mig. Men om man vill att EU ska ha respekt för den svenska modellen och om man vill stärka löntagarnas rättigheter är en bra grej man kan göra att rösta för Lissabonfördraget senare i kväll. Om det antydningssvis är vad du är inne på så tackar jag så hemskt mycket för det beskedet.

Anf. 179 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Herr talman! Det är en härligt raljant ton från Anna Kinberg Batra här i kväll. Som sagt var kommer löntagarnas rättigheter varken att förbättras eller – förhoppningsvis inte – att försämrats oavsett vilket fördrag vi har. De är lika hotade av Lissabonfördraget som de är med nuvarande fördrag. Grunden för de domar som har fallit i EG-domstolen är artikel 49 i gällande Nicefördrag, och den artikeln förs helt oförändrad över i Lissabonfördraget.

Den kommer även fortsättningsvis att vara grunden när EG-domstolen dömer i tvister där fackliga rättigheter kommer i strid med den fria rörligheten på den inre marknaden. Detta är det stora problemet. Det som var grunden för Lavaldomen kommer att kvarstå med det nya fördraget.

Därför vill vi i Vänsterpartiet att om vi nu ska rösta igenom Lissabonfördraget ska det finnas ett tillägg – ett undantag som säger att detta inte får ske i fortsättningen. EG-domstolen har inte med att göra om, när och hur fackförbund har rätt att vidta fackliga stridsåtgärder. Det är ett systemskifte i den svenska modellen, och när vi gick med i EU blev vi lovade att det inte skulle ske.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Anna Kinberg Batra om de garantier som vi fick 1994 för att kollektivavtalsmodellen skulle stå utanför EU:s domvärjo och att den inte skulle påverkas. Var det bara bluff och påhitt? Trodde man inte ens på det själv från de borgerliga den gången? Eller var det någonting man bara sa för att få med sig folk? Nu när det har visat sig att det inte håller försöker man skratta bort det och säga att det aldrig har gällt. Eller vad är det som gäller här?

Vad vi vill är att skydda den svenska kollektivavtalsmodellen från EG-domstolens klåfingrighet. Svårare än så är det inte.

Anf. 180 KRISTER HAMMARBERGH (m):

Herr talman! Det har varit en lång diskussion, och den lär fortsätta. Mycket av temat för dem som är kritiska mot fördraget är att vi nu ger upp beslutanderätten. På något sätt försöker de måla upp en bild av att Sverige nu sätter sig på åskådarläktaren och inte längre är med i matchen.

Vad det egentligen handlar om är naturligtvis att vetorätten övergår till majoritetsregler.

Det är synd att det ska låta så i retoriken. För den som anför det här tror jag att det beror på antingen att man själv mentalt aldrig har gått med i den europeiska unionen och inte heller ser sin egen roll även med ett system där vi fattar beslut med hjälp av majoriteter eller att man inte tror på sina argument. Man tror inte att de skulle hålla i det fall vi har majoritetsregler.

Herr talman! Jag tänkte prata om det område som påverkas mest i det fallet – rättsområdet. En hel del av beslutsfattandet där övergår från nationella veton till majoritetsregler. Jag kan se också det positiva i det hela. Vi har en alltmer växande gränsöverskridande brottslighet. Det är en brottslighet som omsätter oerhört mycket pengar och som är väldigt raffinerad och uppfinningsrik, men som framför allt behandlar och skadar människor illa. Alla är fullt medvetna om att det här bara kan hantearas genom ett internationellt samarbete och ett samarbete över gränserna.

Det finns ett arbete. Det ska villigt erkännas att även utan Lissabonfördraget har arbetet gått framåt, men långsamt. Beslutsprocessen är oerhört långsam, och egentligen är det till men i första hand för våra medborgare. Alltför ofta beror det på att vi i de nationella staterna har byggt upp rättssystem som av olika kulturella eller historiska skäl ser annorlunda ut. Vi har också svårt att förändra dem.

Framför allt har det tyvärr gått särskilt långsamt när det gäller gemensamma minimiregler för personers rättigheter i straffrättsligt förfarande. Det är egentligen en form av skamregler för hur man behandlar människor och ser till att det finns ett vettigt personskydd när det gäller uppgifter, till exempel datauppgifter. Det är en skamgräns för hur man ska kunna behandlas i det fall man hamnar inför skranket.

Det finns några områden där det har gått framåt. I förra veckan kunde vi, tack och lov, efter många års förhandlingar fatta beslut om data-skyddsrådsbeslutet, vilket innebär att vi efter årtal kunde stärka det personliga skyddet och den personliga integriteten. Vi har haft positiva utfall när det gäller utevarodomar som skyddar människor från att bli dömda i sin frånvaro. Vi har haft Prümrådsbeslutet som har förbättrat samarbetet. Men det går långsamt, och det har gått långsamt.

Det är här majoritetsbeslut är viktiga i fördraget. Det finns flera viktiga delar. Den första är att fördraget fastställer personers rättigheter i ett rättsligt förfarande. Det är en minimiregel som omfattar alla européer.

Den andra delen är att det blir en ömsesidig tillåtlighet att bevisa. Hela systemet inom rättsområdet bygger på att vi i Europa ska kunna ha ett ömsesidigt erkännande av domar och rättsliga avgöranden för att på det sättet kunna bekämpa brottsligheten.

Den tredje delen är att vi stärker brottsoffrens rättigheter. Märk väl, herr talman, att detta är miniminivåer! Om vi vill sätta upp ett större skydd för människor och individer kan vi göra det. Men majoritetsbeslut gäller.

En annan del är att vi får majoritetsbeslut när det gäller brottsrekvisit och brottspåföljder. Det är för att vi ska kunna bekämpa särskilt allvarlig brottslighet. En av metoderna är att vi ska tillnärma oss lagstiftningen och det genom majoritetsbeslut. Vilka brott är det då fråga om? Det gäller inte hela katalogen, utan de är väl definierade. Det är terrorism, män-

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

niskohandel och sexuellt utnyttjande av kvinnor och barn – någonting som den gränsöverskridande brottsligheten tjänar alldeles för mycket pengar på och som ger alldeles för mycket onödigt lidande. Det är narkotikahandel, vapenhandel, penningtvätt, korruption, förfalskning av betalningsmedel och IT-brottslighet, vilket blir allt viktigare.

De som jobbar med rättsområdet och framför allt de som jobbar med barnpornografi blir alltmer frustrerade över svårigheterna att kunna komma åt den typ av ligor som arbetar över gränserna och använder dem som skydd för sin illegala verksamhet. Det handlar också om organiserad brottslighet och en möjlighet att se mc-gäng eller andra gäng som jobbar i skydd av gränserna.

Det här kommer att regleras med majoritetsbeslut. Det är positivt därför att då kommer arbetet att gå vidare.

Men det är viktigt att slå fast att i det fall ett land som Sverige upplever att vi exempelvis skulle påverka vår egen tryck- eller yttrandefrihet på ett negativt sätt har man byggt in en mekanism som kallas för nödbroms. Det innebär att en nation som Sverige, även när det gäller minimireglerna, kan säga nej och stopp, och processen stannar av. Det är viktigt att påpeka detta.

Vem kommer då att påverkas av detta? Det finns i regel tre typer av människor som påverkas av brottslighet. Det är brottslingarna själva. Meningen är att de ska påverkas och påverkas negativt genom att vi får ett effektivare samarbete.

Den andra kategorin är de som drabbas av brotten, brottsoffren. Det är meningen att vi ska få färre människor som drabbas av just brott.

Den tredje kategorin är de som bekämpar brott. De kommer att påverkas. Vår polis ska få en möjlighet att utvecklas i samarbete. Det handlar inte om en överstatlig polis, utan det handlar fortfarande om en svensk nationell polis, men man ska jobba mer med information med sina kolleger. Man ska träffas oftare, man ska kunna ha gemensam utrustning och man ska framför allt lära sig att arbeta tillsammans. Det är viktigt för att vara effektiv. Man ska också titta på en gemensam utredningsteknik, allt för att bli effektivare i kampen mot brottsligheten.

Europol ingår i fördraget. Europol blir ingen överstatlig polis, utan det blir en polis som ska stötta verksamheten för den nationella polisen. Så småningom kommer det, om det finns en enighet, kanske vara möjligt att ha gemensamma operationer mellan de olika medlemsstaternas polis. Jag skulle för min del välkomna detta i Sverige. Jag ser behoven uppe i Tornedalen.

Våra åklagare är viktiga i processen. De påverkas också. Det är fortfarande svenska åklagarkamrar, men man får en möjlighet att samverka, framför allt genom Eurojust som kommer in i fördraget och fördragsfästs. Syftet där är att stärka samordningen mellan de olika åklagarkammarna och kunna börja med ett inledande lagföringsförfarande, men detta innebär inte att en svensk åklagarkammare själv kommer att bli tvungen att ta det Eurojust har startat. Det viktiga är att man lär sig att samarbeta i utredningar och framför allt lyfter bort de behörighetskonflikter som finns mellan de olika länderna och som ofta leder till att brottsbekämpningen stannar upp och blir ineffektiv.

Våra domare kommer inte att påverkas i någon större utsträckning. Naturligtvis anpassar man sig till en förändrad lagstiftning, men jag tror

att våra svenska domare framför allt kommer att påverkas därför att de kommer att behövas ute i Europa i utbildningssyfte. Det kommer att bli mer kraft samlad på att ha en bättre domarutbildning i Europa. Där behövs svenska domare, framför allt när det gäller de nya medlemsstaterna. Det är ett projekt som jag välkomnar.

Kommer det att stanna vid det här arbetet? Kommer det att stanna vid den brottskatalog som jag räknat upp? Det vet jag inte, herr talman. Det kan jag inte svara på. Brottsligheten kan fortsätta att utvecklas framöver. Då innebär det också att det kan komma in fler brottstyper i den här brottskatalogen. Kommer vi då att vara tvungna att anpassa oss till det efter majoritetsbeslut? Nej, ska det bli en utvidgning av denna brottskatalog gäller fortfarande enhällighet och veto.

Herr talman! På det rättsliga området ser jag Lissabonfördraget som en stor framgång för att hjälpa våra rättsvärdande myndigheter att stötta brottsoffren för att de ska slippa bli utsatta för brottslighet. Här är majoritetsregler att föredra framför veto.

Anf. 181 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! Även mitt anförande kommer huvudsakligen att handla om det så kallade RIF-området, eller rättsliga och inrikes frågor. Det handlar om kampen mot den grova, gränsöverskridande brottsligheten, det handlar om att få grundläggande processuella rättigheter om man ställs inför rätta i en annan medlemsstat, det handlar om möjlighet att låta dömda avtjäna sina straff i det egna hemlandet och mycket mer.

Utvecklingen på RIF-området är en av de mest omfattande förändringarna med Lissabonfördraget. Det är ett stort steg att flytta de rättsliga frågorna från tredje pelarens beslutsstrukturer, som kräver enhällighet, till en struktur där man använder sig av kvalificerade majoritetsbeslut.

Den kvalificerade majoriteten, eller så kallad dubbel majoritet, kräver en majoritet på minst 55 procent av länderna, vilket för närvarande är 15 länder, representerande minst 65 procent av EU:s befolkning för att beslut ska kunna fattas. Detta ska jämföras med dagens vetorätt där alla 27 medlemsländerna har vetorätt. De nya beslutsreglerna syftar helt enkelt till att det ska bli enklare att fatta beslut.

Frågan man då ställer sig är: Behövs det här? Fungerar det inte tillräckligt bra med de beslutsstrukturer vi har i dag? Svaret är nej. Det fungerar inte bra i dag. Det finns en enorm tröghet i beslutsstrukturen, och det har hänt vid flera tillfällen att viktiga frågor stoppats av några eller några länder. Ett land stoppade rambeslutet om rasistiska brott. Vid ett par tillfällen har det hänt att konservativa regeringar stoppat förslag mot diskriminering och för jämställdhet.

Så sent som i förra veckan stod miljöpartister och vänsterpartister här i kammaren och beklagade sig över att det framlagda förslaget om data-skyddsrambeslut var för vagt. Jag håller med. Det var för vagt. EU hade behövt gå ytterligare några steg framåt för att stärka rättssäkerheten och den personliga integriteten, men det gick inte eftersom några medlemsstater inte ville.

Det märkliga i den debatten var att miljöpartister och vänsterpartister tydligt stod och sade att de ville ha ett vassare EU. Men när vi nu här i dag kan besluta om att få ett vassare EU säger man nej, nej och nej.

Herr talman! EU-samarbetet måste effektiviseras och moderniseras för att tillvarata den potential som finns inom unionen. EU måste ytterligare kunna förstärka sin handlingsförmåga. Det finns ett stort folkligt stöd för att EU ska bli bättre och effektivare på att bekämpa den grova, gränsöverskridande brottsligheten.

Dagens tröga beslutsstrukturer gör helt enkelt EU handlingsförlamat i en del frågor. I dag är det 27 medlemsländer. Hur många är det om 10 eller 20 år? I min vision är det kanske 35 länder. Det är inte alls otänkbart. Detta kräver att varje lands vetorätt tas bort så att det kan fattas beslut med kvalificerad majoritet.

Utöver den här viktiga förändringen finns det fler förändringar i Lissabonfördraget som också är viktiga för det rättsliga och inrikes området. Europaparlamentet blir medbeslutande. Inom de polisiära och straffrättsliga områdena ska frågor beslutas av ministerrådet och Europaparlamentet gemensamt. I dag hör rådet enbart Europaparlamentet. Med andra ord får de direktvalda Europaparlamentarikerna större makt, och det anser jag vara en stärkt demokrati.

En annan viktig del som Krister Hammarbergh också talade om är den så kallade nödbromsen. Skulle ett lagförslag påverka vårt grundläggande rättssystem kan alltså varje land dra i nödbromsen och säga att det här måste överlämnas till Europeiska rådet, och då får stats- och regeringscheferna fatta beslut med enhällighet.

En tredje viktig del av Lissabonfördraget är att de nationella parlamenten får en ny roll att kontrollera subsidiaritetsprincipen. Denna princip betyder att EU enbart ska fatta beslut i frågor som EU ensamt beslutar om eller i fall då en åtgärd på EU-nivå är effektivare än om den skulle vidtas i varje enskilt medlemsland. På de polisiära och straffrättsliga områdena kommer att gälla att en fjärdedel av de nationella parlamenten kan ta upp frågan om subsidiaritetsprövning. Då ska förslaget omprövas.

En fjärde viktig del av Lissabonfördraget är att EG-domstolen får ett större ansvarsområde i frågor som rör de polisiära och straffrättsliga frågorna. Det innebär också i sin tur att rättssäkerheten ökar.

Herr talman! En av de viktigaste prioriteringarna för EU är att skapa ett samarbetsområde med frihet, säkerhet och rättvisa. Genom Lissabonfördraget blir EU:s arbete inom dessa områden effektivare, mer demokratiskt och mer öppet. Därför vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 182 PETER RÅDBERG (mp):

Herr talman! Jag har nu tagit del av den här debatten sedan kl. 12 i dag, och inte någon enda förutom Anne-Marie Pålsson från den borgerliga och socialdemokratiska sidan har gett någon kritik till Lissabonfördraget. Det i sig tycker jag är makalöst, nämligen att man har slukat detta med hull och hår från början till slut.

Herr talman! Vi står i dag inför ett mycket viktigt beslut. I stället för att ge de enskilda medlemsländerna mer makt vill regeringen flytta mer makt till Bryssel. Överföringen av makt från riksdagen till Bryssel är så omfattande att det borde vara en självklarhet att fråga svenska folket i en folkomröstning om ett ja eller nej till Lissabonfördraget. Jag kan bara tyvärr beklaga att regeringen inte visat politiskt mod nog att gå den vägen. Regeringen räds naturligtvis för vilket resultat som skulle kunna komma

om man lät folket få bestämma. Det har ju Frankrike, Nederländerna och Irland visat.

Birgitta Ohlsson, Folkpartiet, häcklade faktiskt Miljöpartiet när hon talade här i talarstolen för en liten stund sedan och hänvisade till vår medlemsomröstning som resulterade i att vi inte längre driver kravet om att gå ur EU men fortfarande är emot Lissabonfördraget. Birgitta Ohlsson har tydligen inte förstått att man kan acceptera EU men samtidigt vara kritisk till Lissabonfördraget, som tar ett stort steg mot en statsbildning och ett gemensamt försvar. Jag tycker att det är tråkigt att få den typen av påhopp.

Herr talman! Lissabonfördraget är mycket omfattande, så jag kommer här att koncentrera mig på hur fördraget slår på vår militära alliansfrihet. Om den nya EU-grundlagen antas kommer den svenska alliansfriheten att bli allvarligt urholkad. I fördraget skiljer man inte längre mellan utrikes- och försvarspolitik. I EU-fördragets artikel 24:1 fastslås uttryckligen att det gradvisa fastställandet av en gemensam försvarspolitik är en del av utrikes- och säkerhetspolitiken. I artikel 42:2 förtydligar man ytterligare att EU:s säkerhets- och försvarspolitik ”skall omfatta den gradvisa utformningen av unionens gemensamma försvarspolitik”. Det kommer att leda till ett gemensamt försvar när Europeiska rådet med enhällighet har beslutat detta. Upprättandet av ett EU-försvar omnämns alltså inte längre som en möjlighet utan har förvandlats till en tidsfråga om när beslutet ska ske.

I artikel 42:1 skrivs också att EU:s säkerhets- och försvarspolitik ska tillförsäkra unionen en operativ kapacitet som stöder sig på civila och militära resurser. Om man vill kunna säga nej till förslaget om en EU-armé någon gång i framtiden måste man agera nu, innan principbeslutet skrivs in i EU:s grundlag.

Miljöpartiet anser att varje EU-land självt ska förfoga över sitt försvar. Därefter kan länderna ställa sina kapaciteter till FN:s förfogande i de fall FN anser sig ha anledning att ingripa militärt.

Utvecklingen inom EU har lett till att en stående EU-armé kommer allt närmare ett förverkligande. Framväxten av EU:s utrikespolitik och den gradvisa övergången till en försvarsallians de senaste åren visar på en uppenbar statsbildningsprocess inom EU.

Det nya EU-fördragets artikel 42:7 innebär att EU omvandlas till en försvarsallians. Jag citerar: ”Om en medlemsstat skulle utsättas för ett väpnat angrepp på sitt territorium, är de övriga medlemsstaterna skyldiga att ge den stöd och bistånd med alla till buds stående medel i enlighet med fördraget. Detta skall inte påverka den särskilda karaktären hos vissa medlemsstaters säkerhets- och försvarspolitik.”

Skrivningen om den särskilda karaktären är ett fikionlöv för den militära alliansfriheten, men den förmår inte dölja vart utvecklingen är på väg. Miljöpartiet anser att den svenska alliansfriheten urholkas med Lissabonfördraget och att varje enskilt medlemsland i EU självt ska förfoga över sitt försvar.

EU-grundlagen fastslår också att ”medlemsstaterna förbinder sig att gradvis förbättra sin militära kapacitet”. EU-grundlagen förbjuder med andra ord nedrustning och påbjuder till och med motsatsen. Det är både en dålig politik och en fullkomligt absurd sak att skriva in i en grundlag. Miljöpartiet har krävt att den svenska regeringen ska agera för att få detta

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

struket ur EU-grundlagen, men regeringen har inte ens velat lyfta fram frågan. Miljöpartiet anser att det naturligtvis ska vara tillåtet för ett medlemsland i EU att militärt nedrusta.

Den nya EU-grundlagen utvidgar möjligheterna till militära operationer i EU:s namn. Medlemsstaterna ska bidra till de mål som fastställs av ministerrådet genom att ställa civila och militära resurser till unionens förfogande. Jag citerar: "De medlemsstater som tillsammans upprättar multinationella styrkor får även ställa dem till förfogande för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken." Det finns ingen begränsning, till exempel minröjning eller liknande icke kontroversiella insatser. Inte heller krävs beslut i FN:s säkerhetsråd för att EU-trupp ska kunna skickas utomlands. I stället öppnas för fullfjädrade EU-interventioner av samma slag som USA:s angrepp på Irak.

Inget land ska kunna tvingas delta i en militär operation mot sin vilja. Däremot kan ministerrådet anförtro genomförandet av ett uppdrag åt en grupp medlemsstater som så önskar och som förfogar över den kapacitet som krävs för ett sådant uppdrag inom unionens ram för att, som det heter, "bevara unionens värden och tjäna dess intressen". Denna grupp av medlemsländer ska samråda med EU:s utrikesminister och informera ministerrådet om hur uppdraget fortsätter.

Risken, herr talman, är dock uppenbar att medlemsstaterna inte garanteras verklig insyn och politisk kontroll över de militära insatser som genomförs i EU:s namn. Det faller utanför rimlighetens ram att ett land inom EU skulle kunna kalla sig alliansfritt samtidigt som andra länder inom EU utför militära interventioner just i EU:s namn. Länder utanför EU lär ha uppfattningen att alla länder i EU deltar i den militära aktionen.

Som om detta inte vore nog kommer Sverige också att bindas av den så kallade solidaritetsklausulen, artikel 222. Jag citerar igen: "Unionen och dess medlemsstater ska handla gemensamt i en anda av solidaritet om en medlemsstat utsätts för en terroristattack ... Unionen ska mobilisera alla instrument som står till dess förfogande, även militära resurser som medlemsstaterna tillhandahåller, för att förhindra terroristhot på medlemsstaternas territorier."

Eftersom definitionen av terroristhot i dag är ytterst luddig och ger möjlighet till väldigt öppna och vida tolkningar är den föreslagna formuleringen minst sagt oroväckande. Definitionens otydlighet kan illustreras av det bedrägliga faktumet att den första organisation som dömdes utifrån en lag som anpassats till EU:s terroristdefinitioner var Greenpeace Norden, som hade genomfört en fredlig protestaktion mot genmanipulerad mat i Danmark.

Herr talman! Med det vill jag yrka avslag på punkterna 9 och 10.

I detta anförande instämde Ulf Holm (mp).

Anf. 183 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Herr talman! Eftersom Peter Rådberg apostroferade mig vill jag givetvis ta chansen och svara honom.

Rådberg tyckte att jag raljerade lite över att Miljöpartiets medlemmar nu har sagt ja till att man ska slopa kravet på utträde ur Europeiska unionen. Jag tror att vi är ganska många som trots allt frågar oss hur det kan

vara möjligt när partiets ledning uppenbarligen inte är beredd att nämna värt ändra på politiken.

Jag är väldigt inspirerad av De gröna i Europaparlamentet. De är federalistiska, framtidsinriktade och på många sätt fantastiska när det gäller att utveckla Europeiska unionen, inte minst inom miljöområdet, djurskydd, jämställdhet, flyktingpolitik och annat. Där har de gjort ett fantastiskt arbete. Därför ställer jag mig frågan hur Miljöpartiet i det svenska parlamentet gång på gång har en så annorlunda uppfattning mot De gröna i Europaparlamentet.

Låt mig läsa upp vad den gröna gruppen sagt om Lissabonfördraget. De säger följande: Detta Lissabonfördrag är inte slutet på resan utan snarare en början på ett steg till ett förnyat Europa. Demokratisering av unionen här kommer att göra det möjligt att möta Europas utmaningar.

Det är ord som vi som sysslar med Europafrågor är vana att höra från inspirerande gröna politiker. Varför har det inte trängt in i den svenska riksdagens kammare?

Anf. 184 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Herr talman! Varför ändrar vi inte vår politik frågar Birgitta Ohlsson. Det gör vi väl hela tiden.

Det är fantastiskt när det gäller hela denna konstitution, Lissabonfördraget, att ingen utom en person i denna kammare, nämligen Anne-Marie Pålsson, har kritik mot det. Alla andra köper det med hull och hår. Det är för mig helt obegripligt. Det finns massor i Lissabonfördraget som man kan kritisera, men Birgitta Ohlsson lyfter inte upp en enda punkt. Hon accepterar allting.

Då måste man ställa sig frågan: Menar Birgitta Ohlsson på fullt allvar att hon köper precis allt? Ulf Holm och andra har tagit upp massor med kritiska punkter i just Lissabonfördraget.

Vi har sagt att vi ska fortsätta att vara med i EU, men det betyder inte att man inte kan vara kritisk mot Lissabonfördraget och försöka göra förändringar. Det är väl det som är politikens kärna, att peka på det som vi tycker är dåligt och ta fram det som vi tycker är bra. Det är väl det politik går ut på?

Anf. 185 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Herr talman! Det är intressant att Peter Rådberg inte med ett enda ord nämner den gigantiskt annorlunda syn på Europa som hans partikamrater i Europaparlamentet har. Det är sorgligt. Jag tror att många av oss skulle önska att deras fantastiska federalistiska engagemang även nådde miljöpartisterna i Sverige.

Naturligtvis är inte varenda del av Lissabonfördraget perfekt i alla punkter, men vi har två fördrag att välja mellan. Vi har Nicefördraget och vi har Lissabonfördraget. Av debatten verkar det ibland som om man i sista timmen kunde få fram något slags nytt fantastiskt fördrag ifall man röstar nej till Lissabonfördraget i kväll. Men något sådant alternativ finns inte.

Ja, jag tycker att man kunde ha gått vidare exempelvis när det gäller flyktingpolitiken och gett den en ännu mer generös inriktning. Det är bra att fler länder ska dela på ansvaret för att ta emot flyktingar, men naturligtvis kunde man ha gått vidare där. Jag som folktoppartist tycker också att

man kunde gått ännu längre i en del federalistiska aspekter, men där får jag anpassa mig eftersom vi i vårt parti kanske är extra radikala på den fronten.

Det är också sorgligt att flera talare i denna kammare ägnar sig åt skrämselpropaganda som inte stämmer beträffande Lissabonfördraget. Gång på gång hör vi antydningar om att det ska skapas en EU-armé om man röstar ja till Lissabonfördraget. Det stämmer inte. Någon sådan armé finns inte i dag och kommer heller inte att införas med ett nytt fördrag. Däremot kommer man att skärpa och stärka den civila och militära kris-hanteringen.

Vidare är det trist att man vill skapa bilden av att Sverige ger upp sin alliansfrihet om man säger ja till Lissabonfördraget. Jag skulle gärna vilja att Sverige gjorde det i ett annat sammanhang, nämligen att vi gick med i Nato, men det är en annan debatt. Det är inte det vi diskuterar i kväll. Och kom ihåg att varje land fortsatt har kvar sin vetorätt när det gäller att utveckla ett gemensamt försvar. Det är något som Europeiska rådet kommer att besluta om i enhällighet. Alla länder måste alltså i så fall vara med.

Anf. 186 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Herr talman! Jag vill inte kommentera De gröna i Europa. Jag representerar Miljöpartiet i Sverige, och respekterar vad De gröna i Europa har för uppfattning. Jag förstår inte varför ni, Birgitta Ohlsson, hela tiden påpekar att De gröna i Europa är för fördraget och frågar varför vi inte är det. Frågan är fullkomligt ointressant. Jag representerar Miljöpartiet i Sverige. Vi har en politik, och den framför vi.

Vår huvudkritik var den som jag tidigare framförde, nämligen att vi mer och mer går mot en statsbildning. Sedan bildandet av EU på 50-talet har dessa steg successivt tagits, från Maastrichtfördraget fram till i dag. Jag håller inte med Birgitta Ohlsson om att det inte blir något gemensamt försvar. Det är precis åt det hållet man vill gå. Sedan krävs det, som jag också nämnde, enhällighet. Alla måste tycka likadant, men trycket kommer naturligtvis att bli oerhört hårt när det väl kommer till ett skarpt läge. Birgitta Ohlsson måste väl åtminstone hålla med om att man tagit flera steg i den riktningen. På något annat sätt kan man inte tolka det. Det är just det vi kritiserar.

Vi har en annan typ av politik. Lissabonfördraget kan leda till ett gemensamt försvar, vilket inte är till gagn för världsfreden som helhet. Det är ett steg bakåt.

Anf. 187 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Även jag reagerade när Peter Rådberg talade om en militärallians som en effekt av Lissabonfördraget. Därför måste jag än en gång ställa frågan var i detta fördrag det står att det ska bli en militärallians. Står det inte att den nationella säkerheten också i fortsättningen ska vara varje medlemsstats eget ansvar? Står det inte att förutom enhällighet i fråga om beslut om försvar det också krävs ett nationellt beslut i enlighet med de konstitutionella grunder som varje land har?

Det finns ingenting av det jag läst, herr talman, som stöder påståendet att det fördrag vi nu ska ta ställning till innebär att vi går in i en militärallians, snarare tvärtom. Det skapar förutsättningar för civil och militär

krishantering i enlighet med FN-stadgans principer och möjligheter att lösa frågor gemensamt i stället för var och en. Om vi tar Tchad som exempel är det ingenting, tycker jag, som Miljöpartiet borde vara rädd för. Det borde i stället bejakas, för det handlar om fred, frihet och säkerhet för människor inom vår union men också i andra delar av världen, herr talman.

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

Anf. 188 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Herr talman! Som jag sade i min förra replik går vi åt det hållet. Jag sade att det krävs enhällighet, men det är ganska klart åt vilket håll det går när det gäller synen på ett gemensamt försvar. Det skrevs in redan i Maastrichtfördraget, och det har fortsatt att följa med. Det är målsättningen. Något annat kan man inte tolka ur denna skrift.

Miljöpartiet är naturligtvis med på Tchad. Det vet Kerstin om. Vi deltar där, men det gör vi utifrån att vi får propåer från FN som vill att vi ska hjälpa till lite här och där i världen. Vi tar ställning från gång till gång.

Det jag försöker säga är att Lissabonfördraget har en klar inriktning mot att det militära försvaret kommer att öka mer och mer ju längre tiden går. Det är helt uppenbart. Jag hoppas naturligtvis att det inte blir någon enhällighet i Europeiska rådet, men det är solklart att vi är på väg åt det hållet. Det är det vi säger nej till och det vi vill stoppa.

Anf. 189 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Jag tror att det är uppenbart för alla som lyssnar att Peter Rådbergs tal om att det fördrag vi ska ta ställning till skulle innebära att vi tar ställning för att gå in i en militär allians saknar all grund. Det finns en regelbok som pekar ut de regler som ska gälla om den frågan kommer upp. Regelboken talar om civil och militär krishantering och att det i så fall ska ske med kapacitet som tillhandahålls av medlemsstaterna. Som jag nämnde talar den om att den nationella säkerheten är en angelägenhet för varje enskilt medlemsland.

Herr talman! Det här är regelverket. En annan sak är vad olika politiska företrädare vill fylla det med för innehåll. Den debatten ska vi ta inför Europaparlamentsval och andra val. Men det här är ingenting som säger att vi tar ställning och gör EU till en militärallians. Detta är struntprat, herr talman.

Anf. 190 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Herr talman! Nej, det är inte struntprat. Jag försökte säga till Kerstin Lundgren att hon måste vara väl medveten om vad som stod i Maastrichtsfördraget på slutet av 70-talet och 80-talet. Vi följer den processen framåt. EU har haft en otroligt tydlig roll; vi ska bilda en militärallians.

Det var det debatten handlade om 1994 i EU-valet. Ingvar Carlsson sade att vi när det gäller en eventuell militärallians ska fatta ett eget beslut. Det stod i Maastrichtsfördraget. Debatten 1994 handlade väldigt mycket om att vi ska bilda en gemensam stat med gemensamt försvar och allt det här. Då sade Ingvar Carlsson: Nej, det kommer inte att bli fallet. Sedan förklarade han sig. Debatten har handlat om detta hela tiden. Nu har man förtydligat detta gång på gång, år efter år. Vi kommer när-

mare och närmare. Jag är orolig över utvecklingen. Det är det vi ger uttryck för här.

Anf. 191 RONNY OLANDER (s):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till motionen U258, skriven i september år 2008 under den allmänna motionstiden. Jag ska läsa upp motiveringen till att jag yrkar bifall till motionen. Vi är ett antal personer som har skrivit på, alla byggnadsarbetare.

Grunden för vårt EU-medlemskap var att den svenska modellen skulle lämnas orörd. Detta var också utgångspunkten för den majoritet av svenska folket som röstade ja till medlemskapet. I och med EG-domstolens dom är dessa förutsättningar rubbade. Det krävs nu snabba förändringar i den svenska lagstiftningen för att garantera att svenska löner och övriga sociala villkor ska gälla för allt arbete i Sverige.

EG-domstolens dom i Laval–Vaxholm-målet i december förra året var ett hårt slag mot den svenska modellen med ansvarstagande fackföreningar och starka kollektivavtal. Domen har gjort att det nu är oklart om svenska kollektivavtal gäller för utländska företag på den svenska arbetsmarknaden. Domen riskerar att undergräva de fackliga rättigheterna och bidra till social dumpning, inte bara inom byggbranschen i Sverige, utan inom stora delar av arbetsmarknaden i hela EU-området. Detta är fullständigt oacceptabelt.

Eftersom Laval-målet kan tolkas så att den fria rörligheten har högre status än fackliga rättigheter driver fackföreningsrörelsen i Europa, EFS, kravet att det nya EU-fördraget ska kompletteras med en särskild social klausul om fackliga rättigheter. Mot denna bakgrund är det angeläget att Sverige kräver en social klausul för att hindra social dumpning på den svenska arbetsmarknaden, kräver att EU-fördraget ska kompletteras med en social klausul.

Det är jag – Ronny Olander – Anders Karlsson, Gunnar Sandberg, Lars Mejern Larsson, Claes-Göran Brandin och Hans Stenberg som undertecknat denna motion. Vi ville att riksdagen skulle tillkännage för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en social klausul i EU-fördraget.

Nu visar det sig att riksdagens samtliga partier har yrkat avslag på den. Jag är inte så orolig för socialdemokratin, eftersom denna i sin reservation 1 skriver om både ett socialt protokoll och den sociala klausulen. Men man kan undra hur ni andra har resonerat när ni aktivt yrkat avslag. Ni vet att det handlar om både Miljöpartiet och Vänstern, plus den borgerliga alliansen. Det är något förvånansvärt. Jag trodde ändå att man skulle försöka fånga upp den på något sätt.

Jag vill också säga att motionen inte är obekant för Byggnads förbundsledning, som vi har haft möjlighet att diskutera med. Frågan om Laval och Vaxholmsmålet har ivrigt diskuterats här. Jag vill också göra klart – om det är någon som tror på någon annan variant – att vår partigrupp, den socialdemokratiska riksdagsgruppen, har sitt regelverk, precis som alla ni andra. Jag avser att följa det. Men det hindrar inte att vi yrkar bifall till denna motion.

Vad är grunden till att det har blivit som det har blivit? Detta får nästan läggas i knät hos Cecilia Malmström och den borgerliga regeringen. Ni kunde när diskussionen seglade upp från början mer aktivt ha tagit fatt

i utredningen och direktiven och tillsatt utredaren, Claes Stråth, som nu kom i gång först efter flera månader. Det är mycket därför som det har skapats ett politiskt vakuum som har inneburit att mycket har florerat. Var står den borgerliga regeringen?

Jag har hört EU-ministern. Jag har hört Sven Otto Littorin. Vi är många som har interPELLERAT honom också. Han för sin del säger: Ja, så långt vi nu kan gå med tanke på EG-rätten. EG-rätten handlar också om de fyra friheterna för varor, tjänster, människor och kapital.

Jag har uppfattat EU-ministern som representant för den regering som styr och ställer i Sverige. Ni kommer att göra allt som står i er makt för att säkerställa att svenska kollektivavtal ska gälla på svenska arbetsplatser i Sverige. Finns det någon annan mening föreslår jag att ministern går upp och tar replik och säger: Så är det inte! Annars utgår jag från att det verkligen är på detta sätt.

Det har varit en långdragen diskussion om Claes Stråths utredning och vad den innebär. Är det en allmängiltig förklaring av kollektivavtal? Nej, förmodligen inte. Handlar det om att säkerställa att svenska kollektivavtal ska gälla på svenska arbetsplatser? Ja, det är det som är inriktningen.

Inte någon här har än så länge berört Svenskt Näringsliv. Det är oerhört märkvärdigt att en hel debatt – jag har suttit här sedan kl. 12 – inte har berört dem som har ställt upp och sponsrat att Laval-fallet kommit till Bryssel. Hur kan det komma sig? Vilket uppträdande har Svenskt Näringsliv i Claes Stråths utredning? Det kan inte jag svara på, för jag sitter inte med där. Men det skulle vara roligt om man öppnade på förlåten lite grann och lade fram de fakta som borde ligga till grund för diskussionen. Detta är jättemärkvärdigt.

Det är en del som försöker putta den här frågan till oss socialdemokratiska riksdagsledamöter som exempel på hur det kan vara sprickor i arbetarrörelsen. Nej, så är det icke! Jag ska inte gå åt de inledande talarna från Miljöpartiet och Vänstern för hårt. Eftersom jag inte namnger dem behöver de inte heller ta replik på mig. Men dra inga ramsor om arbetarrörelsen och ”vi tillsammans” och att vi sedan kanske ska jobba ihop efter 2010. Börja inte med sådana varianter! Ni ska inte gå ut här i morgon dagen efter och säga: Det är vi som är hjältarna! Jag säger någonting annat. Jag bara säger det, för jag kan arbetarrörelsens historia, alltifrån 1917 då vi delade på oss. Jag har läst böcker också som jag inte ska åberopa här och nu. Jag bara vädjar till er. Jag vill inte varna er, men jag säger vad som gäller.

Ursäkta, Cecilia Malmström, men när man ska landa någonstans i de här olika resonemangen är den enda garantin en socialdemokratisk regering. Vi kommer alltid att stå upp för att göra allt som står i vår makt för att säkerställa att det ska vara svenska kollektivavtal, precis som vi alltid har gjort.

Vi är för EU. Personligen röstade jag för EU. Personligen röstade jag för EMU också. Varför det då? Jo, för att vi är medlemmar i två faser av tre i den ekonomiska och monetära unionen vad gäller både konvergen-skriterier och andra kriterier. Så är det. Man skulle önska att den här debatten också speglade detta faktum, när man pratar om ekonomi eller den globala ekonomin eller vad det nu handlar om.

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

Vi socialdemokrater är inte ensamma om att driva kravet på en social klausul. Tillsammans med 54 miljoner medlemmar i den europeiska fackföreningsrörelsen driver vi kravet om just en social klausul, och det hade varit rimligt om ni också hade ställt upp på det. Detta har Socialdemokraterna fångat upp i sin reservation 1 som jag kommer att bifalla. Varför sade ni nej? Det kan man undra.

Jag vill också i den här inledningen säga att jag understryker vad Sven-Erik Österberg och Kenneth G Forslund har sagt om den svenska modellen med starka och fria fackföreningar. Det är arbetsmarknadens parter som ska träffa kollektivavtal med det regelverk som finns här och nu, men vi lever också i en värld som heter EU.

Någonstans var det någon som sade: Arbetare i alla länder, förena er! Det är faktiskt det vi har gjort när vi har sagt ja till EU och ja till utvidgningen. Det var faktiskt inte bara att stå på första maj och sjunga, utan vi har med entusiasm och kraft sett till att påverka det nya och fina EU. Men där finns svagheter. Det är i mitt tycke alldeles för många blå regeringar i EU. Vi står dock inför ett EU-val. Med gemensamma krafter kanske vi kan ändra på det, för det såg inte ut så 1995. Då var det ett rött EU. Nu har det seglat iväg, eftersom det är så många som inte tycker att det är intressant att gå och rösta. Det måste vi ändra på.

Jag ber om ursäkt, herr talman, för det jag ska läsa nu kommer att ta tid. Men det är så pass angeläget.

Jag har bett riksdagens utredningstjänst som brukar åberopas i alla möjliga sammanhang att ta reda på vad det egentligen var som hände i Lavalmålet. Någon talade tidigare om öppenhet. Det har ministern också gjort, och jag delar den åsikten. ”Transparens” heter det på finare språk. Det handlade om att öppna de slutna rummen och så vidare.

Jag frågade alltså riksdagens utredningstjänst om dokument, för jag var nyfiken på hur den borgerliga regeringens företrädare egentligen har agerat nere i EU. Vad har de sagt? Vad har de krävt? Vi har fått signaler från våra vänner där nere att det inte sägs så mycket, inte vad gäller Lavalmålet i alla fall. Då blev jag nyfiken och bad utredningstjänsten kolla upp detta.

När det gäller dokumenten skriver man: En del material om Lavalmålet är inte offentligt. I Lavalmålet deltog förutom parterna 17 regeringar inklusive Island och Norge, Europeiska kommissionen samt Eftas övervakningsmyndighet.

När det gäller EG-domstolens dom, C341/05, lämnar enligt Utrikesdepartementet EG-domstolen inte ut yttranden från vare sig kommissionen eller Efta. Utrikesdepartementet vill inte gå emot denna policy. Andra länders inlagor omfattas av utrikessekretess. Samtidigt kan uppmärksammas de huvudsakliga ställningstaganden av kommissionen, Efta och enskilda länder som framgår av EG-domstolens dom.

Ministerrådet lämnade inte något yttrande i målet. Det finns alltså inga rådsarbetsgrupper eller arbetsgrupper inom Coreper som har behandlat Lavalmålet. Inte heller Europaparlamentet lämnar något yttrande. Varför det? Inte vet jag.

Såväl Europaparlamentet som olika arbetsgrupper under rådet har däremot uttalat sig om Lavalmålet i olika sammanhang, inte minst i anslutning till frågor om utstationering av arbetare. Inför EG-domstolens förhandsavgörande bjöd den svenska regeringen in till ett informations-

möte med ett antal EU-länder. Regeringen träffade exempelvis danska och finländska regeringsföreträdare inför den muntliga förhandlingen i Luxemburg den 9 januari 2007.

Enligt Utrikesdepartementet finns emellertid inte några protokoll eller rapporter från dessa möten. Diarieförda dokument rör endast mötesinbjudningar, närvarolistor och liknande.

Vi måste när vi pratar om transparens och öppenhet ha funderingar på detta. Men nu släpper jag det.

När det gäller EG-domstolen läser jag: EG-domstolens dom innebär i korthet att EG-domstolen godtar att Sverige har valt att överlämna fastställandet av arbets- och anställningsvillkor till arbetsmarknadens parter. Domstolen underkänner däremot att det gästande företaget måste genomföra förhandlingar från fall till fall för att få vetskap om vilken lön som ska betalas ut för de arbetstagare som de utstationerar.

Domstolens resonemang innebär inte att några krav på att vidta åtgärder i form av lagstiftning automatiskt kan riktas mot regeringen. Det är å andra sidan klart att den förhandlingsordning som för närvarande tillämpas av parterna inte godtas av domstolen. Av detta kan man dra slutsatsen att regeringen åtminstone är skyldig att göra något för att se till att den nuvarande förhandlingsordningen, som bygger på att även företag som är etablerade i andra medlemsstater från fall till fall ska förhandla om lönerna för sina i Sverige stationerade arbetstagare, måste ändras. Domstolen lämnar emellertid öppet hur detta ska ske.

Då för man ju in tankarna på Lex Britannia, utstationeringsdirektivet och så vidare och naturligtvis även Claes Stråths utredning.

Med detta vill jag ha följande sagt: Ni har ett stort ansvar för att den här diskussionen har uppstått. Ni agerade nämligen för långsamt. Ni skulle ha tagit fatt i det och satt fart på det och varit klara. Även om Claes Stråths utredning ligger på bordet kanske det kan ta ett halvår eller ännu längre innan det blir vederlagt. Det kanske inte ens blir klarlagt under det halvår från och med juni nästa år som vi är ordförandeland. Byggnads har gjort en enklare variant på sitt kollektivavtal, och det tycker jag låter bra.

Avslutningsvis vill jag säga att Svenskt Näringsliv hade en artikel på DN Debatt i söndags där man kräver skärpning av både regeringen och bankerna: Släpp loss de offentliga jobben och en generösare kreditgivning för 50 miljarder! Faller den svenska arbetsmarknadsmodellen kommer också på sikt den svenska välfärdsmodellen att falla i så måtto att kommer det inte in inkomster kommer det inte in några skatter, och då kan man inte dela ut någonting i andra änden.

Till sist vill jag säga: Rättighetsstadgan, mänskliga rättigheter, subsidiaritetsprincipen och mellanstatligt samarbete är viktigt!
(Applåder)

I detta anförande instämde Phia Andersson, Patrik Björck, Claes-Göran Brandin, Monica Green, Eva-Lena Jansson, Jan-Olof Larsson, Lars Mejern Larsson, Christina Oskarsson, Leif Pagrotsky, Gunnar Sandberg, Hans Stenberg och Börje Vestlund (alla s).

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

Anf. 192 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Det var ett mycket omfattande inlägg i debatten, och det skulle väl bära lite långt i denna sena timma att försöka svara på allting. En hel del hade egentligen inte heller med Lissabonfördraget att göra, även om det förstås är mycket viktiga frågor.

Varför Svenskt Näringsliv inte har någon representant här i debatten till skillnad från Byggnads kan jag inte svara på. Frågorna om arbetarrörelsen och vem som är mest renlärig överlåter jag också till kommande inlägg.

Jag förstår att Ronny Olander har svårt att acceptera att svenska folket röstade fram en alliansregering. Jag förstår att han också har svårt att acceptera att det är borgerliga regeringar i en majoritet av länderna i Europa, men nu är det så, och då får vi hantera detta. Svenska folket kommer att få rösta igen om två år, och vi får se hur det går då.

Icke desto mindre tar sig denna frustration ibland uttryck i en enorm upphetsning över att regeringen inte gör tillräckligt. Det spelar liksom ingen roll vad vi gör, det är ändå inte tillräckligt bra. Jag har i denna kammare hur många gånger som helst sagt – det har även Sven Otto Littorin och de flesta av mina regeringskolleger – att den svenska regeringen står bakom den svenska modellen. Vi försvarar den. Vi tycker att den är bra. Vi försöker göra reklam för den, och vi står upp för till exempel kollektivavtalsmodellen.

Vi gör detta i olika sammanhang. Jag beklagar att inte alla de dokument som Ronny Olander ville få ut om domstolsförhandlingarna var tillgängliga. Tyvärr är det fortfarande alldeles för mycket hemlighet kring domstolen. Jag delar den kritiken. Men vi argumenterade där i enlighet med hur jag tror att Socialdemokraterna ville att vi skulle argumentera. Vi var ganska ense i detta.

Sedan föll domen. Den domen ska man naturligtvis tolka, och det gör vi genom Claes Stråths utredning. Man kan beklaga att den inte tillsattes tillräckligt fort. Det var en konsultationsprocess med arbetsmarknadens parter innan dess. Claes Stråth själv ville gärna ha längre tid. Men utredningen tillsattes, och vi väntar på resultat från den.

Nu ser jag att min talartid är ute, så jag får komma tillbaka strax.

Anf. 193 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! Byggnadsfacket har ingen representant här i riksdagen. Jag är vald av svenska folket precis som alla andra här. Så tro inte för ett ögonblick att vi har någon avbetalning på dem eller att de stöttar oss på något sätt. Svenskt Näringsliv har inte heller någon representant här, men det finns ändå många som pratar för Svenskt Näringsliv. Det ska vi inte glömma bort. Jag ser en där borta, men jag ska inte säga hans namn, för då blir han arg.

Det sägs också att det är svårt att acceptera. Nej, det är hur lätt som helst att acceptera att ni vann, att ni har sju mandat mer. Tror man på demokrati, som vi socialdemokrater gör, accepterar man också det som svenska folket har sagt. De ska naturligtvis välja om ett par gånger innan 2010.

Snacket om att regeringen inte gör tillräckligt – Cecilia Malmström, läs protokollen från den tid ni var i opposition! Ni stod här och brände av den ena raketen efter den andra om att den socialdemokratiska regering-

en gjorde alldeles för lite. Det är en del av regeringsinnehavet att vi i oppositionen ligger på. Det är bra för er också för det sporrar er att göra ännu mer och förhoppningsvis bra grejer. Det ska du inte vara ett dugg ledsen för!

Jag delar den mening som Cecilia Malmström för fram om kollektivavtal, alltså dokumenten. Kanske det med Lissabonfördraget blir lite öppnare. För dem som är helt emot det finns det ju en utträdesklausul. En del skulle ju kunna rösta bara för den sakens skull. Men jag går inte in på det heller.

Sedan är det naturligtvis det du berör själv om Claes Stråths utredning. Även om det var en konsultationsprocess säger jag bara att det är därför vi har ett sådant klydd i dag med hela resonemanget. Ni skulle ha satt fart på det med detsamma. Det gäller Sven Otto Littorin, men han är inte här heller.

Anf. 194 Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Naturligtvis har vi olika roller. Om vi byter roller gör vi liknande inlägg, naturligtvis. Det var också därför jag begärde replik. Jag tycker att det är trevligt att ta den här debatten.

För att återgå till sakfrågan inväntar allihop Claes Stråths utredning. Det är också den rekommendation som kommissionen, Europaparlamentet och flera andra länder gör. Låt oss först titta lite nationellt för att få klarhet i eventuella justeringar som krävs av regelverket. Sedan fortsätter debatten att föras både på nationell nivå och naturligtvis också på Europainivå. Det finns redan ett antal forum utarbetade. Det är expertkommittéer och möten på väg där Sverige kommer att vara aktivt. Olika parter på arbetsmarknaden kommer också att försöka få klarhet i detta för att tydliggöra hur utstationeringsdirektivet ska tolkas i framtiden i en globaliserad värld där företag och anställda självfallet rör sig också över gränserna. Det kräver kanske också en översyn av regelverket.

Jag vill bara återgå till det jag har sagt flera gånger och försäkra Ronny Olander att vi inte tror utan är väldigt övertygade om att inte Lissabonfördraget och inte heller Lavaldomen hotar den svenska modellen. Lavaldomen slår ju fast att det finns rättigheter som är garanterade, att kollektivavtal är tillåtna och att stridsåtgärder är tillåtna. Det var just i detta specifika fall det inte var proportionerligt.

Precis den typen av normer och regelverk finns ju också för agerande på hemmaplan när det inte är utländska företag inblandade. Vi menar därför att det inte finns anledning till panik på det sättet eftersom det är en dom i just detta speciella fall. Men vi tar det naturligtvis på stort allvar genom att den här utredningen tillsatts och inväntar resultaten därifrån.

Vi försöker också i olika sammanhang på den europeiska arenan att vara aktiva. Men det är lite svårt att veta exakt vad vi ska göra innan vi har all information. Därför tycker vi att det är klokt att vänta med att diskutera eventuella sociala protokoll eller utstationeringsdirektiv. Med den kunskap som jag har efter många år i Europa vet jag att det finns väldigt många länder, inte bara beroende på om det är en höger- eller vänsterregering, som ser väldigt olika på de här frågorna. Det är inte säkert att omförhandlingar av de här frågorna skulle gynna den svenska modellen.

Anf. 195 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! Jag ska faktiskt be att få tacka för den försäkran som du gör nu å regeringens vägnar, att just garantera den svenska modellen. Vad Claes Stråths utredning kommer fram till vet vi inte. Oaktat vad den kommer fram till ger den förhoppningsvis ett sådant underlag att detta inte behöver utredas igen eller förlängas. Red upp detta i god tid före EU-val och annat! Jag vill bara rekommendera det å det varmaste. Red upp detta! Klara också ut utstationeringsdirektivet. Lex Britannia kan också finnas med i det sammanhanget. Det är helt klart.

Jag valde också att läsa vad riksdagens utredningstjänst hade sagt om Lavaldomen. Byggnads har ju i det fallet försökt förändra sitt kollektivavtal som inte var speciellt tjockt. Man ska också ha klart för sig att utländska företag som kommer hit till Sverige ska kunna vägtrafikförordningen. De ska kunna plan- och bygglagen. De ska strängt taget kunna hela den lagstiftning som vi andra egentligen måste kunna när vi är här i Sverige.

När man säger att det ska vara förutsägbart var det ska landa någonsans är ju bekymret att Byggnads som ett av fackförbunden bedriver ackordsförhandlingar. När man bedriver ackordsförhandlingar gör man det på byggarbetsplatserna. Man gör vissa avstämningar och mätningar av hur det går med produktion och annat. Det var det som EG-domstolen faktiskt också lade sig i och riktade kritik mot. Jag hoppas att ni fångar upp det, för det är många som vill jobba på ackord. Det är inte förutsägbart på det sättet.

Anf. 196 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Herr talman! Jag känner inget större behov av att gaffla och bemöta alla Ronny Olanders påståenden och grejer här. Men jag vill ändå räta ut ett par frågetecken som uppenbarligen finns angående vad Vänsterpartiet egentligen föreslår.

Det är nämligen så att Ronny Olander inte alls behöver vara orolig för att Vänsterpartiet inte står bakom kravet på socialt protokoll. Vi har en reservation som vi har yrkat bifall till som lyder så här: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör verka för ett socialt protokoll för fackliga rättigheter i EU och utveckla juridiskt bindande garantier för den svenska kollektivavtalsmodellen.

Detta förslag går det alldeles utmärkt för både Byggnads och andra socialdemokratiska ledamöter som så tycker att stödja. För vår del finns det som sagt var inga som helst motsättningar mellan att både skydda den specifika svenska kollektivavtalsmodellen och utverka ett socialt protokoll som gäller för löntagare i hela Europa. Det var bara det jag ville få fört till protokollet och ge som information till Ronny Olander.

Anf. 197 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! Jag tackar för den informationen. Men jag förstod inte riktigt vad Josefin Brink menade med Ronny Olanders alla påståenden och grejer. Vad ligger i det? Vad har jag sagt för grejer eller gjort för påståenden som är felaktiga? Detta ska ju många av våra fackliga vänner läsa. Då undrar de: Vad är det för grejer han har snackat om och vilka

påståenden är det? Jag skulle nog vilja att du är lite klarare på den punkten.

Prot. 2008/09:32
20 november

Det är ju kul att ni tydligen har fått med det sociala protokollet i en reservation. Men det blir lite knepigt när ni aktivt röstar mot. Vi kräver ju aktivt i reservationen – vi har inte yrkat på den och det är väl tur – att den motion som vi har skrivit, U258, ska avslås. Varför gjorde ni det? Det verkar ju lite knepigt. Om ni som vi jobbar med 54 miljoner medlemmar, fackliga vänner ute i Europa, och så röstar ni avslag på detta blir det knepigt. Den grejen får du nog reda ut.

Anf. 198 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Herr talman! Jag reder så gärna ut detta. Som sagt var lägger vi ju fram ett identiskt förslag med den skillnaden att vi också vill ha ett juridiskt bindande undantag för den svenska kollektivavtalsmodellen. Vi tycker faktiskt att det är ett bättre förslag, Ronny Olander, därför att det ger både, som man brukar säga, hängslen och livrem – hängslen för löntagare i hela Europa och livrem för den unika svenska kollektivavtalsmodellen.

Det är det som vi menar krävs för att garantera att svenska fackförbund i framtiden har rätt att vidta stridsåtgärder för att kräva allt det som både du och jag är eniga om är viktigt att man måste kunna få göra och samtidigt använda den möjlighet som vi har som har en stark arbetarrörelse, en stark fackföreningsrörelse att också stödja kampen för att stärka löntagarnas rättigheter i resten av Europa. Vi ser ingen motsättning i det, Ronny Olander. Därför har vi ett yrkande som kräver båda de här sakerna på samma gång. Det är ni som sagt var väldigt välkomna att ansluta er till.

Anf. 199 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! Då får jag tacka dig, Josefin Brink, för det erbjudandet. Du kanske kan ansluta dig till vår motion, U258. Det är en jättebra idé. Det kan ni andra göra också. Det är helt okej.

Sedan var det frågan om det juridiskt bindande. En del av er har snurrat omkring folkomröstningar och sådana saker. Det är bra att vi känner hur viktig den svenska kollektivavtalsmodellen är. Vi har kanske lite olika utgångspunkter, men vi ska verkligen ta tag i detta för att det ska bli bra. Vi ska inte svika dem här i Sverige eller de 54 miljoner medlemmarna i Europa. Vi försökte fånga upp dem i vår motion. Vi resonerade att det är rimligt att ställa upp för dem eftersom de driver kravet mot EU-administrationen.

Anf. 200 JACOB JOHNSON (v):

Herr talman! Det finns en rad anledningar till att jag och Vänsterpartiet yrkar avslag på Lissabonfördraget här i kammaren i dag. I första hand menar jag att det handlar om de avgörande demokratibrister som är förknippade med fördraget och dess behandling.

Vi menar att en levande demokrati kräver närhet och förtroende mellan just de förtroendevalda politikerna och medborgarna. Vi här i Sveriges riksdag har ju efter allmänna val fått det svenska folkets förtroende att stifta våra lagar.

Om Lissabonfördraget antas till slut – om än i något reviderad form – flyttas ytterligare makt, utöver den som redan har flyttats till EU, från svenskt demokratiskt beslutsfattande till gemensamt beslutsfattande inom EU. Denna gång är det främst vad gäller de rättsliga och inrikes frågorna.

Man skulle kunna säga att det folkliga inflytandet halveras när beslut flyttas från svensk nationell nivå till EU-nivå eftersom valdeltagandet i riksdagsval är ungefär dubbelt så högt som i val till EU. Valdeltagandet är nog den bästa indikatorn vi har på grad av folklig demokratisk förankring.

Lissabonfördraget handlar också om sämre möjligheter för oss att föra en självständig politik inom en rad områden utifrån våra förutsättningar, traditioner och demokratiska beslut. Det gäller till exempel försvars- och säkerhetspolitiken där Lissabonfördraget innebär att Sverige alltmer vävs in i EU-gemensamma ageranden med syftet att EU på sikt ska utveckla ett gemensamt försvar med ömsesidiga försvarsåtaganden och där medlemsländerna är ålagda att rusta upp. Sveriges möjligheter att utifrån vår historia och erfarenheter utveckla en alternativ säkerhetspolitik mer inriktad på förebyggande civila åtgärder begränsas därmed.

Samma brist på möjlighet att föra en självständig politik utifrån de demokratiska ställningstaganden som det svenska folket gjort visar frågan om den svenska kollektivavtalsmodellen. Den har ju diskuterats mycket i dag i kammaren.

Domen i det svenska Laval-fallet slår fast att låglönekonkurrens är acceptabel på EU:s inre marknad medan fackliga stridsåtgärder för att kräva inhemska kollektivavtal kan betraktas som ett otillåtet marknads hinder. Vi får alltså i detta fall acceptera att samma arbete kan ha olika pris beroende på vilken nationalitet de arbetande har. Det strider mot själva grundidén för den svenska kollektivavtalsmodellen.

Men nu har Sverige ett förhandlingskort att spela ut gentemot EU. En ändring av fördraget eller ett juridiskt bindande undantag kan ge oss ett fullgott skydd mot den mycket politiska domstolen i Luxemburg. Vi har nu ett unikt tillfälle att få ett sådant undantag. Det är alltså fråga om ett undantag som liknar dem som Storbritannien i stor utsträckning har. Vi menar därför att riksdagen inte ska godkänna Lissabonfördraget innan ett sådant juridiskt bindande undantag för den svenska kollektivavtalsmodellen finns med.

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 5 i dagens betänkande.

Vi vet med till visshet gränsande sannolikhet att Lissabonfördraget oberoende av Sveriges agerande inte kommer att träda i kraft förrän tidigast om kanske ett år. Det finns tid och ett bra förhandlingsläge för Sverige. Dessutom väntar vi ju på den Stråthska utredningen som kommer först om några veckor. Varför fatta beslut redan i dag? Att Socialdemokraterna som sitter i vågmästarställning i denna fråga med tanke på att det krävs tre fjärdedels majoritet i kammaren inte utnyttjar läget förstår jag faktiskt inte.

Herr talman! Bristerna i demokrati när det gäller Lissabonfördraget handlar även i hög grad om beslutsprocessen i EU och i Sverige.

Lissabonfördraget har ju i praktiken samma innehåll som det förslag till EU-konstitution som avvisades i folkomröstningarna i Frankrike och Nederländerna. Sedan har EU:s stats- och regeringschefer i en sluten

process utan reellt folkligt demokratiskt inflytande ompaketerat den avvisade konstitutionen till detta Lissabonfördrag. Nu vill majoriteten i denna riksdag ratificera fördraget utan föregående folkomröstning, trots att man vet, eller borde veta, att majoriteten av svenska folket tycker att en rådgivande folkomröstning borde genomföras. Vänsterpartiet har vid upprepade tillfällen drivit denna fråga. Vi menar att riksdagen inte kan anses ha mandat att fatta beslut om ratificering utan vägledning av en föregående folkomröstning, bland annat därför att fördraget inte diskuterades ordentligt inför valet 2006.

Därför, herr talman, yrkar jag bifall också till reservation nr 4.

Avsaknaden av svensk folkomröstning i denna process är alltså en stor demokratisk brist.

En annan demokratisk brist är det faktum att vi över huvud taget ska behöva ta ställning till fördraget i dag. Irland har som enda medlemsland genomfört en folkomröstning med resultatet nej. Därmed har fördraget fallit enligt EU:s egna regler. Vi menar att EU:s regler måste följas, och följaktligen bör den svenska ratifikationsprocessen avbrytas. Regeringen borde ta initiativ till vidare fördragsförhandlingar. I en sådan ny omförhandling borde Sverige även lyfta upp frågan om ett permanent undantag från EMU.

Herr talman! Även om Lissabonfördraget också innehåller vissa förbättringar – jag tycker till exempel att den så kallade rättighetsstadgan är en sådan – är det enligt min uppfattning så att det grundläggande problemet kvarstår, nämligen att det är den fria rörligheten på den inre marknaden som är EU:s överordnade princip. Det kan exemplifieras av artikel 63 om fri rörlighet för kapital. Där framgår att alla restriktioner för kapitalrörelser mellan medlemsstater och mellan medlemsstater och tredjeland ska vara förbjudna. Det är en intressant skrivning i dagens finanskris.

Andra exempel på den fria rörlighetens överordning är de gånger olika länder vill stoppa vissa produkter av miljöskäl. Det har genomgående avisats med hänvisning till den fria rörligheten. Handeln med genmodifierade produkter kan ses som ett sådant exempel.

Herr talman! Lissabonfördraget innebär alltså sammantaget, enligt min uppfattning, en avgörande försvagning av vår demokrati och att den befintliga obalansen till förmån för den inre marknaden kvarstår.

Jag yrkar därför även bifall till reservation nr 2, som innebär avslag på propositionen om Lissabonfördraget.

I detta anförande instämde Marianne Berg, Josefin Brink, Wiwi-Anne Johansson, Hans Linde, Kalle Larsson, Eva Olofsson, Lena Olsson och Gunilla Wahlén, (alla v).

Anf. 201 PATRIK BJÖRCK (s):

Herr talman! Den svenska arbetarrörelsen är positiv till Lissabonfördraget. Såväl det socialdemokratiska partiet som LO har varit mycket tydliga på den punkten. Mycket kritik kan och ska riktas mot EU både för den tid som har varit med de gamla fördragen och troligen även i framtiden med de nya fördragen. Men om kritik ska vara konstruktiv måste man kunna gå vidare och våga förändring.

Vi svenska socialdemokrater har bland annat arbetat hårt för att utvidga EU. Alla ska med – så enkelt är det. Då måste vi också anpassa EU till den nya situation som uppstår.

Vi socialdemokrater har kritiserat EU för ineffektivitet, och då måste vi också medverka till att göra EU effektivare.

Vi socialdemokrater har kritiserat EU för att de sociala rättigheterna har en för svag ställning. Med Lissabonfördraget stärks de sociala rättigheterna.

Vi socialdemokrater har kritiserat EU för att inte tillräckligt kraftfullt agera för jämställdhet, mot miljöförstöring och organiserad brottslighet. Med det nya fördraget stärks möjligheterna för oss att tillsammans med socialdemokrater i Europa kämpa för att lösa dessa problem.

Är då allt så bra som vi skulle vilja ha det? Naturligtvis inte.

I Europa finns samma motsättning mellan höger och vänster som här i Sverige. Inom det socialdemokratiska partiet i Europa finns olika uppfattningar beroende på olika historia och erfarenheter, precis som det inom det socialdemokratiska partiet i Sverige finns olika uppfattningar mellan storstad och landsbygd eller mellan norr och söder. Det är ingenting konstigt med det.

Att Socialdemokraterna röstar för fördraget när det kommer till beslut i riksdagen är därför en helt konsekvent och förutsägbar händelse. Vi gör det inte för att det är perfekt utan för att det ger oss en bättre utgångspunkt att fortsätta arbetet med våra europeiska kamrater inom det europeiska socialdemokratiska partiet och inom den europeiska fackföreningsrörelsen.

Herr talman! När det gäller det så omtalade beslutet på LO-kongressen, att verka för att den utredning som har tillsatts för att lösa de problem som Laval domen skapade ska vara klar innan fördraget ratificeras, står vi socialdemokrater helt bakom det beslutet. Det hade varit av stor betydelse att få rätt beslutsgång, inte minst för att inte äventyra legitimiteten i ratificeringen.

Men den svenska högerregeringen har agerat kortsiktigt och ansvarslost, och man har vägrat att medverka till en lösning. Ska vi då låta en högerregering styra vår uppfattning i en fråga där vårt ställningstagande har varit välkänt och förankrat? Det är inte ett alternativ. Vi kan inte i riksdagen rösta ned det förslag som vi tror på. Vi kan inte göra detta.

Det är en helt annan sak för Vänsterpartiet, som inte tror på Europasamarbetet. De har alltid röstat nej till allt som har med EU att göra. Nu har de visserligen ett svepskäl i och med EG-domstolens dumheter, men det har ingenting med saken att göra för Vänsterpartiet.

Vi socialdemokrater, som tillhör den europeiska arbetarrörelsen, har en betydligt mer konstruktiv inställning. Vi har mer gemensamt med en tysk arbetare än med en svensk borgare. Det är någonting att fundera på.

Vänsterpartiets, det före detta kommunistpartiets, representant Hans Linde oroade sig för hur vi socialdemokrater skulle kunna möta Sveriges arbetare ute på arbetsplatserna. Jag kan lugna Hans Linde på den punkten. Till skillnad från Hans Linde har jag tillbringat större delen av mitt vuxna liv på ett fabriksgolvet och har inga som helst problem att möta mina arbetskamrater, eller andra arbetare i Sverige, i Europa eller var som helst i världen.

Jag tillhör, till skillnad från Hans Linde, ett parti som är en del av svensk arbetarrörelse och som har en stark och trygg förankring på svenska arbetsplatser. Jag tillhör, till skillnad från Hans Linde, en europeisk arbetarrörelse.

Herr talman! Den svenska modellen är hotad. Så är det. Vari består hoten?

EG-domstolens domar är ett hot mot den svenska arbetsmarknadsmodellen. Så är det.

Den svenska högerregeringen är ett hot mot den svenska arbetsmarknadsmodellen med svenska kollektivavtal och starka fackföreningar. Så är det.

När a-kassan rustas ned är det ett direkt slag mot våra kollektivavtal. När nya regler för F-skatt införs är det ett hot mot våra kollektivavtal. På punkt efter punkt driver den svenska högerregeringen en politik mot Sveriges arbetare och deras anställningsvillkor.

Frågan är då: Hur avvärjer vi dessa hot?

Hotet från den svenska högerregeringen kommer vi att möta genom att göra Reinfeldt och kompani arbetslösa efter nästa val.

Hotet från EG-domstolen löser vi genom att arbeta aktivt i Europa med europeisk fackföreningsrörelse och europeiska socialdemokrater. Hotet från EG-domstolen avgörs inte vid kvällens votering.

Ett nej till det nya fördraget löser ingenting av de problem som uppstått på grund av Laval och andra domar. Även om Hans Linde och hans kompisar lyckats hålla Sverige utanför EU hade vi drabbats av Lavaldomen. Vad hade Hans Linde hotat med då? Hade Hans Linde hotat med att vi skulle gå med i EU?

Herr talman! Hur går då arbetet i Europaparlamentet, kan man undra.

De grundläggande sociala och mänskliga rättigheterna i EU ska inte underordnas de ekonomiska friheterna. Det slog en bred majoritet i Europaparlamentet fast när de röstade för ett betänkande om utmaningar för kollektivavtalen i EU. Parlamentet tar tydligt avstånd från EG-domstolens uppmärksammade beslut i Laval-, Viking-, Rüffert- och Luxemburgmålen. I samtliga dessa domar har EG-domstolen inskränkt grundläggande fackliga rättigheter på ett helt oacceptabelt sätt, eftersom domstolens tolkning av utstationeringsdirektivet inte stämmer överens med lagstiftarens avsikt.

Parlamentet vill också tydliggöra att varken utstationeringsdirektiv eller andra direktiv förbjuder medlemsstaterna eller arbetsmarknadens parter att kräva förmånligare villkor i syfte att garantera likabehandling av alla arbetstagare. Kommissionen uppmanas därför att inleda en översyn av utstationeringsdirektivet i syfte att klargöra att löner och anställningsvillkor är minimikrav; ett golv från vilket fackföreningar kan kräva likabehandling genom förhandlingar om kollektivavtal.

Herr talman! Hur reagerar då högerens representanter i Europaparlamentet? En av dem, moderaten Charlotte Cederschiöld, föreslog att utstationerade arbetstagare ska särbehandlas och diskrimineras i förhållande till inhemska arbetstagare. Hon föreslog också att alla löne- och anställningsvillkor som går ut över minimikraven i utstationeringsdirektivet ska ses som hinder mot den fria rörligheten.

Den underliggande logiken tycks vara att lönekonkurrens mellan arbetstagare ska vara tillåten och att ekonomiska friheter oreserverat ska gå

före arbetstagarnas rättigheter och intressen. Även här i Europaparlamentet visar den svenska högern sitt rätta ansikte.

Återvänder vi till Sverige kan vi fundera över hur den svenska högern agerar i Sverige. Ja, arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin vill inte agera för en översyn av utstationeringsdirektivet – i en ohelig allians med Vänstern. Skälet är att det skulle ta för mycket tid och energi och att man inte vet vad resultatet skulle bli. Kontentan av den här passiviteten blir att regeringen stöder lönekonkurrens och ett EU som uteslutande bygger på ekonomiska friheter och struntar i den sociala dimensionen. Det är samma gamla moderater här som där.

Svensk arbetarrörelse kan aldrig acceptera att arbetstagare i likvärdig ställning får olika behandling. Alla som arbetar i Sverige ska göra det med likvärdiga löne- och anställningsvillkor, oavsett anställningsform och nationalitet.

Vi socialdemokrater har väckt en motion som skulle, om förslagen bifalls, innebära ett stort steg fram för att lösa många av de problem som EG-domarna har orsakat. Nu har högermajoriteten i Sveriges riksdag en möjlighet att bekänna färg och visa om man vill stå på den svenska modellens sida eller om man vill rasera den.

Det vi socialdemokrater vill är

1. att ta initiativ på EU-nivå för att förändra delar av utstationeringsdirektivet,
2. att driva frågan om ett socialt protokoll,
3. att aktivt agera för att undanröja hot om löne- och villkorsdumpning i Sverige och i Europa och
4. att regeringen vid alla kommande toppmöten i EU på eget initiativ driver frågor om förstärkning av löntagarnas rättigheter i Sverige och i Europa.

Herr talman! Lissabonfördraget är ingen garanti för svenska kollektivavtal, men det är en starkare plattform för den europeiska arbetarrörelsen att fortsätta sin kamp för att stärka arbetares rättigheter i hela Europa. I den kampen ska svenska socialdemokrater medverka fullt ut.

Den enda garanten för kollektivavtal i Sverige är en stark svensk fackföreningsrörelse i en stark facklig-politisk samverkan med Socialdemokraterna. Hotet från Lavaldomen vilar inte bara över svenska arbetare, och det hotet kan vi bara avvärja tillsammans med våra kamrater i Europa.

Därmed, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation nr 1 av Socialdemokraterna.
(Applåder)

Anf. 202 LENA OLSSON (v):

Herr talman! Jag vill säga att detta faktiskt är den viktigaste politiska debatt jag någonsin ställts inför. Lissabonfördraget är det största som har hänt på EU-området sedan vi inträdde i EU. Maktförskjutningen är stor, och det är bara förnamnet. Det är väldigt milt sagt. Det man reagerar på när man lyssnar på den här debatten är hur ni berömmar er och säger att EU ska bli så bra, så öppet och demokratiskt.

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

Efter alla lovord till fördraget från högeralliansen måste jag säga: Om nu allt är så bra som ni säger hade det väl varit på sin plats att diskutera detta med oss i en öppen debatt i samhället med våra medborgare och att även låta vår egen befolkning få vara med i debatten i större utsträckning och ha haft möjligheten att rösta om detta? Man kan ställa sig frågan: Är man möjligtvis rädd för sina egna väljare och för vad de skulle tycka?

Vi i Vänsterpartiet försökte ett flertal gånger debattera denna fråga i valrörelsen, men från ja-sidan fick vi veta att den inte var aktuell. Frågan låg i frysen. Nu är samma fråga uppe igen. Nu har den tinat.

Hur som helst har vi nu det läget att Irland har sagt nej och att dagens beslut inte brådskar. Om man nu respekterar EU:s egna regler har förslaget faktiskt fallit. Detta tycks inte bekomma majoriteten i denna kammar ett dugg, vilket är djupt beklagligt och djupt odemokratiskt.

Det finns också frågor som hänger kvar i denna sena timme – klockan är nu kvart i tio – som är obesvarade och som har ställts hela tiden i denna debatt. Jag vill i likhet med många av mina kamrater återkomma till att det när vi gick in i EU utfästes garantier. Den svenska kollektivavtalsmodellen är säkrad, sade alla ja-anhängare. I dag kan vi se vad det löftet var värt. Vi står nu med ett rejält hot mot svenska löntagare. Vår modell kommer att raseras.

Om det på något vis kan skänka lite mer trovärdighet åt Vänsterpartiet och mig själv vill jag säga att jag också har stått ett 15-tal år på ett industrigolv. Jag har jobbat i hemtjänsten i ett tiotal år. Jag vet vad arbetarrörelsens värderingar innebär. Det visste min mamma. Det visste min pappa. Det visste min mormor och morfar. Det visste min farmor och farfar också.

Jag tycker inte att man ska säga att det här är två olika saker. Då talar ni emot stora delar av fackföreningsrörelsen och olika experter på arbetsrätt. Detta beslutsförslag har i hög grad att göra med hur vi kan behålla vår modell på arbetsmarknaden i Sverige. Jag vill faktiskt ha ett svar. Hur kan det stämma att det ni lovade 1994 inte längre gäller? Eller står ni för det som ni lovade svenska folket?

Nu hävdas det från socialdemokratin att rättighetsstadgan skulle vara en garant för modellen. Enligt Pernilla Lindh, svensk domare i EG-domstolen, spelar den roll, men hon hävdar att stadgan redan i dag är bindande. Skillnaden om den skrivs in är att det blir svart på vitt, men, säger samma Pernilla, någon skillnad i praktiken blir det inte.

Lissabonfördraget utgör alltså inget värn mot framtida Lavaldomar enligt en domare som själv sitter i denna domstol. Jag tycker att en domare är väldigt trovärdig. Det har också i debatten framhållits att vi väl måste tro på domstolen.

Jag betraktar det som att det enda som kan komma till räddning är ett juridiskt bindande undantag för den svenska kollektivavtalsmodellen. Därför har vi i Vänsterpartiet reservation 5, som jag också yrkar bifall till, om detta. Vi vill tydligt visa att vi gör allt som står i vår makt för att rädda en modell som har en hundraårig historia av facklig kamp bakom sig. Vi räknar faktiskt inte med att få något stöd av dem som vill kalla sig det nya arbetarpartiet. Vi har stått här i kammaren tillsammans, både sossar och vänsterpartister, och gång på gång konstaterat att det är samma moderatpolitik då som nu. Jag vill påminna om att det inte är någon skillnad den här gången heller.

De nya Moderaterna kommer att rösta mot att Sverige får ett juridiskt bindande undantag för modellen. Regeringen tillsatte efter Lavaldomen en utredning, som sköts av Clas Stråth. Nog är det ganska märkligt att den ska vara färdig om tre veckor? Man hade ju kunnat vänta in vad utredaren skulle komma fram till. Först utredning, sedan beslut om Lissabon, kan man tycka är en rimlig ordning. Den möjligheten finns också i dag, om man röstar för en vilandeförklaring. Detta var också precis vad LO-kongressen ville. Man ville vänta med godkännandet tills utredningen var klar.

Jag vill avsluta med att säga att efter vad jag har hört i kammaren i dag är jag än mer övertygad om att ett juridiskt undantag behövs. Nu är det upp till dem som värnar modellen och som vill vara absolut säkra på att den även i framtiden finns kvar att ta sitt ansvar.
(Applåder)

I detta anförande instämde Ulla Andersson, Marianne Berg, Josefin Brink, Wiwi-Anne Johansson, Kalle Larsson, Hans Linde, Eva Olofsson, LiseLotte Olsson och Gunilla Wahlén (alla v).

Anf. 203 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Längden på talarlistan säger säkert en del om hur viktig många av oss uppfattar att den här frågan är. Många kommer troligen också att utvärdera det beslut som tas i dag. Min gissning är att när framtidens historiker ska beskriva ett ja till Lissabonfördraget kommer de att beskriva det som den slutgiltiga upplösningen av det självständiga landet Sverige.

Mindre än 20 procent av lagstiftningen blir kvar här i riksdagen. EU bestämmer i praktiken när vi ska avskaffa vår svenska valuta. Huruvida vi ska avskaffa den eller inte är inte längre en fråga, utan det handlar bara om när. Med ett ja till Lissabonfördraget i dag kör vi alltså också i praktiken över ett tidigare folkomröstningsbeslut i Sverige.

Den svenska alliansfriheten upphör i realiteten, och vi får i praktiken en gemensam EU-utrikesminister. Det blir ganska svårt att se ett självständigt land i det som återstår.

Demokrati, herr talman, är ett värdeord som människor hanterar på olika sätt. Demokrati beskrevs av de gamla grekerna med orden att all makt utgår från folket. I vår modernare juridiska tradition brukar vi säga att demokrati innebär att de som får makt att besluta i andras ställe kan ställas till ansvar. Vi brukar lägga tyngdpunkten där. För vanligt folk tror jag att man kan säga att man uppfattar demokrati som att man kanaliserar folkets vilja.

Om det skulle vara så som EU-minister Cecilia Malmström tidigare har stått här och sagt i sitt anförande, att Lissabonfördraget är bättre ur demokratisk synvinkel än det gällande fördraget, Nicefördraget, hur kan det då komma sig att Lissabonfördraget måste genomföras under så förnedrande och odemokratiska former? Är inte det väldigt besvärande? undrar jag.

Folket i Nederländerna och Frankrike sade nej till fördraget i en folkomröstning. Som resultat av det gjorde man lite mindre kosmetiska förändringar, men man vågade inte underställa förändringarna en ny folklig

prövning. Opinionsundersökningarna i de två länderna var väldigt tydliga och är det fortfarande. Folket står inte bakom politikernas diktat.

EU-processen var också väldigt tydlig. Man hade inte råd att riskera att lyssna på folkviljan en gång till.

På Irland valde man också att rata förslaget i en folkomröstning. Cecilia Malmström redovisade tidigare här från talarstolen att resultatet av det nej är att man nu arbetar med att analysera varför. Hon nämnde också att det till och med finns ett särskilt utskott i parlamentet som arbetar med den här frågan. Vad det sedan leder till vet vi inte, men en sak vet vi. Det som gäller för Irland måste rimligen också gälla för Sverige.

Om vi inte är så mesiga och bara säger ja kommer vi att få samma möjligheter som de här tre länderna att förändra villkoren för vår anslutning till Lissabonfördraget. Om det sedan bara blir kosmetik eller om det blir något verkligt är i högsta grad upp till oss själva eller naturligtvis till vår regering.

Kan inte ni som förordar ett ja till Lissabonfördraget ändå känna en viss tråkig bismak av att det som påstås vara bättre måste tvingas på folket mot dess vilja? Jag tycker personligen att EU egentligen är en lång rad av dåliga exempel på hur demokrati kan tillämpas.

Hur fungerar då vår egen demokrati i fallet Lissabonfördraget? Opinionsundersökningar har visat samma sak i Sverige som i de flesta andra EU-länder, nämligen att riksdagens ledamöter inte på något sätt kan påstås representera väljarnas åsikter när det gäller ökad överföring av makt till Bryssel.

Hur kan det då komma sig att det ser ut så i Sverige? Jag tycker att svaret är ganska enkelt. Inget av de tre riksdagsval som vi haft sedan Sverige blev medlem 1995 har tillåtit handla om EU-frågor. Inte någon enda gång har svenska folket valt representanter till den svenska riksdagen med utgångspunkt från vad de representanterna har för åsikt i fråga om ett fortsatt överförande av beslutskompetens till EU.

Man har helt enkelt från de flesta partiers sida varit väldigt noga med att se till att frågor om framtiden med EU inte på något sätt ska påverka valet till riksdagen. När det sedan har kritiserats har man om och om igen motiverat det med att vi har EU-valen där de här frågorna hör hemma.

Det man glömmar bort då är att det inte är vid EU-valen som väljarna lämnar sitt mandat till den svenska riksdagen. Det är antagligen därför som det finns ett väldigt stort glapp mellan valresultaten när det gäller valet till riksdagen och EU-parlamentet. Det är både i deltagandet och själva utfallet.

Väljarna har faktiskt uppfattat att de inte ska ge riksdagen något mandat i EU-frågan. Väljarna har inte heller getts någon möjlighet att göra det. Bevisligen råder också stor skillnad mellan vad väljarna anser om fortsatt kompetensöverföring till EU och vad riksdagens ledamöter tycker i den frågan.

Ingen som vill framstå som seriös kan påstå att det svenska folkets vilja i fråga om vårt framtida förhållande till EU har kanaliserats till den svenska riksdagen. Sanningen är i stället att man inte ens har försökt från de politiska partierna att kanalisera det svenska folkets vilja när det gäller ökad överföring av beslutskompetens till Bryssel till den svenska riksdagen. Man har inte ens försökt. Jag tycker att det är ett dåligt exempel på hur man hanterar demokratin.

Som så ofta är det alltså först nu när det nästan är för sent som de vanliga medborgarna börjar ställa frågor. De lämnar ju över makten till oss förtroendevalda delvis för att själva slippa hålla koll på allting. Så det kanske inte är så konstigt att det ofta blir på det viset att folk vaknar när det är för sent, eller åtminstone nästan för sent.

Men då måste vi som är förtroendevalda ta på vårt ansvar att vara väldigt lyhörda, om vi nu vill värna demokratin. Vi måste lyssna in och känna om det är rätt att ta beslutet nu.

Det som gör mig så bedrövad och faktiskt arg och förtvivlad är att trots att vi alla vet om hur det ser ut med bristerna i den demokratiska förankringen tar sig riksdagen friheten att rösta igenom ett avtal som folket inte har haft någon rimlig möjlighet att uttala sig om i någon form av demokratisk struktur. Om det hade gällt en fråga som hade varit reversibel hade jag inte varit vare sig bedrövad, arg eller förtvivlad, för då hade ett eventuellt misstag kunnat rättas till.

Jag är väldigt noga med att poängtera att det är ett eventuellt misstag. Ingen av oss kan faktiskt veta vad svenska folket skulle tycka om Lissabonfördraget om vi gav dem en rimlig möjlighet att verkligen sätta sig in i det och vad det betyder, vilka konsekvenser det får och sedan i någon form uttrycka det.

Det vi vet är att en klar majoritet är emot ökad överföring av makt till Bryssel under de här villkoren nu när de flesta faktiskt inte är så insatta i Lissabonfördraget. Men så brukar det ju vara med allting som är okänt. Så det är inte så konstigt att folkviljan är sådan.

Det kan vara så att svenska folket tycker att det är bra med vapenskrammel framför äldrevård. Men det är väldigt få svenskar som vet om att det i Lissabonfördragets artikel 42 står: Medlemsstaterna förbinder sig att gradvis förbättra sin militära kapacitet. Byrån för utveckling av försvarskapacitet och för forskning, anskaffning och försvarsmateriel ska identifiera de operativa behoven, främja åtgärder för att tillgodose dessa, bidra till att identifiera och i förekommande fall genomföra varje åtgärd som behövs för att stärka försvarssektorns industriella och tekniska bas, delta i utformningen av en europeisk politik för kapacitet och försvarsmateriel samt hjälpa till att utvärdera om den militära kapaciteten har förbättrats.

Inget EU-land kommer att ha minsta möjlighet att slingra sig undan kravet att ständigt upprusta och förstärka sin militära kapacitet. Observera att det här kravet gäller även de länder som väljer att stå utanför en eventuell gemensam EU-armé. Har riksdagen ett folkligt mandat för att för all framtid skriva fast vårt land, som ju normalt brukar verka för fred med fredliga metoder, att ständigt öka sin militära kapacitet?

Hur många av riksdagens ledamöter har det uppdraget med sig från sina väljare, att besluta om en påtvingad ständig upprustning? Mig veterligt finns det inget parti i den här riksdagen som har gått till val på den frågan.

Sedan kan man undra om en ständig militär upprustning är förenlig med det övergripande mål som vi faktiskt är överens om, målet att klara klimatutmaningen. Jag tror inte att man kan hitta någon forskare vare sig från den militära sidan eller från klimatområdet som skulle hävda det.

Är det något parti i den svenska riksdagen som har gått till val på att prioritera upprustning framför klimatarbetet? Jag tror inte det.

Det här är naturligtvis mumma för Bofors, Saab och andra vapentillverkande industrier. Nu när Norge har sagt definitivt nej till JAS har de ju problem.

Men med Lissabonfördraget i ryggen kan de bara gå till regeringen. Sverige måste öka sin industriella och tekniska bas för att förstärka försvarssektorn även om vi inte kan sälja till andra länder och inte själva tänker använda några vapen och gå i krig. Jag kan inte förstå hur ens den mest hårdnackade militärkramare kan bejaka en sådan bindning. Jag förstår inte det.

Fru talman! Det finns ett annat exempel. Hur många medborgare har man tillfrågat om i vilken utsträckning de tycker att det är rimligt att svenska beslutsfattare inte längre ska avgöra om, var och hur det ska brytas uran i Sverige? Vi har hittills klarat oss ifrån det, eftersom de reglerna redan gäller.

Varför inte passa på nu när vi ska teckna ett nytt avtal att kräva ett undantag från artikel 70 i Euratomfördraget så att det inte längre kan tolkas så att beslutet över våra urantillgångar flyttas ut ur landet?

Jag tycker att det vore väldigt lämpligt att ta tillfället i akt att också försöka förhandla fram ett undantag från Euratoms optionsrätt. Det har en sådan på allt befintligt klyvbart material i Sverige.

Frågan är i och för sig otydligt reglerad i dag. Men det tolkas så att det till och med i slutändan kan resultera i att de svenska slutförvaren kommer att grävas upp mot vår vilja eftersom det klyvbara materialet kanske behövs till annan verksamhet inom EU. Vi förfogar inte över det beslutet.

Trots att till och med Lagrådet har slagit fast, och jag läser ur dess yttrande, att riksdagens ställning rejält urholkas i väsentlig grad när det gäller EU:s rätt att fatta beslut som gäller Sverige, bryr man sig inte om att lyssna på vad folket tycker om just den typen av beslut som fattas om Sveriges uranbrytning.

EU och till och med Euratom, som är en fristående organisation som lyder under det regelverk vi tecknar i Lissabonfördraget, kan få den exklusiva beslutanderätten om var och hur uran för Europas behov ska brytas i Sverige. Det beror på hur man tolkar avtalet. Det gäller även hur framtaget klyvbart material ska användas.

Uranbrytning ger så allvarliga konsekvenser att det i dag egentligen bara bryts i områden där det inte finns några människor eller i områden där det bor ursprungsbefolkningar, som man uppenbarligen struntar helt och hållet i, eller också i diktaturer där man är lika likgiltig för effekten för befolkningen.

Hur många av er ledamöter har bett väljarna om mandat att låta beslutanderätten över klyvbart material och uranbrytning i Sverige ligga kvar i händerna på beslutsinstanser utanför Sverige? Jag tror inte att så många av er har talat med era väljare om den frågan.

Att vi har gjort misstaget att lämna bort makten över hur klyvbart material ska hanteras i Sverige och makten över uranbrytningen behöver inte betyda att vi inte ska ta chansen att återta den beslutskompetensen till Sverige. Jag tycker att det vore självklart för en regering att göra det när vi nu har chansen.

Nu cementeras regelverket lite hårdare. De jurister som jag har frågat gör bedömningen att det inte har hänt ännu men att risken blir något

större med de omskrivningar som nu görs när överstatlighet, mellanstatlighet och sådant förändras. Euratom och det avtalet hamnar i en sådan nisch att de blir lite starkare.

Jag är övertygad om att riksdagen gör ett stort misstag om man inte skjuter upp ratificeringen av Lissabonfördraget. Jag menar att det gäller oavsett vilket mandat som sedan skulle komma ut som resultat av en aktivare dialog med medborgarna.

Det vore mycket mer sympatiskt om man hade ett synligt mandat. Det gäller oavsett om det kommer från en folkomröstning eller uppstår på något annat sätt. Det naturliga vore om regeringen hävdar att man måste fatta beslutet i riksdagen att det skulle ske efter ett riksdagsval där dessa frågor har diskuterats så att man kan hävda att man har ett mandat med sig. Det skulle för mig kännas som en mycket större kvalitet på demokratin.

Jag förstår inte hur ni som säger er värna demokrati och som säger att EU blir mer demokratiskt med Lissabonfördraget kan välja att genomföra beslutet i Sverige på ett som jag uppfattar så odemokratiskt sätt. Jag förstår inte heller brådskan.

Vi vet nu att processen i Irland kommer att ta minst ett halvår, som det sägs. Det får flera effekter. Det är onödigt för oss att fatta beslutet nu. Att vi gör det nu ökar ytterligare pressen på dem att skynda på. Det är inte särskilt demokratiskt av oss att öka pressen på dem att skynda på ännu mer. Det kan väl vara skönt för dem att ta den tid de behöver.

Vi borde ge dem lugn och ro för sin demokratiska process. Det är dessutom så att processen kan leda till någonting. Den kanske leder till någonting som vi tycker är riktigt bra. Det kanske finns någonting som man i den processen måste ge Irland som också vi skulle vilja ha. Varför inte vänta på den möjligheten? Vi måste vara lite egoistiska. Det är ändå en förhandlingsprocess där vi är satta att värna våra intressen.

Fru talman! Jag vädjar därför till er som känner den minsta tvekan när det gäller kvaliteten på den förankringsprocess som ni har bakom er att skjuta upp ratificeringen av Lissabonfördraget. Vi får då en möjlighet till en verklig, demokratisk, bred och förankrad diskussion och process där svenska folket får en möjlighet till ett inflytande.

Jag tycker att ni i de fall som behövs ska våga trotsa era partiledningar för demokratins skull.

I detta anförande instämde Ulf Holm (mp).

(TREDJE VICE TALMANNEN: Jag noterar att Jan Lindholm har överskridit den anmälda talartiden med mer än 100 procent.)

Anf. 204 LENNART SACRÉDEUS (kd):

Fru talman! Jag vill inledningsvis be om ursäkt för att jag kanske kommer att begå samma överträdelse mot riktlinjerna. Jag ber om ursäkt för det. Det är lika bra att säga det i förväg så att fru talmannen slipper säga det i efterhand.

Först vill jag säga: Heder till vår Europaminister! Sedan kl. 12.15 har Cecilia Malmström suttit här och lyssnat enträget. Det är en heder för dig och också ett fint föredöme för övriga statsråd i regeringen. Tack så mycket för det!

Fru talman! Jag skulle helst vilja yrka bifall till motion 2008/09:U3 av Anne-Marie Pålsson från Moderaterna, Annelie Enochson från Kristdemokraterna, Ingemar Vänerlöv från Kristdemokraterna och undertecknad Lennart Sacrédeus från Kristdemokraterna.

Attsatsen i denna motion handlar om att beslutet om ett godkännande av Lissabonfördraget ska fattas i den ordning som gäller för stiftande av grundlag, det vill säga två riksdagsbeslut med likadant innehåll och ett allmänt val mellan de två besluten.

Jag har förstått att enligt de röstregler som gäller här i kammaren är det inte möjligt att göra ett sådant yrkande. Det yrkandet skulle också i praktiken innebära ett bifall till en motion från centerpartister med Sven Bergström i spetsen som heter U355 med en likartad attsats.

I stället ber jag att få yrka bifall till reservation nr 7, på samma sätt som Anne-Marie Pålsson har gjort, även om jag inte fullt ut kan ställa mig bakom samtliga skrivningar i den reservationstexten. Men det är i varje fall den som ligger närmast motionen.

Fru talman! Europa var för mig vägen in i det politiska livet. Det var upptäckten av en kontinent så spännande av en pojke som tågluffade runt om i Europa. Visst var det billigt på vandrarhem och att åka nattåg. Men det var också mötet med européer runt om i denna jättespännande världsdelen.

Jag upptäckte också kristdemokratiska partier som var aningen större än det som hette kds, Kristen demokratisk samling, på den tiden. Det fanns ett stort sådant parti i Tyskland som hette och fortfarande heter CDU, ett systerparti i Bayern som hette CSU, och de fanns i Beneluxländerna. Jag blev intresserad av europeisk politik.

Det handlade om partier som ville stå upp för fred, frihet, social marknadsekonomi, människovärde och europeisk gemenskap.

Innan jag började tågluffa och innan jag blev politiskt intresserad hade ledande kristdemokrater som Konrad Adenauer, Ludwig Erhard, Alcide de Gasperi, Robert Schuman och Leo Tindemans lämnat betydande bidrag till det europeiska samarbetet. Efter tre fransk-tyska krig under 75 år, varav två som utvecklades till världskrig, fick det vara nog.

Jag vill påminna oss i kammaren om att för bara nio dagar sedan, den elfte timmen den elfte dagen i den elfte månaden, kunde vi svenskar och framför allt övriga européer högtidlighålla 90-årsdagen av vapenstillståndet i det som då kallades för *the great war*. Ingen visste att det var det första världskriget, för man kunde inte känna till det hemska som skulle inträffa 21 år senare. Här i riksdagen uppmärksammade vi detta i all enkelhet i skatteutskottet när vi inledde vårt sammanträde den elfte timmen den elfte dagen den elfte månaden med en tyst stund.

Det Västeuropas och Nordens kristdemokrater och andra demokratiföreträdare inte kunde acceptera efter andra världskriget och national-socialismens fall 1945 var att människor nu kom att tvingas leva under en rysksovjetisk kommunism som hade ockuperat grannländer och gjort andra folk och stater till i praktiken lydriken inom ramen för militäralliansen Warszawapakten.

Kristen människosyn och etik utgjorde en viktig och central drivkraft för att motivera många människor som var modiga i sin kamp för demokrati och för att bryta ned den diktatoriska och ateistiska kommunism

som präglade Öst- och Centraleuropa fram till Berlinmurens fall 1989. Då enades Tyskland. Då helades Europa. Vi blev en världsdel.

Sovjetkommunismen och kommunismen som ideologi gjorde folk rädda och tvingade dem att leva i ett lögnaktigt samhälle. Det hindrade deras intellektuella, andliga, politiska och ekonomiska utveckling. Mänskliga och miljömässiga tragedier och katastrofer följde i detta förtryckets spår. Angiverisystem, även inom den egna familjen, tystnaden och rädslan präglade människors tillvaro i det som var det kommunistiska diktatoriska Östeuropa.

Fru talman! Dagens debatt har alltså historiska bottnar. Jag vill citera ett bibliskt och evangeliskt ordspråk: "Var inte rädda". Det var ord som den polskfödde påven Johannes Paulus II eller Karol Wojtyła riktade sommaren 1979 till sitt folk vid det första besöket i hemlandet Polen. När han ledde en mässa på Segerplatsen i Warszawa var en miljon människor samlade. Jag läste i den östeuropeiska solidaritetsföreningens tidning en så kallad *cartoon* eller teckning med en polsk säkerhetsagent som stod vid den här massan på Segertorget i Warszawa med en miljon människor. Befälhavaren till säkerhetsagenten sade: Ta namnen! Det var inte så lätt; de var för många.

Vad Karol Wojtyłas besök 1979 betydde för Polen kan inte underskattas. Han mötte ett Polen och ett polskt folk under kommunistisk enpartidiktatur och förtryck. De var rädda, men han göt mod i dem. De reste sig och de befriades från diktaturens och kommunismens ok. Allt detta skedde under fredliga former och var byggt på icke-våld. Själens och det andliga livets betydelse för att gjuta mod i ett folk och i varje individ kan aldrig mer underskattas efter händelserna hösten 1989 när stora delar av Europa befriades under djupt värdiga former.

Fru talman! Med närmare 40 talare anmälde denna numera nästan natt förstår vi alla att riksdagens behandling av regeringens proposition om ett svenskt godkännande av Lissabonfördraget utgör ett mycket viktigt beslut här i vår folkförsamling. Det handlar om ett dokument som till drygt 90 procent är identiskt med det konstitutionella fördrag som framtidskonventet arbetade fram under ledning av den förre franske presidenten Valéry Giscard d'Estaing.

Med klara majoriteter valde medborgarna i Frankrike och Nederländerna att avvisa det konstitutionella fördraget i folkomröstningar under våren och sommaren 2005. Efter två års tankepaus inom den europeiska unionen enades de 27 regeringscheferna i Europeiska rådet om att föra fram ca 90 procent av det nedröstade fördraget i ny tappning. Nu, under det portugisiska ordförandeskapet, blev namnet Lissabonfördraget.

Fru talman! Att göra det självklara och respektera det irländska folkets nej till det nya fördraget i en folkomröstning 2008 innebär också att man fullt ut respekterar och lever upp till de beslutsregler som finns inom den europeiska unionen. Varje enskilt land, stort som litet, måste nämligen godkänna en ändring av unionens spelregler för att detta ska kunna komma till stånd. På denna punkt tycker jag inte att något land eller politiskt parti borde tveka.

Naturligt hade varit att ratifikationsprocessen efter det irländska folkets nej hade avbrutits och tagit en omstart i och med att förslaget fallit enligt EU:s egna beslutsregler. Enhällighet krävs ju bland de 27 staterna.

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

Detta har bevisligen inte uppnåtts oavsett hur vi i Sveriges riksdag ställer oss i dag.

Jag vill inte använda för hårda ord. Jag vet inte hur hörnstatistiken var i går i landskampen nere i Amsterdam mellan Nederländerna och Sverige. Men låt oss säga att vi hade vunnit matchen på hörnor. Det hade nog inte hjälpt om vi inte hade gjort fler mål.

Jag tror att det är ett problem i Europasamarbetet att många människor känner att det finns tveksamheter till hur regelverket egentligen tolkas. Jag skulle önska att vi alla medborgare kunde uppleva fasta spelregler som efterföljs. Detta skulle ge trygghet i ratifikationsprocessen inom den europeiska unionen.

Fru talman! Inte minst på två områden kommer det irländska folkets avvisande av det föreslagna EU-fördraget att påverka det svenska ordförandeskapet i Europeiska unionen under det andra halvåret 2009.

För det första tvingas inte vår statsminister Fredrik Reinfeldt att konkurrera i ledarskap med en ny tillsatt EU-president. För det andra får Sverige inte 20 ledamöter i Europaparlamentet, som Lissabonfördraget stadgar. Vi får nöja oss med 18 i stället. I dag har vi 19.

Det är viktigt att vi påminner varandra om att Sveriges riksdag i sitt yttrande förra mandatperioden under konventsprocessen som föregick det föreslagna EU-fördraget avvisade förslaget om att EU:s regeringschefer, det vill säga Europeiska rådet, i framtiden ska få en permanent ordförande – det man skulle kunna kalla för en EU-president.

Jag är stolt över mitt svenska kristdemokratiska parti som här i riksdagen har varit en tydlig pådrivande kraft i att avvisa ett centralistiskt ämbete som en EU-president. Här i kammaren var samtliga partier utom Göran Perssons socialdemokratiska parti emot att det inrättas ett ämbete som EU-president.

Denna EU-president är tänkt att fungera som en permanent ordförande i Europeiska rådet för medlemsstaternas regeringschefer. Det är också just dessa regeringschefer som i sin tur ska utse denna EU-president. Med två och ett halvt år som mandatperiod ges möjlighet till omval vid ett tillfälle, det vill säga totalt fem år för en innehavare av EU:s presidentämbete.

Jag är fullt övertygad om att det fortfarande finns en majoritet här i Sveriges riksdag mot en EU-president – ifall vi hade haft möjligheten att plocka ut denna del av Lissabonfördraget och behandla den som en enskild fråga. Nu måste vi ta fördraget i sin helhet eller inte alls.

Fru talman! Här i kammaren har statsminister Reinfeldt vid två tillfällen på frågor från undertecknad instämt i oron över att en EU-president skulle kunna tunna ut det reella politiska innehållet för det roterande nationella ordförandeskapets roll och i praktiken komma att överta dess uppgifter. Jag delar statsministerns och riksdagsmajoritetens bedömning.

Det nationella ordförandeskapets betydelse för varje medlemsland – att få leda hela unionen under en viss period – ska inte underskattas. Betydelsefulla värden som det nationella ordförandeskapet ger står på spel. Det är betydelsefullt för dig och mig och för folk ute i stugor, villor, bostadsrätter och hyreslägenheter. Det handlar om delaktighet i EU. Det handlar om en identitet; det är vi som leder den här unionen. Det handlar om närhet. Ett halvår fick vi vara med och leda den europeiska unionen.

Jag tror att det kommer att påverka EU-opinionen i vårt land nästa höst. Men med ett presidentämbete kan dessa värden komma att gå förlorade. Man kommer inte att känna att nu var det vår tid att leda unionen.

Även om en EU-president i första hand ges en samordnande och koordinerande roll bär detta ämbete fröet till ett mycket mäktigt och centraliserande europeiskt politiskt ämbete. Jag menar att medier och politiken kommer att fokusera mer och mer över tiden på EU-presidenten och dennes ledarskap.

Fru talman! Det är en utveckling mot ett centralistiskt politiskt ämbete inom Europeiska unionen som jag verkligen vill varna för. Jag vill göra det utifrån min tolkning av subsidiaritetsprincipen, och min tolkning är självfallet inte nödvändigtvis den riktiga. Det kommer att prägla min sammanfattande bild av Europeiska unionens nya förslag till fördrag, Lissabonfördraget, och de framtida konsekvenserna för ett medborgaraktivt Sverige och Europa.

Fru talman! Jag missbrukar ett förtroende när jag inte håller talar-tiden. Det innebär att jag ber att få hänvisa till det resonemang som Anne-Marie Pålsson har fört om vad Lagrådet har yttrat om den svenska folkstyrelsen och riksdagens roll. Jag kan fullt ut instämma i detta.

Jag tänker avsluta med följande. I en ny artikel i Lissabonfördraget erkänns den ställning som kyrkor, religiösa sammanslutningar och samfund liksom filosofiska och konfessionslösa organisationer har enligt nationell lagstiftning. Unionen ska erkänna deras identitet och deras specifika bidrag i det europeiska samhällsbygget. Dessutom ska en öppen, tydlig och regelbunden dialog upprätthållas med dessa kyrkor och organisationer.

Fru talman! Med denna text kodifieras den förklaring till Amsterdamfördraget från 1997 som lades vid sidan av den rättsligt bindande texten om att EU enligt subsidiaritetsprincipen inte ges rätt att ingripa i kyrkors och religiösa sammanslutningars och samfunds ställning i medlemsstaterna.

Den symboliska betydelsen i denna nya paragraf ska inte underskattas. Tyvärr har socialistiska och kommunistiska politiska krafter i Europa inte yttrat sig särskilt positivt om denna paragraf. Bland remissvaren i vårt land understryker Svenska kyrkan och Sveriges Kristna Råd betydelsen av denna nya artikel 16c i fördraget om kyrkors och konfessionslösa organisationers ställning.

Däremot kan jag konstatera att den svenska regeringens reaktion på denna punkt beklagligtvis är återhållsam och, ursäktat språkbruket, närmast torftig. Någon entusiasm kan knappast utläsas överst på s. 172 i propositionens del 1. I stället för att lyfta fram det positiva med den nya fördragsparagrafen betonar snarast Sveriges regering vad texten inte innehåller. Jag är övertygad om att alliansregeringen och Sverige kan bättre än så.

Fru talman! Låt mig avsluta med positiva saker. Jag tycker att det är tråkigt om man utifrån en kanske restriktiv och återhållen syn på subsidiaritetsprincipen bara vill uppfatta det som är negativt och inte kan hitta någonting som är positivt. Det finns andra positiva delar i det förslag som ligger här i Lissabonfördraget. Det handlar inte minst om möjligheter för de nationella parlamenten att i någon form av nödvärnsparagraf kunna signalera att här har kommissionen inte agerat på ett riktigt sätt. Vi får en

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

utträdesparagraf i Europeiska unionen som är rimlig. Vi får en stadga om de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen som blir rättsligt bindande. Det är positivt.

Jag vill säga någonting som gäller oss alla, och inte bara Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Det är mycket positivt att de fackliga organisationernas rättigheter skrivs in. Jag förstår den oro som finns efter La- valdomen. Jag tror inte att den oron är befogad i dagsläget. Jag tycker att det är bra att politiska partier, inte bara på vänstersidan, engagerar sig i dessa frågor.

Nu blir det en kodifiering av arbetarnas fackliga rättigheter, och det är någonting bra, fru talman.

I detta anförande instämde Annelie Enochson (kd) och Eva Selin Lindgren (c).

Anf. 205 HANS WALLMARK (m):

Fru talman! Så här i slutet av debatten kan man konstatera att det hörts många goda argument från riksdagens talarstol. Och även det om- vända har förekommit.

Låt mig dock för egen del få peka på några grundläggande saker som för mig är viktiga för ett ja till Lissabonfördraget. Det handlar om mer grundläggande frågor och förhållningssätt som kanske har varit svåra att skymta bakom kvällens alla detaljer och enskildheter. Låt oss föra fram några av dem till beskådande.

En fortsatt utvidgning av EU är något jag tycker är oerhört viktigt, och där står jag inte ensam. Det är en uppfattning som delas brett över parti- och blockgränser. Det är ju så festligt ordnat att till och med de som är emot ett svenskt EU-medlemskap är för andras EU-medlemskap.

Ett av syftena med det konvent, bestående av en majoritet av parla- mentariker från de olika länderna, som diskuterade fram de bärande prin- ciperna för det som kommit att bli Lissabonfördraget var just att möjlig- göra en fortsatt utvidgning. Det handlade om att i förhållande till det gamla fördraget underlätta för EU att bli fler än dagens 27 medlemssta- ter.

Fru talman! För någon vecka sedan hölls Nordiska rådets 60:e session i Helsingfors. Mycket av uppmärksamheten riktades då mot Island och vad som skett med bankerna och de finansiella systemen. För de ledande isländska politikerna var det självklart att söka stöd bland de nordiska vännerna. Det kom tydliga markeringar. Samtidigt märktes en snabbt växande insikt om att det är just när ett land drabbas av mycket starka påfrestningar som värdet av vänner och formellt samarbete är av så cen- tral betydelse.

Enligt opinionsmätningar svänger det nu snabbt på Island till förmån både för tanken på EU-medlemskap och för en anslutning till euron. Några av partierna kommer till och med under de kommande månaderna att vid kongresser och stämmor ompröva sin tidigare hållning och gå från nej till ja.

I Helsingfors fick Norges socialdemokratiska statsminister också frå- gan om när EU-medlemskap kan vara aktuellt. Stoltenberg var för egen del mycket tydlig med att han gärna ser detta inträffa men att Norge som land två gånger vid folkomröstningar avvisat färdigförhandlade inträden.

För Norge blir det tredje gången gillt när den dagen kommer och opinionen så tillåter.

Ett EU med våra nordiska vänner Norge och Island är något lika eftersträfvansvärt som önskvärt. Men det stannar naturligtvis inte bara med att dagens 27 kan bli 29. Det finns fler länder i Europa, och de flesta torde vara överens om att Lissabonfördraget så mycket enklare hanterar just en sådan ordning.

Den önskvärda utvidgningen gäller ju även Balkan och Turkiet. Inte minst i det senare landet går det ju enkelt att se att själva medlemskapsprocessen som sådan medverkat till förbättringar när det gäller mänskliga fri- och rättigheter. Visst finns det fortfarande problem och allvarliga plumpar, men när man på plats i Turkiet träffar företrädare för exempelvis de kristna minoriteterna är de entydiga. Färden mot medlemskap och förhoppningen att målet nås är vägen för att säkra och garantera bättre villkor för de mänskliga fri- och rättigheterna.

För mig är detta tämligen självklart. EU är en värdegemenskap. Flickor ska gå till skolan och tidningar ska kunna ges ut oavsett om det handlar om östra Anatolien eller västra Skåne. Och det är just värdegemenskapen som är vägledande när det i Lissabonfördragets anda sätts in fler gemensamma åtgärder för att jaga den kriminalitet som inte känner några gränser.

Där svarar vi verkligen mot många medborgares krav och önskemål. Vad kan göras tillsammans för att stoppa människohandel och trafficking? Hur bekämpas de knarksyndikat vars produkter ytterst kan hitta köpare rent av på skolgårdarna? EU som en värdegemenskap handlar både om hur vi beter oss inåt och utåt.

Fru talman! En viktig del av våra grundläggande rättigheter är religionsfriheten. Det innebär en entydig rätt att inte tro på något och att som privatperson vända alla kyrkor och tempel ryggen. Men det innebär också rätten att tillsammans med andra dela glädjen i en församling eller ett samfund. I många länder utgör just dessa sammanslutningar oftast något av det civila samhällets ryggrad. Här finns de ideella krafter som hjälper och bistår, som genom sitt arbete och sitt engagemang är med och formar goda samhällen.

Inte minst i Sverige har vi en tendens att bortse från det civila samhället. Allt hamnar i statens skugga eller så blir det ett väldigt instrumentellt synsätt där man i stället för att bejaka mångfalden och olikheten hellre försöker flytta och behandla allt som pjäser på ett schackbräde.

I Lissabonfördraget sägs under artikel 17 om EU:s funktionssätt: ”Unionen ska respektera och inte påverka den ställning som kyrkor och religiösa sammanslutningar och samfund har i medlemsstaterna enligt den nationella lagstiftningen. Unionen ska även respektera den ställning som filosofiska och konfessionslösa organisationer har enligt den nationella lagstiftningen. Unionen ska upprätthålla en öppen, tydlig och regelbunden dialog med dessa kyrkor och organisationer varvid deras identitet och specifika bidrag ska erkännas.”

Fru talman! För mig är det viktigt att nu, några minuter innan vi slutligen här i riksdagen ska rösta om Lissabonfördraget, slå fast vikten av fortsatt utvidgning och samarbetet som en värdegemenskap.

Fru talman! Att Lissabonfördraget leder till fler Europaparlamentariker för Sverige, 20 stycken, i förhållande till det gamla fördraget är ju

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

också väldigt positivt, för oss som land och för alla som till äventyrs tänker kandidera till Europaparlamentet.

Fru talman! Jag har två minuter kvar i enlighet med min föransmällda tid. Dem tänker jag avstå från, och jag önskar lycka till i den fortsatta debatten.

Anf. 206 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Ja, så har då äntligen debatten om Lissabonfördraget kommit i gång också i Sverige. Här i kammaren har den nu pågått i över åtta timmar. Visserligen har debatten kommit i allra sista minuten, bara i vissa medier och nu här i riksdagen.

En bred folklig debatt har lyst med sin frånvaro, även om vår EU-minister Cecilia Malmström farit runt flitigt i landet och försökt blåsa liv i en sådan debatt. Jag liksom en del andra ledamöter i denna kammare har också deltagit i ett antal debatter. Men varför skulle folket på allvar intressera sig när deras åsikter inte tas på allvar och kan påverka de beslut som ska fattas?

När folket får vara med och bestämma i allmänna val eller i folkomröstningar, då har vi en rejäl debatt, ett engagemang och ett valdeltagande som ligger runt 80 procent. Olika undersökningar har visat att svenska folket också väldigt gärna velat engagera sig i EU och Lissabonfördraget. Mer än två tredjedelar har sagt att man gärna såg en folkomröstning om fördraget. Och vid sådana tillfällen, när det är dags att rösta, vet vi att då går man i gång i studiecirkel och informationsmöten. Man fyller bygdegårdar och folkets hus för att få tillfälle att vara med i debatten och därefter också få vara med och avgöra frågan.

Luxemburgs premiärminister Jean-Claude Juncker, som bejakar Lissabonfördraget, tillhör de EU-entusiaster som trots sin positiva hållning kritiserat hanteringen av Lissabonfördraget. I en intervju i den belgiska tidningen *Le Soir* förra året kommenterade han det toppmöte – midsommarmötet, ni minns – som kom överens om fördraget:

”Huvudbekymret för somliga av mina kolleger runt bordet var att komma överens om ett fördrag som kunde antas utan folkomröstning. Jag är förvånad över att man är rädd för sin befolkning.”

Men han kanske också kan betraktas som en kryptokommunist eller förklädd EU-motståndare. Det är ju sådant vi får höra, vi som bejakar EU-medlemskapet men vill göra det till ett verkligt smalare men vassare samarbete. Jag tror det är många, många fler än Jean-Claude Juncker som är förvånade över att så många är så ängsliga för att höra folkets röst inte bara i Sverige utan runt om i Europa.

Jag vill gärna markera i den här debatten att det finns rätt många ledamöter, också i allianspartierna, som inte odelat ställer upp på linjen att man ska köra igenom detta fördrag med ett enda beslut i riksdagen utan att ge folket chansen att vara med. I Centergruppen är det omkring en fjärdedel av ledamöterna som tydligt har sagt att en folkomröstning också i Sverige är en möjlighet eller att vi åtminstone borde avgöra frågan om ett nytt långtgående EU-fördrag på samma sätt som en grundlagsändring, med två riksdagsbeslut och ett mellanliggande val och en valrörelse där man kan diskutera frågan brett och öppet.

Ja, men vi har i alla fall haft ett brett remissförfarande här i Sverige, har vi fått höra i debatten i dag. När det färdiga Lissabonfördraget skick-

ades ut på remiss, inte till folket utan till olika ledande institutioner, så var det med den reservationen att inte en bokstav, inte ett kommatecken kunde ändras i det fördrag som de ledande företräddarna för medlemsländerna kommit överens om.

Många har i debatten här i dag diskuterat vad Lissabonfördraget innebär på olika punkter. Det är ostridigt att Lissabonfördraget innebär en omfattande maktöverföring från den nationella nivån till EU. På en rad nya områden införs majoritetsbeslut i ministerrådet, vilket innebär att nya lagar kan införas i Sverige även om en enig riksdag säger nej. Finns majoritet i ministerrådet hjälper *inga* nationella beslut däremot. Samtidigt stärks de stora medlemsländernas inflytande över besluten. Medan Tyskland fördubblar sin röststyrka i ministerrådet från dagens 8,4 procent till 16,7 procent minskar Sveriges röststyrka från dagens 2,9 till 1,8 procent. De stora medlemsländernas inflytande på EU:s beslut ökar på de mindres bekostnad.

Samtidigt finns det naturligtvis delar i Lissabonfördraget som är bra, delar som handlar om ökad öppenhet och ökad möjlighet att ta in flera medlemsländer. Detta har lyfts fram av väldigt många talare i debatten i dag. Men många delar i fördraget reser också allvarliga frågetecken.

Är det rimligt att vi förpliktar oss till en gradvis militär upprustning och förbinder oss att försvara alla andra medlemsländer med "alla till buds stående medel"? Blir den svenska militära alliansfriheten något värd i praktiken? Är det rimligt att vi har kvar ett Euratomfördrag där vi riskerar att få ett allt starkare tryck på oss att inte bara använda mera kärnkraft utan också ställa till förfogande det uran som vi har i den svenska berggrunden? Min partikamrat Eva Selin Lindgren kommer i sitt anförande att ytterligare diskutera just denna fråga.

Det är också en stor brist att Sverige inte i det nya fördraget har förhandlat fram något undantag från den gemensamma valutan, euron, vilket Storbritannien och Danmark har. Risker är också uppenbara att EU-rätten anses överordnad den nationella lagstiftningen på arbetsrättens område. Det har väldigt många fokuserat på här.

Lissabonfördraget innebär att ytterligare makt, även lagstiftande makt, överförs från nationell nivå till unionsnivå. Enligt min mening har den nu sittande riksdagen fått makt och myndighet att å svenska folkets vägnar stifta lagar och fatta kloka och framsynta beslut till gagn för arbete, utveckling och välfärd. Men den sittande riksdagen har inte begärt och inte heller fått något mandat av svenska folket att avlösa sig själv och slussa sin makt vidare till EU, vilket Lissabonfördraget innebär.

En rad tunga remissinstanser, som Advokatsamfundet och Uppsala universitet, har kommit fram till att fördraget "rör principerna för stats-skicket" och därför bör behandlas som en grundlagsfråga. Exempelvis upphör riksdagens grundlagsfästa monopol att lagstifta när det gäller straffrätten om Lissabonfördraget träder i kraft.

Även Lagrådet lyfter fram att riksdagens ställning kraftigt urholkas vid ett godkännande av Lissabonfördraget. Detta har Anne-Marie Pålsson förtjänstfullt diskuterat tidigare. Lagrådet framhåller följande: "De nu nämnda överlåtelseerna av normgivningskompetens och traktatmakt är så omfattande och betydelsefulla att riksdagens ställning reellt sett urholkas i väsentlig grad."

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

Enligt min mening är frågan om ett nytt EU-fördrag med så långtgående konsekvenser av sådan vikt att frågan inte kan avgöras nu genom *ett* beslut i riksdagen.

Det finns flera möjliga alternativ för hur frågan kan behandlas för att skapa en ökad legitimitet och bättre förankring. Ett sätt är att frågan får avgöras i en folkomröstning där folket får ta ställning, som på Irland. Ett minimikrav är enligt min mening att frågan om Lissabonfördraget åtminstone hanteras så att den kan få stort utrymme i en allmän valrörelse innan ett slutgiltigt beslut fattas. Det skulle innebära att frågan avgörs genom två riksdagsbeslut med likadant innehåll och att ett allmänt val hålls mellan de två besluten. I praktiken skulle det innebära ett beslut före valet 2010 och ett ytterligare beslut av en ny riksdag efter valet.

Fru talman! I det militära fick jag för länge sedan lära mig ett uttryck som jag tycker är användbart i det här sammanhanget, när det är någonting som inte är riktigt bra. Gör om – gör rätt! Det skulle jag säga passas väldigt bra på det Lissabonfördrag som vi nu diskuterar.

I detta anförande instämde Per Lodenius och Eva Selin Lindgren (båda c) samt Annelie Enochson (kd).

Anf. 207 EVA SELIN LINDGREN (c):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till motionerna U3 och U355 av Anne-Marie Pålsson med flera och Sven Bergström med flera.

Sedan vill jag klargöra att jag i grunden är mycket nöjd med att EU:s länder samarbetar i ett antal viktiga frågor men att jag också anser att samarbetet bör vara mellanstatligt och inte överstatligt. Centerpartiet, liksom flera andra partier, har talat om att EU bör vara smalare men vassare, och då gäller det att noga överväga vilka områden som är av gemensamt intresse och vilka som bör lämnas åt de enskilda länderna att besluta om.

Till de gemensamma intresseområden som alla vinner på att utveckla hör handel, fri rörlighet av människor, varor och tjänster, bekämpning av gränsöverskridande brottslighet, avancerad forskning och kunskapsutveckling, demokratiutveckling samt värn av människor och natur, för att nu nämna några områden. Dit hör däremot inte en omfattande maktövertäring från Sverige till EU.

På flera nya områden införs majoritetsbeslut i ministerrådet, vilket innebär att nya lagar kan införas i Sverige även om vår riksdag säger nej. Det är inte tillfredsställande att de större medlemsländernas inflytande på EU:s beslut ökar på de mindres bekostnad. Det kan bara accepteras om de mindre länderna får andra fördelar i utbyte. Så frågan är om vi i Sverige får några nya fördelar genom Lissabonfördraget, utöver dem som andra länder får.

Vi som sitter i riksdagen gör det på mandat från det svenska folket, och därför anser jag att det är angeläget att svenska folket får komma till tals och kan uttrycka sin åsikt antingen genom att frågan på allvar tas upp i en valrörelse eller att den blir föremål för en folkomröstning. Men riksdagens majoritet vill inte det utan anser att fördraget måste skyndas igenom.

Jag beklagar denna brådska. Jag beklagar också att vi nu inte kan ta upp problem som vi ser i det liggande förslaget och som vår statsminister kunde ha haft möjlighet att förhandla bort. Flera liknande problem har redan påtalats i debatten i invändningar från andra riksdagsledamöter. De rör till exempel arbetsrätten, valutan, alliansfriheten och säkerhetspolitiken.

Ett problem som jag vill lyfta fram gäller den makt som i lagförslaget föreslås överlåtas till den europeiska atomenergigemenskapen, Euratom. I det fördrag som gäller Euratom ska gemenskapen bland annat "tillförsäkra samtliga förbrukare inom gemenskapen en regelbunden och rättvis försörjning med malmer och kärnbränslen" och "finansiellt medverka i prospekteringsverksamhet av klyvbara material". Klyvbara material är bland annat uran, som används både i kärnkraftsreaktorer och i kärnvapen.

Eftersom Sverige är ett av de mest uranrika länderna inom EU, och det redan i dag finns utländska bolag som prospekterar uran i våra berg, är det svårt att se hur Sverige ska kunna skydda sig från provborrning och senare uranbrytning när Euratom har ett ansvar att försörja alla gemenskapens länder med malmer och kärnbränslen. I fördraget står också att "medlemsstaterna skall garantera att Euratombyrån fritt får verka inom deras territorier".

Med hänsyn till att många personer redan fört och för en kamp för att hindra att deras hembygd drabbas av den uranbrytning som kan bli följden av uranprospekteringen anser jag att det fördrag som ger sådana exklusiva rättigheter till Euratom borde ha rensats ut ur Lissabonfördraget innan det lagts på riksdagens bord, och under alla förhållanden borde det ha blivit föremål för en analys och diskussion bland medborgarna.

Vi är några i kammaren som envist hävdar folkviljans betydelse. Det är genom folkviljan som vi i Västra Götalandsregionen fått stopp på ett planerat kärnkraftverk i Brofjorden, stoppat uranbrytningen i Ranstad och genom enskilda människors vakthållning dag och natt under decennier hindrat provborrningar som syftat till kärnavfallsförvaring i Kynnefjäll i Bohuslän. Det är också genom folkviljan vi fått till stånd en kärnvapenfri zon i Göteborgs hamn, dit inte kärnvapenbestyckade fartyg är välkomna.

Nu stundar en liknande kamp i inlandskommunerna i Västerbotten och i Skaraborg mot de krafter i form av internationella bolag som vill prospektera och senare bryta uran i kultur- och naturskyddade miljöer. I Jämtland har kommuner och länsstyrelse i bred enighet slagit fast att de inte vill ha någon uranbrytning i sitt län, men ändå agerar kanadensiska och australiska företag runt om i bygderna i uranjakten.

Avtal finns också mellan ett australiskt bolag och ett Hongkongbaserat för att fortsätta prospekteringen och, som man hoppas, så småningom bryta uran. Kommunerna Östersund, Berg, Krokom och Åre har i bred politisk enighet meddelat att de kommer att använda sitt oinskränkta kommunala veto om en brytning skulle aktualiseras. Men frågan är vad som på sikt kommer att hända med vårt kommunala veto om Euratom i en framtida uranbristsituation hävdar sitt försörjningsansvar och sin byrås rätt att fritt verka inom vårt territorium.

Till försvar för Euratomfördraget har det hävdats att det är 60 år gammalt och inte har utnyttjats mot Sverige sedan dess tillkomst. Men det är svårt att sia om framtiden. Att hävda att något inte har hänt tidigare och därför inte kan hända i framtiden är inte särskilt begåvat för det samma gäller ju många katastrofer och olyckshändelser. Vissa av dem har heller inte inträffat tidigare men händer ändå i vår tid.

När jag gjort efterforskningar om fördragets verkliga innebörd har det varit svårt att få fram motiv för att Euratomfördraget ska finnas kvar. På flera håll anser man att det finns ett löfte om att fördraget inte gäller i Sverige, men det är svårt att få några exakta utfästelser om detta. Det finns också uppgifter om att Tyskland, Irland, Ungern, Österrike och Sverige begärt en förklaring och anser att fördraget behöver uppdateras.

Jag anser därför att det är mycket angeläget att snarast ta fram ett nytt Euratomfördrag, som också bör testas av mot folkviljan i samband med 2010 års valrörelse. Euratom bör då enbart ha som uppgift att bevaka kärnsäkerheten och risken för kärnvapenspridning.

I detta anförande instämde Sven Bergström, Per Lodenius och Åke Sandström (alla c) samt Annelie Enochson (kd).

Anf. 208 HANS STENBERG (s):

Fru talman! Klockan är mycket och jag ska försöka fatta mig kort.

Vid omröstningen om en stund kommer jag att avstå från att rösta på några punkter. Jag har egentligen bara begärt ordet för att förklara varför.

I grunden är jag för Lissabonfördraget eftersom vi är beroende av ett väl fungerande EU och behöver ett nytt fördrag som tar hänsyn till att det nu är betydligt fler medlemsstater än vad som fanns när det tidigare fördraget antogs. I längden kommer det att vara svårt att få EU att fungera med det gamla fördraget.

Att jag nu avstår vid en del av omröstningen innebär därför inte att jag är emot fördraget. Att jag väljer att avstå är en ren protest mot både den borgerliga regeringens och talmannens agerande i den här frågan, ett agerande som har tvingat fram en helt bakvänd beslutsordning.

En av de allra viktigaste frågor som denna riksdag har haft att behandla med anknytning till EU är efterverkningarna av den så kallade Lavaldomen. Den domen rubbar själva fundamentet i den svenska arbetsrätten – nämligen att löner och arbetsvillkor enligt svenska kollektivavtal ska gälla vid allt arbete i Sverige. Det är därför absolut nödvändigt att vi snabbt gör de korrigeringar i svensk lagstiftning som är nödvändiga för att uppnå en sådan situation. Det är också nödvändigt med ett kraftfullt agerande inom EU för att åstadkomma förbättringar i utstationeringsdirektivet och andra ändringar som också kan behövas i regelverket.

Det första steget i ett sådant förändringsarbete är den så kallade Stråthutredningen, som har till uppgift att kartlägga vilka förändringar i svensk lagstiftning som är nödvändiga för att uppnå en acceptabel situation. Utredningen ska också titta på vilka förändringar i EU:s regelverk som är nödvändiga för att säkerställa att löner och arbetsvillkor enligt svenska kollektivavtal ska gälla vid allt arbete i Sverige.

Mot den bakgrunden borde det vara en självklarhet att vi fått ta del av Stråthutredningen innan vi beslutar om Lissabonfördraget. Därför är det sorgligt att den borgerliga regeringen tvingar fram ett ställningstagande till Lissabonfördraget några veckor innan Stråthutredningen är klar. Det är ännu mer beklämmande att talmannen, som borde stå över partipolitiken, faller till föga för sina partivänner i regeringen och accepterar en så bakvänd beslutsordning.

Herr talman! Jag står som sagt helt bakom de partimotioner som den socialdemokratiska riksdagsgruppen väckt i ärendet. Självklart står jag också bakom den motion som Ronny Olander redogjorde för tidigare i debatten. Men som en protest mot regeringens odemokratiska agerande i frågan och mot talmannens flathet kommer jag att lägga ned min röst vid några punkter i betänkandet.

I detta anförande instämde Morgan Johansson och Krister Örnfjäder (alla s).

Anf. 209 TALMANNEN:

Jag vill erinra Hans Stenberg om att det inte är talmannen som fastställer när ärenden tas upp i kammaren, utan riksdagsstyrelsen.

Anf. 210 WALBURGA HABSBURG DOUGLAS (m):

Herr talman! Vi har i dag hört många engagerade inlägg om Lissabonfördraget, särskilt från Europaminister Cecilia Malmström. Jag vill tacka henne för att hon har stått ut hela dagen med oss här i kammaren.

Detta är upplyftande därför att denna votering är viktig och historisk. Det här innebär en unik chans till en fredligare utveckling i vår del av världen. Genom en smidigare utvidgningsprocess till länder i EU:s närhet stärks säkerheten, stabiliteten och de mänskliga rättigheterna på vår kontinent. Fördraget lägger även grunden inför nästa år, det stora Europaåret i svensk politik, med det svenska ordförandeskapet och valet till Europaparlamentet.

Vi blir i kväll det 25:e landet som godkänner fördraget. Med det i ryggen blir vi mer trovärdiga i vår utföranderoll och i de viktiga förhandlingarna om exempelvis migrations- och asylpolitiken. Därför säger jag ja till fördraget. Ett nej till fördraget skulle innebära att Sveriges inflytande under vårt ordförandeskap skulle bli ytterst marginellt. Vi skulle få mindre Sverige i Europa, helt enkelt. Jag vill ha mer Sverige i Europa. Jag vill kunna se de svenska väljarna i ögonen under ordförandehalvåret och säga att vi gjorde allt vi kunde för att maximera det svenska inflytandet. Ett nej skulle förvandla Sverige till en liten prick i horisonten, knappt urskiljbar i rymden.

Jag har med glädje noterat att svenska folket blivit alltmer positivt till EU-projektet. Många väljare förväntar sig också att EU gör mer på exempelvis miljö- och klimatområdet och mot den organiserade brottsligheten. Jag vill att vi visar svenska folket att vi kan och vågar fatta stora beslut här i kammaren i dag, beslut av historiska mått. Därför säger jag ja till fördraget.

För många människor utanför dagens EU-område är EU attraktivt. Vi ser detta bland annat i hur många nya länder som söker sig till EU. Kroatien har nästan förhandlat färdigt om medlemskap. Länderna på Balkan

gör sig redo för samma sak. Utan Lissabonfördraget på plats kommer EU:s utvidgning till dessa länder att bli svår. Med det nuvarande Nicefördraget försvåras denna process, eftersom Nicefördraget inte är anpassat till så många länder. Låt oss inte svika människor i de länder som ännu inte är medlemmar i Europeiska unionen. Med ett ja här i kammaren ger vi dessa människor en ny chans till ett bättre liv. Det är vad ett ja betyder för mig.

Själv har jag haft chansen att jobba med EU-frågor i Europaparlamentet sedan 1979 och har sett utvidgningarna på nära håll. Denna utveckling har varit central för hela vår kontinent, särskilt den senaste stora utvidgningsvågen med tio länder och därefter Bulgarien och Rumänien. Det återställde ordningen som förstördes genom andra världskriget och fördragen i Jalta och Potsdam.

Utvidgningen har också haft stor betydelse i stärkandet av de unga och sköra demokratierna i östra delen av Europa som ibland har haft lite svårt att hitta sin roll. Jag tror att det finns fog för att säga att utvidgningen är EU:s absolut största framgång. EU har en enorm attraktionskraft som får länder utanför unionen att frivilligt förändra sina samhällen och sin politik genom förändringar i lagstiftningen i syfte att ansluta sig till vår tids största fredsörelse, född ur askan efter andra världskriget. För många länder är EU ett attraktivt alternativ till påtvingat samarbete med auktoritära regimer.

Det här visar kraften som finns i den gemensamma marknaden och den gemensamma politiken. Det går att åstadkomma fredliga förändringar med lagstiftning och marknad, inte genom militära muskler. Därför röstar jag ja till Lissabonfördraget.

I detta anförande instämde Patrik Forslund (m).

Anf. 211 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Det har varit en lång dag. Jag skulle vilja avsluta debatten med att för det första påminna om den grundläggande drivkraften bakom Lissabonfördraget, nämligen att väldigt många europeiska människor söker sig till Europeiska unionen genom sina demokratiskt valda företrädare. Medlemskapet i Europeiska unionen för de nya länderna och de länder som står utanför och väntar är en strävan efter att leva i ett land där rättssäkerheten råder, vilket garanteras av medlemskapet, där demokratin fungerar, vilket garanteras av medlemskapet, och där också den ekonomiska utvecklingen blir bättre, så att de kan få leva i ett land som har samma välfärd och samma förutsättningar som vi själva har.

Vi ska alltså rösta ja till de aspirationer, de förväntningar, de bästa stämningars längtan som finns hos människorna i dessa länder. Röstar man nej släcker man gnistan hos många människor i de här länderna som har det betydligt sämre än i Sverige vad beträffar demokrati, rättssäkerhet och välfärd. För mig är det fullständigt obegripligt hur man kan sitta i ett så välutvecklat land som Sverige och förvägra människor som har det betydligt sämre i alla avseenden möjligheten att bli medlemmar i Europeiska unionen. Det är den centrala innebörden av att rösta nej eller lägga ned sin röst här i dag.

Herr talman! För det andra har jag en mycket mer närliggande aspekt. I dag har varslen gått i Sandvik. De har gått hos Volvo. De har gått hos

Saab. Vad är gemensamt för dessa tre företag? Jo, de säljer 70–80–90 procent av sina produkter i andra länder. Vad vi gör i vårt land för att påverka efterfrågan på Volvo- och Saabbilar eller Sandviks stålprodukter är ingenting. Det betyder ingenting. Om vi ska få dessa människor att kunna behålla sina jobb måste vi kunna påverka politiken i de länder till vilka de här företagen exporterar. Hur gör vi det? Det gör vi genom att medlemskapet i Europeiska unionen blir så effektivt och starkt som möjligt och att samarbetet på det ekonomiska området utvecklas och blir alltmer intensivt och integrerat.

De som röstar nej här i dag röstar emot intressena hos de Volvo-anställda, hos dem som arbetar på Saab och hos dem som arbetar på Sandvik. De har inte intresse av ett svagare ekonomiskt samarbete i Europa, tvärtom.

Till slut: Låt oss rösta ja till detta fördrag av det mycket enkla skälet att det är dags att lägga de konstitutionella frågorna åt sidan och nu koncentrera oss på sakfrågorna i Europapolitiken och i svensk politik! (Applåder)

I detta anförande instämde Hans Backman och Birgitta Ohlsson (båda fp).

Anf. 212 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Jag träffade Carl B Hamilton utanför tidigare i dag och frågade varför han inte hade satt upp sig på talarlistan. Nu förstår jag varför.

Jag tycker att det är synd att det finns personer här som tycker om EU men som inte kan vara kritiska till den utveckling av EU som sker. Jag kan acceptera det EU som finns i dag, men för min del handlar det om vilken utveckling vi vill se av EU framöver. Där kommer vi från Miljöpartiet fram till att detta inte är det rätta spåret för EU. Vi skulle vilja se en annan utveckling till ett bättre EU där vi välkomnar andra medlemsstater.

Beslutet att rösta nej till Lissabonfördraget innebär inte att utvidgningen stoppas. Det har också Sveriges utrikesminister Carl Bildt sagt med anledning av Irlands nej: Detta stoppar inte utvidgningsprocessen.

Därför tycker jag att det är väldigt synd att Carl B Hamilton står här och orerar i talarstolen om att man förstör allting om man röstar nej till Lissabonfördraget. Det gör man inte. Vi ser en chans till något bättre, inte minst i de frågor som jag vet att också Carl B Hamilton tycker är viktiga, nämligen klimatfrågorna. Lissabonfördraget gör i dessa frågor inte någonting bättre. Det ger inga nya verktyg för att EU ska kunna ta itu med klimatfrågan på ett bättre sätt än i dag.

Därför finns det goda anledningar att rösta nej till Lissabonfördraget i dag.

Anf. 213 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! I detta fördrag talas det om klimatet som ett stort problem för framtiden och ett hot mot Europa. Allt detta står inte i texten, men det är naturligtvis de bakomliggande orsakerna till att det inkluderas.

Prot. 2008/09:32
20 november

Lissabonfördraget

I det ögonblick Europeiska unionen har lanserat, om jag så får säga, ett sådant förslag till fördrag – vilket parti, mina vänner, är det då som säger att vi ska rösta nej? Det är Miljöpartiet. Så mycket betyder deras klimatengagemang – det är alltså viktigare att vara motståndare och viktigare att vara orolig för Europeiska unionen än att vara orolig för klimatet.

För mig är klimathotet naturligtvis oerhört mycket svårare och besvärligare än hotet från Europeiska unionen. I Miljöpartiet har ni kastat om prioriteringen. Jag beklagar det, och med detta undergrävs hela er trovärdighet när ni säger att klimatet är ett överordnat problem.

För er är det inte ett överordnat problem. Det överordnade problemet för er är Europeiska unionen och Lissabonfördraget.

(Applåder)

Anf. 214 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Jag tror att Carl B Hamilton får läsa på lite bättre. Det överordnade målet för oss är att skapa en bättre miljöpolitik i Sverige, i EU och på global nivå. Då måste vi också, när vi ska bestämma om de spelregler som ska finnas i EU de kommande 10–20 åren, se till att vi får spelregler och verktyg för att kunna klara av klimatutmaningarna.

I stället får vi ett Lissabonfördrag som man började jobba med för sju år sedan och där man inte har tagit klimatfrågan på allvar. Man behåller det gamla Euratomavtalet som säger att man ska forska om kärnkraft och så vidare i stället för att skapa ett protokoll som tar sikte på de förnybara energikällor vi så väl behöver på europeisk, svensk och global nivå.

Det är dessa verktyg vi måste ha. Vi måste ha spelreglerna klara och inte skapa spelregler som innebär att Sverige får mindre chanser till demokratiskt inflytande i EU. Detta är viktigt, Carl B Hamilton. Du borde inte avfärda det så enkelt, utan ta en konstruktiv debatt om hur vi ser på Europas framtid. Där är Lissabonfördraget inte en fördel utan en nackdel.

(Applåder)

Anf. 215 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Jag ser klimatfrågan som en global fråga. Jag tar den globala debatten, inte den europeiska debatten, för vi kan inte lösa klimatfrågan i Europa.

Hur är det egentligen? Vem är det som är den mest engagerade, drivande och påverkande aktören i världen i dag i klimatfrågan? Det är Europeiska unionen. Det är Europeiska unionen som har tagit initiativet för att försöka förmå andra länder – USA, Kanada, Indien, Kina – att driva en vettigare global klimatpolitik.

Vad vill då Miljöpartiet? De vill ju ha en försvagad europeisk union, utom på klimatområdet, säger de. Men hur kan det gå ihop? Man ska alltså försvaga Europeiska unionen som är den aktör i världen som vi kan sätta vår tilltro till beträffande den globala klimatkrisen. Det är det som ni i total inkonsekvens förordar inte bara på europeisk nivå utan på global nivå när ni nu vill att EU:s klimatarbete i praktiken ska rustas ned, för det är innebörden av er EU-politik.

(Applåder)

UU8 Lissabonfördraget

Punkt 3 (Arbetsmarknadsfrågor i en framtid)

1. utskottet

2. res. 1 (s)

Votering:

154 för utskottet

103 för res. 1

37 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 25 c, 23 fp, 18 kd

För res. 1: 103 s

Avstod: 20 v, 17 mp

Frånvarande: 27 s, 9 m, 4 c, 5 fp, 6 kd, 2 v, 2 mp

Punkt 4 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 2 (v, mp)

Votering:

242 för utskottet

38 för res. 2

15 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 s, 87 m, 22 c, 23 fp, 15 kd

För res. 2: 20 v, 18 mp

Avstod: 8 s, 1 m, 3 c, 3 kd

Frånvarande: 27 s, 9 m, 4 c, 5 fp, 6 kd, 2 v, 1 mp

Punkt 6 (Folkomröstning)

1. utskottet

2. res. 4 (v, mp)

Votering:

249 för utskottet

38 för res. 4

8 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 s, 87 m, 22 c, 23 fp, 15 kd

För res. 4: 20 v, 18 mp

Avstod: 1 s, 1 m, 3 c, 3 kd

Frånvarande: 27 s, 9 m, 4 c, 5 fp, 6 kd, 2 v, 1 mp

Punkt 7 (Samlad bedömning av Lissabonfördraget)

Yrkanden:

1. utskottet
2. res. 5 (v)
3. res. 6 (mp)
4. utskottets förslag till beslut med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. U258 (s)

Förberedande votering 1:

18 för res. 6
102 för mot.
174 avstod
55 frånvarande
Kammaren biträdde mot.
Förberedande votering 2:

36 för res. 5
103 för mot.
154 avstod
56 frånvarande
Kammaren biträdde mot.

Huvudvotering:

151 för utskottet
124 för mot.
19 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 23 c, 23 fp, 18 kd
För mot.: 103 s, 19 v, 2 mp
Avstod: 1 m, 2 c, 1 v, 15 mp
Frånvarande: 27 s, 9 m, 4 c, 5 fp, 6 kd, 2 v, 2 mp

Punkt 8 (Beslutsprocedur som för stiftande av grundlag)

1. utskottet
2. res. 7 (v, mp)

Votering:

249 för utskottet

45 för res. 7

1 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 s, 87 m, 21 c, 23 fp, 15 kd
För res. 7: 1 m, 3 c, 3 kd, 20 v, 18 mp
Avstod: 1 c
Frånvarande: 27 s, 9 m, 4 c, 5 fp, 6 kd, 2 v, 1 mp

Punkt 9 (Godkännande av Lissabonfördraget om ändring av fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen samt de protokoll som har förtecknats i slutakten till fördraget)

I skrivelse från Marianne Berg m.fl. (v) hade yrkats att förslaget att godkänna Lissabonfördraget skulle vila i minst tolv månader på grund av att fördraget innebar sådan begränsning av fri- och rättighet som avses i 2 kap. 12 § regeringsformen.

Enligt bestämmelserna i regeringsformen kunde förslaget att godkänna Lissabonfördraget ändå antas om *minst fem sjättedelar* av de röstande förenade sig om beslutet. Om så inte skedde skulle förslaget hänvisas till konstitutionsutskottet för prövning om bestämmelsen att förslaget skulle vila i tolv månader var tillämpligt.

Beslutet skulle fattas genom omröstning.

Med hänsyn till kravet på fem sjättedels majoritet företogs rösträkning utan föregående uppresning.

Votering:

243 för att förslaget skulle antas

39 för att förslaget skulle hänvisas till konstitutionsutskottet

13 avstod

54 frånvarande

Talmannen konstaterade att minst fem sjättedelar av de röstande hade röstat för att förslaget skulle antas. Kammaren hade således beslutat att anta förslaget att godkänna Lissabonfördraget.

Partivis fördelning av rösterna:

För att förslaget skulle antas: 95 s, 88 m, 22 c, 23 fp, 15 kd

För att förslaget skulle hänvisas: 1 c, 20 v, 18 mp

Avstod: 8 s, 2 c, 3 kd

Frånvarande: 27 s, 9 m, 4 c, 5 fp, 6 kd, 2 v, 1 mp

Punkt 10 (Lag om ändring i lagen [1994:1500] med anledning av Sveriges anslutning till EU)

I skrivelse från Lars Ohly m.fl. (v) hade yrkats att lagförslaget skulle vila i minst tolv månader på grund av att lagförslaget innebar sådan begränsning av fri- och rättighet som avses i 2 kap. 12 § regeringsformen.

Enligt bestämmelserna i regeringsformen kunde lagförslaget ändå antas om *minst fem sjättedelar* av de röstande förenade sig om beslutet. Om så inte skedde skulle lagförslaget hänvisas till konstitutionsutskottet för prövning om bestämmelsen att lagförslaget skulle vila i tolv månader var tillämpligt.

Beslutet skulle fattas genom omröstning.

Med hänsyn till kravet på fem sjättedels majoritet företogs rösträkning utan föregående uppresning.

Prot. 2008/09:32
20 november

Votering:

243 för att lagförslaget skulle antas

39 för att lagförslaget skulle hänvisas till konstitutionsutskottet

13 avstod

54 frånvarande

Talmannen konstaterade att minst fem sjättedelar av de röstande hade röstat för att lagförslaget skulle antas. Kammaren hade således beslutat att anta lagförslaget.

Partivis fördelning av rösterna:

För att lagförslaget skulle antas: 95 s, 88 m, 22 c, 23 fp, 15 kd

För att lagförslaget skulle hänvisas: 1 c, 20 v, 18 mp

Avstod: 8 s, 2 c, 3 kd

Frånvarande: 27 s, 9 m, 4 c, 5 fp, 6 kd, 2 v, 1 mp

Punkt 11 (EU:s framtid och reflektionsgruppen)

1. utskottet

2. res. 8 (mp)

Votering:

255 för utskottet

18 för res. 8

22 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 s, 87 m, 24 c, 23 fp, 18 kd

För res. 8: 18 mp

Avstod: 1 m, 1 c, 20 v

Frånvarande: 27 s, 9 m, 4 c, 5 fp, 6 kd, 2 v, 1 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

12 § Bordläggning och beslut om motionsrätt

Anmälades och bordlades

Redogörelse

2008/09:JO1 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse

Kammaren biföll talmannens förslag att motioner fick väckas på denna redogörelse.

EU-dokument

KOM(2008)782 Grönbok Mot ett tryggt, hållbart och konkurrenskraftigt europeiskt energinät

Anmälades att följande interpellationer framställets

den 20 november

2008/09:138 Kycklingavel

av *Helena Leander* (mp)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2008/09:139 Löner, övriga ersättningar och pensionsvillkor för ledande befattningshavare i statliga bolag

av *Eva-Lena Jansson* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:140 Eldrimner

av *Marie Nordén* (s)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2008/09:141 Sveriges Television som hela Sveriges television

av *Eva Johnsson* (kd)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2008/09:142 Kvinnors situation i Iran

av *Amineh Kakabaveh* (v)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:143 Arbetslöshetens verkliga omfattning och krav på arbetsgivaren

av *Luciano Astudillo* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:144 Långsiktig energipolitik för Sverige

av *Fredrik Lundh* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:145 EU-parlamentets möten i Strasbourg

av *Bosse Ringholm* (s)

till statsrådet Cecilia Malmström (fp)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 november.

14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställets

den 19 november

2008/09:278 Fortsatt stigande arbetslöshet i Värmland

av *Tommy Ternemar* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:279 Trafikflyghögskolan vid Lunds universitet

av *Lars Mejern Larsson* (s)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

den 20 november

2008/09:280 Anknytningsinvandring och åtgärder mot familjesplitt-ring

av *Chatrine Pålsson Ahlgren* (kd)
till statsrådet Tobias Billström (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 november.

15 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmälades att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 20 november

2008/09:215 Forskningssatsning på Högskolan Dalarna

av *Peter Hultqvist* (s)
till statsrådet Lars Leijonborg (fp)

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 november.

16 § Kammaren åtskildes kl. 23.25.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 13.51,
av andre vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 111 (delvis),
av talmannen därefter till och med 11 § anf. 146 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med anf. 175 (delvis),
av talmannen därefter till och med anf. 203 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med anf. 208 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 19 november	1
FiU11 Tilläggsbudget 2 för 2008	1
FiU6 AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2007	2
FöU2 Insatser för att hantera omfattande elavbrott	3
SoU5 Valfrihetssystem	3
SoU4 Ytterligare åtgärder för att genomföra EG-direktiv om mänskliga väpnader och celler m.m.	3
JuU6 Rådets beslut om inrättande av Europol	3
NU9 Upphovsrätten i kunskapsekonomin	4
3 § Nya riksdagsledamöter	4
4 § Avsägelser	4
5 § Meddelande om aktuell debatt	5
6 § Meddelande om preliminär sammanträdesplan för kammaren	6
7 § Hänvisning av ärende till utskott	6
8 § Lissabonfördraget	6
Utrikesutskottets betänkande 2008/09:UU8	6
Anf. 1 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	9
Anf. 2 HANS LINDE (v)	12
Anf. 3 MAX ANDERSSON (mp)	16
Anf. 4 GÖRAN LENNMARKER (m)	19
Anf. 5 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	23
Anf. 6 GÖRAN LENNMARKER (m) replik	23
Anf. 7 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	24
Anf. 8 GÖRAN LENNMARKER (m) replik	25
Anf. 9 HANS LINDE (v) replik	25
Anf. 10 GÖRAN LENNMARKER (m) replik	26
Anf. 11 HANS LINDE (v) replik	26
Anf. 12 GÖRAN LENNMARKER (m) replik	27
Anf. 13 MAX ANDERSSON (mp) replik	27
Anf. 14 GÖRAN LENNMARKER (m) replik	28
Anf. 15 MAX ANDERSSON (mp) replik	28
Anf. 16 GÖRAN LENNMARKER (m) replik	28
Anf. 17 KERSTIN LUNDGREN (c)	29
Anf. 18 HANS LINDE (v) replik	31
Anf. 19 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	32
Anf. 20 HANS LINDE (v) replik	32
Anf. 21 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	33
(forts. 11 §)	33
Ajournering	33
Återupptagna förhandlingar	33
9 § Statsministerns frågestund	33
Anf. 22 ANDRE VICE TALMANNEN	33
<i>Politik för jobbkrisen</i>	<i>33</i>

Anf. 23 MONA SAHLIN (s).....	33
Anf. 24 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	34
Anf. 25 MONA SAHLIN (s).....	34
Anf. 26 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	34
<i>A-kassan</i>	35
Anf. 27 PETER ERIKSSON (mp)	35
Anf. 28 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	35
Anf. 29 PETER ERIKSSON (mp)	36
Anf. 30 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	36
<i>Arbetslösheten</i>	36
Anf. 31 ULLA ANDERSSON (v)	36
Anf. 32 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	37
Anf. 33 ULLA ANDERSSON (v)	37
Anf. 34 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	38
<i>Sveriges ordförandeskap i EU och finansmarknaden</i>	38
Anf. 35 FREDRIK MALM (fp)	38
Anf. 36 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	38
<i>Exekutiva försäljningar av villor och bostadsrätter</i>	39
Anf. 37 BIRGITTA ERIKSSON (s)	39
Anf. 38 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	39
<i>Situationen för utrikes födda kvinnor</i>	40
Anf. 39 ELISABETH SVANTESSON (m)	40
Anf. 40 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	40
<i>Könsneutrala äktenskap</i>	40
Anf. 41 FREDRIK LUNDH (s)	40
Anf. 42 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	41
<i>Värderingar i utrikespolitiken</i>	41
Anf. 43 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	41
Anf. 44 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	41
<i>Skolmaten</i>	41
Anf. 45 SOLVEIG ZANDER (c)	41
Anf. 46 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	42
<i>Resurser till omskolning av arbetslösa</i>	42
Anf. 47 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s).....	42
Anf. 48 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	42
<i>Den sociala barn- och ungdomsvården</i>	43
Anf. 49 TOBIAS KRANTZ (fp)	43
Anf. 50 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	43
<i>Lissabonfördraget och den svenska modellen</i>	44
Anf. 51 MAX ANDERSSON (mp).....	44
Anf. 52 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	44
<i>Energipolitiken</i>	44
Anf. 53 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s)	44
Anf. 54 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	45
<i>Svenska insatser för fred och säkerhet i Afghanistan</i>	45
Anf. 55 STAFFAN DANIELSSON (c)	45
Anf. 56 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	46
<i>Situationen för arbetslösa</i>	46

Anf. 57 MONICA GREEN (s)	46	Prot. 2008/09:32
Anf. 58 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	46	20 november
<i>Investeringar i cleantech-branschen</i>	47	
Anf. 59 DAN NILSSON (s)	47	
Anf. 60 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	47	
<i>Småföretag och betalningstiden för fakturor</i>	47	
Anf. 61 KATARINA BRÄNNSTRÖM (m).....	47	
Anf. 62 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	48	
<i>Finansiering av statlig infrastruktur</i>	48	
Anf. 63 PIA NILSSON (s)	48	
Anf. 64 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	48	
Anf. 65 ANDRE VICE TALMANNEN	49	
Ajournering	49	
Återupptagna förhandlingar	49	
10 § Information från regeringen om informellt möte mellan		
EU:s stats- och regeringschefer den 7 november med		
anledning av den internationella finanskrisen	49	
Anf. 66 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	49	
Anf. 67 THOMAS ÖSTROS (s).....	51	
Anf. 68 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	51	
Anf. 69 THOMAS ÖSTROS (s).....	52	
Anf. 70 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	52	
Anf. 71 STAFFAN DANIELSSON (c).....	53	
Anf. 72 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	53	
Anf. 73 JACOB JOHNSON (v)	54	
Anf. 74 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	54	
Anf. 75 JACOB JOHNSON (v)	54	
Anf. 76 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	55	
Anf. 77 ANNA KINBERG BATRA (m)	55	
Anf. 78 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	56	
Anf. 79 ANNA KINBERG BATRA (m)	56	
Anf. 80 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	56	
Anf. 81 ULF HOLM (mp).....	57	
Anf. 82 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	57	
Anf. 83 ULF HOLM (mp).....	58	
Anf. 84 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	58	
Anf. 85 SUSANNE EBERSTEIN (s).....	59	
Anf. 86 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	59	
Anf. 87 SUSANNE EBERSTEIN (s).....	60	
Anf. 88 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	60	
Anf. 89 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	60	
Anf. 90 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	61	
Anf. 91 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	62	
Anf. 92 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	62	
Anf. 93 CARL B HAMILTON (fp)	62	
Anf. 94 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	63	
Anf. 95 MONICA GREEN (s)	63	
Anf. 96 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	64	

Anf. 97	MONICA GREEN (s)	64
Anf. 98	Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	65
Anf. 99	BOSSE RINGHOLM (s)	65
Anf. 100	Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	66
Anf. 101	BOSSE RINGHOLM (s)	66
Anf. 102	Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	66
Anf. 103	CHRISTINA AXELSSON (s)	67
Anf. 104	Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	67
Anf. 105	CHRISTINA AXELSSON (s)	68
Anf. 106	Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	68
Anf. 107	ANNA LILLIEHÖÖK (m)	68
Anf. 108	Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	68
Anf. 109	RONNY OLANDER (s)	69
Anf. 110	Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	69
Anf. 111	RONNY OLANDER (s)	69
Anf. 112	Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	70
11 §	(forts. från 8 §) Lissabonfördraget (forts. UU8)	70
Anf. 113	MAX ANDERSSON (mp) replik	70
Anf. 114	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	70
Anf. 115	MAX ANDERSSON (mp) replik	71
Anf. 116	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	72
Anf. 117	BIRGITTA OHLSSON (fp)	72
Anf. 118	MAX ANDERSSON (mp) replik	75
Anf. 119	BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	76
Anf. 120	MAX ANDERSSON (mp) replik	76
Anf. 121	BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	77
Anf. 122	HOLGER GUSTAFSSON (kd)	78
Anf. 123	Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp)	80
Anf. 124	SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	83
Anf. 125	Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp) replik	84
Anf. 126	SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	84
Anf. 127	Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp) replik	85
Anf. 128	HANS LINDE (v) replik	86
Anf. 129	Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp) replik	86
Anf. 130	HANS LINDE (v) replik	87
Anf. 131	Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp) replik	88
Anf. 132	MAX ANDERSSON (mp) replik	88
Anf. 133	Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp) replik	88
Anf. 134	MAX ANDERSSON (mp) replik	89
Anf. 135	Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp) replik	89
Anf. 136	KENNETH G FORSLUND (s)	90
Anf. 137	HANS LINDE (v) replik	92
Anf. 138	KENNETH G FORSLUND (s) replik	93
Anf. 139	HANS LINDE (v) replik	94
Anf. 140	KENNETH G FORSLUND (s) replik	94
Anf. 141	ULF HOLM (mp)	95
Anf. 142	KENNETH G FORSLUND (s) replik	99
Anf. 143	ULF HOLM (mp) replik	99
Anf. 144	KENNETH G FORSLUND (s) replik	100

Anf. 145	ULF HOLM (mp) replik.....	100
Anf. 146	ANNE-MARIE PÅLSSON (m)	101
Anf. 147	GÖRAN LENNMARKER (m) replik	104
Anf. 148	ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	105
Anf. 149	GÖRAN LENNMARKER (m) replik	105
Anf. 150	ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	106
Anf. 151	MAX ANDERSSON (mp) replik.....	106
Anf. 152	ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	106
Anf. 153	ALF SVENSSON (kd)	107
Anf. 154	ULF HOLM (mp) replik.....	109
Anf. 155	ALF SVENSSON (kd) replik.....	110
Anf. 156	ULF HOLM (mp) replik.....	110
Anf. 157	ALF SVENSSON (kd) replik.....	111
Anf. 158	MARIANNE BERG (v)	111
Anf. 159	KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	113
Anf. 160	MARIANNE BERG (v) replik.....	114
Anf. 161	KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	115
Anf. 162	MARIANNE BERG (v) replik.....	115
Anf. 163	PER BILL (m).....	116
Anf. 164	ANNIE JOHANSSON (c).....	118
Anf. 165	ULF HOLM (mp) replik.....	121
Anf. 166	ANNIE JOHANSSON (c) replik.....	121
Anf. 167	ULF HOLM (mp) replik.....	122
Anf. 168	ANNIE JOHANSSON (c) replik.....	122
Anf. 169	INGVAR SVENSSON (kd)	123
Anf. 170	ANNA KINBERG BATRA (m)	125
Anf. 171	ULF HOLM (mp) replik.....	128
Anf. 172	ANNA KINBERG BATRA (m) replik	128
Anf. 173	ULF HOLM (mp) replik.....	129
Anf. 174	ANNA KINBERG BATRA (m) replik	130
Anf. 175	JOSEFIN BRINK (v)	130
Anf. 176	ANNA KINBERG BATRA (m) replik	132
Anf. 177	JOSEFIN BRINK (v) replik	133
Anf. 178	ANNA KINBERG BATRA (m) replik	133
Anf. 179	JOSEFIN BRINK (v) replik	134
Anf. 180	KRISTER HAMMARBERGH (m).....	134
Anf. 181	JOHAN LINANDER (c)	137
Anf. 182	PETER RÅDBERG (mp).....	138
Anf. 183	BIRGITTA OHLSSON (fp) replik.....	140
Anf. 184	PETER RÅDBERG (mp) replik.....	141
Anf. 185	BIRGITTA OHLSSON (fp) replik.....	141
Anf. 186	PETER RÅDBERG (mp) replik.....	142
Anf. 187	KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	142
Anf. 188	PETER RÅDBERG (mp) replik.....	143
Anf. 189	KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	143
Anf. 190	PETER RÅDBERG (mp) replik.....	143
Anf. 191	RONNY OLANDER (s)	144
Anf. 192	Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp) replik	147
Anf. 193	RONNY OLANDER (s) replik	148

Anf. 194	Statsrådet CECILIA MALMSTRÖM (fp) replik	149
Anf. 195	RONNY OLANDER (s) replik	149
Anf. 196	JOSEFIN BRINK (v) replik	150
Anf. 197	RONNY OLANDER (s) replik	150
Anf. 198	JOSEFIN BRINK (v) replik	151
Anf. 199	RONNY OLANDER (s) replik	151
Anf. 200	JACOB JOHNSON (v)	151
Anf. 201	PATRIK BJÖRCK (s)	153
Anf. 202	LENA OLSSON (v)	156
Anf. 203	JAN LINDHOLM (mp)	158
Anf. 204	LENNART SACRÉDEUS (kd)	162
Anf. 205	HANS WALLMARK (m)	167
Anf. 206	SVEN BERGSTRÖM (c)	169
Anf. 207	EVA SELIN LINDGREN (c)	171
Anf. 208	HANS STENBERG (s)	173
Anf. 209	TALMANNEN	174
Anf. 210	WALBURGA HABSBURG DOUGLAS (m)	174
Anf. 211	CARL B HAMILTON (fp)	175
Anf. 212	ULF HOLM (mp) replik	176
Anf. 213	CARL B HAMILTON (fp) replik	176
Anf. 214	ULF HOLM (mp) replik	177
Anf. 215	CARL B HAMILTON (fp) replik	177
Beslut		178
	UU8 Lissabonfördraget	178
12 §	Bordläggning och beslut om motionsrätt	181
13 §	Anmälan om interpellationer	182
14 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	182
15 §	Anmälan om skriftligt svar på fråga	183
16 §	Kammaren åtskildes kl. 23.25.	183

Tryck: Elanders, Vällingby 2008